

ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

22 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ
ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΜΕ ΠΡΟΣΘΗΚΗ Β' & Γ' ΘΕΜΑΤΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΠΕΠΕ ΕΥΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 14450 (ΓΛΩΣΣΑ)	3
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 1	6
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 14437 (ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗ)	9
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 2	13
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 14684 (ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ)	15
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 3	18
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 14493 (ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ)	20
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 4	23
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 5 20290 (ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ)	26
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 5	29
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 6 28122 (ΔΙΑΛΟΓΟΣ)	32
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 6	35
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 7 16236 (ΕΦΗΒΕΙΑ & ΒΙΑ)	38
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 7	41
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 8 14508 (ΕΦΗΒΕΙΑ & ΣΧΕΣΕΙΣ)	45
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 8	48
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 9 16514 (ΑΓΑΠΗ ΕΡΩΤΑΣ)	50
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 9	53
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 10 14683 (ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ)	55
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 10	58
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 11 14463 (ΠΡΟΤΥΠΑ)	61
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 11	64
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 12 28048 (ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ)	67
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 12	70
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 13 28047 (ΑΓΧΟΣ)	72
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 13	75
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 14 14510 (ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ)	78
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 14	81
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 15 20282 (ΜΟΔΑ)	84
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 15	87
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 16 20279 (ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΦΟΡΕΣΙΑ)	90
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 16	93
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 17 35704 (ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ)	96
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 17	99
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 18 14945 (ΛΟΓΟΣ)	101

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 18	104
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 19 20289 (ΧΙΟΥΜΟΡ)	107
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 19	110
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 20 17218 (ΣΑΤΙΡΑ)	113
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 20	116
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 21 14416 (ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΕΦΗΒΩΝ)	119
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 21	122
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 22 14415 (ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ)	125
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 22	128
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 23 14685 (ΕΦΗΒΕΙΑ & ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ)	131
Κείμενο 1	131
[Εφηβεία και κατάθλιψη]	131
<i>Το κείμενο είναι απόσπασμα από σύντομο επιστημονικό μελέτημα της Ελευθερίας Λαμπροπούλου, Ψυχολόγου, που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας www.greek-language.gr.</i>	131
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 23	134
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 24 20257 (ΑΓΑΠΗ-ΕΡΩΤΑΣ)	137
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 24	140

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 14450 (ΓΛΩΣΣΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η ελληνική γλώσσα στην κοινωνία της παγκοσμιοποίησης. Ο ρόλος του σχολείου.

Το κείμενο είναι απόσπασμα από εισήγηση του καθηγητή Γλωσσολογίας Χριστόφορου Χαραλαμπίκη με τίτλο «Η ελληνική γλώσσα στην κοινωνία της παγκοσμιοποίησης και της τεχνοκρατίας. Ο ρόλος του σχολείου.». Στο απόσπασμα ο εισηγητής αναφέρεται σε θέματα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας στο σχολείο.

Τι πρέπει να γίνει σήμερα σε ό,τι αφορά στο γλωσσικό μάθημα; Εδώ και χρόνια, αναφερόμαστε στην κριτική σκέψη και τονίζουμε μόνο στα λόγια τη σημασία της για την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών και των πολιτών γενικά. Ανακοινώνονται κατά διαστήματα εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, χρησιμοποιούνται εντυπωσιακοί νεολογισμοί, για να δηλωθεί το νέο πνεύμα διδασκαλίας. Στην πραγματικότητα, όμως, δεν έχει γίνει αντιληπτό από την εκπαιδευτική κοινότητα ότι ο θάνατος των γλωσσών συνεπάγεται θάνατο του πολιτισμού, γιατί γλώσσα και πολιτισμός είναι αλληλένδετες έννοιες. Η γλώσσα είναι φορέας πολιτισμού και αυτό σημαίνει ότι γλωσσική επίγνωση δεν μπορεί να επιτευχθεί στα όρια της παραδοσιακής διδασκαλίας, η οποία έδινε έμφαση στη μορφή. Αυτό που απαιτείται, επομένως, για την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης είναι η αποτελεσματική διδασκαλία και η επαρκής μάθηση της γλώσσας.

Από την άλλη μεριά, θεωρούμε σήμερα ότι η κριτική σκέψη δεν μπορεί να αναπτυχθεί αποκλειστικά μέσω της πολυδιαφημιζόμενης Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ). **Η διαπίστωση είναι ότι στην εποχή μας κατακλυζόμαστε από τόσες πληροφορίες, ώστε να νιώθουμε ότι πνιγόμαστε μέσα στον ωκεανό της υπερπληροφόρησης.** Σε σχέση με το παρελθόν, έχουμε φτάσει στο άλλο άκρο. Εκεί που δεν είχαμε πρόσβαση στη γνώση και στην πληροφόρηση, έχουμε τώρα έναν καταγισμό πληροφοριών και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο χρειαζόμαστε περισσότερο από κάθε άλλη φορά ένα υψηλό επίπεδο γλωσσομάθειας, ώστε να διευκολύνεται η κριτική σκέψη. Πρέπει δηλαδή να δώσουμε στον μαθητή τα μέσα και τους τρόπους που θα τον οδηγήσουν να σκέπτεται σωστά. Υπό τις συνθήκες αυτές, η διδασκαλία της γλώσσας γίνεται υπόθεση των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων και όχι μόνο των φιλόλογων.

Μιλώντας ειδικότερα για την ελληνική γλώσσα θα λέγαμε ότι είναι πραγματικός ωκεανός. Έχουμε σκεφτεί ποτέ πόσες λέξεις διαθέτει; Τα γνωστά επίτομα λεξικά στην καλύτερη περίπτωση περιέχουν λιγότερες από εβδομήντα χιλιάδες λέξεις, δηλαδή το ένα δέκατο περίπου, από όσες υπάρχουν στα ελληνικά και, επομένως, δεν αποτυπώνουν παρά ένα μικρό μέρος του συνόλου της γλώσσας μας.

Είναι βέβαια γνωστό ότι ο καθένας από μας γνωρίζει, έτσι και αλλιώς, ένα μέρος της ελληνικής, μικρότερο ή μεγαλύτερο, και γι' αυτό πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, όταν επικρίνουμε τους μαθητές μας ότι έχουν φτωχό λεξιλόγιο. Από την άποψη αυτή θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι πάσχουμε όλοι από «λεξιπενία» και, το σημαντικότερο, από «σημασιολογική ένδεια¹», γιατί αγνοούμε σε κάποιο βαθμό την πολυσημία των λέξεων, δηλαδή τις διάφορες σημασίες τους. Ωστόσο, δεν συμερίζομαι τη γλωσσική κινδυνολογία. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε ικανοποιημένοι με την ποιότητα του λόγου των μαθητών μας. Υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια βελτίωσης και είναι ευθύνη όλων μας να προσφέρουμε στους νέους καλύτερη γλωσσική παιδεία.

¹ ένδεια: ανεπάρκεια, έλλειψη, φτώχεια

Κείμενο 2

Το Πρώτο Σκαλί

Το ποίημα του Κωνσταντίνου Καβάφη αντλήθηκε από το βιβλίο «Τα Ποιήματα (1897-1918)», τόμος Α', επιμέλεια: Γ. Π. Σαββίδης, εκδόσεις Ίκαρος, Αθήνα, 1995, 4η έκδοση.

Εις τον Θεόκριτο παραπονιούνταν
μια μέρα ο νέος ποιητής Ευμένης·
«Τώρα δυο χρόνια πέρασαν που γράφω
κ' ένα ειδύλλιο έκαμα μονάχα.
Το μόνον άρτιόν² μου έργον είναι.
Αλλοίμονον, είν' υψηλή το βλέπω,
πολύ υψηλή της Ποιήσεως η σκάλα·
κι απ' το σκαλί το πρώτο εδώ που είμαι,
ποτέ δεν θ' ανεβώ ο δυστυχισμένος.»
Είπ' ο Θεόκριτος· «Αυτά τα λόγια
ανάρμοστα και βλασφημίες είναι.
Κι αν είσαι στο σκαλί το πρώτο, πρέπει
νάσαι υπερήφανος κ' ευτυχισμένος.
Εδώ που έφθασες, λίγο δεν είναι·
τόσο που έκαμες, μεγάλη δόξα.
Κι αυτό ακόμη το σκαλί το πρώτο
πολύ από τον κοινό τον κόσμο απέχει.
Εις το σκαλί για να πατήσεις τούτο
πρέπει με το δικαίωμά σου νάσαι
πολίτης εις των ιδεών την πόλι.
Και δύσκολο στην πόλι εκείνην είναι
και σπάνιο να σε πολιτογραφήσουν.
Στην αγορά της βρίσκεις Νομοθέτας
που δεν γελά κανένας τυχοδιώκτης.
Εδώ που έφθασες, λίγο δεν είναι·
τόσο που έκαμες, μεγάλη δόξα.»

² άρτιο: ολοκληρωμένο

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να αποδώσεις τις απόψεις που εκφράζει ο συγγραφέας του Κειμένου 1 σχετικά με την ελληνική γλώσσα και τη λεγόμενη «λεξιπενία».

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιχειρεί μια σύγκριση – αντίθεση. Ποια είναι τα δύο σκέλη της (μονάδες 4) και τι θέλει να πετύχει με αυτόν τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Η διαπίστωση είναι ότι στην εποχή μας κατακλυζόμαστε από τόσες πληροφορίες, ώστε να νιώθουμε ότι πνιγόμαστε μέσα στον ωκεανό της υπερπληροφόρησης.» (παράγραφος 2): Να εντοπίσεις τέσσερις λέξεις στην παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 1 με τις οποίες δημιουργείται υπερβολή και δίνεται έμφαση στο νόημα. (μονάδες 8) Δικαιολόγησε την παραπάνω επιλογή του συγγραφέα με κριτήριο τη θέση που αναπτύσσει στην παράγραφο. (μονάδες 7)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΑΛ Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑ 15205)

Με αφορμή το παραπάνω κείμενο αποφασίζεις να γράφεις ένα άρθρο 300 περίπου λέξεων για το ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου. Σε αυτό να εκθέσεις τεκμηριωμένα την άποψή σου για την ανάγκη διατήρησης της μητρικής γλώσσας, αλλά και των διαλεκτικών της μορφών που σώζονται σήμερα.

Μονάδες 25

ΘΕΜΑ 3

- α. Ποια ρηματικά πρόσωπα χρησιμοποιούνται στο ποίημα και τι επιτυγχάνεται με τη χρήση τους;
- β. Γιατί ο ποιητής γράφει την ποίηση με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα και επιλέγει την κλίση της στην αρχαιοελληνική γλώσσα (γράφει Ποιήσεως αντί ποίησης);

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο παράπονο εκφράζει ο Ευμένης στο Κείμενο 2 και ποια συμβουλή τού δίνει ο Θεόκριτος; Συμφωνείς ή όχι με τη συμβουλή του και γιατί; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 1

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- ✓ Η άποψη του συγγραφέα για τη γλώσσα μας είναι ότι έχει απεραντοσύνη, όπως φαίνεται στα επίτομα λεξικά, τα οποία αποδίδουν ένα μόνο μέρος της.
- ✓ Δεν πρέπει να επικρίνονται οι νέοι για «λεξιπενία», γιατί όλοι γνωρίζουν ένα πολύ μικρό τμήμα της γλώσσας.
- ✓ Εκείνο που κυρίως καταγράφεται ως έλλειμμα είναι η αδυναμία κατανόησης της πολυσημίας των λέξεων.
- ✓ Είναι κινδυνολογία η κατηγορία των νέων για λεξιπενία.
- ✓ Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν χρειάζεται ενίσχυση της γλωσσικής παιδείας τους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα δύο σκέλη της αντίθεσης στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 είναι από τη μια η έλλειψη πρόσβασης στη γνώση και στην πληροφόρηση στο παρελθόν και από την άλλη ο καταγιγισμός πληροφοριών που χαρακτηρίζει την εποχή μας.

Με αυτόν τον τρόπο οργάνωσης του λόγου του στην παράγραφο ο συγγραφέας επιχειρεί να αναδείξει την αναγκαιότητα της γλωσσομάθειας σε υψηλό επίπεδο, ώστε να διευκολύνεται η κριτική σκέψη. Άλλωστε, η κριτική σκέψη είναι η κύρια ιδέα που αναπτύσσεται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τέσσερις λέξεις με τις οποίες δημιουργείται υπερβολή και δίνεται έμφαση στο νόημα στη συγκεκριμένη περίοδο λόγου είναι: κατακλυζόμαστε, πνιγόμαστε, ωκεανό, υπερπληροφόρησης.

Η υπερβολή δικαιολογείται από την πρόθεση του πομπού να στηρίξει τη βασική θέση που αναπτύσσει στην παράγραφο: «Είναι ανάγκη να ενισχυθεί η κριτική ικανότητα των νέων.». Ο κύριος λόγος που επιτονίζεται με τις παραπάνω φράσεις είναι ο καταγιγισμός πληροφοριών που δέχεται ο άνθρωπος σήμερα και η ανάγκη να τις επεξεργάζεται με κριτικό τρόπο, για να μην παρασύρεται ή για να μη βρίσκεται σε σύγχυση.

ΘΕΜΑ 2 (ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΑΛ Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑ 15205)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος
- Η κατάλληλη τεκμηρίωση
- Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος

Αρνητικά αξιολογούνται:

- Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος
- Ένας γενικόλογος πρόλογος
- Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης
- Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αξιοποιήσει απόψεις από το κείμενο αναφοράς, όπως ότι η διαφύλαξη της μητρικής γλώσσας ως επικοινωνιακό εργαλείο διευκολύνει την έκφραση της νόησης, διαφυλάττει τα πολιτισμικά αγαθά, χαρίζει μια άτυπη ταυτότητα.

Επιπλέον επιχειρήματα για την ανάγκη διατήρησης της μητρικής γλώσσας:

- αποτυπώνει και διαμορφώνει την εθνική ταυτότητα
- εξασφαλίζει την επικοινωνία και την επίτευξη ατομικών και συλλογικών στόχων
- κοινωνικοποιεί και διευκολύνει τη συμβίωση, δημιουργεί δεσμούς αλληλοκατανόησης και φιλίας, αίσθηση του «ανήκειν»
- αντικατοπτρίζει και καλλιεργεί τη σκέψη
- μεταβιβάζει και προάγει τον πολιτισμό

Επιχειρήματα για την ανάγκη διατήρησης των διαλέκτων:

- πιστοποιούν τη συνέχεια της γλώσσας, μαρτυρούν πληροφορίες για τον τρόπο ζωής και σκέψης των ανθρώπων μια άλλης περιοχής
- ενισχύουν τον γλωσσικό πλούτο
- είναι εργαλείο για την έκφραση της ιδιαίτερης λογοτεχνικής παραγωγής ενός λαού

Η διατήρηση της μητρικής γλώσσας και των διαλεκτικών της μορφών αποτελεί αναγκαιότητα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής εξέλιξης. Όπως αναφέρεται και στο κείμενο του καθηγητή Χριστόφορου Χαραλαμπίκη, η γλώσσα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον πολιτισμό. Η απώλειά της θα σήμαινε τον θάνατο σημαντικών πολιτισμικών εκφράσεων, αφού η γλώσσα δεν αποτελεί μόνο μέσο επικοινωνίας, αλλά και φορέα πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η ελληνική γλώσσα, με τη μακραίωνη ιστορία και τον πλούσιο λεξιλογικό της θησαυρό, είναι ένας «ωκεανός» γνώσης, όπως εύστοχα σημειώνει ο καθηγητής. Ωστόσο, η καθημερινή χρήση της φαίνεται να περιορίζεται, καθώς οι μαθητές εμφανίζουν σημάδια λεξιπενίας και αδυναμίας κατανόησης της πολυσημίας των λέξεων. Είναι ευθύνη του εκπαιδευτικού συστήματος να ενισχύσει τη γλωσσική παιδεία και να καλλιεργήσει την κριτική σκέψη μέσα από τη σωστή χρήση και κατανόηση της γλώσσας.

Παράλληλα, οι διαλεκτικές μορφές της ελληνικής, όπως η κρητική ή η ποντιακή διάλεκτος, αποτελούν ζωντανά στοιχεία του πολιτιστικού μας πλούτου. Η διατήρησή τους είναι απαραίτητη, όχι μόνο για ιστορικούς λόγους, αλλά και για την εμπλουτισμένη κατανόηση της γλώσσας μας. Οι διάλεκτοι εκφράζουν την τοπική ταυτότητα και συμβάλλουν στη διατήρηση της πολιτισμικής πολυμορφίας.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ	Αναγκαιότητα Διαφύλαξης Της Μητρικής Γλώσσας
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Η διαφύλαξη της μητρικής γλώσσας κρίνεται αναγκαία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής εξέλιξης. Αναφορά στο κείμενο του καθηγητή Χριστόφορου Χαραλαμπίκη: η γλώσσα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον πολιτισμό και γι' αυτό η απώλειά της θα σήμαινε τον θάνατο σημαντικών πολιτισμικών εκφράσεων, αφού η γλώσσα δεν αποτελεί μόνο μέσο επικοινωνίας, αλλά και φορέα πολιτιστικής κληρονομιάς.
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ αντικατοπτρίζει και καλλιεργεί τη σκέψη εξασφαλίζει την επικοινωνία και την επίτευξη ατομικών και συλλογικών στόχων κοινωνικοποιεί και διευκολύνει τη συμβίωση, δημιουργεί δεσμούς αλληλοκατανόησης και φιλίας, αίσθηση του «ανήκειν» αποτυπώνει και διαμορφώνει την εθνική ταυτότητα μέσα στο χαοτικό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον μεταβιβάζει και προάγει τον πολιτισμό
	ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ πιστοποιούν τη συνέχεια της γλώσσας, μαρτυρούν πληροφορίες για τον τρόπο ζωής και σκέψης των ανθρώπων μια άλλης περιοχής

	ενισχύουν τον γλωσσικό πλούτο βοηθούν στην κατανόηση της γλώσσας είναι εργαλείο για την έκφραση της ιδιαίτερης λογοτεχνικής παραγωγής ενός λαού εκφράζουν την τοπική ταυτότητα συμβάλλοντας στη διατήρηση της πολιτισμικής πολυμορφίας απέναντι στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Συμπερασματικά, η μητρική γλώσσα και οι διάλεκτοί της πρέπει να προστατευτούν και να καλλιεργηθούν, καθώς αποτελούν θεμέλιο της πολιτιστικής μας συνέχειας και εξέλιξης.

ΘΕΜΑ 3

α. Στο ποίημα χρησιμοποιείται το γ ρηματικό πρόσωπο από το ποιητικό υποκείμενο στην προσπάθειά του να αφηγηθεί τον διάλογο του Ευμένη με τον Θεόκριτο και στην πορεία παρουσιάζει σε ευθύ λόγο τη συνομιλία τους με αποτέλεσμα να αξιοποιούνται το α΄ και β΄ ενικό. Συγκεκριμένα ο Ευμένης σε α΄ ενικό με εξομολογητική διάθεση παρουσιάζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του για την ενασχόλησή του με την ποίηση. Παραδέχεται πως τον βασανίζει η συγγραφή και ότι δυσκολεύεται να παράξει αξιόλογα λογοτεχνικά κείμενα. Ο Θεόκριτος θέλοντας να τον παρηγορήσει απευθύνεται σε β΄ και σε αυτόν αλλά και σε κάθε άνθρωπο που απογοητεύεται από την προσπάθειά και προσωπικό αγώνα. Διατυπώνει την άποψη πως κάθε προσπάθεια είναι σημαντική και πως αυτό που αξίζει είναι δεν είναι η δόξα αλλά η ουσιαστική ενασχόληση με το αντικείμενο που αγαπάει κανείς.

β. Η ποίηση στο ποίημα γράφεται αφενός με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα γιατί προσωποποιείται και με την κλίση της στην αρχαιοελληνική γλώσσα – καθαρεύουσα για να δοθεί έμφαση και κύρος στην έννοια αυτή. Ο ποιητής μέσω αυτών των εκφραστικών επιλογών θεοποιεί την τέχνη της ποίησης και την αντιμετωπίζει ως αξία που πρέπει να υπηρετείται από τους ποιητές με σεβασμό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο ποίημα ο Ευμένης παραπονιέται για το γεγονός ότι στο διάστημα που ασχολείται με την ποίηση («Τώρα δυο χρόνια πέρασαν που γράφω») έχει μόνο ένα έργο να επιδείξει («κ' ένα ειδύλλιο έκαμα μονάχα»). Θεωρεί ότι η Ποίηση είναι πολύ υψηλή, για να

μπορέσει να την υπηρετήσει, φαίνεται ιδιαίτερα απογοητευμένος («Αλλοίμονον, είν' υψηλή το βλέπω, πολύ υψηλή της Ποίησης η σκάλα», «ο δυστυχισμένος»). Ο ποιητής Θεόκριτος, ο οποίος φαίνεται να είναι πιο ώριμος σε ηλικία και έμπειρος από τον νεαρό Ευμένη, τον συμβουλεύει να μην αποθαρρύνεται, διότι η καταξίωση στην ποίηση ούτε εύκολη είναι, ούτε αυτοσκοπός, αλλά εκείνο που έχει σημασία είναι ότι είναι πλέον κοινωνός, μέτοχος της ποίησης και των ιδεών που εκφράζει με μοναδικό τρόπο («πολίτης εις των ιδεών την πόλι. Και δύσκολο στην πόλι εκείνην είναι και σπάνιο να σε πολιτογραφήσουν»). Πρέπει να νιώθει περήφανος για την προσπάθεια που έχει ήδη καταβάλει.

Ο βαθμός πρόσληψης του ποιήματος καθορίζει και τη συμφωνία ή διαφωνία του/της μαθητή/-τριας με τη συμβουλή του ποιητή Θεόκριτου.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΑ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 14437 (ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗ)

Ελληνική Γλώσσα (Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία) Α΄ Τάξη Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου

Κείμενο 1

Γλωσσοκτονία: Γλώσσες που εξαφανίζονται

Το παρακάτω, συντομευμένο για τις ανάγκες της αξιολόγησης κείμενο, δημοσιεύτηκε σε ψηφιακή μορφή από τη Σάση Χότζογλου στο περιοδικό Ζενίθ.

Από την αρχαιότητα υπήρξαν και συνεχίζουν να υπάρχουν έως σήμερα, σε όλα τα έθνη της γης, διαφορετικές γλώσσες, κουλτούρες και πολιτισμοί. Και αντίθετα απ' ό,τι διδαχθήκαμε, η πολυγλωσσία των ανθρώπων δεν είναι καθόλου μια κατάρρα, ούτε καν ένας φραγμός στη μεταξύ μας επικοινωνία.

[...] Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και ενώ το διεθνές εμπόριο, οι τηλεπικοινωνίες, η τηλεόραση και το Διαδίκτυο έχουν μετατρέψει την Γη σ' ένα μικρό πλανητικό χωριό, οι περισσότερες από τις μισές ομιλούμενες γλώσσες του κόσμου κινδυνεύουν να εξαφανιστούν από προσώπου γης. Οι αρνητικές προοπτικές που υπάρχουν για τις μισές τουλάχιστον από τις σημερινές «ζωντανές» γλώσσες του πλανήτη είναι δεδομένες. Τα τελευταία, όμως, χρόνια πολλοί φορείς, πανεπιστήμια, διεθνή ερευνητικά κέντρα, μη κυβερνητικές οργανώσεις και οι ίδιες οι τοπικές κοινωνίες έχουν αρχίσει δράσεις προς την κατεύθυνση της διατήρησης κάποιων απ' τις απειλούμενες γλώσσες. Εκατοντάδες ερευνητικά προγράμματα καταγραφής γλωσσών – πολλές από τις οποίες υφίστανται μόνο σε προφορική μορφή, και άρα θα έσβηναν με τον θάνατο των τελευταίων ομιλητών τους – βρίσκονται σε εξέλιξη, με τη συμμετοχή γλωσσολόγων ανθρωπολόγων και άλλων επιστημόνων.

[...] Μια βασική αιτία που συντελεί ουσιαστικά στη μείωση της γλωσσικής ποικιλομορφίας είναι η μαζική μετανάστευση προς τις μεγάλες πόλεις-βιομηχανικά κέντρα, είτε για λόγους εύρεσης καλύτερης θέσης εργασίας είτε λόγω φυσικών καταστροφών ή πολεμικών συρράξεων. Όπως επισημαίνουν οι κοινωνιολόγοι, προκειμένου οι νεοπρόσφυγες των πόλεων να ενσωματωθούν και να διεκδικήσουν καλύτερους όρους επιβίωσης στο νέο περιβάλλον, αναγκάζονται να μάθουν την κυρίαρχη γλώσσα, όπως και τα ήθη, έθιμα και τις συνήθειες, με αποτέλεσμα να αποξενώνονται έτσι οι ίδιοι αλλά και τα παιδιά τους από τη μητρική τους γλώσσα και κουλτούρα. Για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, η Διακήρυξη του Ο.Η.Ε. υπογραμμίζει ότι «πρέπει να προσαρμόζονται, αλλά όχι υποχρεωτικά να αφομοιώνονται από τους πολιτισμούς των χωρών που τους φιλοξενούν». [...]

Μια άλλη επιβαρυντική παράμετρος ως προς τη μείωση των γλωσσών έχει να κάνει με την περιβαλλοντική υποβάθμιση των παρθένων τοπικών κοινωνιών και σύμφωνα με τον υπεύθυνο του προγράμματος βιοποικιλότητας των Ηνωμένων Εθνών, Bai-Mass Taal: «οι εκχερσώσεις, η καταστροφή των δασών και των υπολοίπων φυσικών οικοσυστημάτων εξωθούν τους πληθυσμούς αυτούς στις μεγάλες πόλεις, με καταστροφικές επιπτώσεις στη διατήρηση των γλωσσών τους». [...]

Κείμενο 2

Αλληγορία

Ποίημα του Τίτου Πατρίκιου (1928-), λογοτέχνη της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, γραμμένο τον Ιούνιο του 1973 και δημοσιευμένο δύο χρόνια μετά. Πρόκειται για το τελευταίο ποίημα της συλλογής «Προαιρετική στάση», η οποία περιλαμβάνει ποιήματα που γράφτηκαν κατά την περίοδο της Δικτατορίας (1967-1973).

Σαν έπεσε η βαλανιδιά
άλλοι κόψανε ένα κλαδί, το μπήξανε στο χώμα

καλώντας για προσκύνημα στο ίδιο δέντρο,
άλλοι θρηνούσαν σ' ελεγεία³
το χαμένο δάσος τη χαμένη τους ζωή,
άλλοι φτιάχνανε συλλογές από ξεραμένα φύλλα
τις δείχνανε στα πανηγύρια βγάζανε το ψωμί τους,
άλλοι διαβεβαίωναν τη βλαπτικότητα των φυλλοβόλων
διαφωνώντας όμως στο είδος ή και στην ανάγκη αναδάσωσης,
άλλοι, μαζί κι εγώ, υποστήριζαν πως όσο υπάρχουν
γη και σπόροι υπάρχει δυνατότητα βαλανιδιάς.

Το πρόβλημα του νερού παραμένει ανοιχτό.

³ μικρό ποίημα που εκφράζει συναισθήματα (λύπης, μελαγχολίας, χαράς κτλ.).

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αναφέρεις συνοπτικά με δικά σου λόγια τα αίτια της συρρίκνωσης των γλωσσών, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1 (περίπου 50 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αφού επιλέξεις τον σωστό συνδυασμό μεθόδων (α, β ή γ) με τις οποίες αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 («Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης ... με τη συμμετοχή γλωσσολόγων ανθρωπολόγων και άλλων επιστημόνων») (μονάδες 4), να αποδώσεις επιγραμματικά τα δύο μέρη της αντίθεσης αξιοποιώντας κατάλληλες διαρθρωτικές λέξεις. (μονάδες 6)

- Σύγκριση-αντίθεση και αιτιολόγηση
- Σύγκριση-αντίθεση και αίτιο-αποτέλεσμα
- Σύγκριση-αντίθεση και παραδείγματα

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1 (π.χ. 1α, 2β κ.ο.κ.).

1. Στη φράση «Και αντίθετα απ' ό,τι διδαχθήκαμε» (1^η παράγραφος) η λέξη ό,τι αποτελεί:

- ειδικό σύνδεσμο
- αναφορική αντωνυμία
- επίρρημα
- αόριστη αντωνυμία

2. Στην περίοδο: «Οι αρνητικές προοπτικές ... δεδομένες» (2^η παράγραφος) τα εισαγωγικά στη λέξη «ζωντανές» δηλώνουν:

- αποστροφή
- χιούμορ
- μεταφορά
- αναλογία

3. Η γενική ενικού της φράσης «διεθνή ερευνητικά κέντρα» (2^η παράγραφος) είναι:

- διεθνής ερευνητικού κέντρου
- διεθνή ερευνητικού κέντρου
- διεθνούς ερευνητικού κέντρου
- διεθνές ερευνητικού κέντρου

4. «Εκατοντάδες ερευνητικά προγράμματα καταγραφής γλωσσών – πολλές από τις οποίες υφίστανται μόνο σε προφορική μορφή...» (2^η παράγραφος). Η λέξη «υφίστανται» στο κείμενο σημαίνει:

- υπομένουν
- απαντούν
- αντέχουν
- απομένουν

5. Στη φράση «για λόγους εύρεσης καλύτερης θέσης εργασίας» (3^η παράγραφος) ως συνώνυμη της λέξης «εύρεσης» είναι η λέξη:

- εντοπισμού
- απόκτησης
- ανακάλυψης
- υπολογισμού

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 [ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΑΛ Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑ 20336 (αναδιατύπωση της εκφώνησης για τις ανάγκες του κριτηρίου)]

Σε ομιλία σου για την Ημέρα της Ελληνικής Γλώσσας να αναφέρεις προβλήματα που εσύ διαπιστώνεις στη χρήση της γλώσσας από τους συνομηλίκους σου. Επίσης να παρουσιάσεις κάποιους τρόπους οι οποίοι, κατά τη γνώμη σου, συμβάλλουν στην καλλιέργεια της γλώσσας. (300 λέξεις)

ΘΕΜΑ 3

Να βρεις τα ρηματικά πρόσωπα που χρησιμοποιούνται στο ποίημα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποίημα τιτλοφορείται «Αλληγορία». Αλληγορία είναι μια μεταφορική έκφραση, συχνά και ολόκληρο ποιητικό ή πεζό κείμενο, που κρύβει νοήματα διαφορετικά από εκείνα που φαίνεται ότι δηλώνει. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η αλληγορική στάση του ποιητή στην «πτώση της βαλανιδιάς»; Να τη σχολιάσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων λαμβάνοντας υπόψη τον συμβολικό ρόλο της γης, των σπόρων και του νερού.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 2

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συρρίκνωση των γλωσσών, κατά τον συγγραφέα, οφείλεται στη μετακίνηση πληθυσμών προς τα αστικά κέντρα εξαιτίας της καταστροφής του περιβάλλοντος. Σε αυτά οι άνθρωποι, προκειμένου να ενταχθούν στο νέο κοινωνικό τους περιβάλλον, μαθαίνουν την «κυρίαρχη γλώσσα» και απομακρύνονται από τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο σωστός συνδυασμός μεθόδων είναι το γ.

Απόδοση της αντίθεσης: Από τη μια η επικοινωνία έχει διευρυνθεί μέσω του διεθνούς εμπορίου και των νέων τεχνολογιών και από την άλλη οι μισές από τις ομιλούμενες γλώσσες κινδυνεύουν να εξαφανιστούν.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- 1.β
- 2.γ
- 3.γ
- 4.β
- 5.β

ΘΕΜΑ 2 (ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΑΛ Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑ 20336)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ύψος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ' ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α' ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – σοβαρό λεξιλόγιο.

Προσφώνηση ομιλίας: Κυρίες και κύριοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές...

Εισαγωγή/πρόλογος: Η αξία της γλώσσας στην επικοινωνία

Προβλήματα που διαπιστώνει ο μαθητής στη χρήση της γλώσσας από τους συνομηλίκους του:

- Χρήση ξένων λέξεων
- Λανθασμένη χρήση του λεξιλογίου, της γραμματικής, του συντακτικού
- Αδυναμία διατύπωσης των ιδεών τους
- Παρανοήσεις, ασάφειες, αδυναμία συγκρότησης λόγου

Τρόποι που συμβάλλουν στην καλλιέργεια της γλώσσας:

- Συνεχής μελέτη βιβλίων και κειμένων φροντισμένων γλωσσικά
- Παρακολούθηση τηλεοπτικών συζητήσεων όπου γίνεται προσεγμένη χρήση της γλώσσας
- Συνειδητά σωστή χρήση του λόγου

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

ΘΕΜΑ 3

Γ' ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟ: Φανερόνει την απόσταση του ποιητικού υποκειμένου από τα πρόσωπα για τα οποία κάνει λόγο.

Α' ΕΝΙΚΟ: «μαζί κι εγώ»: Το α' ενικό χρησιμοποιείται για να δηλώσει το ποιητικό υποκείμενο τη δική του άποψη, το δικό του βίωμα και έχει εξομολογητική διάθεση. Το «μαζί κι εγώ» αναδεικνύει πως το ποιητικό υποκείμενο εντάσσεται στο σύνολο των ανθρώπων για τα οποία μιλά. Έτσι, το α' ενικό παίρνει διαστάσεις α' πληθυντικού.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποίημα αποτελεί, όπως δηλώνει και ο τίτλος του, μια αλληγορία, με την οποία, κατά τη γνώμη μου, αποτυπώνεται η απώλεια της ελευθερίας κατά την περίοδο της δικτατορίας. Η βαλανιδιά συμβολίζει την ελεύθερη ζωή, την οποία οι άνθρωποι νοσταλγούν («προσκύνημα στο ίδιο δέντρο») και την απώλεια της οποίας θρηνούν («θρηνούσαν... ζωή»). Όλοι αντιδρούν σε αυτή την κατάσταση με διαφορετικό τρόπο: άλλοι επιδιώκουν την επιβίωσή τους («φτιάχνανε... ψωμί τους») και άλλοι ψάχνουν τον κατάλληλο τρόπο να αντιδράσουν («διαφωνώντας... αναδάσωσης»). Τέλος, άλλοι – μαζί με το ίδιο το ποιητικό υποκείμενο – θεωρούν ότι όσο οι άνθρωποι δεν χάνουν την ελπίδα τους και έχουν αγωνιστική διάθεση, η ελευθερία θα μπορούσε να ξανακερδηθεί. Η γη και οι σπόροι συμβολίζουν την ελπίδα. Το νερό συμβολίζει την αγωνιστική διάθεση, η οποία αποτελεί ένα «ανοιχτό» ζήτημα.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 14684 (ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η Προσφορά των Ξένων Γλωσσών στον Άνθρωπο

Το κείμενο είναι απόσπασμα δημοσίευσης της Μαρίας Σκαμπαρδώνη σε ιστότοπο κέντρου ξένων γλωσσών (προσπέλαση στις 9.4.2021).

Οι ξένες γλώσσες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης εκπαίδευσης. Η επαρκής γνώση τους κρίνεται απαραίτητη για την επαγγελματική ανέλιξη και επιτυχία. Η σύγχρονη πολυπολιτισμικότητα, οι απαιτήσεις που αυξάνονται στην απαιτητική, πλέον, αγορά εργασίας μάς ωθούν να θέλουμε να επικοινωνούμε απρόσκοπτα με τους άλλους ανθρώπους και να χτίζουμε ευκολότερους δρόμους και τρόπους επικοινωνίας.

Τα οφέλη από την εκμάθηση ξένων γλωσσών είναι πολλά. Η καλή γνώση, ειδικά της Αγγλικής, ανοίγει επαγγελματικούς δρόμους τόσο στη χώρα όσο και στο εξωτερικό. Ειδικά στη χώρα μας έχει διαπιστωθεί πως στη γνώση ξένων γλωσσών δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή, ακόμα και από την παιδική ηλικία. Σήμερα, οι γλώσσες που μαθαίνονται ευρέως και θεωρούνται σημαντικές για την επαγγελματική ανέλιξη είναι η Αγγλική, η Γαλλική, η Γερμανική, αλλά και η Κινεζική και η Ρωσική. [...].

Η γνωριμία με τις ξένες γλώσσες μάς μαθαίνει το σεβασμό και τη μαγεία της διαφορετικότητας. Ο άλλος δεν είναι εχθρός για εμάς, αλλά ένας άνθρωπος με διαφορετική κουλτούρα και πολιτισμό με τον οποίο εξοικειωνόμαστε και μαθαίνουμε να τον σεβόμαστε. Αντιλαμβανόμαστε πως ένας ξένος πολιτισμός, μια διαφορετική γλώσσα και κουλτούρα, είναι ένας τρόπος να μάθουμε καλύτερα τους ανθρώπους και να τους αποδεχτούμε. Και αυτό, εντέλει, μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως αυτά που μας ενώνουν είναι περισσότερα από αυτά που μας χωρίζουν.

Τελικά, η καλή γνώση ξένων γλωσσών μάς δείχνει την ποικιλομορφία των επικοινωνιών που υπάρχει στον κόσμο, μας μυεί στη διαφορετικότητα και τον πλούτο που υπάρχει στους τρόπους αλληλεπίδρασης μεταξύ των ανθρώπων. Παράλληλα, η εκμάθηση ξένων γλωσσών, πέρα από τις επαγγελματικές ευκαιρίες που μπορεί να προσφέρει, ευεργετεί τη νοητική και συναισθηματική ικανότητα του ανθρώπου με πάρα πολλούς τρόπους. Έτσι, κρίνεται σπουδαία η προσφορά των ξένων γλωσσών στον άνθρωπο.

Κείμενο 2

Ο Αμερικάνος (απόσπασμα)

Το χριστουγεννιάτικο διήγημα «Ο Αμερικάνος» δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά, στις 25 και 26 Δεκεμβρίου 1891, στην εφημερίδα Άστρ, της οποίας ο Παπαδιαμάντης υπήρξε τακτικός συνεργάτης.

[...]-Βρε παιδιά, θυμάστε, κανέναν από σας, το Γιάννη τ' μπαρμπα-Στάθη τ' Μοθωνιού, που λείπει στην Αμερική εδώ κι είκοσι χρόνια;

Ακούσας το όνομα τούτο ο ξένος ανεσκίρτησε κι εστράφη άκων προς τον λαλούντα. Εντούτοις εκρατήθη, προσεπάθησε να δείξη αδιαφορίαν, κ' ελθών εκάθισε παρά τινα γωνίαν του καπηλείου. Ήναψε πούρον κ' εκάπνιζεν.

[...]-Πού να θυμάστε σεις! Είσθε όλοι μικρότεροί μου [...] Ήμουν ως δεκαοχτώ χρονών όταν εξενιτεύθηκε ο γιος του Μοθωνιού, κ' εκείνος τότε θα ήταν ως εικοσιπέντε. Μα μου φαίνεται, να τον έβλεπα τώρα-δα, θα τον εγνώριζα. Απέθαναν με τον καημό του Γιάννη τους, κι ο καημένος ο μπαρμπα-Στάθης, κ' η γυναίκα του, Θεός σωχρές' τους! [...]. Και ο γιος τους έρριξε πέτρα πίσω του. [...] Ξέρετε που ήταν και αρραβωνιασμένος;

-Και ποια είχε; Ηρώτησε μετ' αδιαφορίας ο κλήτωρ της δημαρχίας, αρχηγός της πολιτοφυλακής της νυκτός.

Ο ξένος ήκουε μετά βαθυτάτης προσοχής, αλλ' εφυλάττετο να στρέψη βλέμμα προς τον λαλούντα.

-Είχε το Μελαχρώ της θεία-Κυρατσώς της Μιγάλαινας. Και σαν έφυγε και απέρασαν δυο-τρία χρόνια, την εγύρευαν πολλοί, γιατί το κορίτσι είχε χάρες κ' εμορφίες, και τιμημένη ήταν, [...], και προικιά είχε καλά. Μα το Μελαχρώ δε θέλησε κανέναν, όσο που απέρασαν τα χρόνια κ' έγινε κι αυτή γεροντοκόριτσο. [...]

- Έλα κάμε γλήγορα [...] Κλείσε γλήγορα, Δημήτρη, να κοιμηθούν ο κόσμος, θα σηκωθούν τις δυο απ' τα μεσάνυχτα να παν στην εκκλησιά. Και ο κύριος έχει μέρος να κοιμηθή τάχα; Ηρώτησε δείξας τον Αμερικάνον.

-[...] Μη σε μέλη ως τόσο για τον κύριο, προσέθηκε παίξας την ματιά εις τον κλήτορα: αν θέλη μέρος να κοιμηθή, έχει και παραέχει.

-[...]

-Και ποιος είναι;

-Εκείνος που σας έλεγα πριν, ο Γιάννης τ' μπαρμπα-Στάθη τ' Μοθωνιού. Όταν ήρθες κι αποκαταστάθηκες εδώ του λόγου σου, ήταν φευγάτος, και γι' αυτό δεν τον θυμάσαι. Μα τον πατέρα του, τον μπαρμπα-Στάθη, τον έφθασες, θαρρώ.[...]

[...]

Ο ξενιτευμένος γαμβρός, ο από εικοσαετίας απών, ο από δεκαετίας μη επιστείλας, ο από δεκαετίας μη αφήσας που ίχνη, ο μη συναντήσας που πατριώτην, ο μη ομιλήσας από δεκαπενταετίας ελληνιστί, είχε γυρίσει πολλά μέρη εις τον Νέον Κόσμον, είχε εργασθή ως υπεργολάβος εις μεταλλεία και ως επιστάτης εις φυτείας, κ' επανήλθε με χιλιάδας τινάς ταλλήρων εις τον τόπον της γεννήσεώς του, όπου επανεύρεν ηλικιωθείσαν, αλλ' ακμαίαν ακόμη, την πιστήν του μνηστήν.

Εν μόνον είχε μάθει, προ δεκαπέντε ετών, τον θάνατον των γονέων του. Περί της μνηστής του είχε σχεδόν πεποίθησιν ότι θα είχαν υπανδρευθή προ πολλού· εν τούτοις διετήρει αμυδράν τινα ελπίδα. [...]

Μετά τρεις ημέρας, τη Κυριακή μετά την Χριστού Γέννησιν, ετελούντο, εν πάση χαρά και σεμνότητι, οι γάμοι του Ιωάννου Ευσταθίου Μοθωνιού μετά της Μελαχροινής Μιχαήλ Κουμπουρτζή.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι τα οφέλη από την εκμάθηση ξένων γλωσσών, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να γράψεις δύο λέξεις με τις οποίες συνδέονται οι περίοδοι λόγου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να αποδώσεις τη νοηματική σχέση που εκφράζει η καθεμία. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συγγραφέας επιλέγει στο Κείμενο 1 το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο στο χωρίο της 3^{ης} παραγράφου: «...ένας τρόπος να μάθουμε καλύτερα τους ανθρώπους και να τους αποδεχτούμε...». Να αιτιολογήσεις με συντομία αν η χρήση του πρώτου προσώπου είναι κατάλληλη γλωσσική επιλογή, λαμβάνοντας υπόψη πού δημοσιεύεται το κείμενο, σε ποιους απευθύνεται και για ποιο σκοπό υποστηρίζεται αυτή η άποψη.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Σε ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα να εκθέσετε τους λόγους που καθιστούν αναγκαία τη γλωσσομάθεια στη σημερινή εποχή (300 περίπου λέξεις) όπως προσκύπτει από το κείμενο 1.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

A. Ο συγγραφέας του κειμένου παρεμβάλλει στην αφήγηση και διαλογικά μέρη. Αφού εντοπίσετε ένα παράδειγμα από το κείμενο να αναφέρετε για ποιο λόγο επιλέγει τον διάλογο.

B. Στα αφηγηματικά μέρη χρησιμοποιείται καθαρεύουσα, όμως στα διαλογικά μέρη του κειμένου η δημοτική διανθισμένη με ιδιωματισμούς. Δώστε ένα παράδειγμα και αναφέρετε ποιο σκοπό εξυπηρετούν.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια εντύπωση σου προκαλούν η στάση του προσώπου στο οποίο αναφέρεται η αφήγηση και η στάση της κοπέλας, σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 2; (μονάδες 10) Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση τους; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 3

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα οφέλη από την εκμάθηση ξένων γλωσσών, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, είναι:

- επαγγελματική ανέλιξη και επιτυχία, ανοίγονται επαγγελματικές ευκαιρίες τόσο στη χώρα όσο και στο εξωτερικό.
- απρόσκοπτη επικοινωνία με τους άλλους ανθρώπους.
- σεβασμός της διαφορετικότητας.
- ανάπτυξη της νοητικής και συναισθηματικής ικανότητας του ανθρώπου.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τελικά: εισάγει το συμπέρασμα των θέσεων του κειμένου.

Παράλληλα: επισημαίνει μια σημαντική ωφέλεια, πέρα από την επαγγελματική εξέλιξη, χάρη στην εκμάθηση ξένων γλωσσών.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Είναι κατάλληλη ως γλωσσική επιλογή το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο, διότι το κείμενο:

- δημοσιεύεται σε ιστότοπο ξένων γλωσσών - παρακινεί στην εκμάθηση ξένων γλωσσών τους επισκέπτες αυτής της σελίδας.
- απευθύνεται στους γονείς και σε υποψήφιους σπουδαστές του κέντρου ξένων γλωσσών- αμεσότητα, οικειότητα.
- Η άποψη αυτή υποστηρίζεται, προκειμένου να γίνει πιο πειστική η αρχική θέση στην παράγραφο ότι η γνώση ξένων γλωσσών μαθαίνει στον άνθρωπο το σεβασμό και τη μαγεία της διαφορετικότητας.

ΘΕΜΑ 2

ΤΙΤΛΟΣ:

Η Αναγκαιότητα της Γλωσσομάθειας στη Σύγχρονη Εποχή

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Η γνώση ξένων γλωσσών έχει καταστεί πλέον αναγκαία στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, καθώς η επικοινωνία μεταξύ ατόμων διαφορετικών πολιτισμών είναι πιο σημαντική από ποτέ. Όπως αναδεικνύεται στο κείμενο της Μαρίας Σκαμπαρδώνη, οι ξένες γλώσσες δεν είναι απλά εργαλείο επικοινωνίας, αλλά απαραίτητο προσόν για την επαγγελματική επιτυχία και την προσωπική εξέλιξη.

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ:

- Πρώτον, η γλωσσομάθεια αποτελεί βασικό προσόν στην αγορά εργασίας. Οι απαιτήσεις στον επαγγελματικό τομέα συνεχώς αυξάνονται και η γνώση ξένων γλωσσών, ειδικά της Αγγλικής, είναι κλειδί για τη διεκδίκηση καλύτερων θέσεων εργασίας τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Ειδικά οι μεγάλες εταιρείες, που λειτουργούν σε διεθνές περιβάλλον, ζητούν από τους εργαζόμενους την ικανότητα να επικοινωνούν άνετα σε διαφορετικές γλώσσες. Η εκμάθηση γλωσσών όπως η Αγγλική, η Γαλλική, η Γερμανική, αλλά και η Κινεζική και η Ρωσική, προσφέρει πλεονέκτημα σε όποιον επιθυμεί να εξελιχθεί επαγγελματικά.

- Πέρα από τα επαγγελματικά οφέλη, η γνώση ξένων γλωσσών βοηθά στην κατανόηση και τον σεβασμό της διαφορετικότητας. Οι ξένες γλώσσες μας επιτρέπουν να γνωρίσουμε διαφορετικούς πολιτισμούς, κουλτούρες και τρόπους σκέψης, προωθώντας τη συνύπαρξη και την κατανόηση μεταξύ των λαών. Με αυτόν τον τρόπο, συμβάλλουν στην άμβλυνση των προκαταλήψεων και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, αφού συνειδητοποιούμε ότι αυτά που μας ενώνουν είναι περισσότερα από αυτά που μας χωρίζουν.
- Τέλος, η εκμάθηση γλωσσών ευεργετεί τον εγκέφαλο και την ψυχική υγεία. Ενισχύει τις νοητικές ικανότητες, όπως η μνήμη και η συγκέντρωση, και βοηθά στη διατήρηση της πνευματικής ευεξίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

Η γλωσσομάθεια, λοιπόν, στη σύγχρονη εποχή είναι αναγκαία για την επαγγελματική ανέλιξη, την κοινωνική συνοχή και την πνευματική καλλιέργεια, καθιστώντας την ένα πολύτιμο εφόδιο για τον κάθε άνθρωπο.

ΘΕΜΑ 3

A. Η εναλλαγή αφήγησης και διαλόγου χαρίζει ποικιλία στο ύφος που κεντρίζει την προσοχή του αναγνώστη. Η αφήγηση αξιοποιείται προκειμένου ο τρίτοπρόσωπος παντογνώστης αφηγητής να πληροφορήσει γενικά τον αναγνώστη, ενώ ο διάλογος έρχεται να φωτίσει τους χαρακτήρες και τις μεταξύ τους σχέσεις. Για παράδειγμα από τη φράση «βρε παιδιά» αναδεικνύεται η απλή επικοινωνιακή κατάσταση και η οικειότητα στη σχέση των συνομιλητών.

B. Ο Παπαδιαμάντης στα αφηγηματικά μέρη αξιοποιεί την καθαρεύουσα, ενώ στα διαλογικά την δημοτική διανθισμένη με ιδιωτισμούς, όπως για παράδειγμα το χωρίο «Θεός σχωρέσ' τους!», προκειμένου να αποδώσει με φυσικότητα και ζωντάνια τους διαλόγους των προσώπων. Αναδεικνύεται ο αυθορμητισμός στην έκφραση των προσώπων και το κείμενο κερδίζει σε αληθοφάνεια κεντρίζοντας την προσοχή του αναγνώστη.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται η αφήγηση, ο «ξένος», έχει τα τυπικά χαρακτηριστικά του ξενιτεμένου άντρα του προηγούμενου αιώνα, που άφησε την ιδιαίτερη πατρίδα του, ζούσε στην ξενιτιά, αποκτούσε χρήματα, αλλά έχανε σχεδόν κάθε επαφή με τον τόπο καταγωγής του. Η επιστροφή του μετά από πολλά χρόνια συνοδευόταν από συγκίνηση και έκπληξη, καθώς η αγαπημένη του τον περίμενε αφοσιωμένη. Από την άλλη μεριά, η γυναίκα που έμενε πίσω θυσιάσε την ευκαιρία να φτιάξει οικογένεια και να συνεχίσει τη ζωή της, περιμένοντας τον αγαπημένο της, ακόμη και αν δεν είχε καμιά ελπίδα, καθώς η επικοινωνία ήταν ελάχιστη ή και ανύπαρκτη. Αυτές οι συμπεριφορές δημιουργούν μεγάλη εντύπωση για τα δεδομένα της εποχής μας.

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης του λογοτεχνικού κειμένου ο/η μαθητής/τρια μπορεί να κρίνει την στάση των προσώπων της ιστορίας. (π.χ. για την εποχή στην οποία διαδραματίζεται η ιστορία ήταν πολλές φορές συνήθης αυτή η στάση. Ωστόσο, σήμερα η χρονική και τοπική απόσταση που χωρίζει δύο αγαπημένους δεν επιτρέπει συνήθως τέτοιες θυσίες.)

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 14493 (ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Σκέψεις με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Αναλφαβητισμού

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο της Κατερίνας - Μαρίνας Κατσούλη, δημοσιευμένο στις 16. 9. 2020 στον ιστότοπο www.meletontas.gr/blog/paidagogiki, αναφέρεται στο φαινόμενο του αναλφαβητισμού.

Σύμφωνα με την UNESCO, πάνω από 750 εκατομμύρια ενήλικες σ' όλο τον κόσμο είναι αναλφάβητοι και περισσότερα από 250 εκατομμύρια παιδιά, κυρίως στις φτωχές χώρες της Ασίας και της Υποσαχάρειας Αφρικής. Στην αναφορά της «Global Monitoring Report on Education for All» (2006) αναδείχθηκε η σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στον αναλφαβητισμό και τις χώρες με οξύ πρόβλημα φτώχειας και παράλληλα μια ισχυρή σχέση του αναλφαβητισμού και των προκαταλήψεων (που ανθούν σε διάφορες χώρες και κοινότητες) σε βάρος των γυναικών.

Όπως λοιπόν γίνεται αντιληπτό, στη σύγχρονη εποχή με την ψηφιακή εξέλιξη και την παρείσφρηση⁴ της τεχνολογίας στις περισσότερες πτυχές του καθημερινού βίου, ο αναλφαβητισμός αποκτά διαφορετική διάσταση και προσεγγίζεται μέσα από την γνώση δεξιοτήτων πληροφορικής και αξιοποίησής τους στην καθημερινότητα. Μερίδα του πληθυσμού σήμερα (άτομα που λόγω κοινωνικών ή οικονομικών παραγόντων δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, ηλικιωμένοι που λόγω του χάσματος με γενιές που εκπαιδεύτηκαν στις νέες τεχνολογίες, δεν έτυχαν της αντίστοιχης εκπαίδευσης) -τόσο του παγκόσμιου, όσο και του ελληνικού - δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τις νέες τεχνολογίες, με αποτέλεσμα να αποκλείεται από έναν όγκο δυνατοτήτων που προσφέρει το διαδίκτυο και οι νέες τεχνολογίες στην επικοινωνία, την πληροφόρηση και τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Ο όρος «ψηφιακός αναλφαβητισμός» αναφέρεται, ακριβώς, στη μη ικανότητα (λόγω ελλιπούς εκμάθησης) χρησιμοποίησης βασικών δεξιοτήτων χρησιμοποίησης του Η/Υ.

Επίσης, η αύξηση των προσφυγικών ροών στον ευρωπαϊκό χώρο την τελευταία δεκαετία τονίζει την αναγκαιότητα πρόσβασης των πληθυσμών αυτών στην εκπαίδευση, ώστε να μην διαταραχθεί περαιτέρω η αναπτυξιακή τους πορεία και να διασφαλιστεί η ισότιμη δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση, καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος οι μαθητές που προέρχονται από μετανάστες να μείνουν αναλφάβητοι. Είναι σημαντικό ορισμένες δεξιότητες που μαθαίνονται μέσα στο σχολείο, όπως η ικανότητα κατανόησης αφηρημένων εννοιών, η οποία επιδρά στην κατανόηση κειμένων, και η εκμάθηση ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικών πράξεων, να κατακτηθούν μέσα σε συγκεκριμένες αναπτυξιακές φάσεις, πριν περάσουν οι «κρίσιμες περίοδοι» για την κατάκτησή τους. Η ισότιμη πρόσβαση των πληθυσμών αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία εξασφαλίζει την προστασία τους από τον αναλφαβητισμό, ο οποίος συνδέεται με τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια. Η αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού είναι ένα φαινόμενο που αφορά κάθε κοινωνία, όσο και την παγκόσμια κοινότητα, αφού μέσω της εξασφάλισης συμμετοχής περισσότερων ατόμων στη δημόσια σφαίρα και κοινωνική και οικονομική ζωή, γίνεται πλουραλιστική και ανεκτική απέναντι στη διαφορετικότητα.

⁴ Παρείσφρηση: η είσοδος

Κείμενο 2

Σαν τα τρελά πουλιά (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα «Σαν τα τρελά πουλιά» της Μαρίας Ιορδανίδου αναφέρεται στους ανθρώπους που αναγκάζονται να διασκορπίζονται λόγω πολιτικών-οικονομικών συνθηκών. Κεντρικό πρόσωπο είναι η Άννα και η μητέρα της, η Κλειώ, που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την Κωνσταντινούπολη και να μετοικήσουν αρχικά στην Αίγυπτο της δεκαετίας του 1920.

Εμμονη ιδέα είχε καταντήσει στην Άννα το ζήτημα της μόρφωσης. Δεν ήταν σνομπ. Τη μόρφωση την ήθελε, για να μπορέσει να ικανοποιήσει τα ερωτηματικά που είχε μέσα της. Δεν πειράζει. Θα το κατόρθωνε κάποτε. Σιγά-σιγά.

Έτσι κυλούσε η ζωή της Άννας, όμορφα και καλά, και έτσι θα την άφηνε να κυλά κάθε γνωστικό κορίτσι στη θέση της. Θα μάζευε παραδάκι, θα τσαλαβούταγε για λίγο για διασκέδαση στην περίφημη μόρφωση, αφού την είχε πάρει τόσο από καρδιά, θα έκανε κανένα ταξιδάκι στο εξωτερικό, και θα περίμενε να περάσει η Τύχη να της φέρει έναν καλό γαμπρό. Πλούσιο θέλεις; Νά τονα. Ο ξάδερφος της νύφης τους της Ειρήνης, λεβέντης καμιά τριανταριά χρονών, που τώρα μόλις γύρισε από την Οξφόρδη με δίπλωμα χημικού μηχανικού στην τσέπη του και με του κόσμου τα φεντάνια⁵ μπαμπάκι στην Κάτω Αίγυπτο, έτοιμος είναι. Την ερωτεύτηκε την Άννα, και ήταν τόσο σίγουρος πως η Άννα θα χύνονταν αμέσως να τον πάρει, που παράγγειλε μονόπετρο διαμαντένιο δαχτυλίδι στο Παρίσι και γούνα σινσιλά⁶, πριν το προτείνει ακόμα. Το έμαθε η Κλειώ από την Ειρήνη, που το έμαθε απ' τη θεία του γαμπρού.

Μιρμιρία⁷ την έπιασε την Άννα σαν τάμαθε αυτά. «Απα-πά-πά, να πάρει το χρυσοκάνθαρο⁸, ν' ανοίξει σαλόνι κοσμικής κυρίας, να γίνει dame patronesse⁹; Δεν είμαστε καλά! – Καλέ τρελάθηκες; Και σαν τρελάθηκες πες το μας, να φέρουμε παπά να σε διαβάσει.»

Τίποτα δε θέλει ν' ακούσει η Άννα. Καλά. Στο καλό να πάει, δε θέλει να πάρει πλούσιο, ας πάρει φτωχό. Φτωχοί στο γύρο σαν τα μαλλιά μου.

«Πάρε κανέναν άνθρωπο της σειράς σου. Κανέναν τίμιο άνθρωπο και καλό, όπως παντρεύτηκε η γιαγιά σου και η θεία σου η Αγαθώ. Πάρε κανένα Μανωλιό που να του λες κάθε τόσο: «Τίς εστί πλούσιος, Μανωλιό μου; Ο εν τω ολίγω αναπαυόμενος». Άνοιξε σπιτικό με γιούκια¹⁰ και κελάρια. Μάζεψε κουρελόμπογους, γέμισε καβανόζια¹¹ με τουρσιές, ψήσε ανοιξιάτικο γλυκό, φθινοπωρινά ρετσέλια¹². Κάνε παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα, και σαν έρθει η ώρα σου πέθανε όμορφα και καλά και περίμενε σύμφωνα με την τάξη και την ιεραρχία να γράψουν πάνω στην πλάκα του τάφου σου: Ενθάδε κείται... κλπ., όπως κάνουν όλοι οι γνωστικοί ορθόδοξοι και καθώς πρέπει άνθρωποι.»

Όχι, ούτε αυτό. Ε, τι θέλει λοιπόν; Θέλει να μορφωθεί. Θέλει να βρει έναν άνθρωπο που θα τη βοηθήσει να μορφωθεί. Αμέτη-μουαμέτη¹³ τόβαλε να μορφωθεί, για να καταλάβει τι γίνεται στο γύρο της. Γιατί να υπάρχει τέτοια ανισότητα, τέτοια σκληρότητα, τέτοια απανθρωπιά. Ποιος φταίει; Και τι κάνει επιτέλους αυτός ο πανάγαθος Πλάστης που στέκεται και σεργιανά αυτή την ασυναρτησία που δημιούργησε; Και τι μπορείς να κάνεις για να βοηθήσεις σε τίποτα;

⁵ φεντάνι: μονάδα μέτρησης επιφάνειας, κυρίως έκτασης γης, που ισούται με 4.200 τ.μ.

⁶ σινσιλά (τσιντσιλά): είδος γούνας

⁷ Μιρμιρία: θλίψη, μελαγχολία

⁸ χρυσοκάνθαρος: άνθρωπος πλούσιος και ξιπασμένος

⁹ dame patronesse: παντοδύναμη γυναίκα, «κυρά κι αρχόντισσα»

¹⁰ γιούκι (γιούκος): στοίβα από σεντόνια, κουβέρτες, χαλιά κ.λπ.

¹¹ καβανόζι: μεταλλικό δοχείο για γλυκά, τουρσιά των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης

¹² ρετσέλι: γλυκό του κουταλιού

¹³ αμέτη μουαμέτη (αμέτι μουχαμέτι): οπωσδήποτε, με κάθε τρόπο

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να παρουσιάσεις τους λόγους για τους οποίους κρίνεται αναγκαία η πρόσβαση των προσφύγων στην εκπαίδευση, σύμφωνα με την αρθρογράφο στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται νοηματικά η μετάβαση ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Οξύ, ανθούν, όγκο, ροών, πλουραλιστική: Γράψε από μια συνώνυμη για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις προσπαθώντας να τις αποδώσεις με κυριολεκτική σημασία στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα Αναλαφρητισμού να συντάξετε μια εισήγηση που θα εκφωνήσετε ενώπιον των συμμαθητών και καθηγητών σας τονίζοντας την σημασία του γραμματισμού για όλες τις κοινωνικές τάξεις και ιδιαίτερα για τις μειονότητες.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

α. Μ εποίο σχήμα λόγου τονίζεται η επιθυμία της Άννας για μόρφωση;

β. Να εντοπίσετε ένα χωρίο με αυτούσια παράθεση λόγων των ηρώων και να αναφερτε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την επιθυμία της Άννας για μόρφωση λαμβάνοντας υπόψη τα νοήματα του Κειμένου 2 και την εποχή στην οποία αναφέρεται. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση στην επιθυμία της Άννας; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 4

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η ισότιμη συμμετοχή των προσφύγων στην εκπαιδευτική διαδικασία κρίνεται αναγκαία

- για την ομαλή ανάπτυξη των παιδιών.
- για την αποφυγή του αναλφαβητισμού, του κοινωνικού αποκλεισμού, της φτώχειας.
- για την έγκαιρη εκμάθηση βασικών δεξιοτήτων: ανάγνωση, γραφή, κατανόηση κειμένου, αριθμητική.
- για την καλλιέργεια της ανεκτικότητας, την καταπολέμηση του ρατσισμού, τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας μέσω της συμμετοχής τους στην κοινωνικοπολιτική ζωή.

Σύμφωνα με το κείμενο κρίνεται απαραίτητη η ισότιμη συμμετοχή των προσφύγων στην εκπαίδευση για την ομαλή ανάπτυξη των παιδιών και την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων γραμματισμού εκ μέρους τους. Έτσι, θα αποφευχθεί ο αναλφαβητισμός και η περιθωριοποίηση τους, ενώ θα τεθούν οι βάσεις για την ισότιμη κοινωνική συμμετοχή τους που θα οδηγήσουν στην αντιμετώπιση του ρατσισμού και στην καλλιέργεια της ανεκτικότητας.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 1η παράγραφο αναφέρεται η έννοια του «κλασικού» αναλφαβητισμού που συνδέεται με τη φτώχεια και τις προκαταλήψεις, ενώ στη 2η παράγραφο επισημαίνεται η σύγχρονη διάστασή του, ο ψηφιακός αναλφαβητισμός. Οι δύο παράγραφοι έχουν νοηματική συνάφεια στη βάση της έννοιας του αναλφαβητισμού, γι' αυτό δίνονται και σχετικοί ορισμοί.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

οξύ= έντονο, μεγάλο

ανθούν = αναπτύσσονται, κυριαρχούν

όγκο = σύνολο, πληθώρα

ροών = κινήσεων

πλουραλιστική = πολυφωνική, πολυδιάστατη.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ	Αξιότιμοι καθηγητές, αγαπητοί συμμαθητές,
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Σήμερα, στην Παγκόσμια Ημέρα Αναλφαβητισμού, συγκεντρωθήκαμε εδώ για να αναλογιστούμε και να συζητήσουμε ένα θέμα που αφορά εκατομμύρια ανθρώπους ανά τον κόσμο. Ο αναλφαβητισμός είναι μια πραγματικότητα που επηρεάζει περισσότερους από 750 εκατομμύρια ενήλικες παγκοσμίως, καθώς και περισσότερα από 250 εκατομμύρια παιδιά, κυρίως στις φτωχότερες περιοχές του πλανήτη.
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Ο αναλφαβητισμός δεν αποτελεί μόνο έλλειψη γνώσης ανάγνωσης και γραφής. Στην ψηφιακή εποχή που ζούμε, αντικατοπτρίζει επίσης την αδυναμία χρήσης των βασικών τεχνολογικών εργαλείων, που είναι απαραίτητα για την καθημερινή λειτουργία στη σύγχρονη κοινωνία. Αυτό το φαινόμενο έχει ονομαστεί ψηφιακός αναλφαβητισμός και αφορά τη μη ικανότητα κάποιου να χειρίζεται τα απαραίτητα ψηφιακά μέσα.

	<p>Η έλλειψη αυτής της ικανότητας επηρεάζει την ισότητα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, την υγεία, την πληροφόρηση και τις υπηρεσίες, καθιστώντας τα άτομα που πλήττονται, ευάλωτα στον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια. Παράλληλα, οι δυνατότητες τους για ανάπτυξη και προοπτικές βελτίωσης της ποιότητας ζωής τους είναι σημαντικά περιορισμένες.</p> <p>Επιπλέον, η αύξηση των προσφυγικών ροών έχει καταστήσει επιτακτική την ανάγκη για πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως καταγωγής. Η εκμάθηση ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικών πράξεων είναι θεμελιώδης για την αποφυγή του αναλφαβητισμού, του κοινωνικού αποκλεισμού και ως εκ τούτου την ομαλή ενσωμάτωση στην κοινωνία.</p>
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Καταλήγοντας, οι προκλήσεις του αναλφαβητισμού απαιτούν συνεργασία, καινοτόμες πολιτικές και δράσεις, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η καταπολέμηση του φαινομένου αυτού δεν αποτελεί μόνο ηθική υποχρέωση αλλά επένδυση στο μέλλον μας. Ας δουλέψουμε μαζί για να εξασφαλίσουμε ότι κανένας δεν θα μείνει πίσω.
ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ	Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

α. Στο κείμενο την επιθυμία της Άννα να μορφωθεί αναδεικνύει η επανάληψη του ουσιαστικού «μόρφωση» στην πρώτη παράγραφο και του ρήματος «να μορφωθεί» στην τελευταία παράγραφο. Μάλιστα, το ρήμα εντοπίζεται και σε έγκλιση υποτακτική, η οποία ως βουλευτική έγκλιση φανερώνει επιθυμία, σκοπό, εδώ την δίψα της Άννας για μόρφωση.

β. Στο κείμενο η αφήγηση είναι τριτοπρόσωπη και δίνεται από έναν παντογνώστη ετεροδιηγητικό αφηγητή, ο οποίος παρουσιάζει ακόμα και τις πιο μύχιες σκέψεις των ηρώων του. Τις σκέψεις, όμως, αυτές, ο συγγραφέας επιλέγει τις παρουσιάσει όχι μέσα από την αφήγηση, αλλά διακόπτοντας την αφήγηση για να παραθέσει αυτούσια τα λόγια των ηρώων, έτσι ώστε να διατηρηθεί και η πλήρης εποπτεία του παντογνώστη αφηγητή και να αναδειχθεί ο αυθορμητισμός στα λόγια και τις αντιδράσεις των ηρώων. Ενδεικτικό είναι το χωρίο «*Άπα-πά-πά, να πάρει το χρυσοκάνθαρο, ν' ανοίξει σαλόνη κοσμικής κυρίας, να γίνει dame patronesse; Δεν είμαστε καλά! – Καλέ τρελάθηκες; Και σαν τρελάθηκες πες το μας, να φέρουμε παπά να σε διαβάσει.*».

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχθεί η απάντηση:

- Τη μόρφωση την ήθελε, για να μπορέσει να ικανοποιήσει τα ερωτηματικά που είχε μέσα της.
- Αμέτη-μουαμέτη τόβαλε να μορφωθεί, για να καταλάβει τι γίνεται στο γύρο της. Γιατί να υπάρχει τέτοια ανισότητα, τέτοια σκληρότητα, τέτοια απανθρωπιά. Ποιος φταίει; Και τι κάνει επιτέλους αυτός ο πανάγαθος Πλάστης που στέκεται και σεργιανά αυτή την ασυναρτησία που δημιούργησε; Και τι μπορείς να κάνεις για να βοηθήσεις σε τίποτα; Στις αρχές του 20ου αιώνα (1920) η μόρφωση δεν ήταν δεδομένη για μια γυναίκα, αφού κύριος στόχος ήταν ένας καλός γάμος.

Η Άννα επιθυμεί να μορφωθεί

- για να απαντήσει στα ερωτηματικά που τη βασανίζουν
- για να ερμηνεύσει τον κόσμο γύρω της
- για να κατανοήσει τους λόγους που επικρατεί η ανισότητα και η απανθρωπιά
- για να ξεπεράσει τις προλήψεις και τις προκαταλήψεις της εποχής της
- για να μπορέσει να αναλάβει δράση και να βοηθήσει τους γύρω της

Ο μαθητής μπορεί να

- συμμαριστεί την επιθυμία της Άννας, καθώς αντιλαμβάνεται τους προβληματισμούς της, αναγνωρίζει τη σημασία της μόρφωσης για την ερμηνεία κάποιων κοινωνικών φαινομένων, για την κοινωνική πρόοδο και την

απαλλαγή από προκαταλήψεις και στερεότυπα που κρατούσαν δέσμιους τους ανθρώπους της εποχής της.

- θαυμάσει την Άννα για την τόλμη της να ξεπεράσει το κατεστημένο της εποχής και να διεκδικήσει το δικαίωμα στη μόρφωση που θα διευρύνει τους ορίζοντές της.
- αναγνωρίσει την έμφυτη περιέργειά της και την έντονη επιθυμία της για μόρφωση για κοινωνικούς και ανθρωπιστικούς λόγους κι όχι για οικονομική ή επαγγελματική αποκατάσταση, κριτήρια με τα οποία αντιμετωπίζεται σήμερα η μόρφωση.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό ΛύκειοΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-archiki-selida>)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 5 20290 (ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΣΜΟΣ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ψηφιακός αναλφαβητισμός

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη διπλωματική εργασία της Εύης Γκεζίμ Μπουγιάρη που κατέθεσε στις 31.11.18 στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, στο τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 16.04.2021. (διασκευή)

Με τον όρο ψηφιακός αναλφαβητισμός εννοούμε την έλλειψη δεξιοτήτων που χρειάζεται να έχει κάποιος, ώστε να ζήσει, να εκπαιδευτεί και να εργαστεί σε μια κοινωνία όπου η επικοινωνία και η πρόσβαση στην πληροφορία αυξάνεται σημαντικά μέσω ψηφιακών τεχνολογιών, όπως το διαδίκτυο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι κινητές συσκευές.

Σαφώς η ψηφιακή γνώση συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής μας ικανότητα, όταν είμαστε αντιμέτωποι με πληθώρα πληροφοριών, και μπορεί ν' αναπτυχθεί σε δυο άξονες: Ο πρώτος άξονας είναι η επικοινωνία, καθώς το να επικοινωνείς ψηφιακά, να εκφράζεις απόψεις και ιδέες, να θέτεις ερωτήματα, να διατηρείς το σεβασμό και να χτίζεις εμπιστοσύνη είναι το ίδιο σημαντικό με την επικοινωνία αυτοπροσώπως. Ο δεύτερος άξονας αφορά πρακτικές ικανότητες στη χρήση τεχνολογίας για την πρόσβαση, διευθέτηση, διαχείριση και δημιουργία πληροφοριών με έναν ηθικό και βιώσιμο τρόπο. Και οι δυο άξονες προϋποθέτουν συνεχή εκμάθηση, εξαιτίας των ασταμάτητων νέων ενημερώσεων-εξελίξεων των εφαρμογών. Όμως, ο μελλοντικός μας εαυτός θα μας ευχαριστήσει, αν κρατήσουμε την ψηφιακή μας ζωή σε τάξη!

Η ψηφιακή γνώση είναι από τις αρχές της πολύ σημαντική, αν είναι πχ. κάποιος σπουδαστής, μαθητής, όμως θα είναι ακόμα σημαντικότερη, όταν κάποιος εισαχθεί στον επαγγελματικό κόσμο. Στον εργασιακό χώρο θα ζητηθεί να υπάρχει αλληλεπίδραση με άτομα σε ψηφιακή βάση, να γίνεται χρήση πληροφοριών και ανάπτυξη νέων ιδεών και προϊόντων συνεργατικά. Πάνω από όλα θα πρέπει κάποιος να διατηρήσει την ψηφιακή του ταυτότητα και ευζωία, καθώς το ψηφιακό τοπίο θα συνεχίζει να αλλάζει με γρήγορους ρυθμούς.

Ο 21ος αιώνας απαιτεί από τους ανθρώπους των σύγχρονων κοινωνιών να αποκτήσουν εμπειρία πάνω στην χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας. Οι πληροφορίες αυτές έχουν συμβάλει στη δημιουργία μιας ψηφιακής κουλτούρας. Η ολοένα αυξανόμενη θέση αυτής της κουλτούρας στην ζωή των ανθρώπων έχει οδηγήσει τους ερευνητές στην αποδοχή της ιδέας ότι πλέον οι άνθρωποι ζουν μέσα σε μια κοινωνία της πληροφορίας. Οι τεχνολογίες αυτής της κοινωνίας έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος των καθημερινών δραστηριοτήτων. Πλέον, η πληροφορία δεν είναι διαθέσιμη στο χαρτί, όπως συνέβαινε στο παρελθόν, αλλά διατίθεται σε ψηφιακή μορφή και διαδίδεται μέσω του Διαδικτύου με ποικίλους τρόπους πχ. Cloud¹⁴. Διάφορες έρευνες που έχουν προσανατολιστεί στην μελέτη του ψηφιακού αναλφαβητισμού τονίζουν ότι σημασία για τον άνθρωπο δεν έχει τόσο να μάθει να διαχειρίζεται τις τεχνολογίες της κοινωνίας πληροφορίας, όσο να καλλιεργήσει μια κριτική στάση απέναντι στη χρήση τους αλλά και στην πληροφορία που αυτές παρέχουν, ώστε η γνώση που θα δημιουργηθεί να είναι έγκυρη και να μπορεί να διαμοιραστεί εύκολα.

¹⁴ cloud: υπολογιστικό νέφος. Τρόπος αποθήκευσης της πληροφορίας όχι τοπικά, αλλά διαδικτυακά.

Κείμενο 2

Η Μελλοθάνατη

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομώνυμο διήγημα του Γρηγόριου Ξενόπουλου, από το βιβλίο «Ο Κακός Δρόμος κι άλλα καινούργια διηγήματα», εκδοτικός οίκος Γεωργίου Φέξη, 1912.

Έτσι επέρασε τη νύχτα η Αγγελική, και την άλλη ‘μέρα, και κάμποσες ακόμα μέρες πικρές... Στο στρώμα, μια πέθαινε και μια ξαναζούσε... [...] Το καλλίτερο απ’ όλα, το μόνο που μπορούσε να της δώσει τη ζωή, της το έκαμε ο Αλεξανδρής¹⁵.

Αυτός, μάτια μου, εφούντωσε τα μαλλιά του, ψήλωσε τους ώμους του, ζώστηκε τάρματά του, πήρε μαζί κ’ ένα φίλο του μαλλώδη, και πήγε να βρη τον Τάση του Πόφαλου, να του ‘πη «δύο λογαράκια».

- Κακομοίρη μου! Ή την παίρνεις ή σε σκοτώνω!...

- Δεν είναι καμία χρεία¹⁶ να με σκοτώσης, αποκρίθηκε ο Τάσης, γιατί κ’ εγώ να την πάρω θέλω... Και να μη γινόταν εκείό που έγινε, πάλι θα την έπαιρνα. Όχι πως τίποτα κακό, ‘παναπή,- γιατί εμείς, κι αν ανεβήκαμε μια στιγμή στο καμπαναρείο, μείναμε πάλι σαν αδέρφια, -μα έτσι που μας είδε η γειτονειά και τόμαθε ο κόσμος... Ναι, θα την πάρω και σου δίνω τον λόγο μου. Μα πρέπει να περιμένουμε λίγο, ως που να καταφέρω τον πατέρα μου.

- Γι’ αυτό να μη σε γνοιάζη, και τον πατέρα σου τον καταφέρνω εγώ... Και πρώτα θαρραβωνιαστής, πρώτα θα μπης στο σπίτι μας σα γαμπρός, κι ύστερα θα γνοιαστούμε για τον πατέρα σου. Εκείνο που σου λέω εγώ! Και πού είσαι; Να φοβηθής δεν έχεις τίποτα, το παραμικρό. Εδώ είμαστε ‘μεις, για ούλα¹⁷!

¹⁵ Είναι ο αδερφός της Αγγελικής.

¹⁶ Ανάγκη

¹⁷ Όλα (ιδιωματισμός)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τί προσφέρει στον άνθρωπο η ψηφιακή γνώση, σύμφωνα με το Κείμενο 1 (60 - 70 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δεύτερη (2^η) παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με τη μέθοδο της διαίρεσης. Να αποδείξεις με δύο αναφορές την παραπάνω διαπίστωση (μονάδες 6) και να σε απασχολήσει αν υπάρχει σχέση συμφωνίας ή διαφωνίας ανάμεσα στο περιεχόμενο της παραγράφου και στον τίτλο του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επισημάνεις τρεις ειδικούς όρους στο Κείμενο 1 (μονάδες 9) και να αιτιολογήσεις τη χρήση τους από τη συγγραφέα. (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Πιστεύεις πως η νέα μορφή αναλφαβητισμού που αναφέρεται στο κείμενο είναι ανησυχητική; Πως θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί; Να γράψετε τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 350 λέξεων που θα αναρτήσεις στο προσωπικό σου ιστολόγιο.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

A. Στο Κείμενο 2 να εντοπίσετε τους δύο βασικούς αφηγηματικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται. Θεωρείτε εύστοχη την επιλογή του συγγραφέα να αποδώσει τη συγκεκριμένη ιστορία με αυτόν τον τρόπο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

B. Να εντοπίσετε το ασύνδετο σχήμα και να αναφέρετε σε τι εξυπηρετεί η χρήση του.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις - με στοιχεία που δίνονται από την αφήγηση στο Κείμενο 2 και με κριτήριο τις κοινωνικές αντιλήψεις που ίσχυαν παλαιότερα - τη στάση του Αλεξανδρή και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με αυτή τη στάση. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 5

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Η ψηφιακή γνώση:

- Αναπτύσσει την κριτική ικανότητα, αφενός γιατί επιτρέπει την επικοινωνία, την αμφισβήτηση και την ανταλλαγή απόψεων, αφετέρου επειδή ωθεί στην ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης και δημιουργίας της πληροφορίας και προϋποθέτει δια βίου εκπαίδευση, για να ανταποκριθεί κάποιος στις συνεχείς εξελίξεις.
- Είναι υποβοηθητική στον επαγγελματικό στίβο, γιατί απαιτείται σήμερα αλληλεπίδραση και συνεργασία.
- Θεωρείται πια απαραίτητη σε μια κοινωνία της πληροφορίας για την καλλιέργεια δεξιοτήτων κριτικής αποτίμησης του ψηφιακού μηνύματος.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Σύμφωνα με το κείμενο, η ψηφιακή γνώση αναπτύσσει την κριτική ικανότητα, γιατί επιτρέπει την επικοινωνία, την αμφισβήτηση, την ανταλλαγή απόψεων και ωθεί στην ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης και δημιουργίας της πληροφορίας. Προϋποθέτει, επίσης, δια βίου εκπαίδευση, για την επιτυχή ανταπόκριση στις συνεχείς εξελίξεις. Είναι βοηθητική για τον επαγγελματικό στίβο, γιατί απαιτείται σήμερα αλληλεπίδραση και συνεργασία. Τέλος, θεωρείται απαραίτητη στην κοινωνία της πληροφορίας για την καλλιέργεια δεξιοτήτων κριτικής αποτίμησης του ψηφιακού μηνύματος.

2ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Η διαίρεση γίνεται στην διαιρετέα έννοια της ψηφιακής γνώσης, η οποία έχει δύο άξονες ανάπτυξης, σύμφωνα με το Κείμενο 1: «Ο πρώτος άξονας είναι η επικοινωνία, . . . είναι το ίδιο σημαντικό με την επικοινωνία αυτοπροσώπως» και «Ο δεύτερος άξονας αφορά πρακτικές ικανότητες στη χρήση τεχνολογίας . . . ηθικό και βιώσιμο τρόπο».

Ο τίτλος «Ψηφιακός αναλφαβητισμός» συσχετίζεται αντιθετικά με το περιεχόμενο της παραγράφου, γιατί σ' αυτήν αναφέρονται οι εφαρμογές στην ζωή και οι συνέπειες στη διεύρυνση της κριτικής ικανότητας από την κατάκτηση της ψηφιακής γνώσης, κάτι που δείχνει πως δεν μπορούν να έχουν όσοι διέπονται από ψηφιακό αναλφαβητισμό.

3ου ποερώτημα (μονάδες 15)

Λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1 που αποτελούν όρους ειδικού λεξιλογίου:

- Ψηφιακός αναλφαβητισμός (τίτλος),
- Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (παράγραφος 1)
- Ψηφιακή γνώση (παράγραφος 2),
- Cloud1 (παράγραφος 4)
- Διαδίκτυο (παράγραφος 4)

Η ύπαρξη ειδικού λεξιλογίου είναι δικαιολογημένη από τη συντάκτρια, επειδή το κείμενο αποτελεί επιστημονική μελέτη που αφορά το συγκεκριμένο αντικείμενο (ψηφιακός αναλφαβητισμός), οπότε ως κείμενο επιστημονικού λόγου οφείλει να χρησιμοποιήσει ειδικό λεξιλόγιο για να εξηγήσει, τεκμηριώσει και διασαφηνίσει τα επιστημονικά συμπεράσματα. Το κείμενο έτσι αποκτά εγκυρότητα και αντικειμενικότητα.

ΘΕΜΑ 2

ΤΙΤΛΟΣ	Ψηφιακός...αναλφαβητισμός!
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Στην εποχή μας, η εξάρτησή μας από τις ψηφιακές τεχνολογίες αυξάνεται συνεχώς, γι' αυτό, αν δεν αποκτήσουμε τις απαραίτητες δεξιότητες για τη χρήση τους κινδυνεύουμε από ψηφιακό αναλφαβητισμό. Ο ψηφιακός αναλφαβητισμός πλήττει τη γενική μας ικανότητα να

	αξιολογούμε την πληροφορία που λαμβάνουμε και γι' αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό να τον αντιμετωπίσουμε.
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	<p>Προσπάθεια για δια βίου εκπαίδευση και ενημέρωση εκ μέρους του ίδιου του ατόμου: Οι άνθρωποι πρέπει να είναι διαρκώς ενήμεροι για τις εξελίξεις στον ψηφιακό κόσμο και να μάθουν νέες δεξιότητες καθώς οι τεχνολογίες εξελίσσονται.</p> <p>Εκπαίδευση: Η διδασκαλία των ψηφιακών δεξιοτήτων πρέπει να αρχίζει από τα πρώτα στάδια της εκπαίδευσης και να συνεχιστεί καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν όχι μόνο πώς να χρησιμοποιούν τεχνολογία, αλλά και πώς να τη χρησιμοποιούν με ασφάλεια και ευθύνη.</p> <p>Πολιτεία: Να φροντίσει για τη διασφάλιση της πρόσβασης στην τεχνολογία για όλους.</p> <p>α. Π.χ. διανομή προσιτών συσκευών και την παροχή πρόσβασης σε δίκτυα internet.</p> <p>β. ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους του διαδικτύου είναι σημαντική, καθώς βοηθά στην προστασία από απάτες, εκμετάλλευση και άλλες ψηφιακές απειλές.</p>
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Από όλα τα παραπάνω γίνεται φανερό πως ο ψηφιακός αναλφαβητισμός είναι μια πρόκληση την οποία έχουμε την δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε με προσωπική προσπάθεια και τη συντονισμένη δράση της εκπαίδευσης και της πολιτείας.

ΘΕΜΑ 3

A. Στο Κείμενο 2, αξιοποιούνται η αφήγηση και ο διάλογος, η εναλλαγή των οποίων χαρίζει ποικιλία στο ύφος, ενώ, παράλληλα, διεγείρει το ενδιαφέρον, τη φαντασία και την προσοχή του αναγνώστη. Πιο συγκεκριμένα, στην 1η § «Έτσι επέρασε τη νύχτα η Αγγελική, και την άλλη 'μέρα, και κάμποσες ακόμα μέρες πικρές... Στο στρώμα, μια πέθαινε και μια ξαναζούσε... [...] Το καλλίτερο απ' όλα, το μόνο που μπορούσε να της δώσει τη ζωή, της το έκαμε ο Αλεξανδρής.» αξιοποιείται η αφήγηση με από έναν ετεροοδηγητικό και παντογνώστη (για τα συγκεκριμένα γεγονότα) αφηγητή προκειμένου να πληροφορηθεί ο αναγνώστης σφαιρικά για τα γεγονότα. Στη συνέχεια, ο συγγραφέας αξιοποιεί τον διάλογο «- Κακομοίρη μου! Ή την παίρνεις ή σε σκοτώνω!... / - Δεν είναι καμία χρεία να με σκοτώσης, αποκρίθηκε ο Τάσης, γιατί κ' εγώ να την πάρω θέλω... Και να μη γινόταν εκεί που έγινε, πάλι θα την έπαιρνα. Όχι πως τίποτα κακό, 'παναπή,- γιατί εμείς, κι αν ανεβήκαμε μια στιγμή στο καμπαναρείο, μείναμε πάλι σαν αδέρφια, -μα έτσι που μας είδε η γειτονιά και τόμαθε ο κόσμος... Ναι, θα την πάρω και σου δίνω τον λόγο μου. Μα πρέπει να περιμένουμε λίγο, ως που να καταφέρω τον πατέρα μου. / - Γι' αυτό να μη σε γνοιάζη, και τον πατέρα σου τον καταφέρνω εγώ... Και πρώτα θαρραβωνιαστής, πρώτα θα μης στο σπίτι μας σα γαμπρός, κι ύστερα θα γνοιαστούμε για τον πατέρα σου. Εκείνο που σου λέω εγώ! Και πού είσαι; Να φοβηθής δεν έχεις τίποτα, το παραμικρό. Εδώ είμαστε 'μεις, για ούλα!» προκειμένου να διαφανεί εναργέστερα το ύφος, η προσωπικότητα, η συναισθηματική φόρτιση και η σχέση των προσώπων που συνδιαλέγονται.

B. Ασύνδετο σχήμα: Αυτός, μάτια μου, εφούντωσε τα μαλλιά του, ψήλωσε τους ώμους του, ζώστηκε τάρματά του, πήρε μαζί κ' ένα φίλο του μαλλώδη, και πήγε να βρη τον Τάση του Πόφαλου, να του 'πη «δύο λογαράκια». Με το ασύνδετο σχήμα ο συγγραφέας κατορθώνει να αποδώσει με λιτό, πυκνό κι επιγραμματικό τρόπο το σύνολο των ενεργειών του Αλεξανδρή, χαρίζοντας, παράλληλα έταση και ρυθμό στην αφήγηση.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές /-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί / τεκμηριωθεί με στοιχεία / χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικά:

Η στάση του Αλεξανδρή χαρακτηρίζεται από γενναιότητα και θάρρος, καθώς και από αδελφική αγάπη «Αυτός, μάτια μου, εφούντωσε τα μαλλιά του, . . . και πήγε να βρη τον Τάση του Πόφαλου». Είναι απόλυτα δικαιολογημένη, έστω κι αν φαίνεται σκληρή και απόλυτη προς τον μέλλοντα γαμπρό του «Κακομοίρη μου! Ή την παίρνεις ή σε σκοτώνω!...», γιατί ο ήρωας έχει πλήρη επίγνωση των αυστηρών κοινωνικών επιταγών που όριζαν πως, αν μια κοπέλα στο χωριό συναναστρεφόταν ή είχε σχέση με κάποιον άντρα, τότε η τιμή της θα είχε

ανεπιστρεπті καταστραφεί, «μα έτσι που μας είδε η γειτονιά και τόμαθε ο κόσμος...», εφόσον αυτός ο άντρας δεν την αρραβωνιάζόταν σύντομα «Και πρώτα θαρραβωνιαστής, πρώτα θα μπης. . . για τον πατέρα σου». Οι μαθητές / -τριες μπορούν να εκφράσουν ανάλογα με τα προσωπικά τους βιώματα και αξίες τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με αυτήν την στάση, είτε θεωρώντας την δικαιολογημένη και αναμενόμενη, τηρουμένων των αναλογιών με τα στερεότυπα της εποχής, είτε υπερβολική και αναχρονιστική, με σημερινούς όρους. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό ΛύκειοΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-archiki-selida>)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 6 28122 (ΔΙΑΛΟΓΟΣ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Διάλογος και επικοινωνία

Το κείμενο του Φ. Κ. Βώρου προέρχεται από το περιοδικό «Νέα Παιδεία», τεύχος 7, διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Δεν είναι εύκολο, αλλά είναι αναγκαίο και ίσως χρήσιμο να επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε τις υποκειμενικές προϋποθέσεις, που χρειάζεται ο συνομιλητής, ώστε με την παρουσία του να συμβάλλει θετικά στη διεξαγωγή ενός διαλόγου.

Αρχικά, ο συνομιλητής πρέπει να θεωρεί ότι με τον διάλογο δεν ελέγχει κυρίως τις απόψεις των άλλων – μολονότι μπορεί κι αυτές να τις κρίνει και ίσως να τις επικρίνει – αλλά δοκιμάζει την ευστάθεια και πληρότητα των δικών του απόψεων κι έχει πρόθεση να αποδεχθεί εκείνη την άποψη, που θα φανεί στο τέλος πλησιέστερη προς την αλήθεια ή την αντικειμενική αποδοχή.

Εξάλλου, η συνειδητοποίηση της λειτουργίας του διαλόγου κάνει τον φρόνιμο συζητητή να μην βιάζεται να μιλήσει, αλλά να παρακολουθεί με προσοχή όσα λέγονται. Έτσι ωριμάζει και η δική του σκέψη, ώστε να προσφέρει κάτι καλύτερο αργότερα στην κοινή προσπάθεια· γνωρίζει άλλωστε ότι συχνά προσφέρει πιο πολλά με την προσεκτική ακρόαση ή το ερευνητικό του βλέμμα ή με την επίκαιρη διατύπωση απορίας, που κινητοποιεί δημιουργικά κάποιον άλλον ομιλητή πιο ομιλητικό.

Πέρα, όμως, από αυτά όποιος συμμετέχει στο διάλογο επιβάλλεται να γνωρίζει ότι οι σωστές απόψεις δεν χρειάζονται λόγια πολλά, ούτε βιαστικά ούτε οργισμένα, αλλά φράσεις μετρημένες, σαφείς και τονισμένες μόνο από τον παλμό που πηγάζει από την αγάπη για την αλήθεια και πάντα βέβαια θεμελιωμένη στην αρχή του επαρκούς λόγου. Ούτε φοβάται αυτός πως θα προλάβουν άλλοι να πουν τα σπουδαία· πάντα σχεδόν μένει για τον προσεκτικό ακροατή η τελευταία λέξη – διόρθωση του θέματος· στο κάτω κάτω περισσότερο κινδυνεύει να εκτεθεί με αποπήματα ο βιαστικός, παρά να χάσει ευκαιρίες ο συνετός συνομιλητής.

Παράλληλα, ο συζητητής οφείλει, όταν υποστηρίζει μία θέση, να στρέφεται σταθερά προς το θέμα, χωρίς άσκοπες και κουραστικές παρεκβάσεις. Στόχο του έχει να φωτίσει το θέμα, όχι να νικήσει τον συνομιλητή του. Τη δύναμη του λόγου του δεν την συνδέει με την ένταση της φωνής, αλλά με την ευστάθεια των επιχειρημάτων, την **ενάργεια** των προτάσεων. Αυτή η αρχή υποδεικνύει στον έντιμο συζητητή για ό,τι λέει να έχει έτοιμα τα αποδεικτικά στοιχεία, για να υπερασπιστεί όσα υποστηρίζει.

Ακόμα, ο γόνιμος διάλογος απαιτεί από τον συνομιλητή την απαλλαγή από «είδωλα»: από προκαταλήψεις, αυθεντίες, ερμηνείες και απόψεις μυθικές, που έχει αποδεχθεί στην παιδική φάση της πνευματικής του πορείας. Η προσωπική του απελευθέρωση από αυτά λειτουργεί με δύο τρόπους στη **διεξαγωγή** του διαλόγου: δεν χρησιμοποιεί ο ίδιος «είδωλα» ως επιχειρήματα και έπειτα παρακολουθεί την απαλλαγή των άλλων από τα ίδια «είδωλα».

Τέλος, αρετή του έντιμου και **συνετού** συνομιλητή είναι να διατηρεί πάντα σε υψηλό επίπεδο τον διάλογο, ώστε να είναι **επικοινωνιακός** και να γνωρίζει να αποχωρεί, όταν **διαπιστώνει** ότι δεν υπάρχει το κατάλληλα κλίμα από την πλευρά των συνομιλητών του. Ακόμη, καλό είναι να προσέρχεται στο διάλογο με τόση προθυμία να πειστεί όση επιθυμία έχει να πείσει, χωρίς ιδιοτέλεια και προκαταλήψεις και άκαρπη εμμονή σε θέσεις που ελέγχονται αθεμελιώτες.

Κείμενο 2

Η Λέξη

Το ποίημα έχει γραφεί από τον Δημήτρη Δόγκα. Πηγή προέλευσης: <https://www.times.news.gr/dimitris-dogkas-i-lexi>.

Μη σιωπάς!
Με την ηχώ αν μιλάς σιωπάς,
τη βοή επιλέγεις την άλογη,
Και τα βουνά σιωπούν
Κι όλα τα ζώντα που δεν έχουν νου.
Μίλα μου εσύ,
σκέψου με αν θες με μια λέξη !
Μια πλατιά μαρμάρινη λέξη
Κι εγώ θα σμιλέψω έναν θρόνο
για να στήσω στον Όλυμπο, πάλλευκο.
Αγάπα με,
Αγκάλιασέ με αν θες με μια λέξη
Μια λέξη υγρή κυματίζουσα
κι εγώ θα ντύσω με πέπλο μισόρριχτο
το αναδυόμενο κάλος της Κύπριδας.
Σχημάτισέ με
Δώσε μου νόημα και πτυχές από άνεμο
Μια λέξη αέρινη δώσε μου
κι εγώ περιστέρι θα γίνω
να φύγω σαν πνεύμα στα ουράνια.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς ο τρόπος εκφοράς του λόγου από τον ομιλητή βοηθά στη διεξαγωγή ενός επικοινωνιακού διαλόγου, σύμφωνα με το Κείμενο 1 (60 - 70 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί ως τρόπο ανάπτυξης το αίτιο - αποτέλεσμα. Να προσδιορίσεις ποιο είναι το αίτιο και ποιο το αποτέλεσμα (μονάδες 6) και να βρεις δύο διαρθρωτικές λέξεις που χρησιμοποιεί, για να επιτύχει τη συνοχή της παραγράφου και τη νοηματική σχέση που εκφράζει η καθεμιά από αυτές (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Υπόθεσε πως θέλεις να εξηγήσεις αυτό το κείμενο σε έναν φίλο σου λίγο πιο απλά και κατανοητά για τον ίδιο. Να αντικαταστήσεις τις τονισμένες λέξεις του Κειμένου 1 με συνώνυμές τους που να επιτυγχάνουν πιο απλό και εύληπτο ύφος: **ενάργεια, διεξαγωγή, συνετού, επικοινωνιακός, διαπιστώνει**

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σε μια ημερίδα με θέμα τον διάλογο εκφωνείτε μια ομιλία στην οποία παρουσιάζετε τις αρετές από τις οποίες πρέπει να διέπονται οι συνομιλητές προκειμένου να διεξάγουν έναν επικοινωνιακό διάλογο. Μπορείτε να αξιοποιήσετε και στοιχεία από το κείμενο.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Πως επηρεάζει το ύφος και το νόημα του κειμένου η χρήση του α' ενικού και β' ενικού ρηματικού προσώπου;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια σημασία αποδίδει στο Κείμενο 2 το ποιητικό υποκείμενο στην λέξη που θα επιλέξει κάποιος, για να εκφραστεί; Συμφωνείς με τη θέση του; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120 - 150 λέξεις χρησιμοποιώντας στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 6

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τρόπος εκφοράς του λόγου σύμφωνα με το κείμενο συμβάλλει στον γόνιμο διάλογο.

Συγκεκριμένα:

- Η έλλειψη βιασύνης και η ενεργητική ακρόαση → ολοκληρώνει και ωριμάζει την άποψη του συνομιλητή/ δίνει το περιθώριο της τελικής διόρθωσης
- Η σύνεση και η φειδώ στα λόγια, η έλλειψη φλυαρίας στον διάλογο → οδηγεί σε ψύχραιμη τοποθέτηση και τεκμηρίωση των λεγόμενων
- Η προσήλωση στο θέμα, η σαφήνεια των λέξεων και η απουσία έντασης στον τόνο της φωνής → καλύτερη και στερεότερη τεκμηρίωση της αλήθειας

2ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Το αίτιο → «η συνειδητοποίηση της λειτουργίας του διαλόγου κάνει τον φρόνιμο συζητητή να μην βιάζεται να μιλήσει, αλλά να παρακολουθεί με προσοχή όσα λέγονται» (και στην περίοδο αυτή του λόγου η διατύπωση παραπέμπει σε αίτιο – αποτέλεσμα)

Το αποτέλεσμα → «Έτσι ωριμάζει και η δική του σκέψη, ... με την επίκαιρη διατύπωση απορίας, που κινητοποιεί δημιουργικά κάποιον άλλον ομιλητή πιο ομιλητικό»

Οι διαρθρωτικές λέξεις που εξασφαλίζουν την συνοχή (2 από αυτές ζητούνται):

Αλλά: αντίθεση

Έτσι: αποτέλεσμα

Ωστε: συμπέρασμα

Άλλωστε: προσθήκη εναλλακτικής πρότασης

Η: σύγκριση κ.ά.

3ου ποερώτημα (μονάδες 15)

- Ενάργεια: σαφήνεια, καθαρότητα
- Διεξαγωγή: πραγματοποίηση
- Συνετού: μυαλωμένου
- Εποικοδομητικός: γόνιμος, αποτελεσματικός
- Διαπιστώνει: καταλαβαίνει

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 20)

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ	Αγαπητοί ακροατές,
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Είναι μεγάλη μου χαρά που βρίσκομαι σήμερα μαζί σας για να μιλήσουμε για ένα τόσο σημαντικό και διαχρονικό θέμα: τον διάλογο. Ο διάλογος, αυτό το εργαλείο επικοινωνίας που μας συνδέει, μας βοηθά να ανταλλάσσουμε ιδέες, να μαθαίνουμε ο ένας από τον άλλον, και τελικά να προσεγγίζουμε την αλήθεια. Ωστόσο, για να είναι ο διάλογος πραγματικά εποικοδομητικός, δεν αρκεί μόνο η ανταλλαγή απόψεων. Χρειάζεται μια σειρά από αρετές, που κάθε συμμετέχων πρέπει να καλλιεργήσει.

<p>ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ</p>	<p>Πρώτα απ' όλα, ο συνομιλητής πρέπει να έχει μια ειλικρινή πρόθεση για μάθηση και κατανόηση. Αυτό σημαίνει πως στον διάλογο δεν μπαίνουμε για να επιβάλουμε τις δικές μας απόψεις στους άλλους. Αντίθετα, στόχος μας είναι να δοκιμάσουμε την ευστάθεια των δικών μας θέσεων και, αν χρειαστεί, να τις αναθεωρήσουμε. Ο σωστός συνομιλητής είναι έτοιμος να αποδεχθεί εκείνη την άποψη που στο τέλος θα αποδειχθεί πιο κοντά στην αλήθεια. Μόνο έτσι μπορεί να υπάρξει γόνιμος διάλογος.</p> <p>Μια δεύτερη, εξίσου σημαντική αρετή είναι η υπομονή και η προσεκτική ακρόαση. Στον διάλογο δεν είναι σημαντικό μόνο να μιλάμε, αλλά και να ακούμε. Ο φρόνιμος συνομιλητής δεν βιάζεται να πάρει τον λόγο. Αντίθετα, παρακολουθεί με προσοχή τις σκέψεις των άλλων, ωριμάζει τις δικές του σκέψεις και όταν έρθει η σειρά του να μιλήσει, συνεισφέρει ουσιαστικά στη συζήτηση. Κι ας μην ξεχνάμε, πολλές φορές μια καλά διατυπωμένη απορία μπορεί να τυροδοτήσει τη δημιουργική σκέψη των συνομιλητών μας.</p> <p>Έπειτα, ας μιλήσουμε για τη σαφήνεια και τη μετριοπάθεια. Οι σωστές απόψεις δεν χρειάζονται πολλές λέξεις, ούτε φωνές. Χρειάζονται επιχειρήματα μετρημένα, σαφή και καλά τεκμηριωμένα. Ο προσεκτικός συνομιλητής δεν επιδιώκει να εντυπωσιάσει με τη δύναμη της φωνής του, αλλά με την ακρίβεια και την εσωτερική συνέπεια των επιχειρημάτων του. Γιατί στο τέλος, αυτό που μένει από κάθε συζήτηση δεν είναι τα έντονα λόγια, αλλά οι αλήθειες που μπόρεσαν να υποστηριχθούν με αποδείξεις.</p> <p>Μια ακόμη αρετή που χρειάζεται ο καλός συνομιλητής είναι η απελευθέρωση από προκαταλήψεις και αυθεντίες. Πολλές φορές, χωρίς καν να το αντιλαμβανόμαστε, φέρνουμε σε μια συζήτηση προκαταλήψεις ή ιδέες που μας έχουν επιβληθεί από την παιδική μας ηλικία. Για να είναι ο διάλογος ελεύθερος και δημιουργικός, πρέπει να απελευθερωθούμε από αυτά τα "είδωλα" και να τα εξετάζουμε με κριτική ματιά. Όχι μόνο να μην τα χρησιμοποιούμε ως επιχειρήματα, αλλά και να βοηθάμε τους συνομιλητές μας να κάνουν το ίδιο.</p> <p>Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να ξέρουμε πότε να αποχωρούμε από έναν διάλογο. Αν διαπιστώσουμε ότι το κλίμα δεν είναι κατάλληλο ή ότι η συζήτηση δεν προχωρά με γόνιμο τρόπο, η αποχώρηση είναι ένδειξη ωριμότητας. Και ας προσέρχεται κανείς σε κάθε διάλογο με τόση προθυμία να πειστεί, όση επιθυμία έχει να πείσει. Ο πραγματικός διάλογος δεν έχει χώρο για ιδιοτέλεια ή εμμονές σε θέσεις που δεν μπορούν να υποστηριχθούν.</p>
<p>ΕΠΙΛΟΓΟΣ</p>	<p>Αγαπητοί φίλοι, ο επικοινωνιακός διάλογος απαιτεί αρετές. Απαιτεί ειλικρίνεια, υπομονή, σαφήνεια, και απελευθέρωση από προκαταλήψεις. Όταν όλοι οι συμμετέχοντες στον διάλογο καλλιεργούν αυτές τις αρετές, τότε η συζήτηση γίνεται όχι μόνο πιο ουσιαστική, αλλά και πιο κοντά στην αλήθεια.</p>
<p>ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ</p>	<p>Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.</p>

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Το α' ενικό πρόσωπο αξιοποιείται για να δηλωθεί ότι όσα καταγράφονται αποτελούν προσωπικές σκέψεις του ποιητικού υποκειμένου, ενώ, παράλληλα χαρίζει στο ύφος εξομολογητική διάθεση και ζωντάνια και αμεσότητα. Το β' ενικό πρόσωπο αξιοποιείται για να δηλωθεί πως το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται σε κάποιο άλλο πρόσωπο ή στον αναγνώστη ή ακόμα και στον ίδιο του τον εαυτό. Με τη χρήση αυτού του προσώπου ενισχύεται

η ζωντάνια, η αμεσότητα και η θεατρικότητα του ποιήματος, ενώ, παράλληλα, γίνεται πιο αντιληπτός ο προτρεπτικός του τόνος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές /-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί / τεκμηριωθεί με στοιχεία / χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικά:

Το ποιητικό υποκείμενο εκτιμά ότι η επιλογή της λέξης που θα δώσει μορφή και θα ντύσει ιδέες, σκέψεις και συναισθήματα είναι ύψιστης σημασίας. Αυτή είναι που θα κορυφώσει την έκφραση των νοημάτων «θα σμιλέψω έναν θρόνο για ... πάλλευκο», είναι αυτή που θα περικλύσει μέσα στο εκφραστικό της σύμπαν «πλατιά, μαρμάρινη/ υγρή, κυματίζουσα» όλη την γκάμα των σκέψεων και φυσικά οι κατάλληλες λέξεις είναι αυτές που νοηματοδοτούν τις ποικίλες εκδοχές των συναισθημάτων «Αγκάλιασέ με ...λέξη». Η πολυδιάστατη αξία της συγκεκριμένης λέξης που θα επιλεγεί θα εκφράσει την ομορφιά των εικόνων «θα ντύσω με πέπλο ...κάλλος της Κύπριδας», θα δώσει μορφή στα όνειρα και θα προτρέψει για την υλοποίησή τους «και εγώ περιστέρι θα γίνω...στα ουράνια». Δεν είναι παράλογο λοιπόν που το ποιητικό υποκείμενο με την αποστροφή στο β' ενικό πρόσωπο προτρέπει τον υποθετικό συνομιλητή να χρησιμοποιήσει τις κατάλληλες λέξεις, για να φτάσει σ' αυτήν την ολοκλήρωση ως άνθρωπος με έμφυτη της δυνατότητα της αρθρωμένης ομιλίας σε σχέση με τα υπόλοιπα ζώντα πλάσματα. «και όλα τα ζώντα που δεν έχουν νου».

Οι μαθητές / -τριες μπορούν να εκφράσουν ανάλογα με τα προσωπικά τους βιώματα και αξίες τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με αυτήν τη θέση. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό ΛύκειοΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση <http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 7 16236 (ΕΦΗΒΕΙΑ & ΒΙΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Παράγοντες που επηρεάζουν την νεανική συμπεριφορά

Το κείμενο έχει αντληθεί από μεταπτυχιακή εργασία που εκπονήθηκε το 2013 με τίτλο: «Νεανική παραβατικότητα στον Νομό Ηρακλείου Κρήτης. Μελέτη περίπτωσης», Ελευθέριος Κωστένης, Φλώρινα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών.

Οι νέοι που μεγαλώνουν σε ασταθές οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον θεωρείται ότι παρουσιάζουν αυξημένες πιθανότητες επικινδυνότητας ανάπτυξης αποκλίνουσας συμπεριφοράς, αφού εκτίθενται σε αρνητικές επιρροές. Ανάλογα με το είδος και τον βαθμό ισχύος αυτών των επιρροών, τα ασταθή περιβάλλοντα μπορεί να ευνοήσουν την ανάπτυξη αντικοινωνικής συμπεριφοράς στα παιδιά, γεγονός που συχνά οδηγεί σε ποινική και αποκλίνουσα συμπεριφορά στη μετέπειτα ζωή τους. Η νεανική παραβατική συμπεριφορά επηρεάζεται από μια σειρά ποικίλων παραγόντων μεταξύ των οποίων είναι η οικογένεια, η κοινωνικοοικονομική τάξη και οι εκπαιδευτικές εμπειρίες.

Το οικογενειακό περιβάλλον διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στην ψυχοσωματική ανάπτυξη των ανηλίκων. Η οικογένεια μεταλαμπαδεύει στους νέους κανόνες, αξίες και πρότυπα συμπεριφοράς, τα οποία αποτελούν καταλυτικούς παράγοντες για τη δημιουργία της εσωτερικής δομής της προσωπικότητας, καθώς και για τις μετέπειτα πεποιθήσεις και τα πρότυπα που ενστερνίζονται οι νέοι. Μέσα από την οικογενειακή μονάδα τα παιδιά μαθαίνουν το μεγαλύτερο μέρος των κανόνων που σχετίζονται με την αλληλεπίδρασή τους με τα υπόλοιπα μέλη του κοινωνικού συνόλου, αναπτύσσοντας διαπροσωπικές και λειτουργικές σχέσεις. Οι οικογένειες οι οποίες χαρακτηρίζονται από εσωτερική ισορροπία και συμβιώνουν σε ένα υγιές και αρμονικό περιβάλλον καθοδηγούν τα μέλη τους σχετικά με το πώς να αλληλεπιδρούν με τους γύρω τους σύμφωνα με λειτουργικά πρότυπα συμπεριφοράς. Αντίθετα, ένα αντικοινωνικό και νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον διαπαιδαγωγεί τα μέλη του σύμφωνα με δυσλειτουργικούς κανόνες συμπεριφοράς. Έτσι, συμπεραίνουμε πως η οικογένεια δημιουργεί τις προδιαγραφές για την ανάπτυξη συμπεριφοράς σύμφωνης ή μη με τους κανόνες του κοινωνικού συνόλου.

Στο παρελθόν υπήρχε η παραδοχή ότι τα παιδιά που προέρχονταν από φτωχικό και εργατικής τάξης υπόβαθρο κατατάσσονταν σε μια «τάξη υψηλού κινδύνου» και ότι είναι πολύ πιθανό να αναπτύξουν παραβατική συμπεριφορά. Η αντίληψη αυτή συνεχίστηκε μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1960 όπου οι ειδικοί ερευνητές υποστήριζαν ότι το ταξικό υπόβαθρο ήταν μια σημαντική επεξηγηματική μεταβλητή για την παραβατική τάση. Το τεκμήριο αυτό έκτοτε έχει αμφισβητηθεί έντονα, διότι τα στατιστικά στοιχεία άρχισαν να δείχνουν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960 ότι η εγκληματικότητα αποτελεί επίσης συχνό φαινόμενο μεταξύ των νέων της μεσαίας τάξης.

Κείμενο 2

[Ο κυρ – Γιώργος]

Το λογοτεχνικό έργο με τίτλο «Το πρώτο βήμα» ανήκει στον πεζογράφο Γιάννη Λεγκάκη και δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό «Διαγώνιος», τεύχος 14, Μάιος-Αύγουστος 1976, σελ. 165-179, (Προσαρμογή στις ανάγκες της εξέτασης).

Στη γειτονιά μου, τρεις πόρτες πιο κάτω, έμενε μια γιαγιά, η θεια-Κατερίνη, γνωστή σ' όλο το χωριό για την καλοσύνη της και τα γιατροσόφια της. Εμένα, μ' αγαπούσε ιδιαίτερα, γιατί της έκανα όλα τα θελήματα. Μ' έστελνε στην αγορά, στη βρύση, στην εκκλησιά, να πάω καμιά λειτουργιά, κι όχι μόνο έτρεχα πάντα πρόθυμα, αλλά καθόμουν ώρες ολόκληρες μαζί της ακούγοντάς την να μου διηγείται τις περιπέτειες της ζωής της, που σε μένα φαίνονταν φανταστικές σαν παραμύθια. Αρχίζε απ' την παιδική της ηλικία [...] κι ύστερα πάλι θυμόταν με παράπονο τον άτυχο άντρα της, που τον έχασε πρόωρα, μένοντας χήρα με τέσσερα ορφανά, και κατέληγε στα παιδιά της, με τόσους κόπους και θυσίες τ' ανάστησε, για να γίνουν σήμερα όλοι τους νοικοκυραίοι. Ο μεγάλος της καημός όμως ήταν ο δεύτερος γιος της, ο κυρ-Γιώργος, που έμεινε ανύπαντρος, γεροντοπαλίκαρα. Ο κυρ-Γιώργος είχε πατζατζήδικο¹⁸ στη Θεσσαλονίκη κι έβγαζε λεφτά με ουρά. Όσο όμως κι αν τον παρακαλούσε η γρια μάνα του, όσο κι αν τον πίεζαν οι συγγενείς του, δεν έλεγε να παντρευτεί. Σ' αυτόν κοντά ήθελε να με στείλει η θεια-Κατερίνη, για να μη παιδεύουμαι στα χωράφια.

[...] Τον κυρ-Γιώργο τον γνώριζα από μικρός. Έρχονταν ταχτικά στο χωριό, κυρίως το χειμώνα, κι έβγαινε για κυνήγι. Ήταν δεινός κυνηγός. Ποτέ δεν γύριζε μ' άδεια χέρια. Ήταν ψηλός και γεμάτος, με επιβλητικό παράστημα και αρχοντική περπατησιά. Είχε μεγάλο πρόσωπο, λίγο παχουλό και καλοσυνάτο. Ομορφάντρας. Τα πλούσια μαλλιά του, χτενισμένα πίσω ολόισια μ' ένα ελαφρό γκρι στους κροτάφους, του έδιναν ύφος μεγαλοεπιχειρηματία. Γενικά ήταν άνθρωπος που ενέπνεε συμπάθεια κι εμπιστοσύνη.

¹⁸ εστιατόριο που σερβίρει ένα είδος σούπας, πιάτου που παρασκευάζεται από διαφόρων ειδών κρέατα (στομάχι, πόδια του ζώου) πολύ θρεπτική.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς το οικογενειακό περιβάλλον, σύμφωνα με το Κείμενο 1, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του εφήβου και κατ' επέκταση στην εκδήλωση ή μη παραβατικής συμπεριφοράς; (50 - 60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 3^η παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται δομικά με την τεχνική της σύγκρισης – αντίθεσης. Ποια είναι τα σκέλη της (μονάδες 4) και τι θέλει να πετύχει με αυτήν ο συγγραφέας (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Η νεανική παραβατική συμπεριφορά επηρεάζεται από μια σειρά ποικίλων παραγόντων... (1^η παράγραφος)

β. Αντίθετα, ένα αντικοινωνικό και νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον διαπαιδαγωγεί τα μέλη του σύμφωνα με δυσλειτουργικούς κανόνες συμπεριφοράς. (2^η παράγραφος)

γ. Το τεκμήριο αυτό έκτοτε έχει αμφισβητηθεί έντονα... (3^η παράγραφος)

Ποιο είναι το είδος της σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) που χρησιμοποιείται στα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 (μονάδες 6); Να μετατρέψεις τη σύνταξη στην αντίθετη από αυτήν που σε κάθε χωρίο αναγνώρισες (μονάδες 3)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 30)

Τα αίτια της νεανικής παραβατικότητας εντοπίζονται, σύμφωνα με το κείμενο, σε διάφορους παράγοντες. Να αναφέρετε αυτούς τους παράγοντες λαμβάνοντας υπόψη σας τις πληροφορίες του κειμένου και να προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου εκ μέρους του οικογενειακού και σχολικού περιβάλλοντος σε ένα άρθρο για το διαδικτυακό περιοδικό του σχολείου σας (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

A. Να εντοπίσετε τον κυρίαρχο ρηματικό χρόνο του αποσπάσματος και να αναφέρετε για ποιον λόγο επιλέγεται. (μονάδες 10)

B. Να εντοπίσετε ένα χωρίο στο οποίο αξιοποιείται η περιγραφή και να αναφέρετε ποιον σκοπό εξυπηρετεί. (μονάδες 10)

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις την αντίδραση της μητέρας στην άρνηση του γιου της να παντρευτεί με βάση τα στερεότυπα της εποχής εκείνης για τον άνδρα και τον θεσμό του γάμου; (μονάδες 5). Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί της, λαμβάνοντας υπόψη και τα σημερινά δεδομένα; (μονάδες 10). Η απάντησή σου να τεκμηριώνεται με αναφορές στο Κείμενο 2 και να εκτείνεται σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 7

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 1, όταν η κατάσταση στην οικογένεια είναι ασταθής, είναι πιθανότερο τα παιδιά να αναπτύξουν παραβατική συμπεριφορά. Η οικογένεια έχει καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση του νεανικού ήθους με τις αξίες και τα πρότυπα συμπεριφοράς που προσφέρει και επηρεάζουν την κοινωνική αλληλεπίδραση του νέου. Όταν στην οικογένεια δεν υπάρχει ισορροπία και υγιές περιβάλλον, τότε γίνεται προβληματική η κοινωνική συμπεριφορά του νέου.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η σύγκριση - αντίθεση στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 έχει ως σκέλη:

- Η αντίληψη που ίσχυε στο παρελθόν, ως τις αρχές της δεκαετίας του 60, ότι τα παιδιά που προέρχονταν από φτωχικό και εργατικής τάξης υπόβαθρο κατατάσσονταν σε μια «τάξη υψηλού κινδύνου»
- Η αμφισβήτηση αυτής της αντίληψης από τη δεκαετία του 60 και έπειτα, καθώς οι ειδικοί πλέον τάσσονται με την άποψη ότι η εγκληματικότητα αποτελεί, επίσης, συχνό φαινόμενο μεταξύ των νέων της μεσαίας τάξης. Με τη σύγκριση – αντίθεση, η οποία έχει ως βάση της τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών, ο συγγραφέας επιδιώκει να αποδείξει ότι δεν είναι η κοινωνική θέση του ατόμου κύρια αιτία για την εκδήλωση της νεανικής παραβατικότητας, αλλά το οικογενειακό περιβάλλον, όπως ανέπτυξε στην προηγούμενη παράγραφο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Αναγνώριση είδους σύνταξης:

- Παθητική σύνταξη.
- Ενεργητική σύνταξη
- Παθητική σύνταξη

Μετατροπή:

- Μια σειρά ποικίλων παραγόντων επηρεάζουν τη νεανική παραβατική συμπεριφορά.
- Αντίθετα, από ένα αντικοινωνικό και νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον διαπαιδαγωγούνται τα μέλη του σύμφωνα με δυσλειτουργικούς κανόνες συμπεριφοράς.
- (Οι ειδικοί) έχουν αμφισβητήσει έντονα έκτοτε αυτό το τεκμήριο.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Η Επίδραση του Περιβάλλοντος στη Νεανική Παραβατικότητα: Παράγοντες και Τρόποι Αντιμετώπισης
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Η νεανική παραβατικότητα αποτελεί ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο που απασχολεί έντονα την επιστημονική κοινότητα και την κοινωνία. Οι νέοι που μεγαλώνουν σε ασταθή οικογενειακά και κοινωνικά περιβάλλοντα φαίνεται να έχουν αυξημένες πιθανότητες ανάπτυξης αντικοινωνικών και παραβατικών συμπεριφορών. Παρά τις διαφορετικές απόψεις σχετικά με τις αιτίες του φαινομένου, είναι αναμφισβήτητο ότι η οικογένεια, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και οι εκπαιδευτικές εμπειρίες παίζουν καθοριστικό ρόλο. Στο παρόν άρθρο θα αναλύσουμε τους παράγοντες που οδηγούν στη νεανική

	<p>παραβατικότητα, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους το οικογενειακό και το σχολικό περιβάλλον μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη και την αντιμετώπισή της.</p>	
<p>ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ</p>	<p>Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ σε μία §</p>	<p><u>Οικογενειακό περιβάλλον:</u> Δυσλειτουργικές οικογένειες ή οικογένειες με εσωτερική αστάθεια. Έλλειψη υγιών προτύπων συμπεριφοράς. Αντικοινωνικές ή νοσηρές σχέσεις εντός της οικογενειακής μονάδας.</p> <p><u>Κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο:</u> Παλιότερα συνδέθηκε με τη φτώχεια και την εργατική τάξη. Σήμερα αναγνωρίζεται πως η παραβατικότητα εμφανίζεται και στη μεσαία τάξη.</p> <p><u>Εκπαιδευτικές εμπειρίες:</u> Ανεπαρκής ή δυσλειτουργική σχολική υποστήριξη. Έλλειψη κινήτρων και θετικών ευκαιριών εντός του σχολικού περιβάλλοντος.</p>
	<p>Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ σε 2 §</p>	<p><u>Οικογενειακό περιβάλλον:</u> <u>Ενίσχυση της οικογενειακής σταθερότητας:</u> Παροχή συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης στις οικογένειες. Εκπαίδευση γονέων για την καλλιέργεια υγιών προτύπων και αξιών. <u>Προώθηση θετικών σχέσεων:</u> Δημιουργία ουσιαστικής επικοινωνίας μεταξύ γονέων και παιδιών. Συμμετοχή σε δραστηριότητες που ενισχύουν τη συναισθηματική σύνδεση. <u>Αναγνώριση και διαχείριση προβλημάτων:</u> Έγκαιρη παρέμβαση σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας ή παραμέλησης. Παροχή υποστήριξης σε μονογονεϊκές οικογένειες ή οικογένειες με έντονα προβλήματα.</p> <p><u>Σχολικό περιβάλλον:</u> <u>Καλλιέργεια θετικού κλίματος:</u> Προώθηση συμπεριληπτικής και υποστηρικτικής κουλτούρας στο σχολείο. Ανάπτυξη διαπροσωπικών δεξιοτήτων μέσω ομαδικών δραστηριοτήτων. <u>Πρόληψη και έγκαιρη παρέμβαση:</u> Συνεργασία με ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Εντοπισμός παιδιών με δυσκολίες και παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης. <u>Εκπαιδευτικά προγράμματα:</u> Ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης μέσω εξειδικευμένων προγραμμάτων. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη συνεργασία, την ενσυναίσθηση και την αυτορρύθμιση. <u>Συνεργασία με την οικογένεια:</u> Διοργάνωση σεμιναρίων για γονείς με στόχο την ευαισθητοποίησή τους. Στενή συνεργασία σχολείου και οικογένειας για την αντιμετώπιση συμπεριφορικών προβλημάτων.</p>

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	<p>Η νεανική παραβατικότητα δεν είναι απλώς ένα ζήτημα συμπεριφοράς, αλλά μια αντανάκλαση των κοινωνικών και οικογενειακών συνθηκών που επηρεάζουν τους νέους. Η πρόληψη και η αντιμετώπιση του φαινομένου απαιτούν συντονισμένες προσπάθειες από την οικογένεια, το σχολείο και την ευρύτερη κοινωνία. Μέσα από την ενίσχυση της επικοινωνίας, την καλλιέργεια υγιών προτύπων και την παροχή υποστήριξης σε ευάλωτες ομάδες, μπορούμε να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για μια κοινωνία όπου οι νέοι θα έχουν τις ευκαιρίες και τα εφόδια να εξελιχθούν σε υγιείς και υπεύθυνους πολίτες.</p>
ΥΠΟΓΡΑΦΗ	όνομα

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

A. Ο κυρίαρχος χρόνος του αποσπάσματος είναι ο Παρατατικός, εφόσον ο αφηγητής αναφέρεται σε γεγονότα που συνέβαιναν στο παρελθόν και είχαν διάρκεια π.χ. «Εμένα, μ' αγαπούσε ιδιαίτερα, γιατί της έκανα όλα τα θελήματα» και επαναληψιμότητα «Ερχονταν ταχτικά στο χωριό, κυρίως το χειμώνα, κι έβγαινε για κυνήγι.», ενώ, παράλληλα, το ύφος καθίσταται ζωντανό και νοσταλγικό. **(μονάδες 10)**

B. Περιγραφή εντοπίζεται στο χωριό: «Ήταν ψηλός και γεμάτος, με επιβλητικό παράστημα και αρχοντική περπατησιά. Είχε μεγάλο πρόσωπο, λίγο παχουλό και καλοσυνάτο. Ομορφάντρας. Τα πλούσια μαλλιά του, χτενισμένα πίσω ολόισια μ' ένα ελαφρό γκρι στους κροτάφους, του έδιναν ύφος μεγαλοεπιχειρηματία.». Μέσω της περιγραφής το ύφος καθίσταται ζωντανό και παραστατικό, ενώ, παράλληλα, δίνεται η ευκαιρία στον αναγνώστη να δημιουργήσει νοερά εικόνες που τον βοηθούν να κατανοήσει καλύτερα όσα αναφέρονται. **(μονάδες 10)**

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/η μαθητής/μαθήτρια, με αφορμή το Κείμενο 2, αναμένεται να:

- σχολιάσει και ερμηνεύσει τη στάση και την επιμονή της μητέρας και των συγγενών, προκειμένου ο κυρ-Γιώργης να αλλάξει άποψη (και να παντρευτεί)
- αναπτύξει την αναγνωστική του ανταπόκριση, συνδέοντας την άρνηση του γιου να υποταχθεί στις επιθυμίες και τις αντιδράσεις του κοινωνικού συνόλου και να παντρευτεί σε σχέση με το σήμερα
- αναφερθεί στη γονεϊκή προσπάθεια, εδώ της μητέρας - ή και εν γένει των συγγενικών προσώπων - να επηρεάζουν τους νέους στη λήψη σοβαρών αποφάσεων που αφορούν τη ζωή τους και το μέλλον τους
- αναδείξει τις προσπάθειες της μητέρας να ανταποκριθεί μόνη της (λόγω του θανάτου του «άτυχου» άντρα της) στις ανάγκες της οικογένειάς της και την προστασία των παιδιών της από αντικοινωνικές συμπεριφορές (για να γίνουν σήμερα όλοι τους νοικοκυραίοι)
- τηρήσει για την ερμηνευτική του/της προσέγγιση το όριο των 100-150 λέξεων.

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται στο β' σκέλος αυτού του θέματος θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωριά του κειμένου και χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο ή να μην αξιολογεί τον χωροχρόνο που εξελίσσονται τα γεγονότα.

Ενδεικτική απάντηση:

Η αντίδραση της μητέρας στην άρνηση του γιου της να παντρευτεί αντανακλά τα στερεότυπα της εποχής εκείνης για τον άνδρα και τον θεσμό του γάμου. Στο παρελθόν, η οικογένεια και ο γάμος αντιμετωπίζονταν ως ουσιώδεις στοιχεία της κοινωνικής δομής και η παντρεία θεωρείτο σχεδόν υποχρεωτική για τους άνδρες ως μέσο διατήρησης της κοινωνικής συνοχής και μετάδοσης της περιουσίας. Η μητέρα, ανησυχώντας για την κοινωνική και οικονομική σταθερότητα του γιου της, καθώς και για τη διασφάλιση της συνέχειας της οικογένειας, πιθανώς ένιωσε πίεση να τον πείσει να παντρευτεί.

Μπορώ να κατανοήσω τον προβληματισμό και την ανησυχία της μητέρας με βάση τις κοινωνικές προσδοκίες εκείνης της εποχής, ωστόσο, διαφωνώ με την άποψη αυτή, καθώς οι σύγχρονες κοινωνίες εκτιμούν περισσότερο την ατομική επιλογή και την προσωπική ευημερία. Σήμερα, η ανεξαρτησία και η

προσωπική ανάπτυξη έχουν μεγαλύτερη αξία, και οι αποφάσεις για γάμο βασίζονται περισσότερο σε αισθήματα αμοιβαίας αγάπης και σεβασμού, παρά σε κοινωνικές προσδοκίες ή οικονομικές ανάγκες.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-archiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 8 14508 (ΕΦΗΒΕΙΑ & ΣΧΕΣΕΙΣ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Τα όρια ως αγάπη για τους εφήβους

Το παρακάτω κείμενο είναι διαδικτυακό άρθρο της Αγγελικής Μπολουδάκη, Κοινωνικής Λειτουργού, που αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα: enallaktikidrasi.com.

Οι έφηβοι χρειάζονται όρια, τα οποία θα αποτελέσουν προστατευτικά πλαίσια για εκείνους. Η περίοδος της εφηβείας μοιάζει με άγνωστη διαδρομή. Όσο έχουν κοντά τους ένα χάρτη, τόσο πιο εύκολα θα την διανύσουν. Καθετί, που δεν είναι χαρτογραφημένο, θα αποτελέσει πρόκληση με οδυνηρές επιπτώσεις για τους ίδιους, αλλά και για τους γονείς.

Για παράδειγμα, οι έφηβοι χρειάζεται να γνωρίζουν τις ώρες που θα πρέπει να επιστρέψουν στο σπίτι. Ακόμα κι αν υπάρξουν παραβιάσεις από κείνους, είναι αναγκαίο να γνωρίζουν ότι οι γονείς τους έχουν βάλει ένα πλαίσιο, αλλιώς θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις ώστε να συγκρουστούν μαζί τους και να δημιουργήσουν το δικό τους πλαίσιο, που θα βασίζεται βέβαια σε μια επιλογή της αρέσκειάς τους. Η περίοδος της εφηβείας είναι μια δύσβατη περιοχή για τους εφήβους εξαιτίας των συγκρούσεων που τους ταλανίζουν. Έχουν ανάγκη περισσότερο από ποτέ γονείς που να διακρίνονται από συνέπεια και σταθερότητα, για να αναπτύξουν και εκείνοι τις σταθερές τους αξίες.[...]

Τα όρια που θέτουν οι γονείς εισάγουν τον έφηβο στην πραγματικότητα και τον προσγειώνουν ομαλά σε αυτήν. Ένας νέος άνθρωπος είναι σε επαφή με τα όνειρά του και συνδέεται με την υλοποίησή τους, αν βιώσει ότι η πραγματικότητά του, που την αποτελούν αρχικά οι γονείς του και στη συνέχεια ο υπόλοιπος κόσμος, τον αποδέχεται, αλλά χρειάζεται και εκείνος να την αποδεχτεί και να σεβαστεί τον δικό του ρόλο σε αυτήν. Οι ματαιώσεις, δηλαδή, που δοκιμάζει από γονείς με σταθερή και συνεπή συμπεριφορά, με την έννοια πως δεν μπορεί να τα έχει όλα στη ζωή του ή να κάνει τα πάντα στον κόσμο του, τον εισάγουν στην έννοια ενός ηθικού νόμου που θα είναι αυτονόητο ότι θα τον ακολουθήσει, όχι για τους άλλους αλλά γιατί χάρη σε αυτόν η δική του ζωή θα είναι καλύτερη.

Οι γονείς δεν πρέπει να ικανοποιούν όλες τις ανάγκες του εφήβου, γιατί με αυτόν τον τρόπο τον εισάγουν σε μια ψευδαίσθηση ότι όλες οι επιθυμίες πρέπει να ικανοποιούνται αυτόματα. Έτσι βέβαια δε βιώνει τη ματαιώση που θα τη συναντήσει στη ζωή του και, εάν δεν έχει αναμετρηθεί με αυτήν σε μια περίοδο της ζωής του, που οι σημαντικοί άνθρωποι της ζωής του θα είναι δίπλα του να τον στηρίζουν συναισθηματικά, μπαίνει απροετοίμαστος σε μια ψυχική πραγματικότητα, που οι συγκυρίες που θα τύχουν στο δρόμο του θα τον βρουν ευάλωτο και εύθραυστο και θα καταφύγει σε ψευδαισθήσεις, για να λυτρωθεί.

Ο έφηβος χρειάζεται όρια. Όσο κι αν δυσανασχετεί κι αν αντιδρά στο άκουσμα τους. Οτιδήποτε παρέχει ασφάλεια είναι αποδεκτό για εκείνον και το έχει ανάγκη, για να φτιάξει το δικό του χάρτη ως ενήλικας, που θα πρέπει να μην είναι κενός, αλλά να έχει σημεία από τους γονείς του, στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.

Κείμενο 2

Γράμματα απ' το μέτωπο

Το ποίημα είναι του Γιάννη Ρίτσου (1909-1990) και ανήκει στη συλλογή Πυραμίδες (1935). Βλ. Γιάννης Ρίτσος, Ποιήματα. 1930-1942, τ. Α', Κέδρος, Αθήνα 1979, σ. 150.

Μάνα, τον ήλιο εδώ σκεπάζουν ίσκιοι
κι αναπαμό ποτέ η καρδιά δε βρίσκει
ένα: οι αυγές κ' οι νύχτες μας γυρνούν·
φριχτές πεντάλφες γράφουν στο σκοτάδι
σήματα, που τον κίνδυνο μηνούν,
πύρινα φίδια από τα βάθη του Άδη.

Ζούμε στ' αμπριά¹⁹ θαμμένοι, διπλωμένοι
κ' έξω απ' την τρύπα ο θάνατος περμένει.
Μας έπνιξαν το φως και τη χαρά,
στεγνώσαν την ψυχή μας και το σώμα,
μα κάτι μέσα μας κυλά βουερά
και ξέσπασμα δε βρήκε κάπου ακόμα.

Φουσκώνουν της ζωής μας τα πελάη·
σ' όλες τις φλέβες μου, αίμα μου, κυλάει
της Μαριγώς το φλογερό φιλί...
(θέλω να πω, μητέρα μου, για κείνο
το φιλί της που μου 'δωσε δειλή
προτού από την πατρίδα μας μακρύνω).

Η κάθε μου ίνα τη χαρά φωνάζει,
μα ο πόλεμος τη νιότη μου σκεπάζει
και με ατσάλι αναμμένο με κεντά·
όμως μέσα η καρδιά μου δε λυγίζει.
Μητέρα, εδώ, στο θάνατο κοντά,
πρωτόμαθα το πόσο η ζωή αξίζει.

¹⁹Χαρακόματα, καταφύγια

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να καταγράψεις τους λόγους για τους οποίους τα όρια είναι απαραίτητα στην εφηβική ηλικία, όπως παρουσιάζονται από την αρθρογράφο στην τρίτη και στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αρθρογράφος του Κειμένου 1 χρησιμοποιεί τη μέθοδο της αναλογίας στην πρώτη παράγραφο, ενώ ξεκινά τη δεύτερη παράγραφο με ένα παράδειγμα. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, επέλεξε τους συγκεκριμένους τρόπους στην ανάπτυξη των παραγράφων;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Η περίοδος της εφηβείας είναι μια δύσβατη περιοχή...» (2^η παράγραφος),

«Οτιδήποτε παρέχει ασφάλεια είναι αποδεκτό για εκείνον και το έχει ανάγκη, για να φτιάξει το δικό του χάρτη ως ενήλικας, που θα πρέπει να μην είναι κενός, αλλά να έχει σημεία από τους γονείς του, στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.» (5^η παράγραφος)

Στις παραπάνω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή κυριολεκτική/δηλωτική; (μονάδες 6) Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες παραπάνω προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημά τους. (μονάδες 9)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30) (ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΑΛ Α ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑ 155959)

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου σου διοργανώνει Ημερίδα στο σχολείο με θέμα «Εφηβοί και Διαπροσωπικές σχέσεις». Αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία (300 λέξεων), για να εκφράσεις ως έφηβος/η την άποψή σου για την στάση που θα ήθελες να τηρούν οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί, ώστε να βοηθούν τους εφήβους σε ζητήματα διαπροσωπικών σχέσεων.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

α. Να εντοπίσετε 3 σχήματα λόγου και να επισημάνετε τη λειτουργία τους.

β. Ποια ρηματικά πρόσωπα αξιοποιούνται στο ποίημα;

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο είναι το κυρίαρχο συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και πού αποδίδεται; (μονάδες 10)

Πιστεύεις ότι είναι δικαιολογημένο; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 8

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα όρια είναι απαραίτητα στη ζωή του εφήβου γιατί :

- τον τοποθετούν στην πραγματικότητα, που σημαίνει ότι αποδέχεται και σέβεται τους κανόνες του οικείου και ευρύτερου περιβάλλοντος, ώστε να γίνει και εκείνος αποδεκτός ,
- αποκτά έναν ηθικό κώδικα που θα κάνει την ζωή του ποιοτικότερη,
- αν δεν υπάρξουν όρια από τους γονείς του στην ικανοποίηση των επιθυμιών του, θα βιώσει την απόρριψη στην ζωή του, θα κλονιστεί συναισθηματικά και θα καταφύγει σε ψευδαισθήσεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η επιλογή της αρθρογράφου να οργανώσει τον λόγο της στην πρώτη παράγραφο του κειμένου 1 με αναλογία στοχεύει στο:

- να δια φωτίσει τον αναγνώστη για τις δυσκολίες της νεότητας, παραβάλλοντάς τη μεταφορικά με μian άγνωστη διαδρομή που χρειάζεται «χαρτογράφηση»,
- να κάνει πιο εύληπτο το περιεχόμενο προσδίδοντας στον λόγο παραστατικότητα και αφορμή για κριτικό στοχασμό.

Η χρήση του παραδείγματος στη δεύτερη παράγραφο έχει στόχο:

- να επεξηγήσει την γενικόλογη και ασαφή έννοια του «χάρτη» που τέθηκε στην πρώτη παράγραφο,
- να γίνει πιο σαφής και κατανοητή στον αναγνώστη η ανάγκη καθορισμού των ορίων.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική

- δύσβατη περιοχή : δύσκολη ηλικιακή φάση
- για να φτιάξει το δικό του χάρτη : να δημιουργήσει τις δικές του αρχές
- για να χαράξει τον δικό του δρόμο: να προσδιορίσει την πορεία του

ΘΕΜΑ 2 (ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΕΜΑΤΩΝ ΕΠΑΛ Α ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑ 155959)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση,

ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο,

γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Στοιχεία που μπορούν να αντλήσουν οι μαθητές από το κείμενο:

- Οι γονείς να είναι ενήμεροι για τις εντάσεις που βιώνουν οι έφηβοι στις διαπροσωπικές τους σχέσεις
- Οι γονείς να δείχνουν κατανόηση για την πολυπλοκότητα των εφηβικών συναισθημάτων
- Οι κηδεμόνες οφείλουν να εκτιμήσουν την αξία των εφηβικών σχέσεων αγάπης. Μέσα από αυτές οι έφηβοι εξασκούνται σε «δεξιότητες σχέσεων, φροντίδας και συντροφικότητας» τις οποίες θα αξιοποιήσουν σε επόμενες σχέσεις τους στο μέλλον και στην ενήλικη ζωή.

Άλλα στοιχεία που μπορούν να προσθέσουν οι μαθητές για τη στάση που επιθυμούν από τους γονείς τους:

- Οι γονείς να χρησιμοποιούν τον διάλογο για να προσεγγίζουν τους νέους και να κερδίζουν την εμπιστοσύνη τους
- Να είναι διακριτικοί και όχι πιεστικοί, ούτε επικριτικοί απέναντι στους εφήβους, ώστε οι νέοι να μπορούν να ανοιχτούν και να μιλήσουν για τα προβλήματά τους με τον τρόπο που οι ίδιοι θα αισθάνονται άνετα
- Να ζητούν τη βοήθεια ειδικών που θα τους καθοδηγούν ως προς την αντιμετώπιση των εφηβικών προβλημάτων και τη διαχείριση των εφηβικών διαπροσωπικών σχέσεων.

ΘΕΜΑ 3

α. πύρινα φίδια από τα βάθη του Άδη: μεταφορά που δίνει έμφαση και αισθητοποιεί την απέχθεια του ποιητικού υποκειμένου για τον θάνατο καθώς αποτελεί μια ζοφερή κατάσταση.

μα ο πόλεμος τη νιότη μου σκεπάζει: προσωποποίηση και μεταφορά που δίνουν έμφαση και αισθητοποιούν πόσο πολύ δυσανασχετεί το ποιητικό υποκείμενο με την εμπόλεμη κατάσταση.

Μάνα / Μητέρα: επανάληψη της κλητικής προσφώνησης του ποιητικού υποκειμένου στο πιο προσφιές συγγενικό πρόσωπο, στο οποίο εξομολογείται τις σκέψεις και τα συναισθήματά του για την ζοφερή κατάσταση που βιώνει. Σε αυτές τις σκληρές συνθήκες καλεί τη μητέρα του για να νιώσει ανακούφιση όπως κάνουν τα παιδιά.

β. Το ποιητικό υποκείμενο σε άενικό εξομολογείται στη μητέρα του τις σκέψεις του και συναισθήματά του, ενώ με το άπληθυντικό αναφέρεται σε ένα κοινό βίωμα του ίδιου και των συστρατιωτών του.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

• Το κυρίαρχο συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου είναι η δίψα για ζωή, καθώς βιώνει την ακραία και οριακή εμπειρία του πολέμου. Όλο το ποίημα έχει έντονο εξομολογητικό χαρακτήρα, καθώς πρόκειται ουσιαστικά για μια επιστολή του

ποιητικού υποκειμένου προς τη μητέρα του. Σε αυτή την εξομολόγησή του νιώθει την ανάγκη να τονίσει πως, παρά τις τραγικές συνθήκες στις οποίες ζει, η λαχτάρα για ζωή παραμένει ακλόνητη και ανυποχώρητη στις κάθε είδους σωματικές και ψυχικές κακουχίες, ενώ στηρίγματά του στον εσωτερικό του αγώνα είναι η μητέρα του και η αγαπημένη του. Τέλος, επισημαίνει πως την αξία της ζωής την συνειδητοποιεί ο άνθρωπος, όταν βρίσκεται κοντά στον θάνατο.

• Το συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου δικαιολογείται, καθώς ο κάθε άνθρωπος, όταν βιώνει ακραίες και φρικτές καταστάσεις, αναλογίζεται το δώρο της ζωής. Τότε κάνει την αυτοκριτική του, αναλογίζεται τα λάθη του και εκτιμά ό,τι έχασε.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο/ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 9 16514 (ΑΓΑΠΗ ΕΡΩΤΑΣ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο1

Έρωτας, ο πιο δυνατός εθισμός

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Λίας Φαφούτη, το οποίο δημοσιεύθηκε στις 13 Φεβρουαρίου του 2016 στο Βήμα Science.

Φτερουγίσματα στο στήθος, τρελά καρδιοχτύπια, βέλη που τρυπάνε κατάκαρδα: στη συλλογική φαντασία του μεγαλύτερου μέρους της ανθρωπότητας, ο έρωτας, ακόμη και όταν δεν διαθέτει φτερά και τόξο, «χτυπάει» στην καρδιά. Παρ' όλα αυτά, ό,τι και αν μας λένε τα τραγούδια και τα ποιήματα ή ακόμη και αυτές οι ίδιες οι αισθήσεις μας, στην πραγματικότητα ο φτερωτός θεός κατοικοεδρεύει στο... κεφάλι μας. **Για την ακρίβεια**, όπως έχει δείξει τα τελευταία χρόνια ο τομογράφος, κρύβεται ριζωμένος βαθιά σε μερικά από τα βασικότερα συστήματα του εγκεφάλου μας και είναι έτοιμος ανά πάσα στιγμή να αναλάβει τα ηνία. Αρκεί να δεχθεί το κατάλληλο ερέθισμα. Από εκεί και πέρα – και εδώ η λαϊκή ρήση επιβεβαιώνεται – όλα είναι ζήτημα χημείας!

«Είμαστε προγραμματισμένοι να ερωτευόμαστε, αυτό είναι ένα σύστημα του εγκεφάλου που εξελίχθηκε πριν από εκατομμύρια χρόνια» λέει στο «Βήμα» η Ελεν Φίσερ, βιολογική ανθρωπολόγος από το Πανεπιστήμιο Ράτζερς στο Νιου Τζέρσι των Ηνωμένων Πολιτειών και διεθνώς αναγνωρισμένη ως η «πρύτανις της επιστήμης του έρωτα». «Όπως τα συστήματα του φόβου, της χαράς ή της αηδίας, το βασικό σύστημα του έρωτα είναι σαν μια γάτα που κοιμάται και μπορεί να ξυπνήσει ανά πάσα στιγμή». Η χαρά ακούγεται σαν κάτι ταιριαστό, αν όμως η συσχέτιση με τόσο «ποταπά» αισθήματα όπως ο φόβος ή η αηδία σας ξενίζει, η ανθρωπολόγος έχει έτοιμη την απάντηση. Παρά το γεγονός ότι δεν εξασφαλίζει την επιβίωσή μας όπως ο φόβος ή η αηδία, ο έρωτας συγκαταλέγεται στα βασικά, πρωτόγονα συστήματα του εγκεφάλου μας γιατί αποτελεί ένα βασικό «όπλο» για την επίτευξη του εξελικτικού σκοπού μας: τη διαίωσιση του είδους μας.

«Έχουμε εξετάσει πλέον πάρα πολλούς ανθρώπους στον εγκεφαλικό τομογράφο και έχουμε μελετήσει αρκετά τα κυκλώματα του εγκεφάλου που σχετίζονται με τον έρωτα» δηλώνει. «Όπως αποδεικνύεται, το σύστημα αυτό συνδέεται με μερικά από τα πιο πρωτόγονα τμήματα του εγκεφάλου, αποτελεί μέρος του συστήματος ανταμοιβής – του συστήματος που μας κάνει να θέλουμε, να λαχταράμε κάτι, να εστιάζουμε σε αυτό, να αφιερώνουμε ενέργεια, να κινητοποιούμαστε. Και στη συγκεκριμένη περίπτωση κινητοποιούμαστε, για να κερδίσουμε το μεγαλύτερο βραβείο της ζωής, ένα ταίρι για ζευγάρι. Γι' αυτό και το συγκεκριμένο σύστημα του εγκεφάλου μπορεί να ενεργοποιηθεί ανά πάσα στιγμή».

Όσο λοιπόν και αν θέλουμε να θεωρούμε τον έρωτα ευγενές συναίσθημα, αυτός, σύμφωνα με τους επιστήμονες, δεν είναι παρά μια ορμή. «Τα τμήματα του εγκεφάλου που ενεργοποιούνται όταν κάποιος είναι τρελά ερωτευμένος είναι περιοχές που συνδέονται με τις ορμές. Ο έρωτας έχει πολλά από τα χαρακτηριστικά των ορμών. Ένα από αυτά είναι ότι δεν συνδέεται με κάποια συγκεκριμένη έκφραση του προσώπου» επισημαίνει η ερευνήτρια. «Ξέρετε, όταν κοιτάζετε κάποιον μπορείτε να καταλάβετε αν είναι χαρούμενος, αν είναι λυπημένος, αν είναι έκπληκτος. Δεν μπορείτε όμως κοιτάζοντας κάποιον να καταλάβετε αν πεινάει ή διψάει και κατά τον ίδιο τρόπο δεν μπορείτε κοιτάζοντας κάποιον να καταλάβετε αν είναι τρελά ερωτευμένος. Ο έρωτας είναι ορμή και μάλιστα, νομίζω, είναι μια ορμή ισχυρότερη από τη σεξουαλική ορμή».

Κείμενο 2

Αύγουστος

Ο Νίκος Παπάζογλου (1948-2011), μουσικοσυνθέτης, στιχουργός και ερμηνευτής, άρχισε να ξεδιπλώνει το ταλέντο του στα μέσα της δεκαετίας του '70 στη Θεσσαλονίκη, ανοίγοντας τον δρόμο για μια ολόκληρη γενιά νέων τραγουδοποιών. «Ο Αύγουστος» κυκλοφόρησε στον δίσκο Χαράτσι το 1984.

Μα γιατί το τραγούδι να 'ναι λυπητερό
με μιας θαρρείς κι απ' την καρδιά μου ξέκοψε
Κι αυτή τη στιγμή που πλημμυρίζω χαρά
ανέβηκε ως τα χείλη μου και μ' έπνιξε
Φυλάξου για το τέλος θα μου πεις...

Σ' αγαπάω μα δεν έχω μιλιά να στο πω
κι αυτό είναι ένας καημός αβάσταχτος
Λιώνω στον πόνο γιατί νιώθω κι εγώ
Ο δρόμος που τραβάμε είναι αδιάβατος
Κουράγιο θα περάσει θα μου πεις...

Πώς μπορώ να ξεχάσω τα λυτά της μαλλιά
την άμμο που σαν καταρράχτης έλουζε
καθώς έσκυβε πάνω μου χιλιάδες φιλιά
διαμάντια που απλόχερα μου χάριζε
Θα πάω κι ας μου βγει και σε κακό...

Σε ποιαν έκσταση απάνω, σε χορό μαγικό
μπορεί ένα τέτοιο πλάσμα να γεννήθηκε...
Από ποιο μακρινό αστέρι είναι το φως
που μες τα δυο της μάτια πήγε κρύφτηκε...
Κι εγώ ο τυχερός που το 'χει δει...

Μες στο βλέμμα της ένας τόσο δα ουρανός
αστράφτει, συννεφιάζει, αναδιπλώνεται
Μα σαν πέφτει η νύχτα πλημμυρίζει με φως
φεγγάρι αυγουστιάτικο υψώνεται
και φέγγει από μέσα η φυλακή...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

- Οι περισσότεροι άνθρωποι συνδέουν τον έρωτα με την καρδιά.
- Ο έρωτας αποτελεί ένα από τα βασικά συστήματα του εγκεφάλου, γιατί εξυπηρετεί τη διαίωιση του ανθρώπινου είδους.
- Το σύστημα ανταμοιβής στον εγκέφαλο μας κάνει να ενεργοποιούμαστε.
- Το χαρακτηριστικό γνώρισμα των ορμών είναι ότι συνδέονται με συγκεκριμένες εκφράσεις του προσώπου.
- Ο έρωτας είναι ένα ευγενές συναίσθημα.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Παρ' όλα αυτά, για την ακρίβεια: Να εξηγήσεις με συντομία με ποιον τρόπο οι παραπάνω φράσεις συμβάλλουν στη συνοχή του λόγου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«χτυπάει» στην καρδιά (παράγραφος 1),

«Είμαστε προγραμματισμένοι να ερωτευόμαστε, αυτό είναι ένα σύστημα του εγκεφάλου που εξελίχθηκε πριν από εκατομμύρια χρόνια» (παράγραφος 2),

«Βήμα» (παράγραφος 2).

Να εξηγήσεις τη λειτουργία των εισαγωγικών στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σε μια εκδήλωση του σχολείου σας για την ημέρα της αγάπης να αναφερθείτε στη σημαντικότητα του έρωτα στην εφηβική ηλικία και στην αγοραία και εμπορευματοποιημένη εκδοχή του που προωθούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης (300-350 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

A. Να εντοπίσετε τα ρηματικά πρόσωπα που αξιοποιούνται στους παρακάτω στίχους του τραγουδιού και τη λειτουργία τους.

α. «πλημμυρίζω χαρά»

β. «Σ' αγαπώ»

γ. «ο δρόμος που τραβάμε»

δ. «μπορεί ένα τέτοιο πλάσμα να γεννήθηκε»

B. «Λιώνω στον πόνο γιατί νιώθω κι εγώ»: Να εντοπίσετε το σχήμα λόγου που αξιοποιείται στον συγκεκριμένο στίχο και τι αισθητοποιεί.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και γιατί (μονάδες 10); Ποια συναισθήματα σου δημιούργησε η ανάγνωση του κειμένου (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 9

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο κείμενο αναφέρονται τα χαρακτηριστικά του έρωτα σύμφωνα με τους επιστήμονες. Ο έρωτας συγκαταλέγεται στις πρωτόγονες ορμές που συνδέονται με το ένστικτο της επιβίωσης, ενεργοποιεί το σύστημα ανταμοιβής του εγκεφάλου όπως και άλλα συναισθήματα, αλλά δεν εκφράζεται όπως αυτά με εκφράσεις του προσώπου.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Παρ' όλα αυτά, για την ακρίβεια: Να εξηγήσεις με συντομία με ποιον τρόπο οι παραπάνω φράσεις συμβάλλουν στη συνοχή του λόγου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1.

παρόλα αυτά: ρόλος στη συνοχή του νοήματος (μονάδες 2) → εξωτερική σύνδεση – διαρθρωτική φράση νοηματική σχέση (μονάδες 3) → αντίθεση, εναντίωση

για την ακρίβεια: ρόλος στη συνοχή του νοήματος (μονάδες 2) → εξωτερική σύνδεση – διαρθρωτική φράση νοηματική σχέση (μονάδες 3) → επεξήγηση

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«χτυπάει» στην καρδιά (παράγραφος 1),

«Είμαστε προγραμματισμένοι να ερωτευόμαστε, αυτό είναι ένα σύστημα του εγκεφάλου που εξελίχθηκε πριν από εκατομμύρια χρόνια» (παράγραφος 2),

«Βήμα» (παράγραφος 2).

Να εξηγήσεις τη λειτουργία των εισαγωγικών στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1. Μονάδες 15

«χτυπάει» στην καρδιά (παράγραφος 1): μεταφορική χρήση της λέξης που τίθεται σε εισαγωγικά

«Είμαστε προγραμματισμένοι να ερωτευόμαστε, αυτό είναι ένα σύστημα του εγκεφάλου που εξελίχθηκε πριν από εκατομμύρια χρόνια» (παράγραφος 2): αυτούσια παράθεση των λόγων της ανθρωπολόγου Έλεν Φίσερ

«Βήμα» (παράγραφος 2): τίτλος εφημερίδας

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Αγαπητοί συμμαθητές,

η ημέρα της αγάπης είναι μια καλή ευκαιρία να συζητήσουμε για τον έρωτα. Στην ομιλία μου, ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου του σχολείου μου, θα ήθελα να πραγματευτώ την σημαντικότητα του έρωτα στην εφηβεία και στη συνέχεια να παρουσιάσω ενδείξεις που πιστοποιούν την αγοραία εκδοχή του, η οποία προωθείται από τα μέσα ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης.

Καταρχάς ο έρωτας στην εφηβεία προάγει την αυτογνωσία και την διαμόρφωση της ταυτότητας. Καθώς οι νέοι εξερευνούν τα συναισθήματά τους και διαμορφώνουν σχέσεις με άλλα άτομα, αρχίζουν να κατανοούν καλύτερα τον εαυτό τους, τις προτιμήσεις τους και τις ανάγκες τους. Παράλληλα, ο έρωτας προωθεί την κοινωνικοποίησή τους, καθώς ασκούνται στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, οι νέοι εμπλεκόμενοι σε ερωτικές σχέσεις, προσπαθούν να προσεγγίζουν τον άλλο, αναζητούν τρόπους αποτελεσματικής επικοινωνίας και έκφρασης συναισθημάτων. Μαθαίνουν ότι η εμπιστοσύνη και ο σεβασμός αποτελούν σημαντικές αξίες για την αρμονική συνύπαρξη. Η διαδικασία αυτή ενισχύει τις κοινωνικές τους σχέσεις και την ικανότητά τους να δημιουργούν ευτυχισμένες και ισορροπημένες σχέσεις στο μέλλον.

Από τα παραπάνω, θα συμφωνήσετε μαζί μου φίλοι μου, προκύπτει πως ο έρωτας στην εφηβεία είναι πολύ σημαντικός για την ομαλή ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. Ωστόσο, στην εποχή μας, δυστυχώς, προβάλλεται ιδιαίτερα η αγοραία εκδοχή του από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης που είναι ιδιαίτερα προσφιλή στις νεαρές ηλικίες. Πιο συγκεκριμένα, τα μέσα αυτά, παρατηρούμε πως προβάλλουν τον έρωτα μόνο στη σαρκική του διάσταση προς τέρψιν των κατώτερων ενστίκτων επιδιώκοντας την εκτίναξη της τηλεθέασης και συνακόλουθα του κέρδους. Επίσης, τα εν λόγω μέσα κατακλύζονται από διαφημίσεις που συνδέουν τον έρωτα και τα συναισθήματα αγάπης με λουλούδια, γλυκά και άλλα καταναλωτικά προϊόντα και υπηρεσίες υποβαθμίζοντας τα συναισθήματα στο βωμό του κέρδους.

Όλα όσα προαναφέρθηκαν είναι μια πρώτη αποτίμηση του εν λόγω φαινομένου, καθώς δεν είναι δυνατόν να αναλυθεί εκτενώς σε αυτό το πλαίσιο. Είμαι πρόθυμος/η να ακούσω και τις δικές σας απόψεις και θα ήθελα αν ολοκληρώσω την ομιλία μου με την ευχή να βιώνουμε τον έρωτα στην αγνή εκδοχή του που συμβάλλει στην προσωπική ολοκλήρωση και μεταρσίωση του ανθρώπου και να μην τον ευτελίζουμε στο βωμό της εμπορευματοποίησης και του κέρδους.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

A. Στο ποίημα αξιολογούνται διάφορα ρηματικά πρόσωπα:

α. Το α' ενικό πρόσωπο αναδεικνύει τις σκέψεις και τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου.

β. Το β' ενικό φανερώνει τη διάθεση για επικοινωνία του ποιητικού υποκειμένου με το πρόσωπο που αγαπά «Σ' αγαπάω» και την εξομολόγηση των συναισθημάτων του στο πρόσωπο που αγαπά.

γ. Το α' πληθυντικό πρόσωπο «τραβάμε» αναδεικνύει το κοινό βίωμα του ποιητικού υποκειμένου με το πρόσωπο που ποθεί.

B. Η μεταφορά «Λιώνω στον πόνο γιατί νιώθω κι εγώ» αναδεικνύει τη θλίψη και την συντριβή του ποιητικού υποκειμένου για το γεγονός ότι αναγκάζεται να αποχωριστεί το πρόσωπο που ποθεί.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Θέμα του ποιήματος είναι η χαρά του έρωτα και ο πόνος που προκαλεί ο χωρισμός από το αγαπημένο πρόσωπο, από το πρόσωπο με το οποίο είναι ερωτευμένος κάποιος. Το ποιητικό υποκείμενο σε α' ενικό πρόσωπο εξομολογείται σε β' ενικό τα συναισθήματά του «Σ' αγαπάω μα δεν έχω μιλιά να στο πω» σε έναν εσωτερικό μονόλογο αναλογιζόμενο το πρόσωπο που αγαπά. Δηλώνει από τη μια την ένταση της χαράς του στη σκέψη της αγαπημένης του «κι αυτή τη στιγμή που πλημμυρίζω χαρά» αλλά και τη συναισθηματική του συντριβή «λιώνω στον πόνο» για το γεγονός ότι δεν μπορούν να είναι μαζί, όπως δηλώνει το οξύμωρο σχήμα «ο δρόμος που τραβάμε είναι αδιάβατος».

Τα συναισθήματα που μου προκαλεί η ανάγνωση αυτού του ποιήματος είναι παρόμοια με αυτά του ποιητικού υποκειμένου. Αισθάνομαι μελαγχολία και θλίψη στη σκέψη μιας αβιώτης αγάπης, ενός αβιώτου έρωτα.

Παράλληλα, ονειρεύομαι να βιώσω κάποια στιγμή μια αγάπη, έναν έρωτα εξιδανικευμένο όπως αυτός που αναδύεται από τους στίχους.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 10 14683 (ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Αγάπη και Συναισθηματική Νοημοσύνη

Το κείμενο, δημοσιευμένο στις 21.1.2016 στο ηλεκτρονικό περιοδικό Psychology Now.gr (προσπέλαση στις 26 Μαρτίου 2021), είναι άρθρο της Βασιλικής Παππά., η οποία είναι Συμβουλευτική Ψυχολόγος. Είναι ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Για τους περισσότερους μελετητές, η αγάπη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαδικασία διαμόρφωσης δεσμού. Το βρέφος συνδέεται συναισθηματικά με τη μητέρα, με τον πατέρα, με τα αδέρφια του, καθώς και με κάθε πρόσωπο του οικείου περιβάλλοντός του. Μαθαίνει την αγάπη από τα άτομα που το φροντίζουν και ικανοποιούν τις ανάγκες του, όχι μόνο τις βασικές (τροφή, υγιεινή, σωματική προστασία), αλλά και τις συναισθηματικές (αγκαλιά, προσοχή, διαθεσιμότητα και ποιοτική ενασχόληση με παροχή κατάλληλων ερεθισμάτων). **Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, νοηματοδοτεί τη ζωή, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις.**

Υπάρχουν διάφορα είδη αγάπης: αγάπη για τους γονείς, για τα παιδιά και αγάπη για τον/ την σύντροφο. Όλα τα είδη αγάπης έχουν κοινά συστατικά: τον δεσμό, την αφοσίωση, την προστατευτικότητα και τη στοργή. Ο Στάινερ υποστηρίζει ότι η αγάπη αποτελεί βασικό συστατικό της συναισθηματικής νοημοσύνης, είναι η καρδιά της²⁰. Για τον παραπάνω μελετητή, οι άνθρωποι χρειάζεται να εκφράζουν την αγάπη – όταν τη νιώθουν πραγματικά – αναλαμβάνοντας τη συναισθηματική τους ευθύνη. Η ανάληψη της συναισθηματικής ευθύνης χρειάζεται να γίνεται με ευθύτητα και ειλικρίνεια. Όταν κάποιος νιώθει αγάπη, χρειάζεται να την εκφράζει, αφού προηγουμένως ζητήσει την άδεια από τον υποψήφιο αποδέκτη.

Όλοι μας έχουμε ανάγκη να εκπέμψουμε και να αποδεχόμαστε αγάπη με όλους τους παραπάνω τρόπους. Η ανάγκη ενός ανθρώπου να τροφοδοτεί και να τροφοδοτείται με αγάπη διατηρείται ακόρεστη²¹, διότι πρόκειται για μια ανάγκη που χρειάζεται συνεχώς ικανοποίηση. Όσα αποθέματα αγάπης κι αν έχει κάποιος, πάντοτε χρειάζεται περισσότερη. Ασφαλώς, η σημασία της αγάπης που λαμβάνει ένα παιδί τα πρώτα χρόνια της ζωής του είναι αδιαμφισβήτητη. Αυτή θέτει τα θεμέλια της αυτοεκτίμησης και της εμπιστοσύνης στον εαυτό του και τους άλλους, της μετέπειτα καλής ψυχικής υγείας. Ωστόσο, η αγάπη είναι απαραίτητη και αναγκαία όλα τα χρόνια της ζωής του ανθρώπου και της οικοδόμησης των διαπροσωπικών σχέσεων.

Συμπερασματικά, αγάπη σημαίνει ελεύθερη ροή και ανταλλαγή των λεκτικών και μη λεκτικών τρόπων εκφοράς της, αρκεί να λαμβάνει κάποιος υπόψη τη βούληση του άλλου, ζητώντας την άδειά του. Η αγάπη νικά το φόβο. Όποιος αγαπά δε φοβάται τον άλλο, ούτε τον εαυτό του. Όποιος αγαπά σέβεται τον άλλο και πρωτίστως τον εαυτό του.

²⁰ Ο Στάινερ Κ. μελέτησε τη συναισθηματική νοημοσύνη στο βιβλίο του *Συναισθηματική Νοημοσύνη με Καρδιά*(2006), (Μετάφραση: Παππά Β.)

²¹ Ακόρεστος: αχόρταγος

Κείμενο 2

Ταξίδι στα Κύθηρα

Το παρακάτω ποίημα του Κώστα Ουράνη προέρχεται από τη συλλογή «Νοσταλγίες» (1920).

«Τ' ωραίο καράβι, έτοιμο στο χαρωπό λιμάνι
γιορταστικά με γιασεμιά και ρόδα στολισμένο
με τις παντιέρες του αλαφριές στην ανοιξιάτικη αύρα
και τ' Όνειρό μας στο χρυσό πηδάλιο καθισμένο,

μας πήρε για τα Κύθηρα, τα θρυλικά, όπου μέσα
σε δέντρα και σε λούλουδα και γάργαρα νερά
υψώνεται ο μαρμάρινος ναός για τη λατρεία
της Αφροδίτης, – του έρωτα τη θριαμβική θεά,

Μα το ταξίδι ήταν μακρύ κι η χειμωνιά μας βρήκε!...
Οι φανταχτές κι ανάλαφρες παντιέρες μουσκευτήκαν,
τα χρώματα ξεβάψανε και τ' άνθη εμαραθήκαν

και κάτω απ τους άξενους τους ουρανούς, το πλοίο
απόμεινε ακυβέρνητο στο κύμα τ' αφρισμένο
με το φτωχό μας Όνειρο στην πρύμνη πεθαμένο.»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς μπορεί να εννοηθεί η αγάπη, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, ποια τα πεδία στα οποία εκτείνεται και ποιο είναι ένα βασικό της γνώρισμα. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ωστόσο (3^η παράγραφος, Κείμενο 1): Ποιον ρόλο έχει η λέξη στη συνοχή του λόγου (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 2) και πόσο λογική είναι αυτή η σχέση με κριτήριο το νόημα που προηγείται (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις (1^η παράγραφος): Να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική. Να προσέξεις, ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες υπάγονται οι ζητούμενες φράσεις (10 μονάδες). Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η αρθρογράφος κάνει αυτή τη γλωσσική επιλογή (5 μονάδες).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σε μια ομιλία σας σε εκδήλωση του σχολείου για την καταπολέμηση του σχολικού εκφοβισμού να αναφερθείτε στην σημασία της καλλιέργειας της συναισθηματικής νοημοσύνης και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτό να επιτευχθεί από την οικογένεια και το σχολείο.

μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Με δεδομένο ότι τα Κύθηρα θεωρούνται το νησί της Αφροδίτης, της θεάς του Έρωτα, όπου οικοδομήθηκε το πρώτο ιερό της γι' αυτό και στην Ομηρική Ιλιάδα αναφέρεται ως "Κυθήρεια θεά του έρωτα τροφός" να δικαιολογήσετε την αναφορά του ποιητή στα Κύθηρα και στην Αφροδίτη.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την αλλαγή της συναισθηματικής κατάστασης του ποιητικού υποκειμένου, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Κείμενο 2. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 10

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η αγάπη συνδέεται με τη διαδικασία διαμόρφωσης δεσμού στο οικείο περιβάλλον, καθώς μέσα σε αυτό ικανοποιούνται ανάγκες, όχι μόνο οι βασικές (τροφή, υγιεινή, σωματική προστασία), αλλά και οι συναισθηματικές.
- Η αγάπη εκτείνεται από τους γονείς, στα παιδιά, στον/ στην σύντροφο.
- Βασικό της γνώρισμα είναι η ανάγκη κάθε ανθρώπου να τροφοδοτεί και να τροφοδοτείται με αγάπη διαρκώς.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η λέξη «Ωστόσο» τονίζει τη θέση που υποστηρίζεται σε όλη την παράγραφο, δηλαδή πως η ανάγκη για αγάπη είναι ακόρεστη στον άνθρωπο, πρόκειται για μια ανάγκη που ζητά διαρκώς ικανοποίηση. Κρίνεται απαραίτητη αυτή η υπενθύμιση, νοηματικά δηλώνοντας αντίθεση σε σχέση με το προηγούμενο νόημα, αφού στις δύο προηγούμενες περιόδους λόγου από αυτή που εισάγεται με τον αντιθετικό σύνδεσμο «Ωστόσο» γίνεται λόγος για την σημασία της αγάπης στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις: Η αγάπη είναι απαραίτητη στη ζωή του ανθρώπου, κάνει πιο ενδιαφέρουσες τις διαπροσωπικές σχέσεις. Η μεταφορική γλώσσα προσδίδει ζωντάνια στον λόγο, ζωντανεύει τη φαντασία του δέκτη με αποτέλεσμα την πιο γόνιμη και ουσιαστική πρόσληψη του νοήματος. Παράλληλα, ο λόγος γίνεται πιο στοχαστικός, δημιουργείται προβληματισμός στον δέκτη, καθώς το μήνυμα προβάλλεται με πιο έμμεσο και συνυποδηλωτικό τρόπο.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Αγαπητοί εκπαιδευτικοί, γονείς και μαθητές,

Είναι εξαιρετικά σημαντική η παρουσία σας, σήμερα, εδώ γιατί θα συζητήσουμε για την αντιμετώπιση ενός ζητήματος που μας αφορά όλους, του σχολικού εκφοβισμού. Είναι ένα πρόβλημα που πληγώνει τις ψυχές των παιδιών και υπονομεύει όχι μόνο την ευημερία του καθενός ξεχωριστά αλλά και του κοινωνικού συνόλου. Ένα ισχυρό όπλο διαθέτουμε για την καταπολέμηση αυτής της μάστιγας είναι η καλλιέργεια της συναισθηματικής νοημοσύνης.

Πριν εξετάσουμε, όμως, τους τρόπους αντιμετώπισής τους ας δούμε τι είναι η συναισθηματική νοημοσύνη. Ως συναισθηματική νοημοσύνη ορίζεται η ικανότητα του ανθρώπου να αναγνωρίζει, να κατανοεί, να εκφράζει και να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του, αλλά και να αναγνωρίζει τα συναισθήματα των άλλων. Δεν περιορίζεται μόνο στην ατομική ανάπτυξη, αλλά επεκτείνεται στις διαπροσωπικές σχέσεις, βοηθώντας μας να επικοινωνούμε αποτελεσματικά και να επιλύουμε συγκρούσεις.

Όπως, λοιπόν, αντιλαμβάνεστε η καλλιέργεια της συναισθηματικής νοημοσύνης καθίσταται σημαντική στην καταπολέμηση προβλημάτων των ανθρώπινων σχέσεων, άρα και του σχολικού εκφοβισμού. Ας δούμε μερικούς λόγους. Αρχικά, συμβάλλει στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης. Τα παιδιά που κατανοούν τα

συναισθήματα των άλλων είναι λιγότερο πιθανό να γίνουν θύτες και περισσότερο πιθανό να σταθούν δίπλα στα θύματα. Συμβάλλουν, ακόμα και στην βελτίωση της αυτοεκτίμησης. Τα παιδιά με ισχυρή συναισθηματική νοημοσύνη νιώθουν πιο ασφαλή και λιγότερο ευάλωτα απέναντι στις προκλήσεις. Παράλληλα, σημαντική είναι η συμβολή τους στη διαχείριση των συγκρούσεων. Τα παιδιά που έχουν αναπτύξει δεξιότητες όπως αυτή της αυτορρύθμισης των συναισθημάτων έχουν την ικανότητα να απορρίπτουν τη σύγκρουση και να επιλέγουν τον διάλογο ως μέσο διεκδίκησης και διαχείρισης των διαφορών τους.

Ας δούμε, τώρα, πως οι πιο σημαντικοί φορείς αγωγής και κοινωνικοποίησης του παιδιού θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη αυτής της ψυχικής αρετής. Εκ μέρους της οικογένειας πρέπει να έχει δημιουργηθεί ένα περιβάλλον ασφάλειας και αποδοχής. Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά πρέπει να νιώθουν ότι μπορούν να εκφράζουν τα συναισθήματά τους χωρίς φόβο ή ντροπή. Η οικογένεια, λοιπόν, πρέπει να ενθαρρύνει τα παιδιά να συζητούν για αυτά προκειμένου να τα κατανοήσουν, να τα αποδεχθούν και εν συνεχεία να τα διαχειριστούν. Σημαντικό είναι, επίσης, τα ωριμότερα μέλη της οικογένειας να αποτελούν πρότυπα ορθής διαχείρισης των δικών τους συναισθημάτων. Εναλλακτικός τρόπος καλλιέργειας της συναισθηματικής νοημοσύνης είναι και η ανάγνωση βιβλίων που ενθαρρύνουν τη συζήτηση για την ενσυναίσθηση και την αποδοχή.

Από την πλευρά του σχολείου, τώρα, πιστεύω θα συμφωνήσετε μαζί μου πως πρέπει να προωθηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα για την ενσυναίσθηση. Θεατρικά παιχνίδια και συζητήσεις είναι έξυπνοι τρόποι που προάγουν την κατανόηση των συναισθημάτων. Απαραίτητο μέτρο που πρέπει να ληφθεί εκ μέρους του σχολείου είναι η συστηματική επίλυση των συγκρούσεων που παρατηρούνται στο σχολικό περιβάλλον. Πρακτικές, όπως η διαμεσολάβηση μαθητών, βοηθούν τα παιδιά να λύνουν τις διαφορές τους ειρηνικά. Εξίσου σημαντική κρίνεται και η ενίσχυση της συνεργατικής μάθησης, αφού όταν τα παιδιά εργάζονται μαζί, μαθαίνουν να αλληλεπιδρούν με σεβασμό και κατανόηση. Τέλος, δεν πρέπει να αγνοηθεί και η εκπαίδευση του εκπαιδευτικού προσωπικού. Εννοείται πως οι εκπαιδευτικοί πρέπει να γνωρίζουν πώς να διαχειρίζονται συναισθηματικά φορτισμένες καταστάσεις και να προάγουν τη θετική αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών.

Η καλλιέργεια της συναισθηματικής νοημοσύνης είναι μια μακροχρόνια επένδυση, που όχι μόνο μειώνει τον σχολικό εκφοβισμό αλλά διαμορφώνει και υγιείς, ευτυχισμένους πολίτες. Είναι ευθύνη όλων μας – γονέων, εκπαιδευτικών και κοινωνίας – να δώσουμε στα παιδιά μας τα εργαλεία που χρειάζονται για να αναπτυχθούν συναισθηματικά και κοινωνικά.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Το ποίημα του Κώστα Ουράνη είναι ένα ποίημα το οποίο αναφέρεται στον έρωτα. Οι 2 πρώτες stroφές παρουσιάζουν το ευχάριστο κλίμα που δημιουργείται από την αγάπη των δύο ερωτευμένων, το οποίο ο ποιητής παραλληλίζει με ταξίδι στα Κύθηρα, στο ιερό νησί της θεάς του έρωτα Αφροδίτης. Είναι εμφανής η λειτουργία των Κυθήρων και της Αφροδίτης ως συμβόλων της ερωτικής αγάπης και επιτυχής η αλληγορική παρουσίαση του έρωτα ως ταξίδι στο ιερό νησί της Αφροδίτης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρατηρούμε μια έντονη αλλαγή της συναισθηματικής κατάστασης του ποιητικού υποκειμένου, όπως αυτή αποτυπώνεται με την αντίθεση που κυριαρχεί στην αρχή και στο τέλος του ποιήματος. Στην αρχή η ατμόσφαιρα είναι εορταστική και επικρατεί θετική διάθεση, αυτή του ερωτευμένου (χαρωπό λιμάνι, γιορταστικά με γιασεμιά και ρόδα στολισμένο, στην ανοιξιάτικη αύρα, στο χρυσό πηδάλιο κ.ά.), αλλά το ταξίδι (της αγάπης) ήταν μακρύ και το βρήκε ο χειμώνας, που διαδέχεται την Άνοιξη. Η ατμόσφαιρα πλέον είναι αρνητική, ομιχλώδης και τρικυμισμένη και τα συναισθήματα ανάλογα (Οι φανταχτές κι ανάλαφρες παντιέρες μουσκευτήκαν, τα χρώματα ξεβάψανε και τ' άνθη εμαραθήκαν, το πλοίο απόμεινε ακυβέρνητο στο κύμα τ' αφρισμένο, το φτωχό όνειρο στην πρύμνη πεθαμένο). Το Όνειρο, η αγάπη, έχει πλέον σβήσει, η επιθυμία και το συναίσθημα έχουν ξεθυμάνει, ο χρόνος έχει λειτουργήσει ανασταλτικά στο ταξίδι.

Γενικό Λύκειο ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-archiki-selida>)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 11 14463 (ΠΡΟΤΥΠΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ο Γιάννης θα ‘πρεπε να διδάσκεται στα σχολεία

Το κείμενο έχει δημοσιευτεί στο διαδίκτυο: Πηγή: Protagon.gr από το Sportscaster 25 Σεπτεμβρίου 2021. Είναι ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Τα λόγια του σε συνεπαίρνουν, όσο και τα «καρφώματα» ή οι «τάπες» του. Η γοητεία του υπερβαίνει τα σπορ και αγγίζει τις πιο ευαίσθητες χορδές μας. Κάθε του φράση τον ψηλώνει ακόμη περισσότερο στην εκτίμησή μας. Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο δεν είναι μόνο το βιονικό κορμί, ο υπεραθλητής. Είναι και μια προσωπικότητα - πρότυπο. Παράδειγμα προς μίμηση

Πώς το καταφέρνει αυτό, ο Γιάννης Αντετοκούνμπο; Πώς γίνεται, κάθε τηλεοπτική του εμφάνιση να σε καθλώνει, να σε συγκινεί, να σε κάνει να τον θαυμάζεις όλο και πιο πολύ;

Δεν είχε την τύχη να μαθητεύσει σε καλά σχολεία, να σπουδάσει, να μορφωθεί. Η μάχη για την επιβίωση δεν τού επέτρεψε αυτή την... πολυτέλεια. Κι όμως, τα λόγια του σε συνεπαίρνουν. Χαίρεσαι να τον ακούς να μιλάει, σχεδόν όσο απολαμβάνεις να τον βλέπεις να «καρφώνει» στο καλάθι και να μοιράζει «τάπες». Μέσα στην τόση πολυλογία της εποχής μας, οι κουβέντες του δεν περισσεύουν. ίσως, επειδή αναβλύζουν από τα βάθη της ψυχής του.

Υπάρχει μια υπέροχη αντίφαση στον Γιάννη. Αν και, πλέον, πρωταγωνιστεί στον κόσμο της αθλητικής βιομηχανίας θεάματος, εκείνος παραμένει πραγματικός. Αυθεντικός και ανυπόκριτος. Δεν «τυφλώθηκε» από τους προβολείς της δόξας, ούτε μεταλλάχθηκε σε κατασκευάσμα των διαφόρων «ειδικών» επικοινωνιολόγων. Είναι ένας αυτόφωτος σούπερ-σταρ, και το φως πηγάζει από μέσα του.

Το διαπιστώσαμε για πολλοστή φορά στη συνέντευξη που παραχώρησε σε γνωστή αθλητική εκπομπή, λίγο πριν επιστρέψει στο Μιλγουόκι για την προετοιμασία των Μπαγκς ενόψει της νέας σεζόν του NBA. Ο άνθρωπος Γιάννης «έλαμψε», πάλι, περισσότερο από τον υπεραθλητή. Η γοητεία του υπερβαίνει τα σπορ και αγγίζει τις πιο ευαίσθητες χορδές μας. Η απάντησή του στην ερώτηση «τι θα θυσιάζε για να έχει τον πατέρα του (που «έφυγε» τον Σεπτέμβριο του 2017) ξανά στο πλευρό του», ήταν η πιο συγκινητική στιγμή. «Τον πατέρα μου! Δεν υπάρχει σκέψη σε αυτό. Τον πατέρα μου! Πάρτε τα όλα, δεν με νοιάζει... Να γυρίσω πίσω στα Σεπόλια και να πουλάω cd, δεν με νοιάζει, καν», αποκρίθηκε, κάνοντας -σίγουρα- πολλούς πατεράδες να βουρκώσουν. Κάθε του φράση τον ψηλώνει ακόμη περισσότερο στην εκτίμησή μας. [...]

Ζήτησε να μην τον αποκαλούν «Πρωταθλητή» και «MVP». Αρνήθηκε το ότι είναι ο καλύτερος παίκτης στον κόσμο. Επειδή είναι η επιτομή της σεμνότητας. Ο παρείσακτος των Σεπολίων και ο παγκόσμιος Γιάννης είναι το ίδιο πρόσωπο. Το ίδιο ευγενικός, γελαστός και αγαπησιάρης, τότε που είχε ανάγκη να κερδίσει τη συμπάθεια των γύρω του, για να επιβιώσει, αλλά και τώρα, που όλοι «θα σκότωναν» για μια φωτογραφία δίπλα του. Με το δαχτυλίδι του πρωταθλητή στο χέρι του, αμέτρητα ατομικά βραβεία στο σαλόνι, και... ένα καράβι εκατομμύρια στους τραπεζικούς του λογαριασμούς. [...]

Ο Γιάννης δεν είναι μόνο το βιονικό του κορμί, που έγινε αντικείμενο επιστημονικής μελέτης. Δεν είναι μόνο οι άθλοι του, που η ιστορία του μπάσκετ εξακολουθεί να γράφει με χρυσά γράμματα. Είναι, πάνω απ' όλα, μια προσωπικότητα – παράδειγμα προς μίμηση. Πρότυπο. Ο Γιάννης θα ‘πρεπε να διδάσκεται στα σχολεία.

Κείμενο 2

[Η Νασούλα ξέρει]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο: Όταν κοιμούνται οι φίλοι μου, Πατάκης 2021 του Αύγουστου Κορτώ.

Η Νασούλα Δημούδη ξέρει γιατί τρώει ξύλο: γιατί αυτό της πρέπει.

Γιατί της πέφτει λάθος το αλάτι στο φαΐ. Γιατί ξεχνάει να ξεσκονίσει τα κουφώματα. Γιατί είναι αφηρημένη και χαζεύει σαν τον χάνο όταν της μιλάς. Γιατί, αντί να σιάχγεται σαν καθωσπρέπει κυρά, όταν βγαίνει απ' το σπίτι, πετιέται στον μανάβη με την παντόφλα και γελάει η γειτονιά. Γιατί μεγάλωσε πια, δεν είναι δροσερή παιδούλα – κοντεύει τα είκοσι εφτά!-, κι η αλλοτινή ομορφιά της ξεθωριάζει. Γιατί δεν ξέρει να επιβάλλει την τάξη στο ίδιο της το σπίτι. Γιατί είναι άχρηστη σαν μάνα, κι έχει κάνει τη Γιώτα, την κόρη της, σαν τα μούτρα της.

Ο κύρης της, ο Αλέκος – γκαραζιέρης με δικό του γκαράζ – ξέρει. Όπως της έχει πει χίλιες φορές: Στ' αμάξι ένα λάθος, ένα μπουλόνι που δεν έσφιξες καλά, ένα καπάκι που δε βίδωσες, μπορεί να σε σκοτώσει. Όλα έχουν τη θέση τους, κι όταν δεν είναι στη θέση τους, τι κάνεις; Τα αρπάζεις με το χέρι και τα συμμορφώνεις, τα βάζεις σε μια σειρά. Και το ίδιο ακριβώς πρέπει να κάνει ο άντρας, ο αφέντης του σπιτιού, όταν το νοικοκυριό κι η φαμίλια του δεν είναι σε σειρά.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 περίπου λέξεις να αναφέρεις τους λόγους για τους οποίους ο Γιάννης Αντετοκούνμπο θα έπρεπε να διδάσκεται στα σχολεία, σύμφωνα με τον συντάκτη του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη και στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί την τεχνική της επανάληψης. Να την περιγράψεις με συντομία και να εξηγήσεις πώς, κατά τη γνώμη σου, λειτουργεί στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συγγραφέας του Κειμένου 1 χρησιμοποιεί πλήθος επιθέτων που δεν περιορίζονται στην περιγραφική απόδοση γνωρισμάτων, αλλά στην αξιολόγηση χαρακτηριστικών και συμπεριφοράς. Να γράψεις πέντε τέτοια επίθετα (μονάδες 5) και να δικαιολογήσεις την επιλογή αυτή με κριτήριο το θέμα του κειμένου και την πρόθεση του συντάκτη του (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Στο κείμενο 1 παρουσιάζεται ως πρότυπο ο Γιάννης Αντετοκούνμπο λόγω της προσωπικότητάς του. Με βάση αυτήν την προσωπικότητα, να παρουσιάσετε σε ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα τα χαρακτηριστικά των προτύπων (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να εντοπίσετε στο κείμενο 2 την αλληγορία και να εξηγήσετε για ποιο λόγο χρησιμοποιείται.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις την κατάσταση την οποία βιώνει η Νασούλα (μονάδες 10) στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η ανάγνωσή του (μονάδες 5). Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 11

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο δεν είναι μόνο ένας διεθνώς καταξιωμένος αθλητής, αλλά και μια γοητευτική προσωπικότητα, πρότυπο που θα έπρεπε να διδάσκεται στα σχολεία, διότι:

- Αν και δεν έχει λάβει φροντισμένη μόρφωση κάθε του τοποθέτηση είναι ουσιαστική και φιλοσοφημένη
- Η λάμψη της δημοσιότητας δεν τον έχει αλλοτριώσει
- Πορεύεται με αξίες, όπως αυτή της οικογένειας, κάτι που φάνηκε πρόσφατα σε αναφορά για τον νεκρό πατέρα του
- Παρά τους σημαντικούς τίτλους και την μυθική του παρουσία, παραμένει σεμνός και κερδίζει τη συμπάθεια όλων.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το κείμενο αρχίζει και τελειώνει με τη διαπίστωση ότι ο Γ. Αντετοκούνμπο δεν είναι μόνο ένας καταξιωμένος αθλητής, αλλά και ένας ολοκληρωμένος άνθρωπος και γι' αυτό θα έπρεπε να διδάσκεται στα σχολεία. Η επιλογή της επανάληψης:

- Εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα στην αρχή του κειμένου και το συνοψίζει στο τέλος, άρα λειτουργεί ως στοιχείο συνεκτικότητας.
- Επίσης, αποδίδει εμφατικά τη βασική θέση του συντάκτη του κειμένου και προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη ενεργοποιώντας τον προβληματισμό του.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να επιλέξει ενδεικτικά πέντε από τα παρακάτω επίθετα: «πραγματικός, αυθεντικός, ανυπόκριτος, αυτόφωτος, παγκόσμιος, ευγενικός, γελαστός, αγαπησιάρης»

- Με τα επίθετα αυτά σκιαγραφείται η μοναδική προσωπικότητα του Γ. Αντετοκούνμπο, ο οποίος είναι και το πρόσωπο για το οποίο γίνεται λόγος στο Κείμενο 1. Ο αρθρογράφος δικαιολογεί, γιατί ο άνθρωπος αυτός πρέπει να αποτελεί πρότυπο για τους νέους, πρόταση που αποτελεί την κύρια έννοια του κειμένου.
- Με τα παραπάνω αξιολογικά επίθετα ο πομπός κατευθύνει τον αναγνώστη, ώστε να διαμορφώσει θετική άποψη για τον χαρακτήρα του αθλητή. Δημιουργεί κλίμα συμπάθειας προς το αναφερόμενο πρόσωπο και ευαισθητοποιεί σχετικά με το θέμα της εύρεσης σωστών προτύπων για τους νέους.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Στην εποχή μας, οι ρόλοι των προτύπων στην κοινωνία μας έχουν γίνει περισσότερο σημαντικοί από ποτέ. Πρότυπα όπως ο Γιάννης Αντετοκούνμπο αποτελούν μηχανισμούς εμπνευσμένης ζωής, δίνοντας έμπνευση και κατεύθυνση στις νέες γενιές. Πώς όμως ένας άνθρωπος μπορεί να καταστεί πρότυπο και ποια χαρακτηριστικά ενισχύουν την απήχυσή του σε μια κοινότητα;
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Αυθεντικότητα: Πρότυπα σαν τον Γιάννη είναι απόλυτα αυθεντικά. Ζουν και αναπνέουν τις αξίες που πρεσβεύουν, κάτι που τους κάνει αξιόπιστους και αξιοθαύμαστους. Από τις

	<p>ταπεινές αρχές στα Σεπόλια μέχρι την κορυφή του NBA, ο Γιάννης έχει διατηρήσει την ταπεινότητά του, παρά τη διεθνή δόξα.</p> <p>Θετική Επιρροή: Ένα πρότυπο πρέπει να έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία. Ο Γιάννης χρησιμοποιεί τη φήμη του για να ενθαρρύνει νεαρούς ανθρώπους να διώξουν τους φόβους τους και να επιδιώξουν τα όνειρά τους με σκληρή δουλειά και αφοσίωση.</p> <p>Αντοχή στις Δυσκολίες: Τα καλύτερα πρότυπα έχουν αντιμετωπίσει και ξεπεράσει σημαντικές προκλήσεις. Η ιστορία του Γιάννη είναι γεμάτη με εμπόδια που έπρεπε να ξεπεράσει, από τη φτώχεια μέχρι τις απορρίψεις των αρχικών του χρόνων στο NBA.</p> <p>Προσφορά: Ένα πρότυπο δεν κρατάει την επιτυχία μόνο για τον εαυτό του. Ο Γιάννης είναι γνωστός για τη συμμετοχή του σε διάφορες φιλανθρωπικές δράσεις, αποδεικνύοντας ότι η αληθινή επιτυχία είναι η προσφορά.</p>
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	<p>Η προσέγγιση αυτών των προτύπων πρέπει να είναι διαπαιδαγωγική, καθώς μας διδάσκουν μέσω του παραδείγματος και των πράξεων τους. Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο, με την επιμονή και την ηθική του, αποτελεί ένα ζωντανό παράδειγμα πως τα πρότυπα στον αθλητισμό και πέρα από αυτόν, μπορούν να ενθαρρύνουν και να εμπνέουν κάθε γενιά που ακολουθεί.</p>

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο λογοτεχνικό κείμενο, ολόκληρη η δεύτερη παραγράφος αποτελεί μια αλληγορία, δηλαδή μια εκτενή μεταφορά, στην οποία η οικογένεια και τα μέλη της αντιμετωπίζονται από τον σύζυγο ως αντικείμενα. Ο σύζυγος, ο άντρας κάθε φορά που παρατηρεί μια δυσλειτουργία πρέπει να επαναφέρει την τάξη, όπως ακριβώς λειτουργεί ο μηχανικός αυτοκινήτου στο συνεργείο.

Η αλληγορία, η μεταφορά αυτή χρησιμοποιείται από τον σύζυγο ως δικαιολογία για την άσκηση βίας στην σύζυγό του. Προκειμένου να μην κατηγορηθεί ως βίαιος και κακός παρουσιάζει τις βιαιοπραγίες απέναντι στη σύζυγό του ως πράξεις αποκατάστασης της τάξης που εκείνη διατάραξε. Ενώ είναι ο θύτης, μεταθέτει την ευθύνη στο θύμα και όχι μόνο υποβαθμίζει τη σοβαρότητα της κακοποίησης που ασκεί, αλλά την παρουσιάζει ως απαραίτητη ενέργεια για την ορθή λειτουργία της οικογένειας.

Ο συγγραφέας παρουσιάζει την αλληγορία αυτή μέσα από την αυτούσια παράθεση λόγων του συζύγου της Νασούλας για να αναδείξει την φαλοκρατική νοοτροπία του και να παρουσιάσει με πιο παραστατικό τρόπο την «συμμόρφωση» που επιδιώκει να επιφέρει ο σύζυγος στην σύζυγό του.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να στηριχτεί στα δεδομένα του κειμένου και να υποστηρίξει πως:

- Η Νασούλα είναι θύμα ενδοοικογενειακής βίας και φαίνεται πως μέσα της θεωρεί αυτό που της συμβαίνει σωστό και δικαιολογημένο («γιατί αυτό της πρέπει»).
- Υιοθετεί τον τρόπο σκέψης του θύτη – συζύγου της – και ενοχοποιεί τον εαυτό της, τα λάθη και τις ανεπάρκειές της («της πέφτει λάθος το αλάτι... ξεχνάει να ξεσκονίσει... είναι αφηρημένη... μεγάλωσε πια, δεν είναι δροσερή παιδούλα... κι η αλλοτινή ομορφιά της ξεθωριάζει... είναι άχρηστη σαν μάνα, κι έχει κάνει τη Γιώτα, την κόρη της, σαν τα μούτρα της»).
- Αυτοπροσδιορίζεται με βάση τα «πιστεύω» του άντρα της και τον δικαιολογεί απόλυτα, καθώς ο ρόλος του είναι να την «συμμορφώνει», όπως κάνει και με τα υπόλοιπα «εργαλεία» στη δουλειά του («τα αρπάζεις με το χέρι και τα συμμορφώνεις»)

Θετικά αξιολογείται η προσωπική ανταπόκριση του μαθητή στο κείμενο που διάβασε. Μπορεί να δηλώσει πως

νιώθει θυμό, αγανάκτηση ή ακόμη κι έντονο προβληματισμό για τέτοιου είδους καταστάσεις, τις οποίες συχνά οι γυναίκες αποδέχονται χωρίς αντίδραση. Μπορεί να εκφράσει την επιθυμία του να κινητοποιηθεί και να αναλάβει δράση, προκειμένου να εξαλειφθεί το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας και των στερεοτυπικών αντιλήψεων για τον ρόλο των δύο φύλων.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό ΛύκειοΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arkiki-selida>)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 12 28048 (ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Εργαστήρια θεατρικού παιχνιδιού για παιδιά & εφήβους με τη Σοφία Παπαδοπούλου και την Ομάδα των Πέντε Εποχών

Δελτίο Τύπου, δημοσίευση στις 22.9.2022, πηγή: <https://efiveia.gr>.

Τα παιδιά, ως ευαίσθητοι αποδέκτες απορροφούν όλους τους κραδασμούς της σύγχρονης κοινωνίας, γι' αυτό στις μέρες μας η ανάγκη για ουσιαστική επικοινωνία και έκφραση είναι επιτακτική.

Η Σοφία Παπαδοπούλου ηθοποιός, σκηνοθέτης και εμπνευστήρια φιλοδοξεί και αυτήν τη χρονιά μέσω της χαράς του παιχνιδιού και του θεάτρου, να δώσει μια διέξοδο στις ανησυχίες των παιδιών, που θα «φωτίσει» τον ψυχικό τους κόσμο, θα «ξεκλειδώσει» τις καρδιές και τα εκφραστικά τους μέσα και θα τα οδηγήσει στα «μονοπάτια» της ενσυναίσθησης.

Στα εργαστήρια της Ομάδας των Πέντε Εποχών, που στεγάζονται στο Θέατρο 104 από το 2014, σε ένα κλίμα αποδοχής και ενθάρρυνσης, με ομαδικότητα και συνεργασία (χωρίς το άγχος της απόρριψης, του σωστού και του λάθους) τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να «συναντηθούν» με τη δική τους αλήθεια και να ανακαλύψουν τον «έναν», τον «μοναδικό» εαυτό τους, να κινητοποιήσουν μηχανισμούς προσαρμογής και τελικά να βρουν τρόπους να επικοινωνήσουν, να σχετιστούν και να αναπτύξουν δεξιότητες ζωής. Συγκεκριμένα: μαθαίνουν να παίρνουν πρωτοβουλίες και να βρίσκουν μόνα τους απαντήσεις και λύσεις, μαθαίνουν να «αναγνωρίζουν» τα συναισθήματά τους και τα συναισθήματα των άλλων, ενισχύουν την αισθητική καλλιέργεια και τη γλωσσική τους ανάπτυξη.

Με πολλαπλά ερεθίσματα (από τις τέχνες, την κοινωνική ζωή, ψυχολογία, λογοτεχνία κ.α.) και τεχνικές (θεατρικό παιχνίδι, σωματικό θέατρο, αυτοσχεδιασμούς, παιχνίδια ρόλων), τα εργαστήρια της Ομάδας των Πέντε Εποχών λειτουργούν ως ένα «πεδίο δράσης», που αποτελεί για τα παιδιά πηγή ευαισθητοποίησης, έκφρασης, επινόησης, αλληλεπίδρασης, αυτοπεποίθησης, αποδοχής, έκπληξης, διασκέδασης, απόλαυσης και στοχασμού!

Τα παιδιά θα έχουν τη χαρά να «μοιραστούν» την εμπειρία τους, με γονείς συγγενείς και φίλους «στη δική τους παράσταση», που θα πραγματοποιηθεί στην Κεντρική Σκηνή του Θεάτρου 104, στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Κείμενο 2

Η νύφη

Από το μυθιστόρημα του Γρηγόριου Ξενόπουλου «Ο γάμος του Νάσου», εκδ. Αδελφοί Βλάσση.

Από καιρό οι προξενητάδες πηγαινοέρχονταν. Από τότε δηλαδή που η μητέρα είχε πείσει το γιο της πως ήταν καιρός να παντρευτεί. Αμ' βέβαια, είχε γίνει πια τριάντα πέντε χρονών. Η Μαρία, η αδερφή του, ήταν παντρεμένη εδώ και πέντε χρόνια. Η άλλη, η Ελένη, η «μελαγχολική», είχε πεθάνει εδώ και δέκα. Εκείνος και η μητέρα του στο σπίτι, οι δυό τους. Τι περίμενε πια; Οι Ζαρκάνηδες δε θα 'καναν διάδοχο; Θα έσβηνε τ' όνομα το τιμημένο; Αμαρτία ήταν! Τα χρόνια περνούσαν. Ο άνθρωπος ούτε πολύ νέος πρέπει να παντρεύεται, ούτε πολύ μεγάλος. Τα τριάντα πέντε είναι η «ηλικία». Έχει καιρό να μεγαλώσει τα παιδιά του, να τ' αποκαταστήσει, να ιδεί κι εγγόνια, να πεθάνει ευχαριστημένος... Αμ' γιατί άλλο ερχόμαστε σ' αυτόν τον παλιόκοσμο;

Ο Νάσος δίσταζε. Από πολύ νέος, σοβαρός πάντα του, το «πρόβλημα του γάμου» το θεωρούσε δύσκολο, σχεδόν άλυτο. Γιατί είχε άλλες ιδέες αυτός. Δεν έμοιαζε με τους νέους της εποχής του. Κάποιος του είπε μια φορά πως ήταν «ο τελευταίος αντιπρόσωπος της παλιάς αθηναϊκής νοικοκυροσύνης». Κι ίσως έτσι ήταν. Το αναγνώριζε, κάπου – κάπου φοβόταν μην είναι και πολύ «οπισθοδρομικός», μα αλλιώς δεν μπορούσε να κάμει. Είχε τις ιδέες του, να! Ο γάμος ήταν γι' αυτόν ένα μεγάλο και βαρύ κοινωνικό χρέος, που μπορούσε να το αναβάλει για να το εκτελέσει καλύτερα, μα όχι και να το αποφύγει, όπως μερικοί που μένουν γεροντοπαλικάρα από εγωισμό ή όπως άλλοι που παντρεύονται για το γούστο τους και μόνο παιδιά δεν κάνουν.

Τίποτα δε σιχαινόταν περισσότερο ο Νάσος Ζαρκάνης από τα στείρα αυτά, τα νόμιμα, μα τόσο παράνομα ζευγάρια. Να, ο Παντελής ο Νέγας, ο συνάδερφός του. Ξετρελάθηκε με μια όμορφη – αλήθεια ήταν πολύ όμορφη η Αγλαία – και την πήρε άρον άρον ο αθεόφοβος, για να την γλεντήσει.

- Κοντεύεις να γίνεις πατέρας; τον ρωτούσε.
- Α, μπα! η γυναίκα μου δε θέλει παιδιά.
- Καλά η γυναίκα σου. Φοβάται μη χάσει την ευγραμμία της και τη φρεσκάδα. Μα εσύ;
- Ούτ' εγώ. Τα παιδιά είναι σκοτούρα, είναι μπελάς!
- Γιατί παντρεύτηκες λοιπόν;
- Γιατί παντρεύτηκα! Νόστιμο κι αυτό! Παντρεύτηκα γιατί αγάπησα μια γυναίκα! Πώς αλλιώς θα την απολάμβανα; Δυστυχώς δεν ήταν καμιά από κείνες...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι προσφέρει, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η ομάδα των Πέντε Εποχών στα παιδιά; Οργάνωσε σε 60-70 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Εξέτασε αν η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 μπορεί να θεωρηθεί εισαγωγική και τεκμηρίωσε με συντομία την απάντησή σου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντικαταστήσεις στην 1^η και 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες, λέξεις ή φράσεις, νοηματικά ισοδύναμες, προκειμένου το ύφος του λόγου να γίνει πιο απλό και να πληροφορεί αντί να προκαλεί συναισθηματικά και να ευαισθητοποιεί τον αναγνώστη.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Με αφορμή το παραπάνω κείμενο να συντάξεις μια επιστολή στο Υπουργείο Παιδείας ζητώντας την ενίσχυση των καλλιτεχνικών μαθημάτων στα σχολεία τονίζοντας την θετική τους επιρροή στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, η οποία είναι τόσο απαραίτητη στη σύγχρονη εποχή αποευαισθητοποίησης.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να εντοπίσεις τον τύπο του αφηγητή στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου 2 παραθέτοντας ένα χωρίο που να επιβεβαιώνει την απάντησή σου και εξηγώντας σε τι εξυπηρετεί η επιλογή αυτή.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις τον πρωταγωνιστή της αφήγησης στο Κείμενο 2 παραθέτοντας σχετικά σημεία του κειμένου που αναδεικνύουν τις αντιλήψεις του για τον γάμο και τις σχέσεις με το άλλο φύλο. Παράλληλα, να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις απόψεις του. Οργάνωσε την απάντησή σου σε 150 περίπου λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 12

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Χάρη στην ομάδα των Πέντε Εποχών: τα παιδιά μαθαίνουν να παίρνουν πρωτοβουλίες και να βρίσκουν μόνα τους απαντήσεις και λύσεις, μαθαίνουν να «αναγνωρίζουν» τα συναισθήματά τους και τα συναισθήματα των άλλων, ενισχύουν την αισθητική καλλιέργεια και τη γλωσσική τους ανάπτυξη.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ναι, μπορεί να θεωρηθεί εισαγωγική, διότι αναφέρει το πρόβλημα, δηλαδή την επίδραση των προβλημάτων της σύγχρονης εποχής στα παιδιά, και στη συνέχεια προτείνει ως λύση την ουσιαστική επικοινωνία και έκφραση. Τη λύση αυτή αναπτύσσει το κείμενο στις επόμενες παραγράφους. Με αυτό τον τρόπο εισάγεται στο θέμα του κειμένου.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

απορροφούν : δέχονται

κραδασμούς: μηνύματα, επιδράσεις

φιλοδοξεί: στοχεύει, αποσκοπεί

διέξοδο: απάντηση, λύση

θα «φωτίσει»: θα τα βοηθήσει να κατανοήσουν

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 30)

Τόπος, μερομηνία	Αθήνα, 23/2/2024
Προσφώνηση	Αξιότιμοι κύριου/ες,
Πρόλογος	Με την παρούσα επιστολή, θα ήθελα να αναδείξω τη σημαντικότητα της ενσωμάτωσης και ενίσχυσης των καλλιτεχνικών μαθημάτων στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας. Ειδικότερα, η ενσυναίσθηση και η ανθρώπινη αλληλεγγύη είναι δύο έννοιες που επιβάλλεται να καλλιεργούνται συστηματικά στα παιδιά μας, καθώς οι κοινωνικές αλλαγές και η σύγχρονη τεχνολογία μπορεί συχνά να οδηγήσουν σε απομόνωση και αποευσθητοποίηση.
Κύριο Θέμα	Τα θεατρικά και καλλιτεχνικά μαθήματα, όπως εκείνα που προσφέρονται από την Ομάδα των Πέντε Εποχών, έχουν αποδείξει ότι αποτελούν μία άριστη μέθοδο για την ανάπτυξη συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων στα παιδιά. Τα εργαστήρια αυτά τους επιτρέπουν να εξερευνούν τον εαυτό τους, να αναγνωρίζουν και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, και να αναπτύξουν την ικανότητα να συνδέονται με τους άλλους, κάτι που είναι πολύτιμο στο σημερινό κόσμο. Η ενσωμάτωση τέτοιων προγραμμάτων στα δημόσια σχολεία θα διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως οικονομικού υπόβαθρου, θα έχουν πρόσβαση σε αυτές τις θεμελιώδεις εκπαιδευτικές εμπειρίες. Θα ήθελα να καλέσω το Υπουργείο Παιδείας να εξετάσει την περαιτέρω υποστήριξη και χρηματοδότηση των καλλιτεχνικών προγραμμάτων, για να ενθαρρύνει την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των νέων μας.

Επίλογος	Ευελπιστώ σε θετική ανταπόκριση και είμαι στη διάθεσή σας για περαιτέρω διάλογο και προτάσεις.
Αποφώνηση	Με εκτίμηση, όνομα

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ο αφηγητής είναι παντογνώστης και ετεροδιηγητικός. Αφηγείται την ιστορία σε γ' πρόσωπο, δεν συμμετέχει στα γεγονότα και φαίνεται να γνωρίζει τα πάντα ακόμα και τις πιο μύχιες σκέψεις των ηρώων «Ο Νάσος δίσταζε. Από πολύ νέος, σοβαρός πάντα του, το «πρόβλημα του γάμου» το θεωρούσε δύσκολο, σχεδόν άλυτο. Γιατί είχε άλλες ιδέες αυτός.». Με την συγκεκριμένη αφηγηματική τεχνική, συγγραφέας επιτυγχάνει να προσφέρει μια πιο σφαιρική εικόνα του ήρωα στους αναγνώστες παρουσιάζοντας και αναδεικνύοντας τον χαρακτήρα του.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Χαρακτηρισμός του πρωταγωνιστή: συντηρητικός, σοβαρός, υπεύθυνος σε υπερβολικό βαθμό, ώστε να θεωρεί ότι ο γάμος είναι μια πολύ σοβαρή υπόθεση, τόσο σοβαρή, ώστε να τον έχει συνδέσει μόνο με την απόκτηση των παιδιών. «Ο γάμος ήταν γι' αυτόν ένα μεγάλο και βαρύ κοινωνικό χρέος», «ή όπως άλλοι που παντρεύονται για το γούστο τους και μόνο παιδιά δεν κάνουν»

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να διατυπώσει την άποψή του/της, αρκεί να τη αιτιολογήσει.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 13 28047 (ΑΓΧΟΣ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Το άγχος των σχολικών εξετάσεων

Γράφει στο efiveia.gr η Ψυχολόγος, MSc Εγκληματολογίας Κωνσταντίνα Καστελιώτη, συνεργάτης του Κέντρου Λόγου, Γραφής & Συμπεριφοράς ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΑ, 12.6.2018, <https://efiveia.gr>.

Η σχολική επίδοση είναι ένα ζήτημα που απασχολεί συχνά τόσο τους έφηβους μαθητές όσο και τους γονείς τους. Το άγχος για τη βαθμολογία συνήθως εντείνεται σε περιόδους εξετάσεων, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τις Πανελλήνιες εξετάσεις οι οποίες πολλές φορές συνδέονται με την μελλοντική επαγγελματική εξειδίκευση του εφήβου.

Το άγχος έχει, τις περισσότερες φορές, αρνητική χροιά όμως δεν αποτελεί εξ ορισμού πρόβλημα. Μπορεί, δηλαδή, να λειτουργήσει καταλυτικά, ώστε να βάλουμε προτεραιότητες, να οργανώσουμε και τελικά να επιτύχουμε τους στόχους που μας ενδιαφέρουν, αλλά που ίσως τους αναβάλλουμε για καιρό.

Από την άλλη πλευρά, το άγχος δεν είναι πια παραγωγικό, όταν είναι τόσο έντονο που δυσκολευόμαστε να το διαχειριστούμε. Στην περίπτωση των μαθητών, το άγχος δε βοηθάει, όταν συνδέεται με αρνητικές σκέψεις. Έτσι, το διάβασμα μπορεί να είναι λιγότερο αποδοτικό, όταν ο μαθητής σκέφτεται πως δε μπορεί να απομνημονεύσει τίποτα ή ότι θα αποτύχει ούτως ή άλλως. Ακόμα περισσότερο, την ώρα των εξετάσεων, το άγχος μπορεί να είναι τόσο αυξημένο που ο μαθητής να νομίζει ότι αδυνατεί να θυμηθεί έστω και το παραμικρό από αυτά που έχει μελετήσει. Δεν είναι λίγες οι φορές, άλλωστε, που το άγχος εκδηλώνεται μέσα από σωματικά συμπτώματα, όπως πονοκεφάλους, κοιλιακούς πόνους, δύσπνοια κτλ.

Οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους σε μια τόσο αγχογόνα περίοδο τηρώντας, καταρχήν, οι ίδιοι μια ψύχραιμη και υποστηρικτική στάση. Είναι χρήσιμο να συνειδητοποιήσουν οι γονείς τις δικές τους προσδοκίες. Κατά πόσο οι προσδοκίες αυτές συνάδουν με την επιθυμία, αλλά και την προετοιμασία του μαθητή; Είναι ξεκάθαρο για τον έφηβο ότι θα έχει την αποδοχή, τον σεβασμό και την εκτίμηση των γονέων του για αυτό που είναι ως άνθρωπος, ανεξαρτήτως της επιτυχίας του ως μαθητής; Επίσης, είναι βοηθητικό να εστιάζουμε στην προσπάθεια αντί για το αποτέλεσμα. Έτσι, ακόμα κι όταν ένα μάθημα δεν πάει καλά, η προσπάθεια συνεχίζεται και ολοκληρώνεται μόνο στο τέλος των εξετάσεων.

Το ήρεμο περιβάλλον, η σωστή διατροφή, ο καλός ύπνος, όπως και τα συχνά διαλείμματα από το διάβασμα είναι παράγοντες που διευκολύνουν τον έφηβο κατά την απαιτητική περίοδο των εξετάσεων.

Κείμενο 2

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα της Ειρήνης Α. Δενδρινού, Τα Διηγήματα, Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα: 2014.

Εγύριζεν αργά, πολύ αργά το βράδυ από το χωράφι, που είχε δουλέψει όλη μέρα, πολύ συλλογισμένη και με βήμα σιγανό, μη προσέχοντας εις το μαύρο σκοτάδι, που είχε ξαπλωθεί ολόγυρά της.

Είχε περάσει τα σαράντα χρόνια και η όψη της, η μαραμμένη από τις πίκρες και την κακοπέραση έδειχνε που θα ‘χε τα πενήντα και καλά βαρημένα. Έμεινε χήρα εικοσιεφτά χρονών και δεν ηθέλησε να ξαναπαντρευθεί, αφοσιώθηκε μ’ όλη την καρδιά της στο παιδί της.

«Αυτό να μου ζήσει», είπε μέσα της, «να μου μεγαλώσει, να το ιδώ, όπως επιθυμεί η καρδιά μου, και τι θέλω άλλα χέρια να μου δουλεύουνε; Φθάνουνε τα δικά μου».

Κ’ εξενοδούλευεν.

Το παιδί της ήτανε για κείνη μάτια και φως. Τώρα είναι παλληκάρι, δουλεύει και κείνο· τέσσερα χέρια, ατίμητος θησαυρός για το φτωχό χωριό, που θέλει δουλειά και δουλειά. Γιατί λοιπόν απόψε να ‘ναι τόσο συλλογισμένη; Γιατί ενυκτώθηκε τέτοιαν ώρα στην κακοστρατιά;

Κάτι αιστάνεται να της πλακώνει την καρδιά, της φαίνεται πως απόψε το μαύρο εκείνο σκοτάδι είναι προμήνυμα μιας μεγάλης συμφοράς. Άκουσε κει κάτου τους δουλευτάδες να μιλούνε, να λένε που όλη η Ελλάδα θα πολεμήσει και που πολύ αίμα εφέτος θα χυθεί στα σύνορα. Όλους θα τους κράξουν κι όλοι θα πάνε να πολεμήσουνε· ως τα τώρα, δύο ηλικίες...

Και το παιδί της είναι εικοσιτριών χρονώ, θα της το πάρουν, να το ρίξουν στη φωτιά του πολέμου; Ίσως και να της το σκοτώσουν! Και οι θυσίες της, κ’ οι αγρυπνίες της στο πλευρό του, όταν το νανούριζε μωρό παιδί, κ’ η πριν της ώρας μαραμμένη όψη της για κείνο, και τα χέρια της τα ηλιοψημένα, που δουλέψανε για να το αναστήσουν, για να το ιδούνε παλληκάρι;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιοι παράγοντες, σύμφωνα με το Κείμενο 1, βοηθούν τον μαθητή στην απαιτητική περίοδο των εξετάσεων, για να αντιμετωπίσει το άγχος του; Να τους εκθέσεις σε 60 περίπου λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο γλωσσικά και νοηματικά επιτυγχάνεται η σύνδεση των νοημάτων των παραγράφων 2 και 3 του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Σε αρκετά σημεία του Κειμένου 1 η συντάκτριά του πιθανολογεί, δεν εκφράζει δηλαδή τις θέσεις της με βεβαιότητα. Να βρεις δύο τέτοια σημεία (μονάδες 4) και να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή (μονάδες 6)

β. Στη 2^η παράγραφο η συγγραφέας χρησιμοποιεί κυρίως το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Ποια η σκοπιμότητα αυτής της επιλογής, κατά τη γνώμη σου (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Η σύγχρονη ζωή στις μεγαλουπόλεις με τους ταχείς ρυθμούς και τις πολλαπλές υποχρεώσεις εντείνει τα επίπεδα του άγχους υποβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Σε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα να επιβεβαιώσετε την παραπάνω θέση και να προτείνετε τρόπους αντιμετώπισής του ψυχοφθόρου αυτού συναισθήματος (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Με ποιες γλωσσικές επιλογές αναδεικνύεται η αγάπη της μάνας για το παιδί της;

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη συναισθηματική κατάσταση της γυναίκας που πρωταγωνιστεί στην αφήγηση στο Κείμενο 2; Τη θεωρείς δικαιολογημένη ή όχι και γιατί, σύμφωνα με στοιχεία που δίνει η αφήγηση; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 120 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 13

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το ήμερο περιβάλλον, η σωστή διατροφή, ο καλός ύπνος, όπως και τα συχνά διαλείμματα από το διάβασμα είναι παράγοντες που διευκολύνουν τον έφηβο κατά την απαιτητική περίοδο των εξετάσεων. Να γνωρίζει ο έφηβος ότι θα έχει την αποδοχή, τον σεβασμό και την εκτίμηση των γονέων του γι' αυτό που είναι ως άνθρωπος, ανεξαρτήτως της επιτυχίας του ως μαθητής.

Εναλλακτικά:

Η συγγραφέας του κειμένου αναφέρει τους παράγοντες, οι οποίοι υποστηρίζουν τα παιδιά να διαχειριστούν το άγχος τους στις σχολικές εξετάσεις. Βασικός παράγοντας είναι οι γονείς, οι οποίοι πρέπει ψύχραιμα να υποστηρίζουν το παιδί και να σέβονται τις επιλογές και την προσπάθειά του. Άλλοι παράγοντες που μπορούν να βοηθήσουν είναι η ηρεμία, η καλή διατροφή και η ξεκούραση. 57λέξεις

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Γλωσσικά: «Από την άλλη πλευρά»: συνδέει αντιθετικά τις δύο παραγράφους.

Νοηματικά: στη 2η παράγραφο αναπτύσσει την επίδραση του παραγωγικού άγχους, στην 3^η παράγραφο αναπτύσσει την επίδραση του έντονου και καταλυτικού για τον νέο άγχους. Επομένως, η νοηματική σχέση των δύο παραγράφων του κειμένου είναι αντιθετική.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α) πιθανολογεί: «Μπορεί, δηλαδή, να λειτουργήσει καταλυτικά», «το διάβασμα μπορεί να είναι λιγότερο αποδοτικό»: η πιθανολογική διατύπωση δείχνει την επίδραση που πιθανόν μπορεί να έχει το άγχος στους εφήβους. Η αρθρογράφος θέλει με αυτή την διατύπωση να αναδείξει πιθανές συμπεριφορές, στάσεις και αντιδράσεις, δεν εκφράζει με βεβαιότητα τις θέσεις της, διότι αυτή η επιλογή δεν ταιριάζει σε επιστημονικό κείμενο.

β) το α΄ πληθυντικό πρόσωπο δηλώνει την πρόθεση της πομπού να προκαλέσει τη συμμετοχή του δέκτη στον προβληματισμό και να την δεχτεί αβίαστα. Αναφέρεται σε περιπτώσεις και αντιδράσεις που αφορούν όλους τους ανθρώπους.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Τίτλος: Άγχος στη Μεγαλούπολη: Αντιμετωπίζοντας τον Ψυχοφθόρο Καθημερινό Σύντροφο	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Στα σύγχρονα αστικά κέντρα, οι ταχείς ρυθμοί διαβίωσης και οι αυξημένες καθημερινές απαιτήσεις μπορούν να εντείνουν τα επίπεδα του άγχους, επηρεάζοντας αρνητικά την ποιότητα ζωής. Στο παρόν άρθρο επιβεβαιώνεται η σύνδεση μεταξύ του αστικού τρόπου ζωής και της αύξησης του άγχους, και στη συνέχεια προτείνονται βιώσιμοι τρόποι αντιμετώπισης.	
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Α΄ Ζητούμενο: επιβεβαίωση	Στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις, η απαιτητική εργασιακή και κοινωνική ζωή σε συνδυασμό με την ακαλαισθησία του περιβάλλοντος και τους ενοχλητικούς θορύβους μπορούν να

	δεδομένων εκφώνησης	αυξήσουν σημαντικά τα επίπεδα του άγχους. Οι άνθρωποι βιώνουν πίεση να προσαρμόζονται σε υψηλές προσδοκίες και να ανταποκρίνονται σε πολλαπλές υποχρεώσεις, εξαντλούνται ψυχοχωματικά και δεν βρίσκουν διέξοδο για την εκτόνωση των αρνητικών συναισθημάτων τους.
	Β' Ζητούμενο: τρόποι αντιμετώπισης	<ul style="list-style-type: none"> • Σωματική Άσκηση: Η τακτική άσκηση είναι αποδεδειγμένα μια από τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους για τη μείωση του άγχους. Ακόμη και 30 λεπτά ήπιας άσκησης, όπως το περπάτημα, μπορεί να έχουν θετική επίδραση. • Καλύτερη Διαχείριση Χρόνου: Οργάνωση του χρόνου ορίζοντας προτεραιότητες και λαμβάνοντας μικρά διαλείμματα καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας για να αποφεύγεται η υπερκόπωση. • Κοινωνική Υποστήριξη: Η αναζήτηση και διατήρηση υποστηρικτικών κοινωνικών δικτύων μπορεί να βοηθήσει στη μείωση του άγχους. Οι φίλοι και η οικογένεια μπορούν να προσφέρουν απαραίτητη ψυχική υποστήριξη. • Ψυχολογική Συμβουλευτική: Σε περιπτώσεις αντιμετώπισης συνεχούς ή εξαιρετικά υψηλού άγχους, η ψυχολογική συμβουλευτική μπορεί να προσφέρει σημαντική βοήθεια, καθοδηγώντας το άτομο να βρει πιο βιώσιμους τρόπους διαχείρισης του στρες.
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Καταληκτικά, το άγχος στη σύγχρονη ζωή μπορεί να είναι αναπόφευκτο, αλλά οι επιλογές του ανθρώπου στην αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου μπορούν να μετριάσουν σημαντικά τις επιπτώσεις του. Η υιοθέτηση υγιεινών συνθηκών, η καλή οργάνωση και η αναζήτηση υποστήριξης είναι κρίσιμης σημασίας για τη διατήρηση της ψυχικής και σωματικής υγείας στον πολυσύνθετο κόσμο της μεγαλόπολης.	

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Οι γλωσσικές επιλογές μέσω των οποίων αναδεικνύεται η αγάπη της μάνας για το παιδί της είναι οι παρακάτω:

α. Η αυτούσια μεταφορά λόγων της μάνας «Αυτό να μου ζήσει... να μου μεγαλώσει, να το ιδώ, όπως επιθυμεί η καρδιά μου»

&

β. Οι μεταφορές:

«αφοσιώθηκε μ' όλη την καρδιά της στο παιδί της»

«Το παιδί της ήτανε για κείνη μάτια και φως»

αναδεικνύουν ότι μοναδική της έγνοια είναι το παιδί της.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ερμηνεία της συναισθηματικής κατάστασης της γυναίκας που πρωταγωνιστεί στην αφήγηση στο Κείμενο 2:

«Κάτι αιστάνεται να της πλακώνει την καρδιά» η γυναίκα είναι στενοχωρημένη, μια θλίψη της βαραίνει την καρδιά, μια άσχημη σκέψη και ανησυχία την βασανίζει. Άκουσε πως θα γίνει πόλεμος και φοβάται πως ο μοναχογιός της θα αναγκαστεί να πάει να πολεμήσει, γεγονός που θα θέσει σε κίνδυνο τη ζωή του. «Και το παιδί της είναι εικοσιτριών χρονώ, θα της το πάρουν, να το ρίξουν στη φωτιά του πολέμου; Ίσως και να της το σκοτώσουν!».

Τη θεωρείς δικαιολογημένη ή όχι και γιατί, σύμφωνα με στοιχεία που δίνει η αφήγηση:

Είναι δικαιολογημένη η στενοχώρια της, γιατί τον μοναχογιό της τον μεγάλωσε με πολύ κόπο και πολλές θυσίες

«Και οι θυσίες της, κ' οι αγρυπνίες της στο πλευρό του». Δεν μπορεί να αντέξει το ενδεχόμενο να σκοτωθεί στον πόλεμο, γιατί θέλει να τον καμαρώσει και να τον χαρεί ως ανταμοιβή για τους κόπους και τις θυσίες της «που δούλεψαν για να το αναστήσουν, για να το ιδούνε παλληκάρι;»

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 14 14510 (ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η αυτοεκτίμηση του παιδιού

Κείμενο της Παναγιώτας Κυπραίου, ψυχοθεραπεύτριας και Συντονίστριας Σχολών Γονέων. Αντλήθηκε από την ιστοσελίδα www.psychotherapieia.net.gr.

Αυτοεκτίμηση είναι η αξία που δίνουμε στον εαυτό μας, η γνώση και αίσθηση που έχουμε για όλα όσα θεωρούμε ότι είμαστε. Καλή αυτοεκτίμηση σημαίνει ότι έχεις μια υγιή εικόνα για τον εαυτό σου, μια ήρεμη αίσθηση ότι αξίζεις, ότι είσαι ικανός, μοναδικός, ότι σε αγαπάνε και νιώθεις γενικά ικανοποιημένος με τον εαυτό σου.

Η καλή αυτοεκτίμηση είναι η προστασία του παιδιού απέναντι στις προκλήσεις της ζωής. Τα παιδιά που γνωρίζουν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους και νιώθουν καλά με τον εαυτό τους, έχουν γενικά μεγαλύτερη ευκολία να διαχειριστούν συγκρούσεις και να αντισταθούν σε αρνητικές επιρροές. Συνήθως χαμογελούν πιο εύκολα, απολαμβάνουν τη ζωή, έχουν ρεαλισμό και αισιοδοξία. Αντίθετα, τα παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση έχουν την τάση να βιώνουν τις προκλήσεις με μεγάλο άγχος και απογοήτευση και δυσκολεύονται να βρουν λύσεις στα προβλήματα. Μπορεί να σκέφτονται π.χ. «Δεν είμαι καλός» ή «Δεν μπορώ να κάνω τίποτα σωστά», οπότε γίνονται παθητικά, αποσύρονται ή παθαίνουν κατάθλιψη. Όταν αντιμετωπίζουν μια νέα πρόκληση μπορεί να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ».

Η αυτοεκτίμηση είναι πολύ σημαντικό στοιχείο για μια επιτυχημένη και χαρούμενη ζωή. Ένα άτομο μπορεί να έχει εξυπνάδα και ταλέντο αλλά λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης να μην πετυχαίνει τους στόχους του στην επαγγελματική ή προσωπική του ζωή.

Η αυτοεκτίμηση αρχίζει να αναπτύσσεται πολύ νωρίς στη νηπιακή ηλικία και συνεχίζει να διαμορφώνεται μέχρι την ενηλικίωση. Από νωρίς το παιδί έχει την εμπειρία της επιτυχίας μετά από προσπάθεια και επιμονή. Καθώς προσπαθεί, αποτυγχάνει, ξαναπροσπαθεί, αποτυγχάνει ξανά και τελικά τα καταφέρνει, διαμορφώνει ιδέες για τις ικανότητές του. Ταυτόχρονα, δημιουργεί μια άποψη για τον εαυτό του με βάση τις αλληλεπιδράσεις που έχει με άλλους ανθρώπους. Γι' αυτό η συμμετοχή του γονιού είναι θεμελιώδης στο να βοηθήσει το παιδί να διαμορφώσει μια σωστή και υγιή αντίληψη για τον εαυτό του. Οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη υγιούς αυτοεκτίμησης, δείχνοντας ενθάρρυνση και ικανοποίηση σε πολλούς τομείς. Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.

Τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού είναι καθοριστικά, για να χτίσει την αυτοεκτίμησή του. Οι γονείς δεν μπορούν φυσικά να ελέγξουν όλα όσα βλέπει, ακούει ή σκέφτεται το παιδί, που ίσως επηρεάσουν την εικόνα που θα σχηματίσει για τον εαυτό του. Μπορούν όμως να κάνουν αρκετά πράγματα. Οι γονείς είναι οι πρώτοι και πιο σημαντικοί παιδαγωγοί, οπότε έχουν τη μεγαλύτερη επιρροή στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης του παιδιού. Μπορούν να φτιάξουν ένα «αποθεματικό αυτοεκτίμησης», όπου το παιδί θα αποθηκεύει πολλά θετικά πράγματα για τον εαυτό του. Στα επόμενα χρόνια αυτό το αποθεματικό θα αντισταθμίσει τις αρνητικές εμπειρίες που αναπόφευκτα θα έχει. Οι σχέσεις που θα αναπτύξει το παιδί με άλλα μέλη της οικογένειας, με δασκάλους, φίλους και άλλους ενηλίκους θα επηρεάσουν φυσικά την αυτοεκτίμησή του περαιτέρω.

Κείμενο 2

Ελεγείο²² πάνω στον τάφο ενός μικρού αγωνιστή

Το ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) ανήκει στην ποιητική συλλογή «Η παραμυθένια πολιτεία» (1947), στην οποία ο ποιητής υμνεί τους αγώνες των Ελλήνων για την εθνική τους ανεξαρτησία. Αντλήθηκε από το βιβλίο: Τα ποιήματα, τ. 1, Τρία Φύλλα, Αθήνα 1981, σ. 141-142

Πάνω στο χώμα το δικό σου λέμε τ' όνομά μας.
Πάνω στο χώμα το δικό σου σχεδιάζουμε τους κήπους και τις πολιτείες μας.
Πάνω στο χώμα σου Είμαστε. Έχουμε πατρίδα.
Έχω κρατήσει μέσα μου την τουφεκιά σου.
Γυρίζει μέσα μου ο φαρμακερός ήχος του πολυβόλου.
Θυμάμαι την καρδιά σου που άνοιξε κι έρχονται στο μυαλό μου
κάτι εκατόφυλλα τριαντάφυλλα
που μοιάζουνε σαν ομιλία του απείρου προς τον άνθρωπο.
Έτσι μας μίλησε η καρδιά σου.
Κι είδαμε πως ο κόσμος είναι μεγαλύτερος
κι έγινε μεγαλύτερος για να χωρά η αγάπη.
Το πρώτο σου παιχνίδι, Εσύ.
Το πρώτο σου αλογάκι, Εσύ.
Έπαιξες τη φωτιά. Έπαιξες το Χριστό.
Έπαιξες τον Αϊ Γιώργη και το Διγενή.
Έπαιξες τους δείχτες του ρολογιού που κατεβαίνουν απ' τα μεσάνυχτα.
Έπαιξες τη φωνή της ελπίδας εκεί που δεν υπήρχε φωνή.
Η πλατεία ήταν έρημη. Η πατρίδα είχε φύγει.

Ήταν καιρός! Δε βάσταξε η καρδιά σου περισσότερο!
Ν' ακούς κάτω απ' τη στέγη σου τ' ανθρώπινα μπουμπουνητά της Ευρώπης!
Άναψες κάτω απ' το σακάκι σου το πρώτο κλεφτοφάναρο.
Καρδιά των καρδιών! Σκέφτηκες τον ήλιο και προχώρησες...
Ανέβηκες στο πεζοδρόμιο κι έπαιξες τον Άνθρωπο!

²²θρηνητικό ποίημα

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η συνεισφορά των γονέων στην καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης του παιδιού τους; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται ως τρόποι ανάπτυξης η σύγκριση-αντίθεση και τα παραδείγματα. Γιατί, κατά την γνώμη σου, επιλέχθηκαν οι συγκεκριμένοι τρόποι;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Όταν αντιμετωπίζουν μια νέα πρόκληση μπορεί να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ». [...] (2^η παράγραφος)
Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.» (4^η παράγραφος)
Στα παραπάνω υπογραμμισμένα σημεία του Κειμένου 1 επιλέγεται ένα ύφος που τείνει προς το προφορικό ή το επίσημο; (μονάδες 3) Τι επιδιώκεται με την επιλογή αυτή; (μονάδες 6) Να μετασχηματίσεις εκφραστικά ή και συντακτικά τα σημεία αυτά, ώστε πλέον να παραπέμπουν σε επίσημο ύφος, αν το θεωρείς προφορικό, ή το αντίστροφο. (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σύμφωνα με το κείμενο 1 η καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης είναι πολύ σημαντική για τη διαμόρφωση υγιών προσωπικοτήτων. Σε ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα να παρουσιάσεις τους τρόπους με τους οποίους μπορούν οι γονείς, το σχολείο και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον να συμβάλουν θετικά στην καλλιέργειά της στα μικρά παιδιά (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Για ποιο λόγο το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται στον μικρό ήρωα σε β' ενικό πρόσωπο;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη τον τίτλο και το περιεχόμενο του ποιήματος να ερμηνεύσεις το ύφος λόγου που κυριαρχεί (μονάδες 10) και να γράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιούργησε η ποιητική ανάγνωση (μονάδες 5). Η απάντησή σου να εκτείνεται από 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 14

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συνεισφορά των γονέων στην καλλιέργεια αυτοεκτίμησης έγκειται :

- στην παροχή ενθάρρυνσης στον έφηβο, η οποία όμως δεν θα είναι επικεντρωμένη σε έναν συγκεκριμένο τομέα, αλλά πολυδιάστατη,
- στη δημιουργία ενός «αποθεματικού αυτοεκτίμησης», το οποίο θα λειτουργήσει ως αντίβαρο των αρνητικών εμπειριών που θα βιώσουν οι έφηβοι στο μέλλον.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με την σύγκριση-αντίθεση η αρθρογράφος επιτυγχάνει :

- να αναδείξει τις διαφορές που παρουσιάζουν τα παιδιά με αυτοεκτίμηση σε σχέση με τα παιδιά που δεν τη διαθέτουν,
- μέσα από τις διαφορές να αναδείξει τη σημασία της αυτοεκτίμησης.

Με τα παραδείγματα:

- να επεξηγήσει την θέση που διατυπώνει στο δεύτερο σκέλος της αντίθεσης ότι τα παιδιά χωρίς αυτοεκτίμηση βιώνουν τις προκλήσεις με μεγάλο άγχος και απογοήτευση και δυσκολεύονται να βρουν λύσεις στα προβλήματα,
- να γίνει σαφής και κατανοητή στον αναγνώστη, παραθέτοντας χαρακτηριστικές φράσεις παιδιών που στερούνται αυτοεκτίμησης.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος στις υπογραμμισμένες προτάσεις τείνει προς το προφορικό (χρησιμοποιούνται στοιχεία της καθημερινής ομιλίας). Πρόθεση της αρθρογράφου είναι η επίτευξη αμεσότητας και παραστατικότητας, ενώ, παράλληλα, θέλει να επηρεάσει συναισθηματικά τον δέκτη με στόχο την πειθώ.

- σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ»: αναλογίζονται αμέσως ότι αδυνατούν (τροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο)
- στο να τα πάει καλά: να επιτύχει, να διακριθεί

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Η καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης των παιδιών και ο ρόλος γονέων, σχολείου και κοινωνίας	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Η αυτοεκτίμηση είναι ένας θεμελιώδης πυλώνας στην ανάπτυξη υγιών προσωπικοτήτων που θα αντεπεξέρχονται ικανοποιητικά στις σύγχρονες απαιτήσεις της ζωής με τους ταχείς ρυθμούς και τις πολλαπλές υποχρεώσεις. Οι γονείς, το σχολείο και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον έχουν κρίσιμο ρόλο στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των παιδιών. Στο παρόν άρθρο θα παρουσιαστούν οι τρόποι με τους οποίους αυτοί οι τρεις παράγοντες μπορούν να συμβάλλουν θετικά στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης.	
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	Οι γονείς είναι οι πρώτοι και πιο σημαντικοί δάσκαλοι του παιδιού. Η συνεχής ενθάρρυνση και υποστήριξη από τους γονείς βοηθούν τα παιδιά να αναπτύξουν μια αίσθηση αξίας και αυτοπεποίθησης. Είναι σημαντικό οι γονείς να

		αναγνωρίζουν και να επιβραβεύουν όχι μόνο τις επιδόσεις αλλά και την προσπάθεια του παιδιού. Οι θετικές ενισχύσεις και η αποφυγή της υπερβολικής κριτικής είναι καίριες στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης...
	ΣΧΟΛΕΙΟ	Το σχολείο πρέπει να είναι ένα περιβάλλον όπου τα παιδιά αισθάνονται ασφαλή και υποστηριζόμενα να εκφράσουν τις ιδέες τους και να εξερευνήσουν νέες δεξιότητες. Οι εκπαιδευτικοί έχουν την ευθύνη να ενθαρρύνουν όλους τους μαθητές ισότιμα και να δημιουργούν ευκαιρίες για μικρές επιτυχίες, οι οποίες μπορούν να ενισχύσουν την αυτοπεποίθηση των παιδιών...
	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Το κοινωνικό περιβάλλον, όπως οι κοινότητες, οι λέσχες, οι ομάδες αθλητικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων αλλά και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κοινωνική δικτύωσης μπορεί να προσφέρουν επίσης θετικές ενισχύσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης των παιδιών. Η εμπλοκή των παιδιών σε δραστηριότητες που προάγουν την ομαδικότητα και την αλληλεγγύη μπορεί να ενδυναμώσει την αίσθηση της αξίας και της ανήκησης τους σε μια κοινότητα...
ΕΠΙΛΟΓΟΣ		Από όλα τα παραπάνω προκύπτει πως η αυτοεκτίμηση είναι ένα σύνθετο και πολύπλευρο φαινόμενο που απαιτεί τη συνεργασία πολλών παραγόντων. Η ενεργός συμμετοχή γονέων, εκπαιδευτικών και της ευρύτερης κοινότητας είναι κρίσιμη για τη θετική καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης στα παιδιά, εξασφαλίζοντας έτσι τη διαμόρφωση υγιών και ευημερούντων προσωπικοτήτων.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ο ποιητής επιλέγει το ποιητικό υποκείμενο να απευθυνθεί στον μικρό ήρωα σε β' ενικό πρόσωπο αφενός για να ενισχύσει την θεατρικότητα του ποιήματος, αφετέρου για να αναδείξει την τραγικότητα του θανάτου ενός μικρού παιδιού. Το ποιητικό υποκείμενο μιλάει στον μικρό ήρωα σαν να μπορεί να τον ακούσει, σαν να είναι ακόμα ζωντανός, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την πραγματικότητα, αφού είναι νεκρός.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

- Το ύφος του ποιήματος είναι σοβαρό, επαινετικό-εγκωμιαστικό για τη νεανική θυσία, ενώ απουσιάζει ο μελοδραματισμός, παρόλο που η λέξη «ελεγείο» του τίτλου παραπέμπει σε θρήνο. Συνάμα είναι και γλαφυρό (πολλά σχήματα λόγου και μεταφορική χρήση της γλώσσας).
- Ο τόνος του ποιήματος υπηρετεί το περιεχόμενό του, καθώς στόχος του ποιητικού υποκειμένου είναι η ανάδειξη της νεανικής θυσίας ως υπέρτατης και διαχρονικής απόδειξης προσφοράς (στους πρώτους στίχους τονίζεται μέσω της αντίθεσης της κτητικής αντωνυμίας « δικό σου» και του α πληθυντικού προσώπου), θάρρους και αυταπάρνησης («Το πρώτο σου παιχνίδι, Εσύ...Διγενή!»), πατριωτισμού, αγάπης και υπεράσπισης των ιδανικών («Ήταν καιρός...Άνθρωπο!»)
- Αυτό το οποίο ενδιαφέρει το ποιητικό υποκείμενο είναι να τονίσει το ασυμβίβαστο της νεανικής ηλικίας με την μεγάλη θυσία (εξιδανίκευση της θυσίας). Γι αυτό ο θρήνος καθίσταται περιττός για μια τέτοια πράξη, αν και ο θάνατος ενός νέου παιδιού παραβιάζει τη φυσιολογική πορεία της ζωής.
- Συναισθήματα: Αναμένεται οι μαθητές/τριες να εκφράσουν λύπη για το χαμό ενός νέου ανθρώπου, αλλά ταυτόχρονα θαυμασμό και περηφάνια για τη θυσία.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια

Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-archiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 15 20282 (ΜΟΔΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Εφηβεία και μόδα

Το κείμενο της δημοσιογράφου Μαρίας Σκαμπαρδώνη έχει αντληθεί από το διαδίκτυο στις 2 – 04 - 2021, από ιστότοπο σχετικό με την εφηβεία <https://efiveia.gr/> 2019 (διασκευή).

Η μόδα είναι ένα σύνολο αντιλήψεων και κοινωνικών επιταγών που αφορούν τα ρούχα, το ντύσιμο, την εξωτερική εμφάνιση του ανθρώπου. Αποτελεί ένα κομμάτι της ζωής που απασχολεί έντονα πολλούς ανθρώπους στη σύγχρονη περίοδο, καθώς δίνεται μεγάλη έμφαση πλέον στην εξωτερική εμφάνιση του ανθρώπου. Αποτελεί μέσο κοινωνικοποίησης, σύμβολο κοινωνικών αντιλήψεων και προσωπική έκφραση.

Οι έφηβοι αποτελούν μια κοινωνική ομάδα η οποία και λόγω της έμφυτης περιέργειας προς τα πράγματα και εξαιτίας της έμφυτης ανάγκης τους, για να ξεχωρίζουν, τείνει να ασχολείται πολύ με αυτή. Βλέπουν τη μόδα **ως ένα τρόπο να διαρρήξουν** τα δεσμά των κοινωνικών «πρέπει», ως έναν **τρόπο να αναδείξουν** την ξεχωριστή τους προσωπικότητα και να εκφράσουν τις βαθύτερες ανησυχίες τους. Η μόδα είναι πόλος έλξης για κάθε έφηβο και έφηβη, επειδή αισθάνονται πως έχουν τη **δυνατότητα να εκφράζονται** μέσω αυτής την ορμή και την επαναστατική τους φύση. Περίεργα ντυσίματα, κουρέματα, βαψίματα, ουκ ολίγες φορές συναντάμε εφήβους με έντονη **διάθεση να αλλάξουν και να πειραματιστούν**, γεγονός που σχετίζεται με την εξωτερική εμφάνιση.

Όμως, η μόδα μπορεί να επιφέρει και αρνητικές συνέπειες σε έναν έφηβο; Φυσικά και μπορεί. Η εξιδανίκευση της εξωτερικής εμφάνισης ως μοναδικού προσόντος για έναν άνθρωπο, η στερεοτυπική αντίληψη περί ομορφιάς και η εμμονή σε συγκεκριμένο σωματότυπο και εξωτερικά γνωρίσματα έχουν ως συνέπεια πολλά νέα παιδιά - ειδικά έφηβα κορίτσια - να οδηγούνται σε εξαντλητικές δίαιτες και νευρική ανορεξία και στη στερεοτυπική τυποποίηση όλων των ανθρώπων σε ένα και μόνο μοτίβο εμφάνισης.

Όλα αυτά αποτελούν σοβαρά προβλήματα και αρνητικές επιπτώσεις της μόδας, οι οποίες πρέπει με τη βοήθεια της ορθής σκέψης και της ενσυναίσθησης²³, να αντιμετωπιστούν σωστά από έναν έφηβο. Ένας έφηβος, επειδή μπορεί, εξαιτίας της νεότητας, να μην είναι σε θέση να εμβαθύνει με τον σωστό τρόπο και να αποκωδικοποιήσει τα σωστά μηνύματα από τα λανθασμένα, είναι δυνατόν να γίνει επιρρεπής σε λάθος αποφάσεις.

²³ Ενσυναίσθηση: η ταύτιση με την ψυχική κατάσταση ενός άλλου ατόμου και η κατανόηση της συμπεριφοράς και των κινήτρων του.

Κείμενο 2

ΚΩΣΤΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1957 -)

Σταματία, το γένος Αργυροπούλου (απόσπασμα)

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από τον θεατρικό μονόλογο του Κώστα Σωτηρίου «Σταματία, το γένος Αργυροπούλου»(2014) που ζετυλίγει τις περιπέτειες μιας οικογένειας στην μετεμφυλιακή Ελλάδα, κόρη της οποίας είναι η ηρωίδα Σταματία, θύμα της οικογενειακής ανατροφής.

[...] Τον Μπάμπη τον συνήντησα, για πρώτη φορά στη ζωή μου, στις 6 Μαΐου του '50. Σάββατο απόγευμα, στην πλατεία Συντάγματος. Σαν τώρα το θυμάμαι. Είχα πάει με την Ελένη να πάρουμε τον αέρα μας και να περπατήσουμε. Πλην της Ελένης, άλλες φίλες δεν είχα. Όχι πως ήμουν καμιά φαντασμένη, αλλά, όπως έλεγε και ο μπαμπάς, αυτές δεν είχαν κουκούτσι μυαλό. Μόνο στους χορούς και στα ψουψου με τα αγόρια είχαν τον νου τους. Διόλου σοβαρές δεν ήταν. Όχι, δηλαδή, ότι η Ελένη πήγαινε πίσω σε κάτι τέτοια. Όταν όμως ήμασταν μαζί, ήταν συγκρατημένη και κόσμια.

– Σταματία, στις οκτώ να είστε πίσω.

– Εντάξει, μπαμπά.

– Ελένη, παιδί μου, να δώσεις τους χαιρετισμούς μου στον μοίραρχο και στη μητέρα σου.

– Μάλιστα, κύριε Αργυρόπουλε...

– Στη βόλτα να είστε κόσμιες. Το επιβάλλει η θέση μας, Σταματία. Είχε μόλις προβιβασθεί ο μπαμπάς σε τμηματάρχη στο Υπουργείο Εμπορίου και το είχαμε περί πολλού στην οικογένεια.

– Λοχαγός Γκαβαλέκας Χαράλαμπος, καλησπέρα σας. Θα μπορούσα εγώ και ο συνάδελφός μου να σας συνοδεύσουμε στη βόλτα σας; Έτσι συστήθηκε. Σε εμένα απήθηνε τον λόγο, όχι στην Ελένη. Παρότι είχα μόλις κλείσει τα δεκαεπτά, ήμουν ψηλή, ευθυτενής, ντυμένη σεμνά και προπάντων σοβαρή. Κακό λόγο για την Ελένη δεν θέλω να ειπώ, μα όσο να 'ναι και κοκκινάδι στο στόμα έβαζε και το μάτι της έπαιζε. Είναι αλήθεια πως κολακεύτηκα πολύ από τη στολή του. [...] Εκτός αυτού, το μυαλό μου δεν πήγε σε κατιτί το απρεπές κι έτσι δέχτηκα την πρότασή του. [...]

– Μιλάς ωραία, Σταματία, είπε κάποια στιγμή εκείνος. Ταράχτηκα από τη φιλοφρόνηση του Χαράλαμπου.

Ένιωσα τα μάγουλά μου να καίνε, τα χέρια μου να ιδρώνουν, μα δεν έδειξα τίποτα προς τα έξω.

– Εμείς, τώρα, πρέπει να φύγουμε, τους ανακοίνωσα. Η ώρα έχει περάσει...

– Να μη σας κεράσουμε μια πορτοκαλάδα; παραπονέθηκε ο φίλος του.

– Καλή ιδέα, Σταματία, δεν νομίζεις; πετάχτηκε η Ελένη.

– Αν η Σταματία λέει πως πρέπει να φύγετε, αυτό πρέπει να κάνετε. Ξέρει αυτή, είπε ο Μπάμπης, κι εγώ πάλι κατάλαβα το φούντωμα στο πρόσωπό μου και τάχυνα το βήμα ως τη στάση του λεωφορείου. Τους χαιρετήσαμε και επιστρέψαμε στα σπίτια μας. Δεκαπέντε ημέρες μετά τη γνωριμία μας, μου έκανε πρόταση γάμου.

[...]

Η μητέρα συγκινήθηκε όταν της είπε το νέο, συγκρατημένα όμως, καθότι θα προτιμούσε να προηγηθεί η Αλεξάνδρα, σαν μεγαλύτερη που ήταν. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες συνέπειες προκύπτουν, όταν οι έφηβοι ασχολούνται με την μόδα και ακολουθούν τις επιταγές της, σύμφωνα με το Κείμενο 1 (80 - 90 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με ορισμό. Αφού τον εντοπίσεις (μονάδες 6) να δικαιολογήσεις τη σκοπιμότητα αυτής της επιλογής σε σχέση και με το νόημα του υπόλοιπου κειμένου (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (Οι έφηβοι αποτελούν...με την εξωτερική εμφάνιση.) να μετασχηματίσεις τα υπογραμμισμένα ρηματικά σύνολα του κειμένου σε ονοματικά, κάνοντας όποιες αλλαγές θεωρείς απαραίτητες (μονάδες 10). Ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος λόγου; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Τον τελευταίο καιρό στους εκπαιδευτικούς κύκλους γίνεται λόγος για την επιστροφή της σχολικής ποδιάς, η οποία καταργήθηκε το 1982. Βασικά επιχειρήματα των υπέρμαχων της σχολικής ποδιάς είναι ότι βάζει φρένο στις οικονομικές ανισότητες και στο ανάρμοστο ντύσιμο. Σε μια επιστολή σου στο Υπουργείο Παιδείας, ως εκπρόσωπος του σχολικού συμβουλίου, να αντικρούσεις τα επιχειρήματα αυτά (300 περίπου λέξεις).

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο κείμενο 2 αξιοποιούνται 2 κυρίως αφηγηματικοί τρόποι. Να τους εντοπίσετε δίνοντας για τον καθένα από ένα παράδειγμα και να γράψετε ποιο είναι το αφηγηματικό αποτέλεσμα.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση της ηρωίδας σχετικά με τη συμπεριφορά και την αμφίεση των καθωσπρέπει δεσποινίδων. Θεωρείς ότι τέτοιες αντιλήψεις για τα κορίτσια ισχύουν και σήμερα; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου περίπου σε 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Οι συνέπειες για τους έφηβους που ακολουθούν τις επιταγές της μόδας είναι οι εξής:

Θετικές:

- Η μόδα αποτελεί τρόπο έκφρασης της επαναστατικής τους ορμής προς τον «καθωσπρεπισμό» των μεγαλύτερων, συμβάλλοντας στην κοινωνικοποίησή τους.
- Είναι μέσο έκφρασης της προσωπικότητας, των ανησυχιών όπως και τρόπος, για να πειραματιστούν όσον αφορά τις αλλαγές στην εξωτερική τους εμφάνιση.

Αρνητικές:

- Η μόδας μπορεί να οδηγήσει σε μονοδιάστατη θεώρηση μιας εξιδανικευμένης εξωτερικής εμφάνισης ως μοναδικού προσόντος για τον άνθρωπο.
- Είναι πιθανόν να ωθήσει σε αναπαραγωγή στερεοτύπων περί ομορφιάς και σε επιλογή συγκεκριμένου σωματότυπου ως μοναδικού, με αποτέλεσμα να ωθεί και σε διατροφικές διαταραχές.

2ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του κειμένου περιλαμβάνει τρεις επιμέρους ορισμούς της μόδας.

Συγκεκριμένα:

- «Η μόδα είναι . . . την εξωτερική εμφάνιση του ανθρώπου»
- «Αποτελεί ένα κομμάτι της ζωής που απασχολεί έντονα πολλούς ανθρώπους στη σύγχρονη περίοδο, . . . του ανθρώπου.
- «Αποτελεί μέσο κοινωνικοποίησης, . . . και προσωπική έκφραση».

Η σκοπιμότητα της αναλυτικής αναφοράς στην έννοια της μόδας έχει να κάνει αφενός με τη γνωστοποίηση στον πρόλογο του θέματος προβληματισμού του κειμένου και αφετέρου με τη συνεκτικότητα του κειμένου, καθώς στις αμέσως επόμενες παραγράφους αυτά που συνοπτικά αναφέρονται ως πτυχές της μόδας στον πρόλογο (λ.χ. η έμφαση στην εξωτερική εμφάνιση, η μόδα ως μέσο κοινωνικοποίησης ή ως σύμβολο κοινωνικών αντιλήψεων και προσωπική έκφραση) αναλύονται διεξοδικά. Οπότε, ο αναγνώστης ήδη από την προλογική παράγραφο ενημερώνεται αναφορικά με το τι θα διαβάσει παρακάτω.

3ου ποερώτημα (μονάδες 15)

Οι μετασηματισμοί σε ονοματικά σύνολα είναι οι εξής:

- Τρόπος διάρρηξης (των δεσμών των κοινωνικών «πρέπει»).
- Τρόπος ανάδειξης (της ξεχωριστής τους προσωπικότητας).
- Δυνατότητα έκφρασης (της ορμής και της επαναστατικής τους φύσης).
- Διάθεση αλλαγών.
- Και (διάθεση) πειραματισμού

Ο λόγος με την ονοματοποίηση καθίσταται πιο πυκνός και αντικειμενικός και τα νοήματα αποκτούν πολυπλοκότητα, βάθος και ίσως ασάφεια, καθώς αφαιρούνται τα υποκείμενα της δράσης που υπάρχουν στη ρηματική διατύπωση. Επομένως, το ύφος του λόγου γίνεται πυκνό, απρόσωπο, πιο σύνθετο.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΟΠΟΣ, ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	Αθήνα, 3-10-2024	
ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ	Αξιότιμοι κύριοι/κυρίες,	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Ως εκπρόσωπος του σχολικού συμβουλίου συντάσσω την παρούσα επιστολή για να εκφράσω την αντίθεσή μας στην πρόταση για την επαναφορά της σχολικής ποδιάς, η οποία είχε καταργηθεί το 1982, και να αντικρούσω τα βασικά επιχειρήματα που προβάλλονται υπέρ αυτής της πρωτοβουλίας.	
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Αντικρουση 1 ^ο επιχειρήματος	Αρχικά, το επιχείρημα ότι η σχολική ποδιά θα μειώσει τις οικονομικές ανισότητες ανάμεσα στους μαθητές είναι αμφιλεγόμενο. Οι οικονομικές διαφορές δεν εκφράζονται μόνο μέσα από το ντύσιμο αλλά και από άλλες παραμέτρους, όπως η τεχνολογία, τα σχολικά εφόδια και οι εξωσχολικές δραστηριότητες. Η επιβολή μιας ενιαίας ενδυμασίας δεν μπορεί να εξαλείψει αυτές τις βαθύτερες ανισότητες. Επιπλέον, η σχολική ποδιά μπορεί να προσθέσει ένα επιπλέον οικονομικό βάρος στις οικογένειες που πρέπει να την αγοράσουν, ειδικά σε μια περίοδο που οι οικονομικές δυσκολίες για πολλά νοικοκυριά είναι ήδη μεγάλες.
	Αντικρουση 2 ^ο επιχειρήματος	Όσον αφορά το ζήτημα του ανάρμοστου ντυσίματος, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι η επίλυση τέτοιων θεμάτων απαιτεί την ενδυνάμωση της εκπαίδευσης και όχι την επιβολή περιορισμών. Η επιβολή της ποδιάς δεν θα ενισχύσει τον σεβασμό ή την ευπρέπεια ανάμεσα στους μαθητές. Αντίθετα, θα πρέπει να ενισχυθεί η κουλτούρα του σεβασμού μέσα από τον διάλογο και την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Οι μαθητές χρειάζονται ελευθερία για να εκφράσουν την ατομικότητά τους με υπευθυνότητα και σεβασμό, και αυτή η ελευθερία τους προετοιμάζει για τον κόσμο των ενηλίκων.
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Συμπερασματικά, η επαναφορά της σχολικής ποδιάς δεν προσφέρει ουσιαστική λύση στα κοινωνικά ζητήματα που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε. Η εκπαίδευση πρέπει να εστιάζει στην ισότητα των ευκαιριών, την ανάπτυξη της προσωπικής ευθύνης και την καλλιέργεια του διαλόγου και της κριτικής σκέψης. Ελπίζω οι απόψεις μας να εισακουσθούν και αναδειχθούν ωφέλιμες στην κοινή προσπάθεια για την ευημερία όλων.	
ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ	Με εκτίμηση, Όνομα	

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο κείμενο αξιοποιείται η αφήγηση «Τον Μπάμπη...και κόσμια.» και ο διάλογος «– Σταματία, στις οκτώ να είστε πίσω... κύριε Αργυρόπουλε...». Με την εναλλαγή αφήγησης και διαλόγου το ύφος αποκτά ποικιλία και αποκτά ζωντάνια και δραματικότητα, εφόσον δίνεται η δυνατότητα στον αναγνώστη να παρακολουθήσει με πιο άμεσο τρόπο τα λόγια, τις σκέψεις και τα συναισθήματα των προσώπων.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές /-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί / τεκμηριωθεί με στοιχεία / χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικά:

Η Σταματία είναι ένα κορίτσι που μεγάλωσε μέσα σ' ένα αυστηρό οικογενειακό πλαίσιο με ποικίλα στερεότυπα

για την εμφάνιση, τη συμπεριφορά και τον προορισμό των κοριτσιών, τα οποία υπακούει τυφλά και δεν αποκτά έτσι προσωπική ταυτότητα και φυσιολογική κοινωνικότητα. Συγκεκριμένα οι αξιοπρεπείς κοπέλες, σύμφωνα με αυτήν, είναι πάντα σεμνά ντυμένες, χωρίς ίχνος μακιγιάζ «Παρότι είχα μόλις κλείσει τα δεκαεπτά . . . ντυμένη σεμνά και προπάντων σοβαρή», «κακό λόγο για την Ελένη . . . και κοκκινάδι στο στόμα έβαζε ...», προσέχουν να έχουν κόσμια συμπεριφορά, γιατί αυτήν επιβάλλει η κοινωνική τους τάξη «το επιβάλλει η θέση μας Σταματία» και δεν έχουν δικαίωμα να νιώθουν, όπως οι έφηβοι, πιο ανέμελα «αλλά όπως έλεγε ο μπαμπάς . . .στα ψου ψου με τα αγόρια έχουν το μυαλό τους». Τελικός στόχος είναι πάντα ο γάμος μ' έναν αντίστοιχων προδιαγραφών άντρα «η μητέρα συγκινήθηκε, όταν της είπε το νέο . . . που ήταν»

Προφανώς ένας/ μία έφηβος/η σήμερα απέχει από αυτές τις συμπεριφορές και νοοτροπίες είτε είναι αγόρι και πολύ περισσότερο αν είναι κορίτσι. Σε κάθε περίπτωση η απάντηση είναι ελεύθερη, πρέπει ωστόσο να αιτιολογείται.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 16 20279 (ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΦΟΡΕΣΙΑ)

Κείμενο 1

Οι παραδοσιακές φορεσιές του τόπου μας στον Εθνικό Συσσωρευτή Ψηφιακού Πολιτιστικού Περιεχομένου

Το κείμενο, δημοσιευμένο την 1. 5.2020, προέρχεται από τον ιστότοπο του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης: <https://www.ekt.gr/el/news/23880>.

Κανένα κομμάτι της υλικής λαϊκής παράδοσης δεν μας είναι πιο προσφιλέσ από ό,τι οι ελληνικές τοπικές φορεσιές. Τις έχουμε δει φορεμένες σε γλέντια στο χωριό, φυλαγμένες σε μπαούλα ως ενθύμιο, κρεμασμένες σε προθήκες μουσείων. Χρωματιστές, πλουμιστές, χειροποίητες και ολόμαλλες, μάς συνδέουν με τις γενιές προγόνων μας που τις κέντησαν και τις φόρεσαν. Στον συσσωρευτή πολιτιστικού περιεχομένου Search Culture. gr, που αναπτύσσεται από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ), μπορείτε να εξερευνήσετε εκατοντάδες φορεσιές από όλη την Ελλάδα και ίσως να εντοπίσετε φορεσιές από τον ιδιαίτερο τόπο καταγωγής σας.

Στην παραδοσιακή ελληνική κουλτούρα κάθε φορεσιά «κουβαλάει» μηνύματα για την κοινωνική θέση ενός ατόμου, κυρίως της γυναίκας. Ως ένα σύνθετο σημειολογικό πορτρέτο, το οποίο ερμηνεύεται από μέλη της τοπικής κοινότητας, η φορεσιά καταδεικνύει αν μια γυναίκα είναι ελεύθερη ή παντρεμένη, αν είναι νεόνυμφη, αν έχει κάνει παιδιά ή είναι χήρα. Ένα παράδειγμα αυτής της πολύπλοκης σημειολογίας είναι τα περισσότερα από 40 μοτίβα που κοσμούν τις θρακιώτικες σαρακατσάνικες φορεσιές. Συνδυασμοί αυτών των μοτίβων δείχνουν όχι μόνο τον τόπο προέλευσης, αλλά και την κοινωνική θέση, το επάγγελμα και τη λεπτομερή οικογενειακή κατάσταση ενός ατόμου, ιδίως των γυναικών.

Ειδικά οι γαμήλιες γυναικείες φορεσιές, οι οποίες είναι και η πλειοψηφία όσων διασώζονται, στόχο είχαν να υπογραμμίσουν την ευμάρεια και την κοινωνική θέση της οικογένειας της νύφης. Η γαμήλια φορεσιά σχεδιάζόταν με λεπτομέρεια και η υλοποίησή της κρατούσε μήνες, με αποτέλεσμα μια σημειολογική αφθονία μηνυμάτων, η οποία εκφραζόταν με κοσμήματα και χρώματα, κεντίδια, διακοσμητικά στοιχεία και διαστρωμάτωση υφασμάτων και υφών. Το ένα χαρακτηριστικό που είχαν κοινό από όποια περιοχή της Ελλάδας και να προέρχονταν οι γαμήλιες φορεσιές ήταν η υπερβολή: κοσμήματα και πολύπλοκα στολίδια κάλυπταν όλο το σώμα της νύφης, κάνοντας τη φορεσιά ιδιαίτερα βαριά, πάνω από 30 κιλά.

Κείμενο 2

Δημοτικό, Της Λιογέννητης (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το δημοτικό τραγούδι «της Λιογέννητης», Νικόλαος Πολίτης, «Δημοτικά τραγούδια, Εκλογαί από τα τραγούδια του Ελληνικού Λαού», εκδ. Πελεκάνος.

Ο Κωσταντής ο ομορφονιός, ο μικροκωσταντίνος
μια μέρα θέλησε να βγει να λαγοκυνηγήσει,
και διάβαινε καμαρωτός απ' την πλατειά τη ρούγα.
Εκεί είδε τη Λιογέννητη με τετρακόσιαις σκλάβαις.
Σε κρεμεζιά τριανταφυλλιά ήταν ακουμπισμένη,
κ' είχε τα φρύδια торνευτά, τα μάτια σα ζαφείρι,
και 'ς το μικρό το δάχτυλο είχε το δαχτυλίδι,
καλλιιά λαμπε το δάχτυλο παρά το δαχτυλίδι.
Ωσάν την είδ' ο Κωσταντής, αφήνει το κυνήγι.
Κινάει να πάει 'ς το σπίτι του σα μήλο μαραμμένος. [...]
«Μάννα, ψυχή, μάννα, καρδιά, μάννα και το κεφάλι.
Μάννα, θολά είναι τα βουνά και θαμπερό²⁴ το σπίτι».
-Γιε μου, καλά είναι τα βουνά και θαμπερό το σπίτι,
μα συ κορίτσι ν' αγαπάς κ' εκείνη δεν το ξέρει.
-Μάννα, την κόρη που είδα γω, άλλος να μη την πάρη.
Στείλε να κράξης άρχοντες και μητροπολιτάδες
να παν να κάμουν προξενειά, γυναίκα να την πάρω.[...]
Εμπαίνουν τότε οι άρχοντες κ' οι μητροπολιτάδες,
και την ευρίσκουν κ' έπλεγε τ' ολόχρυσο γαϊτάνι.
Καθώς τους είδε η λυγερή επροσηκώθηκέ τους.
«Καλώς ήρθαν οι άρχοντες κ' οι μητροπολιτάδες,
φάτε και πιέτε, γέροντες, κ' εγώ 'ς τον ορισμό σας».
-Εμείς εδώ δεν ήρθαμε να φάμε και να πιούμε.
Προξενητάδες είμαστε κ' ήρθαμε να σου πούμε,
ο Κωσταντής μας έστειλε, τ' όμορφο παλικάρι,
αν είναι θέλημα θεού, γυναίκα να σε πάρη.
Σαν τ' άκουσε η Λιογέννητη νεχτύπησε τα γέλοια.
«Για πήτε του του Κωσταντή, του μοσκαναθρεμμένου,
δε θέλω τον, δεν χρήζω²⁵ τον, δεν καταδέχομαί τον».

²⁴ Θαμπερό: λαμπερό

²⁵ Χρήζω: έχω ανάγκη

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

- α. Οι φορεσιές συνιστούν το πιο αγαπητό στοιχείο της υλικής λαϊκής παράδοσης.
- β. Η φορεσιά λειτουργεί ως κώδικας που μεταδίδει πληροφορίες για την κοινωνική ταυτότητα της γυναίκας που την φορά.
- γ. Οι ανδρικές φορεσιές δεν μεταδίδουν πληροφορίες για τους κατόχους τους.
- δ. Στη γαμήλια φορεσιά συναντούμε μια πληθώρα συμβόλων.
- ε. Το κοινό χαρακτηριστικό όλων των ελληνικών γαμήλιων φορεσιών είναι ο συντηρητισμός τους, καθώς κάλυπταν όλο το γυναικείο σώμα.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία πώς η επανάληψη οργανώνει τη συνοχή των νοημάτων στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συντάκτης επιλέγει διαφορετικό ρηματικό πρόσωπο στην αρχή και στο τέλος της πρώτης παραγράφου. Να εντοπίσεις τις συγκεκριμένες επιλογές (μονάδες 5) και να εξηγήσεις πώς η εναλλαγή των ρηματικών προσώπων συνδέεται με την πρόθεση του συντάκτη (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Με αφορμή το κείμενο 1, σε ένα άρθρο για το διαδικτυακό περιοδικό να αναδείξετε τη σημασία της παραδοσιακής ενδυμασίας ως στοιχείο της λαϊκής παράδοσης που πρέπει να διασωθεί και να προτείνετε τρόπους διασώσής της.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

- A. Να εντοπίσετε 3 σχήματα λόγου που αναδεικνύουν την ομορφιά της Λιογέννητης.
- B. Τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του ευθέος λόγου στους δύο τελευταίους στίχους;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς παρουσιάζεται η Λιογέννητη στο συγκεκριμένο απόσπασμα; Ανταποκρίνεται, κατά τη γνώμη σου, στο στερεότυπο της γυναίκας της εποχής της; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 16

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Σ
- β. Σ
- γ. Λ
- δ. Σ
- ε. Λ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συνοχή επιτυγχάνεται με την επανάληψη της φράσης γαμήλια φορεσιά: «Ειδικά οι γαμήλιες γυναικείες φορεσιές», «Η γαμήλια φορεσιά σχεδιάζόταν», «Το ένα χαρακτηριστικό που είχαν κοινό ... οι γαμήλιες φορεσιές ήταν», «κάνοντας τη φορεσιά ιδιαίτερα βαριά». Παρατηρούμε λοιπόν την επανάληψη της λέξης «φορεσιά» τέσσερις φορές (μια σε κάθε περίοδο λόγου της παραγράφου) και τρεις του επιθέτου «γαμήλιος» που τη συνοδεύει προσδιορίζοντας την κατηγορία (ταξινομικό επίθετο).

Πρόθεση του συντάκτη σε αυτό το σημείο του κειμένου είναι να εστιάσει (ειδικά) σε μια συγκεκριμένη κατηγορία φορεσιών, να παρουσιάσει δηλαδή τη γαμήλια φορεσιά και τα χαρακτηριστικά της.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στις πρώτες περιόδους της παραγράφου επιλέγεται το α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο: Τις έχουμε δει φορεμένες ..., που συνδυάζεται με την προσωπική αντωνυμία πρώτου προσώπου: δεν μας είναι πιο προσφιλές ..., μας συνδέουν με τις γενιές προγόνων μας.

Στο τέλος της παραγράφου επιλέγεται το β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο: μπορείτε να εξερευνήσετε ... και ίσως να εντοπίσετε φορεσιές από τον ιδιαίτερο τόπο καταγωγής σας ...

Η χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου στην αρχή προσδίδει αμεσότητα και οικειότητα στο ύφος και υπογραμμίζει τη συλλογικότητα / καθολικότητα της εμπειρίας που περιγράφεται, καθώς ο συντάκτης αναφέρεται σε ένα από τα πιο προσφιλή και γνωστά σε όλους στοιχεία της λαϊκής μας παράδοσης, τις τοπικές φορεσιές.

Στο τέλος της παραγράφου επιλέγεται το β΄ πληθυντικό, καθώς ο συντάκτης απευθύνεται στους αναγνώστες, προτείνοντάς τους να αξιοποιήσουν τον συσσωρευτή πολιτιστικού περιεχομένου, για να εξερευνήσουν και να αναζητήσουν φορεσιές από όλη την Ελλάδα και τον ιδιαίτερο τόπο καταγωγής τους. Το ύφος λόγου γίνεται πιο ζωντανό και άμεσο, καθώς ο συντάκτης μοιάζει να απευθύνεται στον κάθε αναγνώστη προσωπικά, αλλά και προτρεπτικό, γεγονός που ενισχύεται και από τη χρήση της υποτακτικής έγκλισης (να εξερευνήσετε ... και ίσως να εντοπίσετε).

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Παραδοσιακή Ενδυμασία: Ένας Πολύτιμος Θησαυρός της Λαϊκής Παράδοσης	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Η παραδοσιακή ενδυμασία αποτελεί έναν από τους πιο χαρακτηριστικούς και πολύτιμους πυλώνες της ελληνικής λαϊκής παράδοσης. Μέσα από τα υφάσματα, τα μοτίβα, τα χρώματα και τις διακοσμητικές λεπτομέρειες, οι φορεσιές αφηγούνται ιστορίες πολιτισμού, κοινωνίας και καθημερινότητας, συνδέοντας το παρελθόν με το παρόν. Είναι όμως αυτές οι δημιουργίες που κινδυνεύουν να χαθούν, καθώς οι αλλαγές στον τρόπο ζωής και η φθορά του χρόνου απειλούν τη διατήρησή τους.	
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	ΣΗΜΑΣΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ	Η ενδυμασία δεν είναι απλώς κάλυμμα και προστασία του σώματος, αλλά μια αντανάκλαση των κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών συνθηκών μιας εποχής. Στην Ελλάδα, η παραδοσιακή φορεσιά διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην αναγνώριση και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Κάθε κομμάτι της παραδοσιακής φορεσιάς, από την απλότητα της καθημερινής ενδυμασίας μέχρι την υπερβολή των γαμήλιων στολών, κρύβει μέσα του βαθιά μηνύματα, καθώς αντικατοπτρίζει την κοινωνική θέση, την οικογενειακή κατάσταση, ακόμη και την οικονομική ευμάρεια του ατόμου που την φορούσε. Τα πολύπλοκα μοτίβα, τα χρώματα και τα υλικά ήταν φορτισμένα με νοήματα, που μπορούσαν να "διαβαστούν" από τα μέλη της κοινότητας. Ας μην λησμονηθεί να αναφερθεί ότι οι φορεσιές αποτελούν και έργα λαϊκής τέχνης, καθώς κάθε μία κατασκευαζόταν με περίτεχνες τεχνικές και δεξιότητες. Η κάθε λεπτομέρεια, από τα κεντήματα μέχρι την επιλογή του υφάσματος, ήταν αποτέλεσμα πολιτισμικών επιρροών, παραδόσεων και αισθητικής αξίας.
	ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ	Δυστυχώς, η σύγχρονη ζωή, η μαζική παραγωγή ρούχων και η απομάκρυνση από τις παραδοσιακές κοινότητες έχουν οδηγήσει στη σταδιακή εξαφάνιση αυτών των πολιτιστικών θησαυρών. Οι φορεσιές, άλλοτε φορεμένες σε γιορτές και καθημερινότητα, βρίσκονται τώρα σε μουσεία, μπαούλα ή συλλογές, ενώ πολλές έχουν υποστεί ανεπανόρθωτη φθορά. Θα ήταν, λοιπόν, πολύ σημαντική η προσπάθεια διασώσής τους.
	ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΩΣΗΣ	Η διάσωση των παραδοσιακών ενδυμάτων αποτελεί ευθύνη και απαιτεί συντονισμένες ενέργειες εκ μέρους της πολιτείας αλλά και των φορέων της σύγχρονης μόδας. Πιο συγκεκριμένα, η πολιτεία οφείλει να χρηματοδοτήσει εξειδικευμένους συντηρητές για να διασφαλίσουν την προστασία των φορεσιών από τη φθορά, ενώ με επενδύσεις σε προγράμματα αποκατάστασης θα επιτύχει την αναβίωση παραχρησμένων τεχνικών που θα ανδεικνύονται σε μουσεία και σε λαογραφικές εκθέσεις. Επίσης, καλό είναι η πολιτεία να προβεί σε δημιουργία ψηφιακών συλλογών που θα επιτρέπει την πρόσβαση σε τεκμηριωμένες πληροφορίες για τις φορεσιές, ενώ με την φωτογράφιση και καταγραφή τους θα διατηρηθεί η εικόνα και η ιστορία τους. Τέλος, σημαντική είναι και η συμβολή των οίκων μόδας και των σχεδιαστών, οι οποίοι μπορούν να προωθήσουν τα στοιχεία της παραδοσιακής ενδυμασίας στη σύγχρονη μόδα για να επαναφέρουν το ενδιαφέρον για αυτά τα μοναδικά έργα τέχνης.
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Η παραδοσιακή ενδυμασία δεν είναι μόνο ένα ιστορικό αντικείμενο, αλλά ένα ζωντανό κομμάτι της πολιτιστικής μας ταυτότητας. Η διάσωση και ανάδειξή της είναι ζήτημα σεβασμού προς την κληρονομιά μας, αλλά και επένδυση στο μέλλον. Με συντονισμένες ενέργειες και τη χρήση σύγχρονων εργαλείων, μπορούμε να διατηρήσουμε τις παραδοσιακές φορεσιές ζωντανές, για να συνεχίσουν να αφηγούνται τις ιστορίες της Ελλάδας στις επόμενες γενιές.	
ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΣΥΝΤΑΚΤΗ	Όνοματεπώνυμο	

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

A. Η ομορφιά της Λιογέννητης αισθητοποιείται με τη μεταφορά «κ' είχε τα φρύδια торνευτά», μέσω της οποίας αναδεικνύεται ένα χαρακτηριστικό της εμφάνισής της, τα καλοσηματισμένα της φρύδια, αλλά και μέσω της παρομοίωσης «τα μάτια σα ζαφείρι» που αναδεικνύει άλλο ένα χαρακτηριστικό, τη λαμπρότητα των ματιών της. Στον στίχο «καλλιὰ λαμπε το δάχτυλο παρά το δαχτυλίδι» η υπερβολή στοχεύει να αναδείξει την λαμπρότητα της κοπέλας που την κάνει να ξεχωρίζει, αφού πιο πολύ ξεχώριζε η ομορφιά του δαχτύλου της παρά του δαχτυλιδιού.

B. Με τη χρήση του ευθέως λόγου αναδεικνύεται καλύτερα η προσωπικότητα της Λιογέννητης, αφού

διαφαίνεται το ύφος της ομιλίας. Το ύφος της καθιστά σαφές πως η Λιογέννητη αποφασίζει η ίδια για τον εαυτό της. Οι 3 αρνήσεις «δε θέλω τον, δεν χρήζω τον, δεν καταδέχομαί τον» καθιστούν σαφές πως δεν είναι διατεθειμένη να κάνει υποχωρήσεις.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Η Λιογέννητη ανταποκρίνεται:

- στο στερεότυπο του ωραίου φύλου που προκαλεί τον πόθο (κ' είχε τα φρύδια торνευτά, τα μάτια σα ζαφείρι ... καλλιιά 'λαμπε το δάχτυλο παρά το δαχτυλίδι... Ωσάν την είδ' ο Κωσταντής ... Κινάει να πάει στο σπίτι του σα μήλο μαραμένος.),
- στο στερεότυπο της χρυσοχέρας γυναίκας (και την ευρίσκουν κ' έπλεγε τ' ολόχρυσο γαϊτάνι.),
- και της φιλόξενης οικοδέσποινας (επροσηκώθηκέ τους. «Καλώς ήρθαν οι άρχοντες κ' οι μητροπολιτάδες, φάτε και πιέτε, γέροντες, κ' εγώ στον ορισμό σας»).

Διαφοροποιείται:

- ως προς τη δυναμική και ανεξάρτητη στάση της (Σαν τ' άκουσε η Λιογέννητη εχτύπησε τα γέλια.),
- το αυτεξούσιό της και τη δυνατότητα να λαμβάνει η ίδια αποφάσεις για τον εαυτό της («Για πείτε του του Κωσταντή, του μοσκαναθρεμμένου, δε θέλω τον, δεν χρήζω τον, δεν καταδέχομαί τον».)

Ενδεικτική απάντηση (με χρήση κειμενικών δεικτών και κειμενικών αναφορών):

Η Λιογέννητη φαίνεται να ανταποκρίνεται στο στερεότυπο του ωραίου φύλου που προκαλεί τον πόθο, όπως αισθητοποιούν η μεταφορά (κ' είχε τα φρύδια торνευτά), η παρομοίωση (τα μάτια σα ζαφείρι) και η υπερβολή (καλλιιά 'λαμπε το δάχτυλο παρά το δαχτυλίδι). Επίσης, η ξεχωριστή ομορφιά της αναδεικνύεται και από την επίδραση που έχει στον Κωσταντή, όπως πιστοποιεί η αντίδραση του Κωσταντή (Ωσάν την είδ' ο Κωσταντής) και η θλίψη του που δεν την έχει κατακτήσει, η οποία φαίνεται εναργώς από τη παρομοίωση (Κινάει να πάει στο σπίτι του σα μήλο μαραμένος.). Παράλληλα, η Λιογέννητη ανταποκρίνεται και στο στερεότυπο της χρυσοχέρας γυναίκας, όπως αισθητοποιείται από την πληροφορία που δίνει η αφήγηση και περιγραφή (και την ευρίσκουν κ' έπλεγε τ' ολόχρυσο γαϊτάνι.), αλλά και της φιλόξενης οικοδέσποινας, αφού τους υποδέχθηκε με χαρά και τους προέτρεψε να φάνε και να πιουν (επροσηκώθηκέ τους. «Καλώς ήρθαν οι άρχοντες κ' οι μητροπολιτάδες, φάτε και πιέτε, γέροντες, κ' εγώ στον ορισμό σας»). Διαφοροποιείται, ωστόσο, ως προς τη δυναμική και ανεξάρτητη στάση της, όπως μαρτυρά η μεταφορά που αναδεικνύει την προκλητική αντίδρασή της (Σαν τ' άκουσε η Λιογέννητη εχτύπησε τα γέλια.). Ομοίως, το ύφος της («Για πείτε του του Κωσταντή, του μοσκαναθρεμμένου, δε θέλω τον, δεν χρήζω τον, δεν καταδέχομαί τον») καθιστά σαφές πως η Λιογέννητη αποφασίζει η ίδια για τον εαυτό της. Οι 3 αρνήσεις «δε θέλω τον, δεν χρήζω τον, δεν καταδέχομαί τον» καθιστούν σαφές πως δεν είναι διατεθειμένη να κάνει υποχωρήσεις.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 17 35704 (ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ (35704)

Κείμενο 1

[Μαντίλα]

Απόσπασμα από το βιβλίο της Niall Ferguson «Πολιτισμός» (μετάφραση Νίκος Ρούσσος), εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2012, σσ. 294-295.

[...] Κάποια εξωτερικά στολίδια μπορεί να έχουν βαθύτερη σημασία. Είναι άραγε η μαντίλα ή το πέπλο εκφράσεις προσωπικής πίστης, που κάθε δυτικοποιημένη κοινωνία θα πρέπει να ανέχεται βάσει της αρχής της ελεύθερης έκφρασης; Ή μήπως πρόκειται για απαρχαιωμένα σύμβολα της σεξουαλικής ανισότητας που επιτάσσει το Ισλάμ και τα οποία θα έπρεπε να απαγορεύονται από μια κοσμική κοινωνία; Ισλαμιστές όπως η δημοσιογράφος Νιχάλ Μπενγκίσου Κάρακα παρουσιάζουν το ερώτημα ως ζήτημα ατομικής ελευθερίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων: «Θέλουμε να μας φέρονται όπως φέρονται στις γυναίκες που δεν φορούν μαντίλα. Είμαστε ίδιες, τίποτα διαφορετικό δεν υπάρχει, θέλουμε να μας φέρονται το ίδιο. Έχουμε όλα τα δικαιώματα που έχουν κι εκείνες. [...] Απλώς θέλουμε δημοκρατία ανάμεσα στις κυρίες που δεν φορούν μαντίλα και σε εκείνες που φορούν».

Οι ισλαμιστές ισχυρίζονται ότι η κάλυψη δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένα ακίνδυνο δικαίωμα εκλογής, το οποίο κάποιες γυναίκες επιλέγουν ελεύθερα να ασκήσουν. Το πέπλο, λένε, είναι απλώς μια ακόμα μορφή γυναικείου ενδύματος, που διατίθεται στα μαγαζιά της Κωνσταντινούπολης σε κάθε χρώμα και στυλ, με στρας για εκείνες που προτιμούν το πιο φανταχτερό ντύσιμο. Η πραγματικότητα βέβαια είναι ότι η προώθηση της μαντίλας αποτελεί τμήμα ενός γενικότερου σχεδίου με σκοπό να περιοριστούν τα δικαιώματα της γυναίκας μέσω της καθιέρωσης του νόμου της σαρίας¹ στην Τουρκία, επιτυγχάνοντας σταδιακά αυτό που επιτεύχθηκε πιο απότομα στο Ιράν μετά την επανάσταση του 1979 – μια αντίδραση στη «μόλυνση από τη Δύση» που είχε επιβάλει ο Σάχης στο Ιράν. [...] Ήδη βλέπουμε μπούρκες στους δρόμους της Κωνσταντινούπολης να καλύπτουν τις γυναίκες που τις φορούν μες στο μαύρο από την κορφή μέχρι τα νύχια, αφήνοντας μόνο μια μικρή χαραμάδα για να βλέπουν – και αποκρύπτοντας την ταυτότητά τους τόσο ολοκληρωτικά, ώστε το 2010 η Γαλλική Εθνοσυνέλευση ψήφισε να απαγορευτεί εντελώς η χρήση τέτοιων ενδυμάτων. [...]

Εν ολίγοις (ή εν πολλοίς αν προτιμάτε) έχει σημασία τι φοράει ο καθένας. Τα δύο μεγάλα οικονομικά άλματα της Δύσης προς τα εμπρός – η βιομηχανική εξέλιξη και η καταναλωτική κοινωνία – είχαν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό να κάνουν με τα ρούχα: αφενός να παραχθούν με πιο αποδοτικό τρόπο, και κατόπιν να φορεθούν με πιο αποκαλυπτικό τρόπο. Η διάδοση του δυτικού τρόπου ένδυσης ήταν αναπόσπαστη από τη διάδοση του δυτικού τρόπου ζωής, όπως η αντίδραση ενάντια στο δυτικό ντύσιμο στον μουσουλμανικό κόσμο είναι σύμπτωμα της παγκόσμιας αναβίωσης του ισλαμισμού. [...]

1 Ο ισλαμικός θρησκευτικός κώδικας διαβίωσης.

Κείμενο 2

Χιτζάμπ²
χειραφέτησης

Ποίημα του Γιώργου Χ. Θεοχάρη, δημοσιευμένο στο Ημερολόγιο 2023 από τις εκδόσεις «Σοκόλη», σ. 39.

Μπήκε στο πάρκο της φιλόξενης πόλης
όπου απάγκιασε³ η οικογένειά της
διωγμένη από τον φόβο του θανάτου
απ' τον βομβαρδισμένο τόπο τους.

Περπατούσε αγέρωχη
με τη σχολική σάκα στους ώμους
το βλέμμα καρφωμένο σε ένα μέλλον ελπιδοφόρο
και τη μαντήλα στο όμορφο κεφάλι της
-Το χιτζάμπ της θρησκευτικής της πίστης.

Μαγνήτισε το βλέμμα του νεαρού
που καθόταν στο παγκάκι.
Της χαμογέλασε και κάτι ψιθύρισε,
κάτι σαν: «Όμορφη που είσαι!...»

Εκείνη έγειρε την κεφαλή και συνέχισε τον δρόμο της
ωστόσο δεν μπόρεσε να κρύψει
εκείνο το γέλακι φιλαρέσκειας
που έλαμψε στο βλέμμα και στα χείλη της.

2 Μουσουλμανικό μαντήλι, το οποίο καλύπτει μόνο το κεφάλι και το λαιμό αφήνοντας σε πλήρη θέα το πρόσωπο της γυναίκας.

3 Βρήκε καταφύγιο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις με δικά σου λόγια σε 80 περίπου λέξεις τα επιχειρήματα υπέρ και κατά της ιδιαίτερης αμφίσεσης των μουσουλμάνων γυναικών σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αναλύσεις συνοπτικά τον ρόλο που έχουν τα ερωτήματα της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 στην οργάνωσή του.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τη λειτουργία της παρένθεσης [«(ή εν πολλοίς αν προτιμάτε)»], της διπλής παύλας [«–η βιομηχανική εξέλιξη και η καταναλωτική κοινωνία–»] και των κομμάτων [«όπως η αντίδραση ενάντια στο δυτικό ντύσιμο στον μουσουλμανικό κόσμο,»] στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Στο δοθέν κείμενο αναδεικνύεται η σημασία της ενδυμασίας ως μέσο προσωπικής έκφρασης αλλά και κοινωνικού περιορισμού. Σε ένα άρθρο για το σχολικό περιοδικό να γράψετε σε ποιο βαθμό η επιλογή ντυσίματος είναι ζήτημα ατομικής ελευθερίας και σε ποιο βαθμό επηρεάζεται από πολιτισμικούς, θρησκευτικούς και κοινωνικούς παράγοντες;

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να εντοπίσετε τα σχήματα λόγου που απαντούν στους παρακάτω στίχους και να αναφέρετε ποιο νόημα αισθητοποιούν και πως επηρεάζουν το ύφος του ποιήματος.

A. διωγμένη από τον φόβο του θανάτου

B. που έλαμψε στο βλέμμα και στα χείλη της

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το νόημα της λέξης «χειραφέτηση» στον τίτλο του ποιήματος, δηλαδή του Κειμένου 2; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο. Θεωρείς ότι η κοπέλα του ποιήματος είναι μια ανεξάρτητη γυναίκα ή μια γυναίκα δέσμια της «θρησκευτικής της πίστης»; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 17

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Υπέρ: ισότιμη μεταχείριση γυναικών ως προς την αμφίεση (υποχρέωση δημοκρατικής κοινωνίας η κατοχύρωση του δικαιώματος της ισότητας), οι μουσουλμάνες έχουν δικαίωμα επιλογής (το πέπλο είναι μια άλλη μορφή ενδύματος που επιλέγουν).

Κατά: περιορισμός ελευθερίας γυναικών (υποχρεωτική η μαντίλα), κατάργηση προσωπικής ταυτότητας, αντίδραση ηγετών στον δυτικό τρόπο ζωής, σύμπτωμα παγκόσμιας αναβίωσης του ισλαμισμού.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα ερωτήματα δηλώνουν ένα δίλημμα στο οποίο δίνει απάντηση το κείμενο παραθέτοντας και τις δύο διαφορετικές θέσεις. Το κείμενο οργανώνεται με βάση τα ερωτήματα και την απάντηση που δίνεται σε αυτά.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Παρένθεση: σχόλιο

Διπλή παύλα: εξήγηση των οικονομικών αλλαγών της Δύσης και της εξέλιξης που παρατηρείται σχετικά με την αμφίεση των ανθρώπων.

Κόμματα: σύγκριση, αναλογία ανάμεσα στη διάδοση του δυτικού τρόπου ζωής και την αντίδραση σε αυτόν.

ΘΕΜΑ 2^ο (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Ενδυμασία: Προσωπική Έκφραση ή Κοινωνικός Περιορισμός;
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Η ενδυμασία αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία της ανθρώπινης κουλτούρας. Από την αρχαιότητα έως σήμερα, τα ρούχα δεν εξυπηρετούν μόνο πρακτικές ανάγκες, αλλά λειτουργούν και ως μέσα επικοινωνίας, έκφρασης και κοινωνικού προσδιορισμού. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, το ντύσιμο δεν είναι απλώς επιλογή του ατόμου, αλλά υπόκειται σε κοινωνικούς, πολιτισμικούς και θρησκευτικούς περιορισμούς. Το ερώτημα που τίθεται, λοιπόν, είναι το εξής: η ένδυση αποτελεί αποκλειστικά προσωπική έκφραση ή μήπως αντανακλά τις πιέσεις και τις επιταγές της κοινωνίας;
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Σε μια δημοκρατική κοινωνία, το δικαίωμα της ατομικής επιλογής θεωρείται θεμελιώδες. Το ντύσιμο είναι μια μορφή αυτοέκφρασης, που επιτρέπει στους ανθρώπους να δείξουν την προσωπικότητά τους, τις προτιμήσεις τους και τις πεποιθήσεις τους. Μέσα από τη μόδα, ο καθένας μπορεί να δημιουργήσει τη δική του ταυτότητα, να ακολουθήσει ή να απορρίψει τάσεις και να προβάλλει κοινωνικά ή πολιτικά μηνύματα. Παράλληλα, η εξέλιξη της ένδυσης αντικατοπτρίζει συχνά κοινωνικές αλλαγές. Για παράδειγμα, οι αγώνες του φεμινιστικού κινήματος επηρέασαν σημαντικά τον τρόπο που ντύνονται οι γυναίκες, καταργώντας περιοριστικούς κανόνες και επιτρέποντας μεγαλύτερη ελευθερία στην επιλογή ενδυμάτων. Αντίστοιχα, η σύγχρονη LGBTQ+ κοινότητα χρησιμοποιεί τη μόδα για να εκφράσει την ταυτότητά της και να διεκδικήσει ισότητα και αποδοχή.

	<p>Ωστόσο, παρά την αίσθηση ελευθερίας, η ενδυμασία συχνά καθορίζεται από κοινωνικά στερεότυπα και πολιτισμικές επιταγές. Σε ορισμένες κοινωνίες, ιδιαίτερα σε θρησκευτικά συντηρητικές, υπάρχουν αυστηροί κανόνες σχετικά με το πώς πρέπει να ντύνονται οι άνδρες και οι γυναίκες. Για παράδειγμα, σε πολλές μουσουλμανικές χώρες, η μαντίλα ή η μπούρκα θεωρούνται αναπόσπαστο μέρος της παράδοσης και της πίστης. Ενώ για κάποιες γυναίκες η κάλυψη αποτελεί ελεύθερη επιλογή, για άλλες είναι υποχρέωση επιβαλλόμενη από την κοινωνία ή τη νομοθεσία. Αντίστοιχα, και στη Δύση υπάρχουν περιορισμοί, έστω και πιο ανεπαίσθητοι. Η μόδα επιβάλλει πρότυπα ομορφιάς και κοινωνικής αποδοχής, δημιουργώντας έμμεσες πιέσεις για συγκεκριμένους τρόπους ντυσίματος. Επίσης, σε πολλές χώρες, υπάρχουν νομοθετικές παρεμβάσεις που περιορίζουν συγκεκριμένα ενδύματα, όπως η απαγόρευση της μπούρκας στη Γαλλία, που εγείρει ερωτήματα σχετικά με την ισορροπία μεταξύ κοσμικότητας και ελευθερίας ένδυσης.</p>
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	<p>Η ενδυμασία δεν είναι ποτέ μια απλή, ουδέτερη επιλογή. Είτε ως προσωπική δήλωση είτε ως κοινωνικός κώδικας, αντανακλά τις αξίες, τις προκαταλήψεις και τις αλλαγές της εποχής μας. Αν και η ελευθερία επιλογής πρέπει να είναι σεβαστή, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις η ένδυση δεν είναι αποκλειστικά προϊόν ατομικής βούλησης, αλλά αποτέλεσμα βαθιά ριζωμένων κοινωνικών και πολιτισμικών δομών. Το ζητούμενο, επομένως, δεν είναι μόνο η ελευθερία του τι φοράμε, αλλά και η κατανόηση του γιατί το φοράμε.</p>

ΘΕΜΑ 3^ο (μονάδες 20)

A. διωγμένη από τον φόβο του θανάτου: προσωποποίηση του φόβου. Ως προς το νόημα αισθητοποιείται η δύναμη του φόβου που αναγκάζει την οικογένεια να εκπατριστεί. Ως προς το ύφος, αυτό καθίσταται πιο ζωντανό και γλαφυρό.

B. που έλαμψε στο βλέμμα και στα χείλη της: μεταφορά: Ως προς το νόημα αισθητοποιείται η χαρά και η φιλαρέσκεια της κοπέλας. Ως το ύφος, αυτό καθίσταται πιο ζωντανό και γλαφυρό.

ΘΕΜΑ 4^ο (μονάδες 15)

Το ποίημα θίγει το ζήτημα της αμφίεσης της γυναίκας ως παράγοντα καταπίεσης απολυταρχικών και θεοκρατικών καθεστώτων. Ο τίτλος του ποιήματος αποτελείται από τις λέξεις χιτζάμπ και χειραφέτηση, δύο λέξεις που έρχονται σε αντίθεση μεταξύ τους. Το χιτζάμπ, το μουσουλμανικό μαντήλι, το οποίο είναι αναγκασμένες να φορούν οι γυναίκες για να καλύπτουν το κεφάλι και το λαιμό τους αφήνοντας σε πλήρη θέα μόνο το πρόσωπό τους φανερώνει την καταπίεση που βιώνουν στην κουλτούρα τους έρχεται σε αντίθεση με τη χειραφέτηση που σημαίνει αποδέσμευση, απελευθέρωση. Η κοπέλα του ποιήματος αν και φορά το χιτζάμπ φαίνεται να μην υποτάσσει τα συναισθήματά της στους ασφυκτικούς κανόνες του πολιτισμού της. Φαίνεται να συνειδητοποιεί πως η ομορφιά και το ερωτικό αίσθημα δεν σχετίζονται με την αμφίεση, καθώς η μαντίλα σχετίζεται με τη θρησκευτική πίστη. Η γυναίκα του ποιήματος νιώθει πως είναι ελεύθερη να ερωτευτεί και να γίνει αντικείμενο ερωτικών συναισθημάτων των άλλων, αφού δείχνει να κολακεύεται από το βλέμμα του νεαρού, ο οποίος μαγνητίζεται από το «όμορφο κεφάλι» της και παρατηρεί την ομορφιά της, όπως εμφιασμένα αναδεικνύει η μεταφορά στους δύο καταληκτικούς στίχους του ποιήματος.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)»

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 18 14945 (ΛΟΓΟΣ)

Ελληνική Γλώσσα (Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία) Α΄ Τάξη Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου

Κείμενο 1

Ο γραπτός λόγος

Το παρακάτω κείμενο (απόσπασμα) του Χρήστου Μαλεβίτση είναι δημοσιευμένο στον 9^ο τόμο των δοκιμίων του με τίτλο «Δοκίμια Ιδεών», εκδόσεις Αρμός, 2010.

Υπάρχει διαφορά ριζική ανάμεσα στον προφορικό και τον γραπτό λόγο. Γι' αυτό όσοι νομίζουν πως πρέπει να γράφουν, όπως μιλάνε, κάνουν λάθος. Και αυτό το λάθος το διέπραξαν πολλοί από τους παλαιούς δημοτικιστές. Βεβαίως, τα δύο αυτά είδη λόγου αλληλοεπηρεάζονται. Αυτό όμως δεν είναι λόγος να συγχέουμε τις δύο διαφορετικές λειτουργίες του καθενός.

Ο προφορικός λόγος κυρίως είναι τρόπος επικοινωνίας ανάμεσα σε δυο ή περισσότερες συνειδήσεις. Αντίθετα, ο γραπτός λόγος είναι κυρίως καταχώρηση και μνημείωση επεξεργασμένων σκέψεων και εμπειριών. Ο γραπτός λόγος είναι κατεξοχήν λόγιος και κατά τούτο υπερβαίνει τον προφορικό λόγο, κατά τη λογιότητά²⁶ του. Και όταν λέμε «λογιότητα» δεν εννοούμε κανέναν λογιωτατισμό, αλλά εννοούμε την περίσκεψη του ανθρώπου, όπως τούτη καταλήγει στην έγγραφη διατύπωση. Γι' αυτό και ο γραπτός λόγος συνιστά το κατεξοχήν τεκμήριο του πολιτισμού. Διότι εκεί μέσα καταχωρίζονται ο «λογισμός» και το «όνειρο» του ανθρώπου, και μεταφέρονται από εποχή σε εποχή.

Το βιβλίο είναι ο κατεξοχήν φορέας του γραπτού λόγου. Σε αυτό μέσα διασώζονται τα πνευματικά επιτεύγματα του ανθρώπου από τη λήθη. Αλλά και από την παραποίηση. Έχει υπολογισθεί πως τα ιστορικά περιστατικά που η μνήμη τους μεταφέρεται προφορικών από γενεά σε γενεά ξεχνιούνται μέσα σε τριακόσια χρόνια. Τι θα γνωρίζαμε για την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ασία, αν στηριζόμαστε στους σχετικούς θρύλους των ασιατικών λαών; Και τον όνομά του ακόμη θα μα παραδινόταν ως «Ισκεντέρ».

Τα μεγάλα βιβλία που δίδαξαν την ανθρωπότητα δεν θα μπορούσε ποτέ να τα κατασκευάσει ο προφορικός λόγος. Είναι σαν τα μεγάλα έργα της τεχνικής ή της αρχιτεκτονικής. Συνιστούν «επένδυση» μόχθου και εμπειρίας όχι μόνο των άμεσων κατασκευαστών τους, αλλά και του μόχθου των προηγούμενων, που προϋποθέτουν. Ένα μεγάλο έργο τεχνικό ή πνευματικό ποτέ δεν αναδύεται εκ του μηδενός. Έχει πάντοτε μακρά ιστορία που προηγήθηκε του κατασκευαστή του. Τα έργα που προκύπτουν εκ του μηδενός επιστρέφουν αμέσως στο μηδέν.

Μόνο με τη δημιουργική σύνθεση παρελθόντος και παρόντος κατασκευάζονται τα μεγάλα βιβλία, τα αριστουργήματα του γραπτού λόγου. [...] Αφομοιώνουν δημιουργικά και το έργο των προηγούμενων, ώστε να είναι δυνατή η νέα σύνθεση. Πρόκειται για τη διηλεκτική συνύφανση του παλαιού λόγου με τον νέο. Ο γραπτός λόγος είναι ο αργαλειός του πνεύματος, που στήθηκε από τους πρώτους Σουμέριους γραφείς τώρα κα πέντε χιλιάδες χρόνια. [...]

Κείμενο 2

Στου Χατζηφράγκου

Το μυθιστόρημα «Στου Χατζηφράγκου» του Κοσμά Πολίτη είναι εμπνευσμένο από τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και δημοσιεύτηκε σε συνέχεις στο περιοδικό Ταχυδρόμος το 1962-3. Εκδόθηκε το 1999 στην Αθήνα από τον εκδοτικό οίκο Βιβλιοπωλείον της Εστίας. Ο τίτλος αναφέρεται σε λαϊκή συνοικία της Σμύρνης όπου διαδραματίζονται τα περισσότερα επεισόδια του μυθιστορήματος.

²⁶ η ιδιότητα του λόγιου, του πνευματικά καλλιεργημένου.

[...] Πάνω από το σοκάκι που καθότανε ο μπαρμπα-Λάμπρος, αρχινούσανε οι φτωχογειτονιές. Εδώ, όπως και στο Αλάνι, κατοικούσε η εργατιά, μεροκαματιάρηδες, γυρατζήδες²⁷, ψαράδες και μανάβηδες, δουλειές του ποδαριού. Τα κορίτσια δουλεύανε ράφτρες, κεντήστρες, ή στη Ρεζή αρμαθιάζανε καπνά. Ωστόσο, είχε κι εδώ την αριστοκρατία του ο μαχαλάς²⁸. Η αριστοκρατία δεν ξεχώριζε ούτε από τα πλούτη -αλλοίμονο-ούτε από την καταγωγή-πάλι αλλοίμονο. Η κυρία Χρύσα, η γεροντοκόρη, με το δίκιο της: είχε σπιτικό σκολειό²⁹, και μ' ένα οχταράκι³⁰ το μήνα μάθαινε την αλφαβήτα σε καμιά δωδεκαριά μυξιάρικα κουτσούβελα. Έβγαζε το κρέας και το ζαρζαβατικό της.

Με την κώνα³¹ Ερωμφίλη, ήταν άλλο το ζήτημα. Παραδουλεύτρα σε πλουσιόσπιτα, μια από τις κυράδες της είχε βαφτίσει το γιο της, τον Κίμωνα. Το έντυνε με τα καλά του Πάσχα και Πρωτοχρονιά, και τον πήγαινε στις νουνάς του, της «Πριγκηπέσσας», δηλαδή της χήρας κάποιου Εφτανησιώτη «Δε Τάδε», που είχε εγκατασταθεί γιατρός σ' αυτή την πολιτεία. Κι όλη την ώρα, η κώνα Ερωμφίλη: «Ημουν στις πριγκηπέσσας», «η κουμπάρα μου η πριγκηπέσσα».

Η κώνα Σοφία η Αιβαλιώτισσα, η γυναίκα του Αμανατζή, έλεγε συνέχεια τη φράση:

-Ξέρετε τι οικογένειες έχομε στο Αϊβαλή; Δεν τις βάζει ο νους σας! Και συγγένισές μας!

Εξόν από το Σταυράκη, είχε και μια κόρη, την Ανθίπη, μεγαλοκοπέλα, κοντά τριαντάρα (μεσολαβήσανε δυο αποβολές ανάμεσα στις δυο γέννες), ξερακιανή, που κάθε τόσο ανάβανε τα αίματά της.

-Θέλω να με παντρέψεις! Τ' ακούς; Θέλω να με παντρέψεις!

-Τι να σου κάνω, αφού ο μπαμπάς σου μου 'φαγε την προίκα μου; Θα 'σουνά νύφη περιζήτητη!

-Ποια προίκα; Έμπαινε στη μέση ο Αμανατζής. Τα δυο λαγήνια λάδι;

-Δυο λαγήνια λάδι το χρόνο, θα 'χα μαζέψει ίσαμε τώρα εκατό λίρες! [...]

²⁷Γυρατζήδες: περιφερόμενοι μικροπωλητές.

²⁸Μαχαλάς: γειτονιά.

²⁹Σκολειό: σχολείο.

³⁰Οχταράκι: οκτώ, ενν. χρηματικό ποσό ως αμοιβή.

³¹Κώνα: κυρία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η προσφορά του γραπτού λόγου, σύμφωνα με το Κείμενο 1, στην ανθρωπότητα; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας καταλήγει σε ένα συμπέρασμα. Ποιο είναι αυτό (4 μονάδες) και από ποιες λογικές σκέψεις απορρέει (6 μονάδες);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συντάκτης του Κειμένου 1 χρησιμοποιεί ευθεία ερώτηση στην 3^η παράγραφο: Τι θα γνωρίζαμε για την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ασία, αν στηριζόμαστε στους σχετικούς θρύλους των ασιατικών λαών;. Αφού εξηγήσεις γιατί κάνει αυτή τη γλωσσική επιλογή, (μονάδες 10) μπορείς να επαναδιατυπώσεις αυτή την φράση σε καταφατική μορφή, αποδίδοντας το νόημα που θέλει να της δώσει ο συγγραφέας (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Στο κείμενο 1 γίνεται λόγος για τις διαφορές προφορικού και γραπτού λόγου. Αφού επισημάνετε τα διαφορετικά χαρακτηριστικά του καθενός, να αναφερθείτε στη σημασία του λόγου γενικότερα. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου που θα δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο πλαίσιο της αφήγησης σε ορισμένα σημεία επιλέγεται η παράθεση των λόγων των προσώπων σε ευθύ λόγο. Γιατί επιλέγεται αυτός ο αφηγηματικός τρόπος στο απόσπασμα; Να δώσετε ένα παράδειγμα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τρία γυναικεία πρόσωπα του Κειμένου 2, η κυρία Χρύσα, η κώνα Ερωμόφιλη, η κώνα Σοφία, δίνουν τον δικό τους αγώνα για επιβίωση και καταξίωση στο κοινωνικό τους περιβάλλον. Μπορείς να σχολιάσεις τον αγώνα της κάθε γυναίκας σε σχέση με τον κοινωνικό χώρο όπου ζει; Να αναπτύξεις σε 100-150 περίπου λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 18

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Διασώζονται σκέψεις και εμπειρίες
- καταχωρίζονται ο «λογισμός» και το «όνειρο» του ανθρώπου, ο πολιτισμός
- διασώζονται τα πνευματικά επιτεύγματα του ανθρώπου από τη λήθη και από την παραποίηση

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Συμπέρασμα: Γι' αυτό και ο γραπτός λόγος συνιστά το κατεξοχήν τεκμήριο του πολιτισμού.

Λογικές σκέψεις: γραπτός λόγος-περίσκεψη του ανθρώπου-έγγραφο διατύπωση- πολιτισμός

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ευθεία ερώτηση: κινητοποιεί τον δέκτη και τον προβληματίζει.

Δεν θα γνωρίζαμε τίποτε για την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ασία, αν στηριζόμαστε στους σχετικούς θρύλους των ασιατικών λαών, που εμπεριέχουν υπερβολές, ψεύδη ή αποκρύπτουν τα γεγονότα.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Ο λόγος: Γέφυρα πολιτισμού και ανθρώπινης επικοινωνίας	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Ο λόγος, προφορικός ή γραπτός, αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη εργαλεία που διαφοροποιούν τον άνθρωπο από τα υπόλοιπα έμβια όντα. Στο κείμενο του Χρήστου Μαλεβίτση, αναδεικνύεται η ριζική διαφορά ανάμεσα σε αυτές τις δύο μορφές έκφρασης, επισημαίνοντας την ιδιαίτερη σημασία τους στην ανθρώπινη πρόοδο και τον πολιτισμό. Ας εξετάσουμε πιο αναλυτικά τις δύο αυτές διαφορετικές μορφές και τη σημασία του λόγου γενικότερα.	
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ	Ο προφορικός λόγος είναι το πρωταρχικό μέσο επικοινωνίας. Χαρακτηρίζεται από την αμεσότητα και τη ζωντάνια του. Ενεργοποιεί τις αισθήσεις, εμπλουτίζεται με τον τόνο της φωνής, τις χειρονομίες και την έκφραση του προσώπου, καθιστώντας τον δυναμικό και ευέλικτο. Είναι, ωστόσο, εφήμερος και επιρρεπής στη λήθη. Αποθηκεύεται μόνο στη μνήμη των ανθρώπων, η οποία είναι περιορισμένη και επιρρεπής σε παρανοήσεις ή αλλοιώσεις.
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	ΓΡΑΠΤΟΣ	Αντίθετα, ο γραπτός λόγος λειτουργεί ως η "μνήμη" του πολιτισμού. Είναι το αποτέλεσμα επεξεργασίας και περίσκεψης, δίνοντας στον δημιουργό του την ευκαιρία να αποτυπώσει με ακρίβεια τις σκέψεις και τις ιδέες του. Το βιβλίο, ως φορέας του γραπτού λόγου, διασώζει το πνευματικό απόθεμα της ανθρωπότητας, μεταφέροντάς το από γενιά σε γενιά, αναλλοίωτο στον χρόνο. Όπως υποστηρίζει και ο Μαλεβίτσης, τα μεγάλα έργα του πνεύματος, όπως η λογοτεχνία, η φιλοσοφία και η επιστήμη, βασίζονται στην αδιάλειπτη καταγραφή και δημιουργική σύνθεση παρελθόντος και παρόντος.

	<p>ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΟΓΟΥ</p>	<p>Ο λόγος, σε οποιαδήποτε μορφή του, είναι πολύτιμος. Είναι το μέσο με το οποίο ο άνθρωπος επικοινωνεί, συνεργάζεται, εκφράζει συναισθήματα και δημιουργεί πολιτισμό. Χωρίς τον λόγο, δεν θα μπορούσε να υπάρξει συλλογική μνήμη, γνώση ή πρόοδος. Ειδικότερα, ο προφορικός λόγος συνδέει τους ανθρώπους καθημερινά, ενώ ο γραπτός επιτρέπει τη μεταφορά πληροφοριών σε απόσταση και χρόνο. Γι' αυτό ο γραπτός λόγος είναι το μέσο με το οποίο οι ιδέες, οι ιστορίες και τα επιστημονικά επιτεύγματα διατηρούνται και διαδίδονται. Έτσι, με τη γραφή και την καταγραφή, η κοινωνία προχωρά, δομεί κανόνες, αναπτύσσει επιστήμες και τέχνες και δημιουργεί τα θεμέλια για το μέλλον.</p>
<p>ΕΠΙΛΟΓΟΣ</p>	<p>Ο λόγος, είτε προφορικός είτε γραπτός, αποτελεί πυλώνα του ανθρώπινου πολιτισμού. Ο προφορικός λόγος είναι η ζωντανή καρδιά της καθημερινότητας, ενώ ο γραπτός λειτουργεί ως ο θεματοφύλακας της συλλογικής μας γνώσης και εμπειρίας. Η καλλιέργεια και των δύο μορφών είναι απαραίτητη, ώστε να διασφαλίσουμε την εξέλιξη και τη διατήρηση του ανθρώπινου πνεύματος. Η συνύφανση αυτών των δύο μορφών δημιουργεί την ισορροπία που οδηγεί τη σκέψη και τον πολιτισμό σε υψηλότερα επίπεδα.</p>	

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο απόσπασμα εναλλάσσεται η αφήγηση με τον διάλογο, την παράθεση, δηλαδή των λόγων των ηρώων σε ευθύ λόγο. Με αυτόν τον τρόπο το ύφος αποκτά ποικιλία, ζωντάνια, αμεσότητα, ενώ, παράλληλα, κεντρίζεται το ενδιαφέρον και η προσοχή του αναγνώστη. Επίσης, μέσω αυτού του τρόπου αναδεικνύονται καλύτερα οι προσωπικότητες των ηρωίδων της ιστορίας, αφού διαφαίνεται το ύφος της ομιλίας της κάθε μίας. Για παράδειγμα, «Ξέρετε τι οικογένειες έχουμε στο Αϊβαλή; Δεν τις βάζει ο νους σας! Και συγγενισές μας!» με την εμφατική διατύπωση της κώνας Σοφίας φανερώνεται η προσπάθειά της να αναδείξει το κύρος της οικογένειάς της που έλκει την καταγωγή της από το Αϊβαλί.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ηκυρία Χρύσα: γεροντοκόρη— δεν είχε καταζωθεί κοινωνικά με το να παντρευτεί. είχε σπιτικό σκολειό1, και μ' ένα οχταράκι το μήνα μάθαινε την αλφαβήτα σε καμιά δωδεκαριά μωζιάρικά κουτσούβελα-προσπαθούσε να εξασφαλίζει την οικονομική της

αυτονομία με το να παραδίδει μαθήματα στα παιδιά: Μάλλον είναι μορφωμένη και αυτό της προσδίδει την κοινωνική αναγνώριση που έχει ανάγκη.

1 Σκολειό: σχολείο.

Η κώνα Ερωμφίλη: Παραδουλεύτρα σε πλουσιόσπιτα, μια από τις κυράδες της είχε βαφτίσει το γιο της, τον Κίμωνα-φτωχή και έξυπνη-δουλεύει σε ταπεινές δουλειές: αντλεί καταζήωση από την νονά του γιου της που ανήκει σε υψηλή κοινωνική τάξη.

Η κώνα Σοφία: -Ξέρετε τι οικογένειες έχουμε στο Αϊβαλή; Δεν τις βάζει ο νους σας! Και συγγενισές μας!-ο μπαμπάς σου μου 'φαγε την προίκα μου- η κοινωνική καταζήωση αντλείται από την σημαντική καταγωγή και την προίκα, στοιχεία που ήταν σπουδαία για μια γυναίκα εκείνης της εποχής: Το πρόβλημα είναι η αποκατάσταση της κόρης της, δηλαδή ο γάμος-η απουσία προίκας είναι πρόβλημα.

Ενδεικτική απάντηση:

Στο κείμενο, οι τρεις γυναίκες εκπροσωπούν διαφορετικούς τρόπους αγώνα για επιβίωση και κοινωνική καταζήωση στο περιβάλλον τους. Από τη μια η κυρία Χρύσα «γεροντοκόρη— δεν είχε καταζωθεί κοινωνικά με το να παντρευτεί. είχε σπιτικό σκολειό1, και μ' ένα οχταράκι το μήνα μάθαινε την αλφαβήτα σε καμιά δωδεκαριά μωζιάρικά κουτσούβελα-προσπαθούσε να εξασφαλίζει την οικονομική της αυτονομία με το να παραδίδει μαθήματα στα παιδιά», με τη μόρφωσή της, καταφέρνει να δημιουργήσει ένα σπιτικό σχολείο. Μέσα από τη διδασκαλία, εξασφαλίζει τα προς το ζην και αποκτά κύρος στην τοπική κοινωνία, παρά τις οικονομικές δυσκολίες. Ο αγώνας της είναι πνευματικός και πρακτικός, αναδεικνύοντας τη δύναμη της γνώσης. Από την άλλη η κώνα Ερωμφίλη

(Παραδουλεύτρα σε πλουσιόσπιτα, μια από τις κυράδες της είχε βαφτίσει το γιο της, τον Κίμωνα- φτωχή και έξυπνη-δουλεύει σε ταπεινές δουλειές) χρησιμοποιεί την κοινωνική δικτύωση και τις σχέσεις της με την «πριγκηπέσσα» για να ενισχύσει τη θέση της. Η σύνδεση με άτομα υψηλότερης κοινωνικής θέσης της προσφέρει έναν τρόπο να διατηρεί την αξιοπρέπειά της, έστω και μέσω της ιδιότητας της παραδουλεύτρας. Τέλος, η κώνα Σοφία «-Ξέρετε τι οικογένειες έχουμε στο Αϊβαλί; Δεν τις βάζει ο νους σας! Και συγγενισές μας!-ο μπαμπάς σου μου 'φαγε την προίκα μου» βασίζεται στην καταγωγή της από το Αϊβαλί, προβάλλοντας την οικογενειακή της παράδοση ως στοιχείο κύρους. Παρά τις δυσκολίες, προσπαθεί να βρει ένα καλύτερο μέλλον για την κόρη της, αν και το παρελθόν της οικογένειας φαίνεται να στέκεται εμπόδιο. Και οι τρεις γυναίκες προσαρμόζονται στις προκλήσεις του κοινωνικού χώρου τους, αποδεικνύοντας τη δύναμη και την ευρηματικότητά τους.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)»

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 19 20289 (ΧΙΟΥΜΟΡ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Το μαθητικό χιούμορ

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από τη διπλωματική εργασία της Κρομμύδα Μαρίας με τίτλο: «Το χιούμορ» στην ΑΣΠΑΙΤΕ του Πανεπιστήμιου Ιωαννίνων, σελ. 37 – 38, Ιωάννινα, 2016. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 – 04 – 2021. (συντομευμένο)

Σίγουρα το γέλιο και η χαλαρή διάθεση είναι μια μορφή διεξόδου στο σχολείο από το εντατικό διδακτικό πρόγραμμα, τις μαθητικές υποχρεώσεις των μαθητών και τον κόπο από τη συμμετοχή τους σε εξωσχολικές δραστηριότητες. Ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης, ίσως είναι και επιβεβλημένο να δημιουργείται μια πιο ευχάριστη και χαλαρή αντιμετώπιση της διδακτικής διαδικασίας. Άλλωστε, σήμερα πολλά παιδιά βιώνουν προβλήματα που πηγάζουν από την οικονομική δυσπραγία ή και σε συνδυασμό με τη διάλυση οικογενειακών δεσμών. Οπότε, είναι προτιμότερο το σχολικό περιβάλλον να αναπτύξει και να ενσταλάξει³² εκ νέου μορφές αλληλεγγύης και αγάπης μεταξύ των ανθρώπων σε μια κοινωνία που **βάλλεται** ποικιλοτρόπως.

Η καθημερινότητα στο χώρο του σχολείου δεν είναι εύκολη ούτε για τους εκπαιδευτικούς ούτε για τους μαθητές. Υπάρχει το άγχος, η εγρήγορση, η επιδίωξη για μεγιστοποίηση της προσοχής, το στρες των εξετάσεων, η ανταγωνιστικότητα, η προσπάθεια για αποδοτικότητα και από τους δύο εμπλεκόμενους. Αυτό όμως που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι το χιούμορ δεν είναι ένας αυτόματος μηχανισμός, με τη βοήθεια του οποίου μαγικά θα αρχίσει να βελτιώνεται το κλίμα στην τάξη, θα μειωθεί το άγχος και **συνακόλουθα** θα αυξηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών και η αποδοτικότητά τους. Η επισημάνση αυτή δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη.

Πράγματι, η παρουσία του χιούμορ επηρεάζει προς το καλύτερο την απόδοση των μαθητών, αυξάνοντας την προσοχή και τη νοητική εγρήγορση, βελτιώνοντας την αυτοσυγκέντρωση και τα κίνητρα για μάθηση. Η εμπειρία έχει δείξει ότι είναι προτιμότερο να υπάρχει έστω και ελάχιστο χιούμορ παρά να μην υπάρχει καθόλου. Το ζητούμενο από πλευράς εκπαιδευτικών είναι να επιτευχθεί ο **βέλτιστος** δυνατός συνδυασμός επάρκειας και ικανοτήτων, σοβαρότητας και αληθινού, υγιούς ενδιαφέροντος για τον μαθητή. Όταν όλα αυτά **διανθίζονται** με μικρές δόσεις χιούμορ, το αποτέλεσμα συγκεντρώνει περισσότερες πιθανότητες να είναι ευνοϊκό.

Η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών στο σχολείο εμπλέκει ασφαλώς και το περιεχόμενο της διδακτέας ύλης κάθε γνωστικού αντικειμένου. Όταν η σχέση είναι αρμονική, η πρόσληψη των γνώσεων και η κατανόηση των μαθησιακών αντικειμένων, γίνεται, κατά τεκμήριο, ευκολότερα και πιο ουσιαστικά. Στοιχεία εγγύτητας, καλοσύνης, κατανόησης και αποδοχής, υποστήριξης και ενθάρρυνσης βελτιώνουν το κλίμα στην αίθουσα. Τα αντίθετα **διαταράσσουν** το καλό κλίμα και δεν προάγουν τη γνώση.

Από τα προηγούμενα κατανοεί κάποιος την αναγκαιότητα και άλλων παραγόντων επιτυχίας στη σχολική πραγματικότητα. Επομένως, το χιούμορ μπορεί να ιδωθεί ως εργαλείο που έχει υποβοηθητικό ρόλο στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος και της προσοχής του μαθητή και όχι ως αυτοσκοπός. Με το χιούμορ στη φαρέτρα του ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να μειώσει την ανία και να εντείνει το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων. Ωστόσο, ο τρόπος που διδάσκει κάθε εκπαιδευτικός είναι μοναδικός, δεν υπάρχουν έτοιμες συνταγές και η ενεργός μαθητική συμμετοχή αποτελεί πρόκληση και ζητούμενο.

³² ενσταλάζω: (μτφ.) Καλλιεργώ σε κάποιον σταδιακά ένα συναίσθημα, μια διάθεση, μια αντίληψη.

Κείμενο 2

«Δάσκαλε»

Ο Γιάννης Τζίκας είναι δάσκαλος, ποιητής και συγγραφέας πολλών βιβλίων για παιδιά. Το συγκεκριμένο ποίημά είναι αφιερωμένο στον δάσκαλο, σε κάθε εκπαιδευτικό και στο χρέος απέναντι στα παιδιά. Πηγή: <https://itzikas.wordpress.com>

«Δάσκαλε, την πόρτα της τάξης σαν διαβείς
ψηλά το κεφάλι, χαμογέλα
ζεστή την καθημερινή σου καλημέρα να την πεις.

Κι όταν το μάθημα αρχίσεις
λόγια πολλά μη λες
οι κινήσεις σου απλές, λιτές
μα τεντωμένες οι αισθήσεις.

Δώσε το λόγο στα παιδιά.
Δεν έχεις τίποτα να πάθεις.
Κοίτα τα μάτια τους τα λαμπερά.
Πολλά απ' αυτά έχεις να μάθεις.

Μη στέκεσαι στις στείρες γνώσεις.
Συνεργασία, αγάπη, ανθρωπιά,
αυτά πρέπει να δώσεις.
Το κριτικό το πνεύμα ν' ανυψώσεις.

Δάσκαλε άκου...
Απ' τη μεριά της Ζάκυθος
Σου κρένει ο ποιητής:
“Πάντ' ανοιχτά, πάντ' άγρυπνα
τα μάτια της ψυχής”»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι απόψεις της συντάκτριας στο Κείμενο 1 για τη χρήση του χιούμορ στην παιδαγωγική διαδικασία (60 – 70 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς λειτουργεί νοηματικά σε σχέση με το σύνολο του κειμένου η τελευταία παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 7); Με ποιες διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις γίνεται εμφανής αυτή η λειτουργία (μονάδες 3);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Θέλοντας να εξηγήσεις σ' έναν φίλο σου με πιο κατανοητό γι' αυτόν τρόπο κάποια σημεία του Κειμένου 1, να αλλάξεις τις λέξεις με έντονο χρώμα με συνώνυμες λέξεις απλούστερες.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Σε ένα άρθρο στο διαδικτυακό σχολικό περιοδικό να παρουσιάσεις τα οφέλη από την παρουσία του χιούμορ στη εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και τους κινδύνους να εκφυλιστεί σε ανούσιους αστεϊσμούς. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο 1 (300-350 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Το ύφος του ποιήματος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί προτρεπτικό. Ποιες γλωσσικές επιλογές πιστοποιούν αυτόν τον χαρακτηρισμό; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με σχετικές αναφορές και να εκφράσεις την συμφωνία ή διαφωνία σου στα αιτήματα του ποιητικού υποκειμένου προς τον δάσκαλο.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις ποιος είναι ο ορθός ρόλος του εκπαιδευτικού σύμφωνα με το Κείμενο 2 και με ποια συμπεριφορά του εκπαιδευτικού αυτός πραγματώνεται; Να τεκμηριώσεις την ερμηνεία σου με στοιχεία του κειμένου. Συμφωνείς με τις προτροπές του ποιητικού υποκειμένου προς τον δάσκαλο; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 150 περίπου λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 19

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Οι απόψεις του συντάκτη για τον ρόλο του χιούμορ στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι οι εξής:

- Το χιούμορ είναι τρόπος εκτόνωσης και χαλάρωσης από το απαιτητικό σχολικό πρόγραμμα.
- Επηρεάζει προς το καλύτερο την απόδοση των μαθητών.
- Με το χιούμορ ενεργοποιείται το ενδιαφέρον του μαθητή και γίνεται πιο ισχυρή η αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού και μαθητή, με αποτέλεσμα την ουσιαστικότερη κατάκτηση της γνώσης.
- Δεν πρέπει να αποτελεί αυτοσκοπό αλλά να χρησιμοποιείται συνετά για τον περιορισμό της ανίας, την τόνωση του ενδιαφέροντος παράλληλα με την παιδαγωγική επάρκεια του εκπαιδευτικού.

2ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Η τελευταία παράγραφος λειτουργεί ως ανακεφαλαιωτικό συμπέρασμα των προηγούμενων παραγράφων, καθώς περιλαμβάνει τις επιμέρους διαπιστώσεις που έγιναν (παράγραφοι 1η, 2η, 3η), τοποθετεί σε ορθή βάση τη χρήση του χιούμορ και προσδιορίζει με σαφήνεια τους περιορισμούς σ' αυτήν «Ωστόσο, ο τρόπος που διδάσκει . . . αποτελεί πρόκληση και ζητούμενο». Αυτό επιτυγχάνεται με τις εξής λέξεις και φράσεις: «Από τα προηγούμενα», «επομένως», με τις οποίες δηλώνεται ο επιλογικός χαρακτήρας της παραγράφου στη δομή του κειμένου.

3ου ποερώτημα (μονάδες 15)

Βάλλεται → χτυπιέται.

Συνακόλουθα → επομένως, κατ' επέκταση.

Βέλτιστος → ο καλύτερος.

Διανθίζονται → εμπλουτίζονται, «στολίζονται».

Διαταράσσουν → διασαλεύουν, κλονίζουν.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 20)

ΤΙΤΛΟΣ	Το χιούμορ στην εκπαίδευση
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Στον πολυσύνθετο και ενίοτε απαιτητικό κόσμο της εκπαίδευσης, η παρουσία του χιούμορ έχει συχνά υποβαθμιστεί, αγνοηθεί ή ακόμη και απορριφθεί ως ανάρμοστη. Ωστόσο, σύγχρονες ερευνητικές μελέτες και παιδαγωγικές πρακτικές αρχίζουν να αναδεικνύουν τη σημασία του χιούμορ ως πολύτιμου εργαλείου για τη διαδικασία της μάθησης. Αυτό το άρθρο στοχεύει να εξερευνήσει τα οφέλη του χιούμορ στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα επισημαίνει τους κινδύνους που μπορεί να εγείρει όταν αυτό εκφυλίζεται σε ανούσιους αστεϊσμούς.
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Οφέλη του Χιούμορ στην Εκπαίδευση Ενίσχυση της Προσοχής: Το χιούμορ μπορεί να αυξήσει τη νοητική εγρήγορση των μαθητών, βοηθώντας στην αυτοσυγκέντρωση και την ενίσχυση των κινήτρων για μάθηση,

	<p>όπως αναφέρεται στο κείμενο. Αυτό οδηγεί σε βελτιωμένη απόδοση και μεγαλύτερη συμμετοχή στην τάξη.</p> <p>Μείωση του Άγχους: Ο ευχάριστος και χαλαρωτικός χαρακτήρας του χιούμορ μπορεί να μειώσει το άγχος και την τάση για ανταγωνιστικότητα μεταξύ των μαθητών, παρέχοντας ένα πιο θετικό και υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον.</p> <p>Βελτίωση της Διδασκαλίας: Το χιούμορ μπορεί να αποτελέσει ένα εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να κάνουν τις διαλέξεις τους πιο ελκυστικές και κατανοητές, διευκολύνοντας την κατανόηση περίπλοκων εννοιών.</p>
	<p><u>Πιθανοί Κίνδυνοι του Χιούμορ</u></p> <p>Ανεπιθύμητος Αστεϊσμός: Υπάρχει ο κίνδυνος το χιούμορ να εκφυλιστεί σε ανούσιους αστεϊσμούς που μπορεί να αποσπούν την προσοχή των μαθητών από το ακαδημαϊκό περιεχόμενο και να μειώσουν τη σοβαρότητα της διδακτικής διαδικασίας.</p> <p>Παρεξήγηση: Το χιούμορ είναι υποκειμενικό και μπορεί εύκολα να παρεξηγηθεί, οδηγώντας σε πιθανές παρανοήσεις ή ακόμα και σε προσβολές, ειδικά σε ένα πολυπολιτισμικό σχολικό περιβάλλον.</p> <p>Παράβλεψη Σοβαρών Θεμάτων: Η υπερβολική εστίαση στο χιούμορ μπορεί να οδηγήσει στην παράβλεψη σημαντικών ή ευαίσθητων θεμάτων που απαιτούν πιο σοβαρή προσέγγιση.</p>
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	<p>Εν κατακλείδι, το χιούμορ αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς μπορεί να ενισχύσει την κατανόηση, να μειώσει το άγχος και να καλλιεργήσει έναν θετικό κλίμα στην τάξη. Ωστόσο, είναι σημαντικό να χρησιμοποιείται με μέτρο και με υπευθυνότητα, ώστε να διατηρείται ο παιδαγωγικός του ρόλος και να αποφεύγεται ο εκφυλισμός του σε ανούσιους αστεϊσμούς που υπονομεύουν την εκπαιδευτική αξία. Όταν χρησιμοποιείται σωστά, το χιούμορ μπορεί να μεταμορφώσει την τάξη σε έναν χώρο όπου η μάθηση γίνεται ευχάριστη και δημιουργική, χωρίς να χάνει την ουσία και τη σοβαρότητά της.</p>

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Το ποίημα χαρακτηρίζεται από προτρεπτικό τόνο, καθώς δίνει συμβουλές και οδηγίες προς τον δάσκαλο για τη συμπεριφορά του στην τάξη. Συγκεκριμένα το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται στον δάσκαλο, όπως φανερώνει η κλητική προσφώνηση «Δάσκαλε», και με τη χρήση του β' ενικού ρηματικού προσώπου και την προστακτική «χαμογέλα / δώσε / άκου» και υποτακτική «μη λες» έγκλιση τον συμβουλεύει να είναι καθοδηγητής των παιδιών, να καλλιεργεί την κριτική τους σκέψη, να αφουγκράζεται τους προβληματισμούς τους και να δημιουργεί κλίμα διαλόγου.

Συμφωνώ με τις προτάσεις του ποιητικού υποκειμένου προς τον δάσκαλο, καθώς προτείνουν μια πιο ανθρωποκεντρική προσέγγιση στην εκπαίδευση, η οποία επικεντρώνεται στην αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και την ενθάρρυνση του κριτικού πνεύματος. Οι συμβουλές περί απλότητας και ουσιαστικής επικοινωνίας είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε μια εποχή όπου η πληροφορία είναι υπερφορτωμένη και συχνά επιφανειακή.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές /-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί / τεκμηριωθεί με στοιχεία / χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικά:

Ρόλος του δασκάλου: Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι, σύμφωνα με τις προτροπές του ποιητικού υποκειμένου, να βρίσκεται με καλή διάθεση καθημερινά δίπλα στους μαθητές του «ψηλά το κεφάλι, χαμογέλα . . . να την πεις», να δείχνει κατανόηση και ευαισθησία στις αντιδράσεις τους, έστω κι αν αυτές είναι άρρητες «Μα τεντωμένες οι αισθήσεις», να καλλιεργεί την πολυφωνία και να είναι ενεργητικός ακροατής των απόψεων όλων

«Πολλά απ' αυτά έχεις να μάθεις». Επίσης, χρέος του είναι, αποφεύγοντας τις στείρες γνώσεις, να καλλιεργεί ηθικοπνευματικές αξίες «συνεργασία, αγάπη, ανθρωπιά» και να οξύνει την κριτική τους ικανότητα. Όλα αυτά θα τα επιτύχει με την αντίστοιχη συμπεριφορά: το χαμόγελο (υπονοώντας και το χιούμορ), τον πρόσχαρο χαιρετισμό «ζεστή την καλημέρα», την ανυπόκριτη προσοχή σε κάθε μαθητή, με εξωγλωσσικά στοιχεία επικοινωνίας, όπως οι χειρονομίες που αποτρέπουν την ανία και δημιουργούν ένα ζωντανό μάθημα «οι κινήσεις απλές, λιτές».

Οι μαθητές/-τριες πιθανόν θα εκφράσουν λογικά τη συμφωνία τους μ' αυτές τις προτροπές, δεδομένου ότι αρκετοί εκπαιδευτικοί, ακόμα και σήμερα που υπάρχει τεράστια ενημέρωση, στερούνται παιδαγωγικών δεξιοτήτων, με αποτέλεσμα το χάσμα στην επικοινωνία και τελικά την έλλειψη μεταδοτικότητας και απόδοσης στο έργο τους. Βέβαια μπορεί να διαφωνήσουν, αν οι εμπειρίες που έχουν αποκομίσει από τη διδακτική πράξη είναι διαφορετικές.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 20 17218 (ΣΑΤΙΡΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Σάτιρα και χιούμορ]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο της Κατερίνας Κωστίου, Η ποιητική της ανατροπής. Σάτιρα. Ειρωνεία. Παρωδία. Χιούμορ. 2005. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη, σ.σ. 258-260.

Αντικείμενο του χιούμορ είναι πάντα ο άνθρωπος. Το χιούμορ μπορεί να είναι λεκτικό αλλά [...] όχι απαραίτητα. Μέχρι τον 19ο αιώνα το χιούμορ και η σάτιρα χρησιμοποιούνταν εναλλακτικά, αλλά ως τότε η λογοτεχνία δεν χρησιμοποιούσε το χιούμορ συνειδητά ή τουλάχιστον όχι με τη συνείδηση που έχει σήμερα.[...]

Παρά τη θεωρητική σύγχυση, πρέπει να συμφωνήσουμε ότι μια βασική διάκριση του χιούμορ από τη σάτιρα βασίζεται στο γεγονός ότι η σάτιρα απορρίπτει, ενώ το χιούμορ αποδέχεται. Ο σατιρικός συγγραφέας, σύμφωνα με τον Clark, «δεν χρησιμοποιεί ανόθευτο (unadulterated) χιούμορ, που εξ ορισμού σημαίνει αποδοχή της ανθρώπινης φύσης και παρουσίαση με συμπάθεια όλων αδιακρίτως των ιδιορρυθμιών της και των ασυμφωνιών. Ο χιουμορίστας, τα αντικείμενά του και το κοινό του, όλα, αναγνωρίζονται ως μέρη της ίδιας ανθρωπότητας. [...] Ο σατιρικός, όπως είπαμε, δεν δέχεται· απορρίπτει. Βρίσκεται σε πόλεμο με τα πράγματα όπως είναι, όχι με την ουσιαστική και μόνιμη φύση του ανθρώπου (που αποτελεί αρμοδιότητα του αληθινού χιουμορίστα), αλλά με τις παρεκκλίσεις από αυτό που ο ίδιος και το κοινό του θεωρούν μέτρο της σωστής ζωής και αίσθησης. Ο χιουμορίστας, στην πιο τυπική του εκδοχή, αγαπά την ανθρωπότητα και δεν θέλει να την αλλάξει· ακόμα κι οι αδυναμίες και οι παραλογισμοί της τού είναι αγαπητές, διότι στα μάτια του είναι συστατικά της ίδιας της ανθρώπινης ύπαρξης».[...]

Η διαφορά της σάτιρας από το χιούμορ νομίζω ότι φαίνεται ευκρινώς αν σκεφθούμε τη διαφορά ανάμεσα στην καρικατούρα ή γελοιογραφία, όταν χρησιμοποιείται ως τεχνική της σάτιρας —όπου λειτουργεί ως απομάκρυνση από την προσδοκώμενη μορφή, δηλαδή ως μια ανωμαλία του εκφωνήματος (π.χ., ένα πορτρέτο όπου επιτονίζεται ένα αισθητικό ελάττωμα του προσώπου)— και στη χιουμοριστική καρικατούρα ή γελοιογραφία, που ακόμη κι όταν περιέχει στοιχεία της πρώτης, είναι πνεύμα της σκέψης που αναδεικνύει μια αντίθεση και προκύπτει από την εκφώνηση (π.χ., ένα πορτρέτο όπως το παραπάνω, με φόντο ένα top model).

Κείμενο 2

Β. ΣΥΡΜΟΥ, Τερματικός σταθμός

Το κείμενο είναι απόσπασμα από διήγημα της Βάνιας Σύρμου, αντλήθηκε από το Διαδίκτυο.

15.42. ΣΤΑΘΜΟΣ ΒΙΚΤΩΡΙΑ. Το τρένο με κατεύθυνση τον Πειραιά φθάνει σε δύο λεπτά. Η πλατφόρμα γεμίζει κόσμο. Στέκεται κοντά στην κίτρινη γραμμή. Οι μύτες των παπουτσιών της μόλις που την αγγίζουν. Περιμένει το τρένο της επιστροφής. Δεν κοιτάζει το ρολόι, είναι σίγουρη πως θα 'ρθει στην ώρα του. Το ίδιο συμβαίνει είκοσι χρόνια τώρα χωρίς καμιά εξαίρεση. Κάθε εργάσιμη στις 15.40 βρίσκεται στο σταθμό.

Το τρένο φθάνει στην ώρα του. Οι πόρτες ανοίγουν. Κάθεται κοντά στο παράθυρο. [...] Κλείνει τα μάτια σφιχτά και προσπαθεί ν' αδειάσει τη σκέψη της προσηλώνοντας την προσοχή της στον ήχο του τρένου. [...] Όταν τα ξανανοίγει, το βλέμμα της συναντά το χαμόγελο ενός νεαρού που στέκεται στην απέναντι άκρη του βαγονιού. Κοιτάζει αμέσως αλλού προσπαθώντας να τον αποφύγει. Βυθίζεται ξανά σε σκέψεις χαζεύοντας έξω απ' το παράθυρο.

«Συγγνώμη, γνωρίζομαστε;» Μια φωνή σταθερή και θερμή έρχεται από τ' αριστερά της. Ανοίγει τα μάτια ξαφνιασμένη. Ο νεαρός από απέναντι κάθεται τώρα δίπλα της, διατρέχει με το βλέμμα του το πρόσωπό της και επαναλαμβάνει: «Γνωρίζομαστε;». «Σ' εμένα μιλάτε;» του απαντά ενοχλημένη. «Ναι, σας κοιτάζω εδώ και ώρα και προσπαθώ να θυμηθώ από πού σας ξέρω». Βρίσκει το κλισέ του συμπαθητικό, γιατί συνοδεύεται από το ίδιο εκείνο φιλικό χαμόγελο. [...] Καιρό είχαν να την κοιτάξουν έτσι στα μάτια. Το 'χει σχεδόν ξεχάσει. Πρέπει να 'ναι καμιά εικοσαριά χρόνια νεότερός της. Έχει την άνεση και την αυτοπεποίθηση της νεότητας.

Ανοίγει την τσάντα του και τής προσφέρει ένα λουλούδι στο σχήμα της καμέλιας, φτιαγμένο από κόκκινο γκοφρέ χαρτί. «Τα φτιάχνω ο ίδιος». Δεύτερη έκπληξη. Μοιάζει με ταχυδακτυλουργικό κόλπο. Τολμά να τον κοιτάζει κατάματα. Βλέμμα ήρεμο στο χρώμα του μελιού. «Πολύ όμορφο! Ευχαριστώ» τού χαμογελά. Δεν ξέρει γιατί, αλλά θέλει να τολμήσει. «Ωραίο χαμόγελο! Πρέπει να χαμογελάτε συχνότερα». Κι άλλο κλισέ. Ακόμα κι αν είναι φάρσα, αρχίζει να το διασκεδάζει. [...] «Ναι, γιατί όχι;» Εξάλλου, έχουν ήδη φτάσει στον τερματικό σταθμό.

Οι πόρτες ανοίγουν. Βγαίνουν μαζί. Εκείνος την αγγίζει ελαφρά στην πλάτη δίνοντας την εντύπωση πως είναι ζευγάρι. Προχωρώντας προς την έξοδο αιφνιδιάζεται από μια παρέα τεσσάρων νεαρών που τους κλείνουν το δρόμο χειροκροτώντας. Ο συνοδός της φαίνεται να ανταποδίδει τον ενθουσιασμό σηκώνοντας τα χέρια ψηλά σε στάση θριάμβου.

«Καλά, φίλε δεν παίζεσαι! Με τη σημερινή σου επιτυχία ανέβηκες επίπεδο στο «HUMAN CATCH»! Ο χρόνος που τερμάτισες ήταν καταπληκτικός!»

Χωρίς να ζητήσει εξηγήσεις, κατευθύνεται με βήμα αργό προς την έξοδο του σταθμού, όταν συνειδητοποιεί πως στο χέρι της κρατάει ακόμη το χάρτινο λουλούδι. Δεν το πετά. Το κρατά για να τής θυμίζει τί δεν πρέπει πια να περιμένει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να συμπτύξεις τα νοήματα της 2^{ης} παραγράφου του Κειμένου 1 σε 50 περίπου λέξεις.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 η συγγραφέας συνδέει νοηματικά τη 2^η με την 3^η παράγραφο με την σχέση «Γενικό – Ειδικό». Να περιγράψεις με συντομία αυτή τη νοηματική σχέση.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις τέσσερις περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιείται στο Κείμενο 1 παρένθετο νόημα και μια περίπτωση με χρήση εισαγωγικών (μονάδες 5) και να δικαιολογήσεις την επιλογή κάθε φορά της συγγραφέα (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Αν και οι σατυρικές εκπομπές συνδυάζουν την ψυχαγωγία με την ενημέρωση και την κοινωνική κριτική εγείρεται γι' αυτές ένας σημαντικός προβληματισμός. Λειτουργούν ως μέσο αφύπνισης της κοινής γνώμης ή μήπως την καθησυχάζουν, περιορίζοντας τη διάθεση για ουσιαστική δράση; Να αναπανθήσετε στο ερώτημα σε ένα άρθρο 350-400 λέξεων.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο απόσπασμα του λογοτεχνικού κειμένου αξιοποιείται ο ετεροδιηγητικός παντογνώστης αφηγητής; Ποια εκφραστική επιλογή το πιστοποιεί και σε τι εξυπηρετεί αυτή η επιλογή;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη τον συμβολισμό που εμπεριέχεται στη φράση «χάρτινο λουλούδι» να παρουσιάσεις το μήνυμα που κατά την κρίση σου εκπέμπεται από το Κείμενο 2. Γιατί η ηρωίδα αποφασίζει στο τέλος να το κρατήσει (120-150 λέξεις);

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 20

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο χιουμορίστας διαφέρει ουσιωδώς από τον σατιρικό συγγραφέα. Ο σατιρικός συγγραφέας καυτηριάζει την πραγματικότητα, στιγματίζοντας τις ανθρώπινες αδυναμίες, προσπαθεί να υποδείξει τον ορθό δρόμο, απρόθυμος να κατανοήσει τις ατέλειες των ανθρώπων, οπότε γίνεται δηκτικός. Ο χιουμορίστας όμως συμμερίζεται τον άνθρωπο, παράγει γέλιο αποδεχόμενος τα τρωτά σημεία της ανθρώπινης φύσης, δείχνει συμπάθεια στις αβλεψίες των άλλων.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2η παράγραφος του κειμένου παραθέτει τη διαφορά ανάμεσα στον χιουμορίστα και τον σατιρικό συγγραφέα. Πρόκειται για μια γενική θεώρηση της διαφοράς αυτής, την οποία όμως επιδιώκει η συγγραφέας να εξηγήσει πιο παραστατικά με μια αναλογία που χρησιμεύει και ως παράδειγμα στην 3η παράγραφο του κειμένου. Το περιεχόμενο της 3ης παραγράφου, λοιπόν, αποτελεί μια ενδεικτική ειδική περίπτωση που έρχεται να ενισχύσει το περιεχόμενο της 2ης παραγράφου και να το κάνει και πιο κατανοητό στον αναγνώστη.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Παρένθετο νόημα υπάρχει:

- Δίπλα στην ελληνική λέξη «ανόθευτο»: δίνεται σε παρένθεση ο αγγλικός όρος που πιθανότατα αποδίδει με μεγαλύτερη ακρίβεια το περιεχόμενο των συμφραζομένων.
- Στη φράση «(που αποτελεί αρμοδιότητα του αληθινού χιουμορίστα)», η οποία αποτελεί επεξηγηματικό σχόλιο για τη μόνιμη ανθρώπινη φύση ως αφορμή για παραγωγή γέλιου.
- Στη φράση «(π.χ., ένα πορτρέτο όπου επιτονίζεται ένα αισθητικό ελάττωμα του προσώπου)», η οποία εξηγεί μέσω του παραδείγματος τι σημαίνει «ανωμαλία του εκφωνήματος».
- Στη φράση «(π.χ., ένα πορτρέτο όπως το παραπάνω, με φόντο ένα top model)», η οποία επεξηγεί με το παράδειγμα τη διαπίστωση της συγγραφέως, που προηγήθηκε.

Χρήση εισαγωγικών:

Υπάρχει στο σημείο όπου παρατίθενται τα λόγια του Clark, οπότε τα λεγόμενα της συγγραφέως υποστηρίζονται ουσιαστικά από την παρεμβολή ξένου σχολίου και αποκτούν κύρος και αξιοπιστία.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Σάτιρα: Αφύπνιση ή εφησυχασμός της Κοινής Γνώμης;
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Οι σατυρικές εκπομπές αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του σύγχρονου τηλεοπτικού τοπίου, συνδυάζοντας την ψυχαγωγία με την ενημέρωση και την κοινωνική κριτική. Με το ιδιαίτερο ύφος τους, επιχειρούν να φέρουν στο προσκήνιο ζητήματα της επικαιρότητας και να θέσουν στο στόχαστρο αδυναμίες και παραλείψεις των θεσμών. Παρόλα αυτά, γύρω από αυτές εγείρεται ένας σημαντικός προβληματισμός: λειτουργούν ως μέσο αφύπνισης της κοινής γνώμης ή μήπως την καθησυχάζουν, περιορίζοντας τη διάθεση για ουσιαστική δράση;

<p>ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ</p>	<p>ΜΕΣΟ ΑΦΥΠΝΙΣΗΣ</p>	<p>Κριτική στις Δομές και της Εξουσίας: Η σάτιρα αποκαλύπτει αλήθειες που συχνά αποκρύπτονται από τα συμβατικά μέσα ενημέρωσης. Με ευρηματικά σχόλια, βοηθά το κοινό να κατανοήσει τις υποβόσκουσες πτυχές κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών ζητημάτων.</p> <p>Ευαισθητοποίηση μέσω Χιούμορ: Χρησιμοποιώντας το χιούμορ, οι σατυρικές εκπομπές κάνουν δυσνόητα ή ευαίσθητα θέματα πιο προσιτά, δίνοντας τη δυνατότητα στο κοινό να τα προσεγγίσει με τρόπο που το διασκεδάσει αλλά και το προβληματίζει.</p> <p>Κίνητρο για Συμμετοχή: Μέσα από τη σάτιρα, οι πολίτες ενθαρρύνονται να ασκήσουν κριτική και να εκφράσουν απόψεις για θέματα που τους αφορούν, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας ενεργής κοινωνίας.</p>
	<p>ΜΕΣΟ ΕΦΗΣΥΧΑΣΜΟΥ</p>	<p>Καταναλωτική Αντίληψη της Σάτιρας: Πολλοί τηλεθεατές αντιμετωπίζουν τις σατυρικές εκπομπές απλώς ως μέσο ψυχαγωγίας, χωρίς να εμβαθύνουν στα μηνύματα που αυτές προβάλλουν.</p> <p>Καθησυχασμός μέσω Γέλιου: Το γέλιο που προκαλεί η σάτιρα μπορεί να λειτουργήσει ως τρόπος εκτόνωσης της αγανάκτησης ή της οργής, χωρίς να ακολουθείται από πράξεις που θα επέφεραν αλλαγές.</p> <p>Περιορισμένη Δράση του Κοινού: Ενώ η σάτιρα εντοπίζει προβλήματα, συχνά δεν παρέχει λύσεις, αφήνοντας το κοινό με μια αίσθηση αδυναμίας απέναντι σε μεγαλύτερα κοινωνικά ή πολιτικά ζητήματα.</p>
<p>ΕΠΙΛΟΓΟΣ</p>	<p>Οι σατυρικές εκπομπές έχουν τη δυναμική να διαδραματίσουν έναν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική και πολιτική αφύπνιση. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο γίνονται αντιληπτές από το κοινό είναι καθοριστικός για το αν θα λειτουργήσουν ως ερέθισμα για ενεργή συμμετοχή ή ως ένα ευχάριστο «αντίδοτο» στις καθημερινές προκλήσεις. Η ισορροπία μεταξύ ψυχαγωγίας και ουσιαστικής ενημέρωσης είναι το κλειδί για τη διασφάλιση της πραγματικής τους αξίας.</p>	

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο απόσπασμα αξιοποιείται ο ετεροδιηγητικός παντογνώστης αφηγητής που δεν συμμετέχει στα γεγονότα και έχει πλήρη γνώση των πραγμάτων. Η εκφραστική επιλογή που αξιοποιείται είναι το γ' πρόσωπο μέσω του οποίου μιλά για γεγονότα που αφορούν τη ζωή άλλου προσώπου με το οποίο φαίνεται να μην σχετίζεται, ενώ γνωρίζει και εποπτεύει τα πάντα, αφού εισχωρεί και στις πιο μύχιες σκέψεις της ηρωίδας του. Με αυτήν την αφηγηματική επιλογή ο συγγραφέας κατορθώνει να παρουσιάσει την ιστορία αποστασιοποιημένα, γεγονός που δεν επιτρέπει στον αναγνώστη να ταυτιστεί με την ηρωίδα. Από την άλλη η πλήρης παντογνωσία και εποπτεία του βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει καλύτερα την ιστορία.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το «χάρτινο λουλούδι» είναι κυρίως ένα τέχνασμα με το οποίο ο νεαρός της ιστορίας πλησιάζει την κοπέλα στο τρένο, τη φλερτάρει και την εντυπωσιάζει με την επινοητικότητά του. Το λουλούδι όμως δεν είναι πραγματικό, είναι ψεύτικο, φτιαγμένο από χαρτί, παρόμοιο με τα συναισθήματα του νεαρού για την κοπέλα: μια επινόηση για να κερδίσει στο παιχνίδι που έχουν σκαρώσει με τους φίλους του, και παίρνει την πρωτιά, γιατί την κατάφερε να πιστέψει στον «έρωτά» του σε πολύ μικρό χρόνο.

Παρά την εξαπάτηση πάντως, η κοπέλα δεν πετάει το λουλούδι, αν και νιώθει σίγουρα εντελώς αποκαρδιωμένη και απογοητευμένη από τους «ανθρώπους – παιδιά» που παριστάνουν τους άντρες. Το λουλούδι γι' αυτήν αποτελεί ένα ενθύμιο από μία «περιπέτεια» μέσα στο τρένο της επιστροφής, ένα – έστω και ψεύτικο – αναμνηστικό του ενδιαφέροντος που κάποιος άνδρας τής έδειξε, κάτι που τόσα χρόνια δεν το είχε νιώσει ποτέ στη μίζερη και μονότονη ζωή της. [Είναι μ' άλλα λόγια αυτό που ο Ίψεν χαρακτήρισε emphatically «ζωτικό ψεύδος» – που όλοι έχουμε ανάγκη στη ζωή μας].

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)»

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 21 14416 (ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΕΦΗΒΩΝ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ 14416

Κείμενο 1

[Γονείς και έφηβοι: Μια διαρκής σύγκρουση]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη συνέντευξη του J. K. Freud, ψυχαναλύτη. Η συνέντευξη δόθηκε στη Δάφνη Σκαλιώνη και αναρτήθηκε στον ιστότοπο <https://book.ert.gr> στις 17 Δεκεμβρίου 2018.

Είναι απαραίτητο οι έφηβοι να συγκρούονται με τους γονείς τους και οι γονείς να συγκρούονται με τους εφήβους. Πρέπει να τους βάζουν όρια και να μην είναι «φιλοι» τους. Είναι βασικό οι γονείς να θέτουν όρια και οι έφηβοι να έχουν έναν γονιό με τον οποίο να μπορούν να συγκρουστούν. Το πρόβλημα της σύγχρονης κοινωνίας είναι η έλλειψη επικοινωνίας με τους γονείς. Επικοινωνούν ελάχιστα με τα παιδιά τους και οι έφηβοι πλέον είναι υπερβολικά μόνοι τους. Δεν έχουν κάποιον με τον οποίον να συγκρουστούν. Έτσι, νιώθουν παραμελημένοι και εγκαταλειμμένοι. Οι αυταρχικοί γονείς του παρελθόντος έχουν δώσει τη θέση τους σε γονείς πολύ ανεκτικούς.

Αυτό δημιουργεί γενιές νέων υπερβολικά παραμελημένων. Έτσι, οι νέοι καταφεύγουν σ' έναν μηχανισμό άμυνας και γίνονται επιθετικοί απέναντι στους γονείς που δεν τους προσέχουν. Οδηγούνται στο να γίνονται τυραννικοί ως άμυνα απέναντι στην αγωνία τους και τη μοναξιά τους. Έτσι είναι οι σύγχρονοι έφηβοι: παιδιά που βιώνουν τρομακτική εγκατάλειψη.

Χωρίς όρια τα παιδιά νιώθουν εγκαταλειμμένα. Αν και οι έφηβοι νομίζουν ότι λαχταρούν την απόλυτη ελευθερία, τελικά βιώνουν το απόλυτο χάος. Ένα παιδί που έχει απέναντί του έναν ενήλικα που θα του ορίσει μια ορισμένη ώρα, για να γυρίσει στο σπίτι ή που θα του πει «Κάνε τα μαθήματά σου!», καταλαβαίνει ότι ο ενήλικας νοιάζεται γι' αυτό. Έτσι, όταν τα σύγχρονα παιδιά και έφηβοι δεν έχουν απέναντί τους ενήλικες που νοιάζονται γι' αυτούς, νιώθουν πραγματικά εγκαταλειμμένοι. Νιώθουν αγωνία. Έχω πει ότι τον τελευταίο καιρό βλέπουμε γονείς που είναι οι ίδιοι αρκετά έφηβοι. Είναι όλοι μικροί στο σπίτι. Δεν υπάρχει κανένας ενήλικας να θέτει κανόνες. Κι αυτό προκαλεί μεγάλο άγχος. Είναι πολύ δύσκολο να είσαι γονιός. Είναι μια πρόκληση, μια πραγματική πρόκληση.[...]

Οι μεγάλες συγκρούσεις μεταξύ γονιών και παιδιών πολύ συχνά αφορούν τη διαχείριση του χρόνου. Οι έφηβοι έχουν μια πολύ ιδιαίτερη σχέση με τον χρόνο. Λένε, «Πρέπει να φύγω γρήγορα» και περνούν ώρες μπροστά απ' τον καθρέπτη. Έχουν επίσης μια ορισμένη σχέση με την αυτοεικόνα τους. Οι έφηβοι χρειάζονται «άδεια», για να κατοικήσουν το νέο τους σώμα. Θέλουν να οικειοποιηθούν το σώμα τους, που άλλαξε. Έτσι, οι έφηβοι κάνουν πύρσινγκ³³ ή τατουάζ ή σύμβολα ταυτότητας. Πολλές φορές οι γονείς αντιδρούν. «Πώς το έκανες αυτό;» Πολλά παιδιά μου λένε «Έκανα τατουάζ... αλλά δεν θέλω να το δει ο πατέρας μου». Τελικά, λαμβάνει χώρα ένα παιχνίδι εξαπάτησης, για να μην αποκαλυφθεί η πράξη. Γενικά, όλα έχουν να κάνουν με το σώμα. Τα ρούχα που φοράνε... τα αξεσουάρ που φοράνε...

[...] Όλοι φοβόμαστε το καινούργιο. Είναι κάτι πολύ ανθρώπινο. Εμείς που δεν είμαστε παιδιά της ψηφιακής εποχής, νιώθουμε φόβο. Τα παιδιά μας είναι παιδιά της ψηφιακής εποχής και συνδέονται με τα μέσα αυτά με άλλον τρόπο. Το μόνο που πρέπει να κάνουμε είναι να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε τι ακριβώς κάνουν και να επικοινωνήσουμε μαζί τους. Πρέπει να ψάξουμε όμως με τι άλλο μπορούν να συνδεθούν. Πρέπει να μιλάμε με τα παιδιά, για να συνδέονται με άλλα πράγματα. Ξέρουμε ότι είναι πολύ ελκυστική η σύνδεση που προσφέρει το Ίντερνετ και τα μέσα γενικά. Ξέρουμε τους κινδύνους τους. Όμως, πρέπει να μιλάμε με τα παιδιά, με τους εφήβους, έτσι ώστε να ανοίξουν άλλα κανάλια σύνδεσης.[...]

Κείμενο 2

Εφηβεία

³³ τρύπημα σε διάφορα σημεία του σώματος

Το παρακάτω ποίημα είναι του Ηλία Σιμόπουλου (1913-2015), ποιητή με πολύχρονη παρουσία στα ελληνικά γράμματα. Αντλήθηκε από την ιστοσελίδα http://filologikes.maties.blogspot.com/2016/08/blog-post_16.html

Τι όμορφο που ήτανε
το παραμύθι της άνοιξης
τα κυριακάτικα πρωινά
με τις καμπάνες του 'Αη-Σπυρίδωνα
σα μιαν εξαίσια μουσική συναυλία –
όταν ανεβαίναμε
 τα μαρμάρινα σκαλοπάτια
όταν κατεβαίναμε
 τους κήπους με τις τριανταφυλλιές
όταν δεν υπήρχε χτες
 ούτε σήμερα
 ούτε αύριο
παρά μονάχα τα ηλιοκαμένα μας σώματα
με τα πλατιά στέρνα, τα γερά μπράτσα
τα εφηβικά μας όνειρα
 που δεν υποψιάζονταν τα δόντια της φθοράς
ο δίχως σύνορα ουρανός
 κι ο στρατηλάτης άνεμος
που 'φερνε τα μηνύματα
 μιας άνοιξης αιώνιας

Τι όμορφο που ήτανε
το παραμύθι της άνοιξης!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις σε 60-80 λέξεις τους βασικούς λόγους που οδηγούν σε σύγκρουση τους εφήβους με τους γονείς τους, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη με τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 συνδέονται νοηματικά μεταξύ τους με τη σχέση αιτίου – αποτελέσματος. Να περιγράψεις με συντομία ποια είναι η αιτία που διατυπώνεται στην πρώτη παράγραφο και ποιο το αποτέλεσμα στη δεύτερη.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 («Οι μεγάλες συγκρούσεις ... τα αξεσουάρ που φοράνε...») παρατηρούμε εναλλαγή του πλάγιου και του ευθέως λόγου. Τι επιτυγχάνεται, κατά τη γνώμη σου, με αυτή την επιλογή; (μονάδες 5) Γράψε ξανά την παράγραφο, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε ο λόγος να είναι πλάγιος σε όλη την έκτασή της. (μονάδες 10)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Ποιες προϋποθέσεις είναι αναγκαίες στη στάση τόσο των γονέων όσο και των εφήβων για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ τους; Να απαντήσετε σε μια εισήγησή σας εκπροσωπώντας το 15μελές συμβούλιο του σχολείου σας ενώπιον του Συλλόγου γονέων και κηδεμόνων.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Α. Να σχολιάσετε τη χρήση του άπληθυντικού προσώπου τόσο ως προς το νόημα όσο και ως προς το ύφος του κειμένου. (μονάδες 10)

Β. Να εντοπίσετε ποιο σχήμα λόγου αξιοποιείται στον στίχο 5 «σα μιαν εξαίσια μουσική συναυλία» και να αναφέρετε τη λειτουργία του τόσο ως προς το νόημα όσο και ως προς το ύφος του κειμένου. (μονάδες 5)

Γ. Να εντοπίσετε μια εικόνα και να αναφέρετε τη λειτουργία της τόσο ως προς το νόημα όσο και ως προς το ύφος του κειμένου. (μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και ποιος λόγος τα προκαλεί, όπως προκύπτει από την ανάγνωσή του; (μονάδες 10) Ταυτίζεσαι ή διαφοροποιείσαι ως έφηβος/η με το σκηνικό που στήνεται στο ποίημα; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100 – 150 λέξεις.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 21

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σχεδιάγραμμα συνοπτικής απόδοσης:

Βασικοί λόγοι για τη σύγκρουση εφήβων και γονέων:

- η προβληματική και ελλιπής μεταξύ τους επικοινωνία.
- η παραμέληση και η αίσθηση μοναξιάς των εφήβων που τους οδηγεί σε θέση αντεπίθεσης.
- η έλλειψη ορίων από τους γονείς και η παραίτηση από κάθε προσπάθεια.
- ο τρόπος διαχείρισης του χρόνου από τους εφήβους.
- η απουσία ειλικρίνειας για θέματα που αφορούν την εμφάνιση των εφήβων.

Ενδεικτική απάντηση:

Στο κείμενο 1 εκτίθενται οι βασικές αιτίες που προκαλούν συγκρούσεις μεταξύ γονέων και παιδιών. Αυτές είναι προβληματική και ελλιπής μεταξύ τους επικοινωνία, η παραμέληση και η αίσθηση μοναξιάς των εφήβων που τους οδηγεί σε θέση αντεπίθεσης, η έλλειψη ορίων από τους γονείς και η παραίτηση από κάθε προσπάθεια. Προβληματίζει και ο τρόπος διαχείρισης του χρόνου από τους εφήβους αλλά και η απουσία ειλικρίνειας για θέματα που αφορούν την εμφάνιση των εφήβων.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι παράγραφοι 1 και 2 του Κειμένου 1 συνδέονται με σχέση αιτίου – αποτελέσματος ως προς τη σύγκρουση μεταξύ εφήβων και γονέων. Στην πρώτη παράγραφο διατυπώνεται ως αίτιο η έλλειψη επικοινωνίας των εφήβων με τους γονείς τους που έχει ως αποτέλεσμα το αίσθημα παραμέλησης και εγκατάλειψής τους. Στη δεύτερη παράγραφο η χρήση της αντωνυμίας «αυτό» παραπέμπει στο αποτέλεσμα της ελλιπούς επικοινωνίας που διατυπώθηκε στην πρώτη παράγραφο, επαναλαμβάνεται στη δεύτερη ως θεματική πρόταση και στη συνέχεια ενισχύεται. Και στις δύο παραγράφους το επίρρημα «έτσι» (επαναλαμβάνεται τρεις φορές) λειτουργεί ως δείκτης συνοχής, για να δηλωθεί το αποτέλεσμα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η εναλλαγή ευθέος και πλάγιου λόγου προσδίδει ζωντάνια, παραστατικότητα, καθώς προσιδιάζει στον προφορικό λόγο και δίνει διαλογικό χαρακτήρα στο κείμενο. Δημιουργεί μια σχέση επικοινωνίας και οικειότητας με τον αναγνώστη, τον βοηθά να προσεγγίσει τις ιδέες βιωματικά και ελκύει το ενδιαφέρον και την προσοχή του. Ο ευθύς λόγος είναι άμεσος, σε αντίθεση με τον πλάγιο που είναι έμμεσος, τυπικός, σοβαρός. Με την εναλλαγή το ύφος λόγου γίνεται πιο απλό, προκειμένου ο πομπός να γίνει πιο σαφής και κατανοητός. Άλλωστε, το κείμενο είναι απόσπασμα από συνέντευξη, όπως αναφέρεται στο εισαγωγικό σημείωμα.

Μετατροπή ευθέος λόγου σε πλάγιο: Οι μεγάλες συγκρούσεις μεταξύ γονιών και παιδιών πολύ συχνά αφορούν τη διαχείριση του χρόνου. Οι έφηβοι έχουν μια πολύ ιδιαίτερη σχέση με τον χρόνο. Λένε ότι πρέπει να φύγουν γρήγορα και περνούν ώρες μπροστά απ' τον καθρέπτη. Έχουν επίσης μια ορισμένη σχέση με την αυτοεικόνα τους. Οι έφηβοι χρειάζονται «άδεια», για να κατοικήσουν το νέο τους σώμα. Θέλουν να οικειοποιηθούν το σώμα τους, που άλλαξε. Έτσι, οι έφηβοι κάνουν πόντινγκ ή τατουάζ ή σύμβολα ταυτότητας. Πολλές φορές οι γονείς αντιδρούν. Ρωτούν πώς το έκανε (ο έφηβος) αυτό. Πολλά παιδιά εκμυστηρεύονται στον ψυχολόγο ότι έκαναν τατουάζ... αλλά δεν θέλουν να το δει ο πατέρας τους. Τελικά, λαμβάνει χώρα ένα παιχνίδι εξαπάτησης, για να

μην αποκαλυφθεί η πράξη. Γενικά, όλα έχουν να κάνουν με το σώμα. Τα ρούχα που φοράνε... τα αξεσουάρ που φοράνε...

ΘΕΜΑ 2

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ:

Αξιότιμα μέλη του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων,

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Σας ευχαριστούμε που μας δίνετε την ευκαιρία να εκφράσουμε τη φωνή των μαθητών του σχολείου μας σχετικά με ένα ζήτημα που θεωρούμε κρίσιμο για την προσωπική και συλλογική μας ανάπτυξη, αυτό της γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ γονέων και εφήβων.

Η εφηβεία είναι μια μεταβατική περίοδος, γεμάτη προκλήσεις και αλλαγές, τόσο για εμάς όσο και για εσάς, τους γονείς μας. Για να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα, απαιτείται μια συνειδητή προσπάθεια και από τις δύο πλευρές, με στόχο την ενίσχυση της κατανόησης, της εμπιστοσύνης και της επικοινωνίας.

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ

1η§ Προϋποθέσεις για τους γονείς:

- 1. Ακρόαση χωρίς κριτική**
Οι έφηβοι χρειάζονται έναν χώρο όπου να μπορούν να εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους χωρίς να φοβούνται την κριτική ή την απόρριψη. Η ενεργητική ακρόαση, με κατανόηση και σεβασμό, είναι ζωτικής σημασίας.
- 2. Αποδοχή της ατομικότητας**
Είναι σημαντικό να κατανοήσετε ότι η προσωπικότητά μας διαμορφώνεται και μπορεί να αποκλίνει από τα πρότυπα που είχατε στο μυαλό σας. Η αποδοχή αυτής της ατομικότητας ενισχύει την αυτοπεποίθησή μας.
- 3. Καθοδήγηση και όχι επιβολή**
Η υποστήριξη στις επιλογές μας, ακόμα κι αν δεν τις συμμερίζετε πλήρως, είναι ουσιαστική. Χρειαζόμαστε καθοδήγηση, αλλά όχι επιβολή ή περιορισμό.
- 4. Διαθεσιμότητα**
Παρόλο που οι απαιτήσεις της καθημερινότητας είναι πολλές, είναι σημαντικό να νιώθουμε ότι είστε "παρόντες" όταν σας χρειαζόμαστε.

2η§ Προϋποθέσεις για τους εφήβους:

- 1. Σεβασμός στους γονείς**
Αναγνωρίζουμε τις θυσίες που κάνετε για εμάς και οφείλουμε να σας σεβόμαστε. Ο διάλογος πρέπει να στηρίζεται σε ευγένεια και καλή πρόθεση.
- 2. Ανοιχτή επικοινωνία**
Είναι δική μας ευθύνη να σας ενημερώνουμε για τις σκέψεις και τις ανησυχίες μας, ώστε να αποφεύγονται παρεξηγήσεις.
- 3. Υπευθυνότητα**
Η ανάληψη ευθυνών στις αποφάσεις και στις πράξεις μας δείχνει ότι ωριμάζουμε και μπορούμε να έχουμε έναν ισότιμο διάλογο μαζί σας.
- 4. Κατανόηση των ορίων**
Η κατανόηση ότι τα όρια που θέτετε δεν είναι περιορισμοί, αλλά ασπίδα προστασίας, βοηθά στην αποφυγή συγκρούσεων.

3η§ Προτάσεις για κοινές δράσεις:

- 1. Οικογενειακός χρόνος**
Προτείνουμε να αφιερώνεται χρόνος για κοινές δραστηριότητες, όπως εκδρομές, παιχνίδια ή ακόμη και συζητήσεις.

2. Διαμεσολαβητές επικοινωνίας

Σε περιπτώσεις έντονων συγκρούσεων, η βοήθεια ενός ειδικού, όπως ένας σχολικός σύμβουλος, μπορεί να είναι ωφέλιμη.

3. Κοινές εκδηλώσεις στο σχολείο

Μέσα από πολιτιστικές, αθλητικές ή εκπαιδευτικές εκδηλώσεις που οργανώνουν γονείς και μαθητές, ενισχύεται η αίσθηση της συνεργασίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

Κλείνοντας, πιστεύουμε πως η προσπάθεια να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ μας θα έχει θετικά αποτελέσματα όχι μόνο στις σχέσεις μας, αλλά και στη γενικότερη ψυχική μας υγεία.

ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ:

Σας ευχαριστούμε για τν χρόνο σας.

ΘΕΜΑ 3

Α. Με το α' πληθυντικό πρόσωπο το ποιητικό υποκείμενο αναφέρεται σε ένα συλλογικό βίωμα καθιστώντας το ύφος του ποιήματος πιο άμεσο και ζωντανό.

Β. Το σχήμα λόγου που αξιοποιείται στον στίχο 5 «σα μιαν εξαίσια μουσική συναυλία» είναι η παρομοίωση που αισθητοποιεί τον ευχάριστο ήχο της καμπάνας που προκαλούσε θετικά συναισθήματα.

Γ. Εικόνα παρατηρείται στους στίχους «παρά μονάχα τα ηλιοκαμένα μας σώματα /με τα πλατιά στέρνα, τα γερά μπράτσα» μέσω της οποίας αναδεικνύεται η ομορφιά, η δύναμη και η σφριγηλότητα του νεναϊκού σώματος που χαρίζει στονεαρό άτομο ζωντάνια και ενεργητικότητα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο βιώνει συναισθήματα ψυχικής ευφορίας που τα δημιουργεί η ανάμνηση της ειδυλλιακής εποχής της άνοιξης. Οι εικόνες («τα κυριακάτικα πρωινά με τις καμπάνες του 'Αη-Σπυρίδωνα , όταν ανεβαίναμε τα μαρμάρινα σκαλοπάτια, όταν κατεβαίναμε τους κήπους με τις τριανταφυλλιές») προβάλλουν την ξενοιασιά και την ανεμελιά της εφηβικής νιότης σε μέρη όπου ο χρόνος δεν μετρούσε («δεν υπήρχε χτες – ούτε σήμερα – ούτε αύριο»). Μοναδικό ενδιαφέρον , έτσι όπως εκφράζεται και από την εικόνα του σφριγηλού νεανικού κορμιού- δείκτης νιότης, ζωντάνιας, ενεργητικότητας- ήταν τα όνειρα που κάθε νέος έκανε χωρίς περιορισμούς και δεύτερες σκέψεις. Η εφηβική νεότητα αγνοούσε το μέλλον και τη φθορά, ήταν ανυποψίαστη και παρορμητική, όπως αισθητοποιείται και με τη μεταφορά «δεν υποψιαζόνταν τα δόντια της φθοράς». Βίωμε με χαρά και ενθουσιασμό τα συναισθήματα που προκαλούσε η άνοιξη, γι' αυτό και το ποιητικό υποκείμενο αναπολεί στιγμές της εφηβικής ηλικίας (η αναπόληση τονίζεται με τα ρήματα σε ιστορικό χρόνο).

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να ταυτιστεί με το σκηνικό του ποιήματος, καθώς ενδέχεται να βιώνει την ανεμελιά και τον ενθουσιασμό της εφηβείας. Ωστόσο, μπορεί να διαφοροποιηθεί και να εκφράσει προσωπικές σκέψεις ή αγωνίες που τον/την ταλαιπωρούν, τον/την προβληματίζουν και τον/την απομακρύνουν από τον ενθουσιώδη χαρακτήρα του ποιήματος.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arkiki-selida>)»

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 22 14415 (ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ηλικιωμένοι: Το πρόγραμμα που τους βοηθά να κάνουν φιλίες

Το κείμενο της Μαίρης Μπιμπί είναι απόσπασμα δημοσιευμένου άρθρου στον ιστότοπο ygeiatiou.gr στις 27.8.2020 (πρόσβαση στις 5.4.2021) με θέμα την φιλία στην Τρίτη Ηλικία. (διασκευή)

Την περίοδο που διανύουμε η ανάγκη για ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία στην Τρίτη Ηλικία είναι περισσότερο επιτακτική από ποτέ. Το πρόγραμμα «Φιλία σε κάθε Ηλικία» του Ινστιτούτου Prolepsis φιλοδοξεί να καλύψει αυτή την ανάγκη. Άλλωστε, η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά ατόμων άνω των 65 ετών, ενώ το 24% περίπου των ηλικιωμένων (552.000 περίπου άτομα) ζουν μόνοι τους. Εκτός από την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, η κοινωνική απομόνωση και η μοναξιά έχουν δυσμενείς επιπτώσεις για την υγεία τους.

«Το Ινστιτούτο Prolepsis, από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του μέχρι σήμερα, έχει ιδιαίτερη ευαισθησία ως προς την Τρίτη Ηλικία κι έχει υλοποιήσει πληθώρα προγραμμάτων που προάγουν την υγεία των ηλικιωμένων. Η εμπειρία από αυτές τις δράσεις, οι προσωπικές μας παραστάσεις και η εικόνα μιας κοινωνίας που απομονώνεται και γερνάει παράλληλα δεν θα μπορούσε να μη μας παρακινήσει ως άτομα, αλλά και ως φορέα δημόσιας υγείας. Η έντονη και συχνά σκληρή μοναξιά που βιώνουν χιλιάδες ηλικιωμένοι συνάνθρωποι μας αποτελεί μία συνθήκη που πρέπει και έχουμε τη δυνατότητα να αλλάξουμε», εξηγεί η κυρία Λινού, Καθηγήτρια της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) και Πρόεδρος του Ινστιτούτου Prolepsis. «Πιστεύουμε ότι η φυσιολογική διαδικασία της γήρανσης πρέπει να αποτελεί μια θετική εμπειρία για το άτομο και να συνοδεύεται από τη δυνατότητα ενεργούς συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και πνευματική ζωή της κοινωνίας. Η κοινωνικοποίηση, η ανθρώπινη επαφή και η «Φιλία σε κάθε Ηλικία» μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της υγείας των ηλικιωμένων. Άλλωστε, η διασύνδεση μεταξύ των ανθρώπων και η επικοινωνία είναι απαραίτητα στη ζωή μας», λέει η καθηγήτρια Ιατρικής του ΕΚΠΑ.

Το πρόγραμμα «Φιλία σε κάθε Ηλικία» λειτουργεί υποστηρικτικά για την ιδιαίτερα ευάλωτη κοινωνική ομάδα των ηλικιωμένων, με στόχο να καταπολεμήσει τη μοναξιά και την κοινωνική απομόνωση μέσα από την ανθρώπινη επαφή και τη δημιουργία δεσμών φιλίας. «Με αυτόν τον τρόπο ενισχύουμε τον κοινωνικό ρόλο και την αυτοπεποίθηση των ηλικιωμένων. Παράλληλα, το πρόγραμμα στοχεύει στην ανάδειξη των αναγκών και των προβλημάτων της Τρίτης Ηλικίας. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να αναφέρουμε τη συμβολή του προγράμματος στην ενίσχυση του εθελοντισμού. Το «Φιλία σε κάθε Ηλικία» στηρίζεται και προάγει τον εθελοντισμό και τα διαφορετικά είδη του (π.χ. μαθητικός εθελοντισμός, εταιρικός εθελοντισμός). Ο εθελοντισμός «για την και στην Τρίτη Ηλικία» μπορεί να μειώσει την κοινωνική απομόνωση, να ενισχύσει τον κοινωνικό ρόλο των ηλικιωμένων, και παράλληλα να συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή», σημειώνει η Πρόεδρος του Ινστιτούτου.

Κείμενο 2

Αχ, η καρδιά μου...

Το παρακάτω ποίημα έχει γράψει η Μαρία Πολυδούρη και ανήκει στην ποιητική της συλλογή: Οι τρίλλιες που σβήνουν (1928)

Αχ, η καρδιά μου...

Αχ, η καρδιά μου νοσταλγεί,
τώρα που φεύγει η μέρα,
το ροδινό ξημέρωμα,
τον ήλιο, τον αιθέρα.

Τα παιδικά χαμόγελα,
Το κύμα που απαντούσε
στο φλοίσβημα της πρόσχαρης
φωνούλας μας που αγούσε.

Τη βάρκα που λικνίζονταν
στη μέθη μας του ονείρου,
το αβρό τραγούδι που έσμιγε
τη σιγαλιά του απείρου.

Τη χαραυγή που ρόδιζε
τα σεντεφένια πλάτια,
την πεθυμιά την άχραντη
στ' αγγελικά μας μάτια.

Αχ, η καρδιά μου νοσταλγεί,
τώρα που η μέρα σβήνει,
της ομορφιάς το πέρασμα,
τη νιότη που με αφήνει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να περιγράψεις το πρόγραμμα για το οποίο γίνεται λόγος στο Κείμενο 1, την αναγκαιότητα και τους στόχους του.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 δύο γλωσσικές επιλογές που χρησιμεύουν στη συνοχή του λόγου ανάμεσα στις περιόδους λόγου και στα νοήματά τους.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 πέντε επίθετα με τα οποία επιτυγχάνεται η πρόθεση ευαισθητοποίησης του δέκτη για τη σημασία του Προγράμματος και για τα προβλήματα των ηλικιωμένων. (μονάδες 5) Να εξηγήσεις με συντομία πώς κάθε επίθετο πετυχαίνει τον παραπάνω στόχο. (μονάδες 10)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Στο blog του ειδικού ψυχικής υγείας Ευστράτιου Παπάνη διαβάζουμε: «Σύμφωνα με τη θεωρία της απόσυρσης οι ηλικιωμένοι αποστερούνται μεγάλου μέρους των κοινωνικών τους ρόλων, αλλά και η ίδια η κοινωνία τους περιθωριοποιεί (κυρίως για λόγους που σχετίζονται με την παραγωγή και την οικονομία). Κοινωνικά αίτια αναγκάζουν τους ηλικιωμένους να αποδεχτούν ρόλους εξάρτησης (από την οικογένεια, την κρατική μέριμνα, το σύστημα πρόνοιας και περίθαλψης), που πολλές φορές είναι γενεσιουργοί παράγοντες κατάθλιψης.» (http://epapanis.blogspot.com/2007/09/blog-post_7466.html) Σε ένα άρθρο για το σχολικό blog να παρουσιάσετε τους τρόπους με τους οποίους η οικογένεια και η πολιτεία μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα της Τρίτης ηλικίας να μην αποσύρονται, αλλά να παραμένουν στην ενεργό δράση.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να σχολιάσετε τον τίτλο του ποιήματος.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο είναι το κυρίαρχο συναίσθημα που νιώθει το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2 και πού αποδίδεται; (μονάδες 10) Πιστεύεις ότι είναι δικαιολογημένο; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 22

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο κείμενο γίνεται λόγος για τη «Φιλία σε κάθε ηλικία», ένα πρόγραμμα που δημιουργήθηκε για να καλύψει την ανάγκη για ανθρώπινη επαφή στην Τρίτη ηλικία λόγω των σύγχρονων συνθηκών ζωής στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα στοχεύει στην καταπολέμηση της μοναξιάς και της κοινωνικής απομόνωσης των ηλικιωμένων, τη δημιουργία φιλικών δεσμών και την ανάδειξη των αναγκών και των προβλημάτων της Τρίτης ηλικίας.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτικά, οι μαθητές/τριες μπορούν να αναφερθούν σε δύο από τις ακόλουθες γλωσσικές επιλογές: αυτή την ανάγκη: Με την επανάληψη της λέξης «ανάγκη» και τη δεικτική αντωνυμία «αυτή» επιχειρείται η συνοχή ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερη περίοδο λόγου της παραγράφου 1.

Άλλωστε: Η διαρθρωτική λέξη δηλώνει αντίθεση, παράθεση εναλλακτικής πρότασης (συνδέει τη δεύτερη περίοδο λόγου της παραγράφου με την τρίτη.)

Εκτός από: Η διαρθρωτική φράση δηλώνει προσθήκη, συμπλήρωση των επιπτώσεων που δημιουργεί η μοναξιά των ηλικιωμένων, για την οποία γίνεται λόγος στην προηγούμενη περίοδο λόγου της παραγράφου με την αναφορά σε στοιχεία έρευνας.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

έντονη: διεγείρει το συναίσθημα του δέκτη, προκειμένου να αναδειχθεί το μέγεθος της μοναξιάς που βιώνουν οι ηλικιωμένοι.

σκληρή: η χρήση της συνυποδήλωσης προσδίδει έντονη συγκινησιακή απόχρωση και στοχεύει στην ευαισθητοποίηση του δέκτη για το πόσο ανυπόφορη είναι η μοναξιά για τους ηλικιωμένους.

θετική: η χρήση της συνυποδήλωσης επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει τον δέκτη, ώστε να αντιληφθεί την αξία μιας τέτοιας εμπειρίας.

ενεργούς: επιδίωξη του πομπού είναι να δημιουργήσει ευνοϊκό κλίμα, προκειμένου να κινητοποιήσει το άτομο για συμμετοχή σε δράσεις που θα ενισχύσουν την κοινωνική του ταυτότητα.

ανθρώπινη: τονίζεται η αξία της επαφής με τα άτομα της τρίτης ηλικίας, καθώς προβάλλεται το αίσθημα της ανθρωπιάς.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Τρίτη ηλικία εν δράσει...
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Σύμφωνα με τη θεωρία της απόσυρσης, όπως παρουσιάζεται από τον ειδικό ψυχικής υγείας Ευστράτιο Παπάνη, οι ηλικιωμένοι συχνά αποστερούνται των κοινωνικών τους ρόλων και περιθωριοποιούνται από την κοινωνία, κυρίως λόγω οικονομικών και παραγωγικών παραγόντων. Αυτό τους οδηγεί σε ρόλους εξάρτησης από την οικογένεια και το κράτος, δημιουργώντας συχνά συνθήκες που ευνοούν την εμφάνιση κατάθλιψης. Ωστόσο, υπάρχουν τρόποι με τους οποίους η οικογένεια και η πολιτεία μπορούν να δράσουν προληπτικά, ώστε να ενισχύσουν την ενεργή συμμετοχή των ηλικιωμένων στην κοινωνία και να αποτρέψουν την κοινωνική απομόνωση.

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	<p>Ενίσχυση κοινωνικών δεσμών: Η οικογένεια μπορεί να στηρίζει τους ηλικιωμένους δημιουργώντας ένα υποστηρικτικό περιβάλλον. Συχνές επισκέψεις, συζητήσεις και συμμετοχή σε οικογενειακές δραστηριότητες κρατούν τα άτομα συνδεδεμένα με τον κοινωνικό τους κύκλο.</p> <p>Υποστήριξη αυτονομίας: Ενθαρρύνοντας τους ηλικιωμένους να παραμένουν αυτόνομοι, οι οικογένειες μπορούν να βοηθήσουν στη διατήρηση της ανεξαρτησίας τους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει υποστήριξη στην τεχνολογία, όπως χρήση του διαδικτύου και συμμετοχή σε online κοινότητες.</p> <p>Διατήρηση φυσικής δραστηριότητας: Οι οικογένειες μπορούν να ενθαρρύνουν τους ηλικιωμένους να συμμετέχουν σε φυσικές δραστηριότητες, όπως περίπατοι ή ασκήσεις. Η φυσική άσκηση συμβάλλει στην ψυχική και σωματική υγεία.</p>
	ΠΟΛΙΤΕΙΑ	<p>Εκπαιδευτικά προγράμματα και δια βίου μάθηση: Η πολιτεία μπορεί να προσφέρει προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που απευθύνονται σε ηλικιωμένους, δίνοντάς τους την ευκαιρία να μάθουν νέες δεξιότητες και να παραμένουν ενεργοί στην κοινωνία.</p> <p>Προγράμματα εθελοντισμού: Δημιουργία προγραμμάτων που επιτρέπουν στους ηλικιωμένους να συνεισφέρουν στην κοινωνία μέσω εθελοντισμού, ώστε να αισθάνονται ότι είναι χρήσιμοι και απαραίτητοι.</p> <p>Υποστήριξη στην απασχόληση: Η πολιτεία μπορεί να προωθήσει πολιτικές που ενθαρρύνουν τους ηλικιωμένους να παραμείνουν στην εργασία, είτε με μερική απασχόληση είτε με τη μορφή συμβουλευτικών υπηρεσιών.</p>
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	<p>Από όλα τα παραπάνω προκύπτει ότι με τη σωστή στήριξη από την οικογένεια και την πολιτεία, τα άτομα της τρίτης ηλικίας μπορούν να συνεχίσουν να συμβάλλουν ενεργά στην κοινωνία. Η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και η προώθηση της κοινωνικής τους ένταξης αποτελούν βασικά στοιχεία για μια υγιή και δημιουργική γήρανση.</p>	

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ως τίτλος του ποιήματος χρησιμοποιείται ο πρώτος στίχος «Αχ, η καρδιά μου...», ο οποίος επαναλαμβάνεται με μια μικρή διαφοροποίηση στον 2^ο στίχο της πρώτης στροφής και στον 1^ο στίχο της πέμπτης και τελευταίας στροφής προκειμένου να δοθεί έμφαση. Αποτελείται από το επιφώνημα «Αχ» που αναδεικνύει τη συναισθηματική φόρτιση του ποιητικού υποκειμένου, η οποία εντείνεται και από τα αποσιωπητικά. Η λέξη «καρδιά» χρησιμοποιείται για να δηλωθεί ο κατεξοχήν χώρος που εδράζονται τα συναισθήματα του ανθρώπου, ενώ η αντωνυμία «φανερώνει» ότι τα συναισθήματα που εκφράζονται ανήκουν στο ποιητικό υποκείμενο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το κυρίαρχο συναίσθημα είναι η νοσταλγία που νιώθει το ποιητικό υποκείμενο για τη νιότη που φεύγει. Το επιφώνημα «αχ» και η επανάληψη του στίχου «αχ καρδιά μου» αποτυπώνει τη θλίψη και τη στενοχώρια που βιώνει, καθώς αναπολεί περασμένες στιγμές. Η ρομαντική ψυχή του είναι πλημμυρισμένη από εικόνες που στη θύμησή τους μελαγχολεί, αφού ένιωθε παρηγοριά και ασφάλεια σε μια ζωή που φάνταζε να έχει νόημα, γεμάτη από «τον ήλιο», «τα παιδικά χαμόγελα», «τα αγγελικά μάτια».

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να θεωρήσει ότι είναι ανθρώπινο να προκαλεί μελαγχολία και νοσταλγία η θύμηση της νεότητας που περνά και η αναπόληση όλων αυτών των στιγμών που συνδέονται με την ξενιοσιά και τη χαρά της.

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να εκφράσει τη διαφωνία του/της με τον έντονο συναισθηματισμό του ποιήματος και να υποστηρίξει πως υπάρχουν και άλλες ηλικιακές φάσεις στη ζωή των ανθρώπων που δημιουργούν ανάλογα συναισθήματα.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)»

ΚΡΙΤΗΡΙΟ 23 14685 (ΕΦΗΒΕΙΑ & ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Εφηβεία και κατάθλιψη]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από σύντομο επιστημονικό μελέτημα της Ελευθερίας Λαμπροπούλου, Ψυχολόγου, που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας www.greek-language.gr.

Η εφηβεία είναι η περίοδος της ζωής του ανθρώπου στην οποία συντελούνται οι σωματικές αλλαγές της ήβης, διαμορφώνεται η ταυτότητα του φύλου και του εαυτού κι οριστικοποιείται το πέρασμα στην ενήλικη ζωή. Όπως όλοι γνωρίζουμε, η θλίψη, η απαισιοδοξία, η υπερευαίσθησία στην κριτική, η ντροπή και η ενοχή χαρακτηρίζουν την περίοδο αυτή, κάνοντάς μας να αναρωτηθούμε εάν και πότε η κατάθλιψη αποτελεί μία φυσιολογική εκδήλωση της εφηβείας ή εάν εντάσσεται στα πλαίσια του παθολογικού και αποτελεί ψυχιατρική διαταραχή.

Ερευνες αποδεικνύουν ότι η εφηβεία είναι μια περίοδος ανάπτυξης όπως όλες οι άλλες και ότι η μετάβαση στην ενήλικη ζωή μπορεί να ολοκληρωθεί σχετικά ομαλά, άρα η εμφάνιση συμπτωμάτων κατάθλιψης παραπέμπει σε διαταραχή της ψυχικής υγείας.

Τα σημερινά ψυχιατρικά διαγνωστικά συστήματα περιγράφουν την εικόνα της εφηβικής κατάθλιψης, όπως αυτήν των ενηλίκων, τονίζοντας όμως κάποιες ουσιαστικές διαφορές. Η πιο βασική διαφορά είναι ότι ο έφηβος μπορεί να παρουσιάσει ευερέθιστη διάθεση, αντί του συνήθους καταθλιπτικού συναισθήματος. Κυριαρχεί ο αρνητισμός, η απαισιοδοξία και οι συγκρούσεις με συνέπεια να διαταράσσονται οι διαπροσωπικές του σχέσεις στην οικογένεια και στο σχολείο. Ο έφηβος αποφεύγει δραστηριότητες, που άλλοτε τον ευχαριστούσαν ή που απαιτούν αυξημένα επίπεδα ενεργητικότητας εκ μέρους του, προβάλλοντας ως αιτία τη σωματική κόπωση, αλλά επιδεικνύοντας και μία έλλειψη ενδιαφέροντος, μία πλήξη. Συχνά, τα παιδιά και οι έφηβοι αδυνατούν να εκφράσουν λεκτικά τα συναισθήματά τους κι αντί αυτού παραπονούνται για σωματικές ενοχλήσεις, όπως πονοκέφαλο, κοιλόπονο κλπ. Λόγω πτώσης της αυτοεκτίμησης, εμφάνισης φόβων, αλλά και δυσκολιών στη συγκέντρωση της προσοχής, η επίδοσή τους στο σχολείο μειώνεται απότομα. Ο παράλογος φόβος του εφήβου να πάει σχολείο – κυρίως όταν έως πρότινος είχε καλές επιδόσεις – η λεγόμενη σχολική φοβία ή σχολική άρνηση, είναι μία άλλη έκφραση της κατάθλιψης. Το ίδιο συμβαίνει και με τις διαταραχές της διαγωγής, που αφορούν επί μακρόν συστηματική καταπάτηση των δικαιωμάτων των άλλων ή παραβίαση των κοινωνικών κανόνων (επιθετικότητα, σκασιαρχία, κλοπές, ψέματα, καταστροφές, χρήση ουσιών).

Η εφηβική κατάθλιψη σε άλλες χώρες συναντάται στο 5-10% του πληθυσμού. Στην Ελλάδα δεν έχουν γίνει πολλές σχετικές έρευνες, αλλά υπολογίζεται ότι 1 στους 5 παιδιά και εφήβους που παραπέμπονται στα παιδοψυχιατρικά τμήματα μπορεί να παρουσιάζει καταθλιπτικά συμπτώματα. Οι ραγδαίες κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων δεκαετιών, όπως ο υπερπληθυσμός των πόλεων, η διάλυση της οικογένειας, η προοπτική της ανεργίας έχουν συμβάλει στην αύξηση της συχνότητας εμφάνισης της κατάθλιψης και στη μείωση του μέσου όρου ηλικίας πρώτης εμφάνισής της. Εμφανίζεται πολύ συχνότερα στα κορίτσια από ό,τι στα αγόρια, κάτι που, εν μέρει, ερμηνεύεται από τη θεωρία των στερεοτύπων του φύλου. Οι γονείς, συχνά, θεωρούν ότι πρόκειται για τα συνήθη χαρακτηριστικά της εφηβικής περιόδου και δε δίνουν τη δέουσα σημασία. Άλλωστε, φαίνεται ότι παρατηρούν και ανησυχούν περισσότερο για εξωτερικευμένες διαταραχές της συμπεριφοράς, παρά για την πραγματική συναισθηματική κατάσταση του παιδιού τους. [...]

Κείμενο 2

Ωροσκόπιο

Το ποίημα ανήκει στον Άλκη Αλκαίο, σύγχρονο ποιητή, του οποίου έχουν κιόλας πολλά ποιήματα μελοποιηθεί.

Μέρες βροχής κι ένας αέρας δυνατός
σε παρασέρνει σε αδέσποτο σεργιάνι³⁴.
Σκηνές φιλμάρες με μια κάμερα νυχτός
ξέμπαρκα μάτια και φευγάτα στο λιμάνι.

Στην πολιτεία οι τοίχοι μάρτυρες βουβοί
φορούν συνθήματα παλιά ξεθωριασμένα.
Ξέρω θα φύγεις πριν χαράξει η αυγή
κι εγώ θα μείνω δίχως άλλοθι κανένα.

Μην πεις ποτέ ποτέ πως όλα ήτανε μια πλάνη
περιπλανήθηκα μαζί σου και μου φτάνει.
Βάλε σημάδια μες στη νύχτα μη χαθείς
είναι πιο εύκολο να κλαις παρά να ζεις.

Έλεγες αύριο θα 'ναι ο κόσμος φωτεινός,
έλεγα είναι με το μέρος μας ο χρόνος.
Δεν ειν' ο χρόνος με το μέρος κανενός,
τις συμπληγάδες του περνά καθένας μόνος.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60 περίπου λέξεις τα συμπτώματα της εφηβικής κατάθλιψης, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 3^η παράγραφος του Κειμένου 1, ανάμεσα σε άλλους τρόπους, οργανώνεται με την αντίθεση. Ποια είναι τα δύο μέρη της αντίθεσης (μονάδες 4) και πώς συμβάλλει αυτός ο τρόπος στην ανάδειξη των απόψεων της αρθρογράφου (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 τρεις (3) λέξεις ή / και εκφράσεις του ειδικού λεξιλογίου που χρησιμοποιεί η συντάκτριά του (μονάδες 9). Πώς συμβάλλει αυτή η γλωσσική επιλογή στη διαμόρφωση του ύφους του κειμένου (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2:

Η εφηβεία είναι μια κρίσιμη περίοδος στη ζωή του ανθρώπου, κατά την οποία σημειώνονται σημαντικές σωματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές αλλαγές. Παράλληλα, η εφηβική κατάθλιψη αποτελεί ένα φαινόμενο που εντείνεται λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως η πίεση από το σχολικό περιβάλλον, η έλλειψη κατανόησης από τους γονείς και οι γρήγορες κοινωνικές αλλαγές. Σημαντικό ρόλο παίζει και το bullying, που μπορεί να λειτουργήσει ως παράγοντας πρόκλησης ή επιδείνωσης της ψυχικής υγείας των εφήβων, οδηγώντας σε χαμηλή αυτοεκτίμηση, άγχος και απομόνωση. Με βάση το παραπάνω πλαίσιο, σε ένα άρθρο (350-450 λέξεων) για την τοπική εφημερίδα να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

³⁴ Ο περίπατος, η βόλτα χωρίς συγκεκριμένο προορισμό (τουρκικής προέλευσης λέξη)

- Ποιοι είναι οι λόγοι που η εφηβεία αποτελεί περίοδο αυξημένου κινδύνου για την εμφάνιση ψυχικών δυσκολιών όπως η κατάθλιψη;
- Πώς η σχολική βία (bullying) μπορεί να επηρεάσει ή να επιδεινώσει την ψυχική κατάσταση ενός εφήβου;
- Τι μπορούν να κάνουν η οικογένεια, το σχολείο και η κοινωνία για να στηρίξουν τους εφήβους που βιώνουν κατάθλιψη ή/και εκφοβισμό, προκειμένου να ενισχύσουν την ψυχική τους ανθεκτικότητα και να τους βοηθήσουν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες;

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

A. Να εντοπίσετε τα ρηματικά πρόσωπα που αξιοποιούνται στον παρακάτω στίχο «Ξέρω θα φύγεις πριν χαράξει η αυγή» του ποιήματος και να αναφέρετε την λειτουργία τους τόσο στο ύφος όσο και το νόημα του ποιήματος.

B. Ποιος ρηματικός χρόνος και ποια ρηματική έγκλιση χρησιμοποιούνται στον παρακάτω στίχο «Δεν ειν' ο χρόνος με το μέρος κανενός, / τις συμπληγάδες του περνά καθένας μόνος.»; Ποια η λειτουργία τους τόσο στο ύφος όσο και το νόημα του ποιήματος;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ανταποκρίνεται, κατά τη γνώμη σου, το ποίημα-τραγούδι του Άλκη Αλκαίου στις αναζητήσεις, τους οραματισμούς ή / και τις ιδιαιτερότητες της εφηβικής ηλικίας; Δικαιολόγησε την απάντησή σου με συγκεκριμένες αναφορές στο ποίημα. (100 - 150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 23

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Η εφηβική κατάθλιψη αναγνωρίζεται συνήθως από την ευερεθιστότητα του εφήβου, τον αρνητισμό, την απαισιοδοξία και τις συγκρούσεις με την οικογένεια και το σχολείο. Ο καταθλιπτικός έφηβος είναι αδρανής, νιώθει ανία και παραπονείται ότι υποφέρει συχνά από οργανικά προβλήματα. Δεν έχει αυτοεκτίμηση, φοβάται αδικαιολόγητα, δεν συγκεντρώνεται, αποστρέφεται το σχολείο. Επίσης, συμπεριφέρεται ανάγωγα και υιοθετεί παραβατικές και ενοχλητικές για τους άλλους στάσεις.

2ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Η αντίθεση περιλαμβάνεται καταρχήν στο απόσπασμα / θεματική περίοδο του κειμένου «Τα σημερινά ... συναισθήματος». Οι έννοιες που αντιπαρατίθενται είναι από τη μία πλευρά οι ενήλικες (με κύριο καταθλιπτικό χαρακτηριστικό την άμετρη θλίψη) και από την άλλη οι έφηβοι (με κύριο καταθλιπτικό χαρακτηριστικό την ευερέθιστη διάθεση). [Με μία έννοια βέβαια θα μπορούσε κανείς να διαπιστώσει ότι και στις λεπτομέρειες της παραγράφου υπάρχουν κι άλλες, πιο μερικές, αντιθέσεις ανάμεσα στην κατάθλιψη των ενηλίκων και την εφηβική κατάθλιψη].

Ο τρόπος αυτός της αντίθεσης αποτελεί ουσιαστικά μία εισαγωγή, αλλά και ένα εμφατικό «σχόλιο» στην άποψη της αρθρογράφου, τη σχετική με τα γνωρίσματα της εφηβικής κατάθλιψης. Με την αντίθεση αυτή προβάλλεται αρχικά το κυριότερο, το κορυφαίο γνώρισμα της κατάθλιψης των εφήβων, η ευερεθιστότητα, που δεν χαρακτηρίζει (τουλάχιστον στον ίδιο βαθμό) τους ενήλικες. Οι πληροφορίες που ακολουθούν (στις λεπτομέρειες – σχόλια της παραγράφου) έρχονται να συμπληρώσουν την εικόνα των καταθλιπτικών συμπτωμάτων που καταγράφονται στην περίοδο της εφηβείας.

3ου ποερώτημα (μονάδες 15)

Τρεις λέξεις ή εκφράσεις του ειδικού λεξιλογίου της συντάκτριας είναι:

- «ψυχιατρικά διαγνωστικά συστήματα»
- «διαταραχές της διαγωγής»
- «καταθλιπτικά συμπτώματα»

Οι όροι αυτοί είναι σύμφωνοι με τον επιστημονικό χαρακτήρα του κειμένου, το οποίο περιγράφει το ψυχιατρικό φαινόμενο της εφηβικής κατάθλιψης και επιδιώκει να το ερμηνεύσει πολύπλευρα. Πέραν τούτου, το ύφος το οποίο διαμορφώνεται στο

κείμενο από τη χρήση του λεξιλογίου αυτού είναι τυπικό, επίσημο, αυστηρό. Η συντάκτρια επιθυμεί να αναδείξει κυρίως τη σοβαρότητα του θέματος, το οποίο πραγματεύεται, και να «ζητήσει» από τους αναγνώστες του μελετήματός της να του δώσουν τη δέουσα προσοχή.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Εφηβεία, Κατάθλιψη και Bullying: Μια Ανησυχητική Σχέση

Η εφηβεία είναι μια μεταβατική περίοδος στη ζωή του ανθρώπου, γεμάτη σωματικές, ψυχικές και κοινωνικές αλλαγές. Πρόκειται για μια φάση ανάπτυξης που συνοδεύεται από αναζητήσεις, συναισθηματική ένταση και διαμόρφωση της ταυτότητας. Ωστόσο, η εφηβεία μπορεί να γίνει δύσκολη και

επώδυνη όταν οι έφηβοι έρχονται αντιμέτωποι με την εφηβική κατάθλιψη και το bullying, δύο φαινόμενα που επηρεάζουν την ψυχική τους υγεία και μπορούν να οδηγήσουν σε σοβαρές συνέπειες.

Ένας από τους λόγους που καθιστούν την εφηβεία περίοδο αυξημένου κινδύνου για την εμφάνιση ψυχικών διαταραχών, όπως η κατάθλιψη, είναι η ευαισθησία που χαρακτηρίζει τους εφήβους σε αυτή τη φάση. Οι έφηβοι συχνά βιώνουν έντονη θλίψη, απαισιοδοξία, απομόνωση, ακόμα και ευερέθιστη διάθεση. Οι αλλαγές στο σώμα τους, η ανησυχία για το μέλλον και η ανάγκη για αποδοχή από συνομηλίκους τους προσθέτουν άγχος και συναισθηματική πίεση. Όταν αυτά τα συναισθήματα δεν αντιμετωπίζονται εγκαίρως, μπορεί να εξελιχθούν σε κατάθλιψη, μια διαταραχή που συνοδεύεται από έλλειψη ενδιαφέροντος για δραστηριότητες, χαμηλή αυτοεκτίμηση και σχολική αποτυχία.

Στο πλαίσιο αυτό, το bullying αποτελεί έναν επιβαρυντικό παράγοντα που μπορεί να ενισχύσει τα συμπτώματα της κατάθλιψης ή ακόμα και να προκαλέσει την εμφάνισή της. Ο εκφοβισμός στο σχολείο, είτε λεκτικός, είτε σωματικός, είτε μέσω του διαδικτύου (cyberbullying), δημιουργεί στα θύματά του αίσθημα αβοηθησίας και ανασφάλειας. Τα παιδιά και οι έφηβοι που πέφτουν θύματα bullying συχνά απομονώνονται, φοβούνται να πάνε σχολείο και χάνουν την αυτοπεποίθησή τους. Οι συνεχείς προσβολές και η ταπείνωση που δέχονται εντείνουν την απαισιοδοξία και την αίσθηση ματαιότητας που νιώθουν, οδηγώντας πολλές φορές σε σοβαρές ψυχολογικές συνέπειες.

Είναι σαφές ότι η εφηβική κατάθλιψη και το bullying αποτελούν προβλήματα που απαιτούν άμεση και ουσιαστική παρέμβαση από την οικογένεια, το σχολείο και την κοινωνία. Η οικογένεια παίζει καθοριστικό ρόλο στη στήριξη του εφήβου, προσφέροντάς του αγάπη, κατανόηση και χώρο για να εκφράσει τα συναισθήματά του χωρίς φόβο. Το σχολείο, από την άλλη, χρειάζεται να καλλιεργεί κλίμα σεβασμού και αποδοχής, να εκπαιδεύει τους μαθητές για τα φαινόμενα του εκφοβισμού και να ενισχύει την αυτοεκτίμηση όλων των παιδιών. Παράλληλα, η κοινωνία οφείλει να επενδύει σε ψυχολογική υποστήριξη και δομές που να προσφέρουν βοήθεια σε εφήβους με ψυχολογικές δυσκολίες.

Συμπερασματικά, η εφηβεία είναι μια ευαίσθητη περίοδος κατά την οποία οι έφηβοι χρειάζονται καθοδήγηση, υποστήριξη και κατανόηση. Η κατάθλιψη και το bullying δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως «φυσιολογικά» στοιχεία της εφηβείας, αλλά ως σοβαρά προβλήματα που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση. Με τη σωστή στήριξη, οι έφηβοι μπορούν να αποκτήσουν ψυχική ανθεκτικότητα, να ξεπεράσουν τις δυσκολίες και να προχωρήσουν στη ζωή τους με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Α. «Ξέρω θα φύγεις πριν χαράξει η αυγή»: Στον στίχο αξιοποιείται το α' ενικό «ξέρω» και το β' ενικό «θα φύγεις» ρηματικό πρόσωπο. Ως προς το ύφος χαρίζουν ζωντάνια και αμεσότητα. Ως προς το νόημα αναδεικνύουν καλύτερα τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου και συγκεκριμένα την θλίψη του για τη φυγή του προσώπου που το ενδιαφέρει. Μάλιστα αυτά τα συναισθήματα, το ποιητικό υποκείμενο απευθυνόμενο στο πρόσωπο αυτό, τα εξομολογείται.

Β. Ο στίχος «Δεν ειν' ο χρόνος με το μέρος κανενός, / τις συμπληγάδες του περνά καθένας μόνος.» έχει αποφθευγματική μορφή, καθώς αξιοποιείται η Οριστική, η έγκλιση που φανερώνει την βεβαιότητα, την αλήθεια μιας θέσης και ο Ενεστώτας, ο χρόνος της διαχρονικότητας. Έτσι, το μήνυμα των στίχων αποκτά διαχρονική ισχύ.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποίημα – τραγούδι του Άλκη Αλκαίου συνδυάζεται εύκολα με τον ψυχισμό των εφήβων. Στους 4 πρώτους στίχους δηλώνεται ήδη η διάθεση για απομόνωση – περισυλλογή – περιπλάνηση που τους διακατέχει. Ο έφηβος επιθυμεί να αποσυρθεί στον εαυτό του, να ονειροπολήσει. Καταφεύγει στο λιμάνι, πιθανώς γιατί η εικόνα του λιμανιού τον πλημμυρίζει νοσταλγία και ρέμβη, ενώ η βροχή και ο άνεμος συνοδοιπορούν με τη μοναχικότητά του και την εσωστρέφειά του. Το ερωτικό, επίσης, στοιχείο είναι διάχυτο στο κείμενο, κυρίως ως διάψευση της

προσδοκίας. Οι στίχοι «Μην πεις ποτέ ποτέ πως όλα ήτανε μια πλάνη περιπλανήθηκα μαζί σου και μου φτάνει» υποδηλώνουν απογοήτευση από έναν έρωτα που δεν ευδοκίμησε και μια προσπάθεια να εκλογικεύσει ο έφηβος – αν το κείμενο αφορά αυτόν – την απομάκρυνση του αγαπημένου / ης από τη ζωή του. Οι υπαρξιακές άλλωστε αγωνίες χαράζονται στην ψυχή των εφήβων, τούς σημαδεύουν. Στους δύο τελευταίους στίχους ένας έφηβος «αναγνωρίζει» τον εαυτό του: βιώνει την αναγκαιότητα να δεχτεί όσα τον πικραίνουν (εδώ τον ανεκπλήρωτο έρωτα), αλλά και πεισμώνει απέναντι στη ζωή, αποφασίζει να παλέψει, για να ζήσει.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)»

Κείμενο 1

Ερωτικές Σχέσεις

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το κεφάλαιο «Μορφές διαπροσωπικών σχέσεων» από το βιβλίο της Ε. Παπαδάκη – Μιχαηλίδη, Η σιωπηλή γλώσσα των συναισθημάτων. Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ενηλίκων επιδιώκουν τη χαρά και την ευτυχία που προσφέρουν οι ερωτικές σχέσεις. Οι σχέσεις αυτής της μορφής χαρακτηρίζονται από το ότι αρχικά αναπτύσσονται με πολύ ταχύ ρυθμό, ενώ με την πάροδο του χρόνου ο ρυθμός της αύξησης του ερωτικού συναισθήματος μειώνεται. Στις ερωτικές σχέσεις επικρατούν συναισθήματα συμπάθειας και στοργής, μεγάλη οικειότητα, έντονο ενδιαφέρον και σεξουαλική έλξη μεταξύ των αλληλεπιδρώντων. Οι ερωτικές σχέσεις εντούτοις δεν κατακλύζονται πάντα από θετικά συναισθήματα.

Οι διαρκείς σκέψεις και οι έμμονες ιδέες για το υποκείμενο της ερωτικής έλξης συμβάλλουν επίσης στην αύξηση των συναισθημάτων πάθους. Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι όσο περισσότερο σκεπτόμαστε κάποιο θέμα τόσο πιο ακραίες θέσεις διαμορφώνουμε γι' αυτό και διαπιστώνεται ότι, όσο περισσότερο οι ερωτευμένοι σκέπτονται τους συντρόφους τους, τόσο αυξάνεται το πάθος τους. Η αγάπη δυναμώνει τη σκέψη και η σκέψη την αγάπη. Με τον τρόπο αυτό συχνά η αγάπη μετατρέπεται σε πάθος και η σκέψη σε έμμονη ιδέα. Ο φαύλος αυτός κύκλος γίνεται εντονότερος, όταν οι σύντροφοι γνωρίζουν λίγο ο ένας τον άλλο ή όταν οι περιστάσεις κρατούν τους συντρόφους χωριστά.[...]

Πολλοί σημαντικοί ερευνητές των ανθρωπίνων αισθημάτων υποστηρίζουν ότι οι υπάρχουσες διαφορές μεταξύ του έρωτα και της φιλίας πηγάζουν από το γεγονός ότι ο έρωτας συνεπαίρνει και δραστηριοποιεί τη φαντασία. Στις ερωτικές σχέσεις, όμως, επειδή υπάρχει γρήγορη και σε μεγάλο βάθος εξέλιξη, δεν υπάρχει αρκετός χρόνος για την απαραίτητη προσαρμογή στις προσωπικότητες των δύο ερωτευμένων. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία συχνών έντονων συγκρούσεων, διαφωνιών και απογοητεύσεων. Αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι οι ερωτευμένοι πολλές φορές εξαρτώνται σχεδόν απόλυτα και αποκλειστικά ο ένας από τον άλλον, τότε γίνεται κατανοητό το πάθος και η ένταση των συγκρούσεων και των απογοητεύσεων τις οποίες βιώνουν. Μερικές φορές, όμως, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της εφηβικής ηλικίας, η ένταση του πάθους και των συγκρούσεων στις ερωτικές σχέσεις οδηγεί στην απελπισία, και σε ακραίες περιπτώσεις μπορεί να οδηγήσει και σε αυτοκτονικές τάσεις. Έντονες συγκρούσεις δημιουργούνται, επίσης, όταν υπάρχουν ισχυρή αλληλεξάρτηση και υψηλές μη ρεαλιστικές προσδοκίες στο ζευγάρι.

Κείμενο 2

Μόνο γιατί μ' αγάπησες

Ποίημα της Μ. Πολυδούρη από την ποιητική συλλογή «Οι τρίλιες που σβήνουν» του 1928, σύμφωνα με την ανθολόγηση του Μανόλη Αναγνωστάκη, Η Χαμηλή φωνή, Νεφέλη, 1990)

Δεν τραγουδώ, παρά γιατί μ' αγάπησες
στα περασμένα χρόνια.
Και σε ήλιο, σε καλοκαιριού προμάντεμα
και σε βροχή, σε χιόνια,
δεν τραγουδώ παρά γιατί μ' αγάπησες.

Μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου
μια νύχτα και με φίλησες στο στόμα,
μόνο γι' αυτό είμαι ωραία σαν κρίνο ολάνοιχτο
κι έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου ακόμα,
μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου.

Μόνο γιατί τα μάτια σου με κύτταξαν
με την ψυχή στο βλέμμα,
περήφανα στολίστηκα το υπέρτατο
της ύπαρξής μου στέμμα,
μόνο γιατί τα μάτια σου με κύτταξαν.

Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα
γι' αυτό η ζωή μου εδόθη
στην άχαρη ζωή την ανεκπλήρωτη
μένα η ζωή πληρώθη.
Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα.

Μονάχα γιατί τόσο ωραία μ' αγάπησες
έζησα, να πληθαίνω
τα ονείρατά σου, ωραίες, που βασίλευσες
κι έτσι γλυκά πεθαίνω
μονάχα γιατί τόσο ωραία μ' αγάπησες.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 – 60 λέξεις να παρουσιάσεις συνοπτικά τα βασικά χαρακτηριστικά των ερωτικών σχέσεων σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να βρεις πέντε διαρθρωτικές λέξεις, με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή στο εσωτερικό των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1 (μονάδες 5). Ποια νοηματική σχέση πραγματώνει η καθεμία γλωσσικά ανάμεσα στις προτάσεις που συνδέει (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. *«Η συντριπτική πλειοψηφία των ενηλίκων επιδιώκουν τη χαρά και την ευτυχία που προσφέρουν οι ερωτικές σχέσεις συνήθως»*
2. *«Το έντονο επίπεδο διέγερσης συχνά δημιουργεί στους ερωτευμένους άγχος, αγωνία, ανασφάλεια και έμμονες ιδέες»*
3. *«Τα συναισθήματα αυτά ωστόσο είναι δυνατό να ενδυναμώσουν ακόμα περισσότερο την ένταση του ερωτικού συναισθήματος.»*
4. *«Πολλοί σημαντικοί ερευνητές των ανθρωπίνων αισθημάτων υποστηρίζουν ότι οι υπάρχουσες διαφορές μεταξύ του έρωτα και της φιλίας...»*

Να μετατρέψεις τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική (μονάδες 8). Ποια αλλαγή παρατηρείς μετά τη μετατροπή ως προς το ύφος λόγου (μονάδες 3); Πού αποδίδεται έμφαση πριν και πού μετά την μετατροπή (μονάδες 4);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σε ομιλία (300-350 λέξεων) που θα εκφωνήσετε σε σχολική εκδήλωση με θέμα την Αγάπη, να αναπτύξετε τη σημασία της για την ψυχική ισορροπία και τις διαπροσωπικές σχέσεις του ανθρώπου. Στη συνέχεια, να εξετάσετε τους παράγοντες που οδηγούν στη σύγχρονη κρίση της αγάπης.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

A. Να σχολιάσετε τη χρήση του α' και β' ενικού προσώπου τόσο ως προς το νόημα όσο και ως προς το ύφος του κειμένου. (μονάδες 10)

B. Να εντοπίσετε ποια σχήματα λόγου αξιοποιούνται στον στίχο 8 «μόνο γι' αυτό είμαι ωραία σαν κρίνο ολάνοιχτο» και στον στίχο 9 «κι έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου ακόμα» και να αναφέρετε τη λειτουργία τους τόσο ως προς το νόημα όσο και ως προς το ύφος του κειμένου. (μονάδες 10)

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Ποια είναι η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2; Τη θεωρείς δικαιολογημένη; Να παρουσιάσεις τις απόψεις σου σε ένα κείμενο 120 -150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ 24

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Το ερωτικό συναίσθημα αναπτύσσεται με ταχύτητα και με την πάροδο του χρόνου εξασθενεί. Συνδυάζει τη συμπάθεια, τη στοργή και την έλξη προς τον άλλο, αλλά προκαλεί και εμμονές και πάθη. Ο έρωτας παρασέρνει και εξανεμίζει τη λογική αστραπιαία, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συγκρούσεις και απογοητεύσεις, συχνά με ακραία κατάληξη, ιδίως στην εφηβική ηλικία ή σε ειδικές περιπτώσεις αλληλεξάρτησης και υπερβολικών προσδοκιών.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

ενώ: αντίθεση

εντούτοις: αντίθεση

επίσης: προσθήκη

γι' αυτό: αίτιο – αποτέλεσμα

όταν: χρονική σχέση (προϋπόθεση)

3ου ποερώτημα (μονάδες 15)

1. Η χαρά και η ευτυχία που προσφέρονται από τις ερωτικές σχέσεις συνήθως επιδιώκονται από την συντριπτική πλειοψηφία των ενηλίκων.

2. Άγχος, αγωνία, ανασφάλεια και έμμονες ιδέες δημιουργούνται συχνά στους ερωτευμένους από το έντονο επίπεδο διέγερσης.

3. Η ένταση του ερωτικού συναίσθηματος είναι δυνατό, ωστόσο, να ενδυναμωθεί από τα συναισθήματα αυτά.

4. Από πολλούς σημαντικούς ερευνητές των ανθρωπίνων αισθημάτων υποστηρίζεται ότι οι υπάρχουσες διαφορές μεταξύ του έρωτα και της φιλίας ...

Το ύψος μετά την μετατροπή γίνεται πιο σοβαρό και επίσημο, απρόσωπο.

Πριν τη μετατροπή αποδίδεται έμφαση στο Υποκείμενο, ενώ μετά τη μετατροπή στην ενέργεια του υποκειμένου, δηλαδή στην πράξη –γεγονός.

βασιστεί στα προσωπικά του/της βιώματα και εμπειρίες.

ΘΕΜΑ 2

Αξιότιμοι εκπαιδευτικοί, αγαπητοί συμμαθητές και φίλοι,

Ως εκπρόσωπος του σχολείου μας, σας καλωσορίζω στη σημερινή εκδήλωση που πραγματοποιείται στον χώρο του σχολείου μας και είναι αφιερωμένη σε μια διαχρονική και πανανθρώπινη αξία: την αγάπη. Η παρουσία σας εδώ σήμερα αναδεικνύει το ενδιαφέρον σας για σοβαρά ζητήματα που αφορούν όλους μας. Όσα θα αναφερθούν στη συνέχεια σας αποτελέσουν τροφή για σκέψη και αφετηρία γόνιμου διαλόγου, με στόχο την προσωπική και συλλογική μας ευημερία.

Η αγάπη αποτελεί βασική ανθρώπινη ανάγκη, καθώς τροφοδοτεί συναισθηματικά το άτομο και συμβάλλει καθοριστικά στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Από τα πρώτα χρόνια της ζωής, η αγάπη που λαμβάνει το παιδί από το οικογενειακό του περιβάλλον θέτει τα θεμέλια της αυτοεκτίμησης, της εμπιστοσύνης στον εαυτό του και στους άλλους, αλλά και της μελλοντικής ψυχικής του υγείας. Παράλληλα, σε κάθε στάδιο της ζωής, η αγάπη λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος στις διαπροσωπικές σχέσεις, καλλιεργεί τη στοργή, τον σεβασμό και την αφοσίωση και ενισχύει τη συναισθηματική νοημοσύνη του ανθρώπου.

Ωστόσο, στη σύγχρονη εποχή η αγάπη φαίνεται να διέρχεται κρίση. Οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής, ο έντονος ατομικισμός και η υπερβολική προσήλωση στην επιτυχία και την υλική ευημερία περιορίζουν τον χρόνο και τη διάθεση για ουσιαστική επικοινωνία. Επιπλέον, ο φόβος της απόρριψης, η ανασφάλεια και η επιφανειακή χρήση της τεχνολογίας οδηγούν συχνά σε αποξένωση και αδυναμία βαθιάς συναισθηματικής σύνδεσης.

Οι συνέπειες αυτής της κρίσης είναι εμφανείς τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Ο άνθρωπος βιώνει μοναξιά, συναισθηματικό κενό και ανασφάλεια, ενώ η κοινωνία γίνεται πιο ψυχρή, λιγότερο αλληλέγγυα και περισσότερο επιρρεπής σε συγκρούσεις. Η απουσία αγάπης οδηγεί στον φόβο και στον εγωκεντρισμό, υπονομεύοντας την κοινωνική συνοχή.

Κλείνοντας, όλα όσα εκτέθηκαν αποτελούν μια πρώτη αποτύπωση της σημασίας της αγάπης και της κρίσης που αυτή βιώνει στη σύγχρονη κοινωνία. Αναμένουμε και τις δικές σας σκέψεις και εκτιμήσεις για την ολόπλευρη πραγμάτευση του θέματος, ευελπιστώντας ότι ο εποικοδομητικός διάλογος θα συμβάλει στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας πιο ανθρώπινης και στην ευημερία όλων μας.

ΘΕΜΑ 3Α

Χρήση α' και β' ενικού προσώπου (νόημα & ύφος)

Το α' ενικό πρόσωπο εκφράζει την εσωτερική φωνή του ποιητικού υποκειμένου και αποκαλύπτει τον απόλυτα εξομολογητικό χαρακτήρα του ποιήματος. Το β' ενικό απευθύνεται στον αγαπημένο, ο οποίος λειτουργεί ως το κέντρο ύπαρξης της ποιήτριας. Έτσι, η αγάπη δεν παρουσιάζεται ως παρελθοντικό γεγονός αλλά ως ζωντανή, ενεργή παρουσία. Ψυχολογικά, η επιλογή αυτή δημιουργεί έντονη οικειότητα, λυρισμό και συναισθηματική αμεσότητα.

ΘΕΜΑ 3Β

Σχήματα λόγου στους στίχους 8–9

- «ωραία σαν κρίνο ολόανοιχτο»
→ Παρομοίωση: αισθητοποιεί την πνευματική και ψυχική άνθιση που προκαλεί η αγάπη, εξιδανίκευση, καθαρότητα, αγνότητα
Λειτουργία ως προς το υφος: έμφαση, ζωντάνια
- «ρίγος στην ψυχή μου ακόμα»
→ Μεταφορά: αισθητοποιεί τη συνεχιζόμενη εσωτερική συγκίνηση.
Λειτουργία ως προς το υφος: συναισθηματική ένταση, βιωματικότητα, φόρτιση, έμφαση, ζωντάνια.

ΘΕΜΑ 4

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΑΣ:

Στο πρώτο ερώτημα ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφέρει το ερωτικό συναίσθημα που εμπνέει το ποιητικό υποκείμενο, καθώς η ανάμνησή του γίνεται η αιτία καλλιτεχνικής έκφρασης (1η στροφή). Τραγουδά κάθε εποχή και νιώθει όμορφη σαν λουλούδι, ενώ συγκλονίζεται η ψυχή της μόνο και μόνο στην ανάμνηση της επαφής που είχε με τον σύντροφό της (2η στροφή). Νιώθει να αυτοπραγματώνεται και να δικαιώνεται η ύπαρξή της μόνο και μόνο επειδή το βλέμμα του την διαπέρασε (3η στροφή), ενώ η αγάπη που της χάρισε την έκανε να νιώθει ολοκληρωμένη και πλήρης (4η στροφή). Αισθάνεται,

τέλος, πως έζησε μόνο για να πληθαίνει τα όνειρα του συντρόφου της και να τον κάνει ευτυχισμένο, ενώ την ίδια στιγμή αισθάνεται να εξοικειώνεται με την ιδέα του θανάτου, ως μια φυσική κατάληξη (5η στροφή).

Στο δεύτερο ερώτημα ο/η μαθητής –τρια μπορεί να εκφραστεί πιο ελεύθερα και να

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ (ΤΥΠΟΥ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ)

Συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου (120–150 λέξεις)

Το ποιητικό υποκείμενο βιώνει έναν βαθύ, απόλυτο και σχεδόν μοιραίο έρωτα, ο οποίος προσδίδει νόημα στην ύπαρξή του. Η αγάπη παρουσιάζεται ως η μοναδική αιτία ζωής, ομορφιάς, δημιουργίας και αυτοπραγμάτωσης. Το ποιητικό υποκείμενο βιώνει έναν απόλυτο έρωτα, ο οποίος καθορίζει ολοκληρωτικά την ύπαρξή του. Η συνεχής **επανάληψη** του στίχου που αποτελεί και τον **τίτλο** «Μόνο γιατί μ' αγάπησες» τονίζει ότι η αγάπη αποτελεί τη μοναδική αιτία ζωής, αυτογνωσίας και δημιουργίας. Η χρήση **α' και β' ενικού προσώπου** «τραγουδώ / αγάπησες» ενισχύει την αίσθηση άμεσης ερωτικής επικοινωνίας και συναισθηματικής εγγύτητας. Παράλληλα, οι **μεταφορές** («ρίγος στην ψυχή») και οι **εικόνες της φύσης** (ήλιος, καλοκαίρι, βροχή, χιόνια) αποδίδουν με έμφαση τη διάρκεια και το βάθος του βιώματος, δείχνοντας ότι η αγάπη διαπερνά όλο τον χρόνο και όλες τις φάσεις της ζωής. Η **υπερβολή** («μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα») αποκαλύπτει την απόλυτη ταύτιση ύπαρξης και έρωτα, ενώ η **κυκλική δομή** του ποιήματος δημιουργεί αίσθηση πληρότητας αλλά και μοιραίας αποδοχής του τέλους. Το συναίσθημα είναι βαθιά συγκινητικό, αλλά ταυτόχρονα διαποτισμένο από μελαγχολία, καθώς η αγάπη αυτή ανήκει στο παρελθόν, όπως αποκαλύπτει η χρήση του **αορίστου** «αγάπησες». Η συναισθηματική αυτή κατάσταση είναι δικαιολογημένη στο πλαίσιο της ποιητικής εξομολόγησης, καθώς ο έρωτας βιώνεται ως υπαρξιακή ολοκλήρωση. Ωστόσο, μπορεί να προβληματίσει τον σύγχρονο αναγνώστη, επειδή η απόλυτη αυτοθυσία ενδέχεται να υποδηλώνει απώλεια προσωπικής αυτονομίας.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)»